2693
hist 8.5 fr. 3321

104623
auteur: Montalboldus Franconus
+ Itinerarium

H 70

Itinerariũ Portugallēſiũ e Luſitania in Indiã ⁊ in
de in occidentem ⁊ demum ad aquilonem.

104623

EX BIBLIOTH PUB COLLEG LUGDUN

Preſbyteri Franciſci Tantii Cornigeri Epigramma Ad Iaſredum Carolum. Delphinatus Præſidem & Mediolani Senatus Vicecācellar De Itinerario P[illegible]gallenſium. Ab Archāgelo Careualenſi Lati donato.

Ecce tuo auſpicio factus liber iſte latinus
  Prodit: ut hunc omnis lingua latina legat
Auſpicio Iaſrede tuo mirabitur omnis
  Per noſtrum hūc orbem: quod nouus orbis eat.
Hactenus ignotas gentes: ignota locorum
  Nomina: das noſtris conſpicienda oculis.
Inſulæ in oceano uariæ: quas torrida ſemper
  Zona premit: quarum mentio nulla prius:
Diuerſos populos: linguas: moreſq; uirorum:
  Vltra q̄ quiſq̄ credere poſſit: habent.
Sed tu: quo pauci melius penetralia mundi
  Norunt: quo terræ nemo mariſue ſitum:
Hoc fieri non poſſe negas: Dubitabile tanto
  Aſſertore operis credimus eſſe nihil.

Magnifico Domino Iaſredo karoli .I.V.cōſulto Delphinatus præſidi:
ac Mediolāi uicecācellario:uiro eruditiſſimo:Archangelus Madrigna
nus Carcualenſis:ordinis ciſtercienſis.S.D.P.

DEmini Iāpridē Iaſrede præſes clariſſimæ: in corōa doctoꝝ ui
roꝝ crebro audiī ab eruditioribꝰ:eū te cē de quo nr̄æ ætatis
muſæ plurimū ſibi polliceri poſſent : utpote qui unus totus
ſis litteraꝝ addictus honori & emolumento:nam ut reliqua ſciens præ
teream:quæ ſunt abs te præclare geſta:ne ſurgat epiſtola in illiada ma
gnā:de coſmographia tantū ſermo fiet:cuius cum fueris tu illuſtrator :
non iniuria quicquid luminis & decoris ab annis uiginti ſuſcepit:id to-
tum tibi refert acceptum:Q uandoquidem eam ab ſitu & ſqualore ſub
leuaſti:prius enim iacebat:ſtertebat:ac ſi lethargo laborauiſſet:excitari
nequibat:tu unus acceſſiſti miſeratus iacturam tam conducētis doctri
næ:manum porrigens:excitauiſti nedum:ſed & excitatam condecoraui
ſti decentiſſime:quid plura? uel ab ipſis gadibus uiros eruditos & peri-
tos nautas accerſiuiſti nulli impendio parcens:modo coſmographiæ cō
ducibile arbitratere:& ubi intellexiſti doctrinam huiuſmodi de ſideri-
bus ueluti de magnete ferrum pendere:abſolutiſſimos ſiderum conſi-
liarios adhibuiſti:ut nihil abs te deſiderari poſſet:quod ad ornatum &
cultum coſmographiæ pertineret:& quoniam de ſideribus habita ē mē
tio:non abſonum eſſe crediderim ſi tui marci antonii cadamuſti lau-
denſis patritii ſiderum interpretis nihil nō meminerim:hūc enim uirū
abſolutiſſimum ab ſolo patrio euocatuiſti : in tuorum contubernalium
numero adnumeraſti & fortunis nonnullis honeſtauiſti ac inſigniui
ſti non mediocriter:tum ob doctrinam(quia doctiſſimus doctis ſemp
ſubſcribis & faues)tum uel maxime ob probitatem & integritatem :
quoniam ita doctos amas:quam qui maxime:ſi tamen doctrinam pro-
bis ac compoſitis moribus condiuerint:Illud ſapientiſſimi ſalomonis
identidem dictitans in hominem malignum ſcientia non introibit:is igi
tur Marcus Antonius ſyderum ſitu nulli prope ſecundꝰ:tuo iuſſu com
pluſculos erudiuit:reddiditq; ex indoctis doctiſſimos : & tuo nomini
æque ac ſuo peperit æternitatem : & cum nihil reliqui tibi feciſſes ad
abſolutiſſimam coſmographiæ cognitionem:& tibi nota eſſent omnia
ad ſimetriā:q̄ de ſitu orbis ſūt exarata:nā pliniū:ſtrabonē:mellā pōpo-
niū:ſolinum:ac Herodotū:& ſi q ſunt alii.legiſti nō ſolū:ſed & plegiſti

Iaſredus ka
roli illuſtra-
tor Coſmo
graphiæ

Marcus.
An.cadamu
ſtus iterpres
ſyderum

Salomonis
ſcitum

rurſus & itey:cenſuiſti tamen aliquid adhuc ſupereſſe : quod mortales

Pars orbis ptolomeo incomperta

de cognitu orbis deſiderarent : eam uidelicet orbis partē quā ptolo-
mæus ingenue faſſus eſt neſcire:& ideo incognitā nuncupauit:hæc igi
tur noſtro æuo ab lu[illegible]anis eſt peragrata nō indiligenter & ſcriptis de-
mandata pulcherrime:uerum ſermōe illitterato:qui ſuapte natura hiſto
riæ ſplendorem eluminat:apud te preſertim q romano ſermoni a pue
ro aſſueuiſti:tu itaq; ut abs te deſiderareť nihil:qđ ad cultū & ſchema
coſmographiæ ſpectaret:hunc libellū:quē appellarunt portugallēſium
itierariū.iuř latii abs me donari uoluiſti:quippe qui ſciebas ex Q uinti
liano:cicerone:gelio:& Tranquilo:ac pliniis duobus:hūc morē loquē
di:quē īfantes cū lacte ſugunt eū eſſe aduentitiū nec naturalem:alii uer
naculā liguā:alii uulgarē:illitteratū alii ſermonē appellāt:quocunq; no
mine cenſeatur ab barbaris certe hunc loquēdi morē mutuati ſum⁹: ꝙ

Romani latine ab uberibus loquebātur

autē priſci romani ab uberibus nō aliter quā latinæ locuti fuerint: argu
mento ſunt tot comœdiæ totq; tragœdiæ in promiſcuū populo ſpectā
te acte:& illud Q uintiliāi :In primis inqt id eſt obſeruādū:ne uitioſus
ſit ſermo nutricibus:quod eximie obſeruatū eſt ab cornelia gracchorū
parente: ne aſſueſcerent pueri ſermoni:qui dediſcendus foret aliquādo:
quod uero & mulierculæ & pueri his comœdiis & tragediis interfue-
rint :ut ſunt plauti:& Terentii:& aliis in ſcæna geſtis quāplurimis : ad
ſtipulatur Ciceronis auctoritas:ſi inqt uerſus quiſpiā una ſyllaba lon-

Romani ſermonis maieſtas

giore aut breuiore profertur mox exibilatur & explodiť :tu igitur qui
hæc omnia iampridem adamuſim noſti:nō paſſus es diutius hunc li-
bellum illitterato ſermone loqui ſed romāo:ut etiām ab alienigēis(qui

Latia līgua media dicta eſt

uernaculam noſtram linguam neſciunt)intelligeretur : ea eſt enim ro-
mani ſermonis maieſtas:ut quoſcunq; etiam : cuiuſuis ſint idiomatis
conciliet:nec abre latina lingua dicta eſt media utpote: quæ miro mo

Frāciſcus tauellus matiſconenſis ſenator mediolanenſis: Frāciſc⁹ baltius ſenator mediolanenſis

do inter nos & barbaros mediet & magna cōmercia conflet :Iui igitur
ad te uenerabundus:candidiſſime iafrede:ut tua iuſſa capeſſerem : uo-
catores habui uiros te profecto dignos & quidē clariſſimos:eoſdemq;
ſenatores:primus igitur Franciſcus cognomento tauellus :natione gal
lus.patria matiſconenſis:gente nō obſcura uirq; aprime eruditus ac ui
tæ integerrimus:cui multus es in ore:(nam cum uirū clarum nominat
ſub nomine Iafredi definit)is me hortatus eſt impenſe ut te uirum can
didiſſimum adirem:obiturus quicquid mandauiſſes : accedebant alte-
rius Franciſci cognomēto baltii hortamēta:q cū ſit uir acerrimi igenii

& doctrinæ multiplicis:ac probitatis non uulgaris:iter tuos merito ad
numeratus eſt : ac fortunis compluribus honeſtatus .nec defuit Io .
Mayna uir probiſſimus idéq; doctiſſimus:i quem tot arcana regia emo
riunť:ut tibi præſto eſſem identidem mihi perſuadēs:hi omnes deſide
rio tum excolendæ coſmographiæ:tum uel maxime obſequēdi tibi :id
præcipue curabant:ne diutius res protraherēť.te ergo domi conſaluta
ui de muſis(quæ tua eſt natura)loquentem:excepiſti me honorifice ul
tra q̄ par fuerat abs te præſertim uiro tantæ auctoritatis & doctrinæ:
duxiſti me in tuum muſæum:ut arcana illa coſmographiæ aperires & mi
hi: Eo tecum in cubiculum muſis oībꝰ exornatum.Nam hæ ſunt tibi ꝓ
auleis:& ſtragulis proq; uaſis corinthiis ac cælatis :ptolomeū ꝓtuliſti:
ꝓ ſtatuis uniuerſum orbē i membrāis elegātiſſime depictū:oſtendiſti:
tūc me iā iam geſtientem abs te haurire doctrinæ nōnihil collocauiſti
ante ipſum uniuerſum:iuſſiſtiq; ut orientem contuerer:quo facto :pſua
de tibi inqs te eē i occidēte & haberē a dextra meridiē & a leua ſeptētrio
nem:& arrepta uirgula q̄ ſceptrū referebat:ſic orſus es affabiliſſime :ſin
gulas orbis ꝑtes uirga denotās:hic eſt inqs oceanus:cui a celeritate ac
ꝑnicitate eximia nomen inditū eſt:huic terra:inſtar inſulæ innatat :am
bit ꝑꝑea orbē uniuerſū:hic oceanꝰ dr̄ mare atlāticū ab atlāte maiorē mō
te:q dorſo fere cōtinuo mauritaniā metiť donec oceanū attingat :cuiꝰ
uertex ſemꝑ eſt niualis:qq; nemoribꝰ inhorreſcit rupibuſq; aſperať : &
arida ſqualet humo:ieiunaq; nec herbida:& uirga nōnihil ꝓducta oſtē
diſti quaſdā āguſtias igredietis freti.hæ ſūt ais herculis columnæ:dictæ
gades:hic calpe & abila mōtes olim cōiūcti:nūc aquaꝝ feruore ſeiūcti:
is locus uarie denominať:alii gaditanū fretū:alii herculeū: alii alio mō
appellāt:at greci porthmon dicūt: hic mare terras ſubintrat abigitq; lit
tora cedētia:quo cū eſt acceptum deuoratis: ūdeq̄q; terris i immēſā ua
ſtitatē ꝓtēdiť.Scitoq; cū ē igreſſū a dextra aphricā:a leua europā:a frō
te uero aſiā habere.hoc igiť mare undabundum gradu citatiſſimo ad he
leſpōtum cōtendit:& ibi nōnihil cum terris occurrētibꝰ reluctať:qbꝰ
ſupatis rurſus ſe expandit i ꝓpōtidem:inde ad boſphoꝝ ꝓficiſciť thra
cium de hic ad pōtum euxinum:demū ad boſphoꝝ cimeriū:donec palu
di coniūgať q̄ meotis dr̄:& lingua ſciticha temerida:ꝑꝑea a multis dr̄ mr̄
maris:ab eis ꝑſerti q adfirmāt noſtrū mare inde ortū habere: & demū ꝑ
fretū gaditanū effluerē i oceanū. Viderit tamē eruditiores:quōiā de hac
re alii alia ſenſere: & iprimis ptolomeus arbitrať mare noſtrū effluere ī

Io.Mayna ī A. ſecretis uir

Oceanꝰ unde

Deſcriptio orbis

Atlas mons.

Herculis columnæ ſiue gades

Anguſtias itroitumq; uenientis Maris : nos fretum greci uero porthmon appellant

Palus meotis lingua ſcytharum temerinda dr̄ ut plinio placet li.vi.

Ampeluſia
ꝓmontoriũ
uitib⁹cõſitũ
Aphrica q̄
dripartitur
Duæ egipti
Cur ptolo-
meus mari
erithreo di
uidit aſiam
ab aphrica
Herodotus
de nili ortu
nemo habet
quod refe-
rat
Alexandriæ
multæ ab
alexandro
magno con
dite
Syria
Iudea pale-
ſtina:
Iordãis flu.
Enſenii pu-
dicicie addi
cti
Iope oppi-
dum

oceanũ p fretum herculeũ ſenſere: nihil minus quantum colligere qui
ex lectione multorũ alteri ſententiæ adſtipulari plures cẽſeo:in eã tanais
exonerat fluuius citatiſſimus:& rurſus rediiſti ad mare atlanticũ paucis
recenſens quæ dixeras:hunc ordinẽ ſeruans:uidelicet mare atlanticum:
fretũ gaditanum:mare nr̃um:heleſpõt⁹:ꝓpõtis:trhaci⁹ boſphorus : põ
tus euxinus:boſphorus Cimerius:pal⁹ meotis:tanais:& iteꝝ uirgã ſub
ducens ad fretum herculeum regreſſus es: & ibi nihil non immoratus
aphricam(ut bono omine a dextra auſpicareris) deſcribebas : hic ais
ẽ ꝓmõtoriũ ãpeluſia:qđ extimũ plinius appellat: ĩ mare atlanticũ pro
minẽs:hic tige oppidũ a quo tingitãica regio:hic Antei regia:& nõ lõ
ge ab ea epta delphi mõtes:Aphrica q̄dripartit̃ ĩ mauritaniã:numidiã:
Aphricã minorẽ:& cirenaicã regionẽ:ab ea:cathabatmos uallis deuexa
quæ eſt ĩ libya:poſt libyam ægipt⁹ utraq;:iuſſiſtiq;:ut aio attentiore ob
ſeruarẽ quæ de ægipto referres : & illico ſubdẽs ais ĩ deſcriptiõe orbis:
alii diſterminãt ab Aſia Africã nilo:q̄ frequẽtior ẽ auctoꝝ ſnĩa:uerum
un⁹ ptolomæus ne ſcinderet ægiptum:ponẽdo duas ægiptos: mare eri
threũ ꝓ termio põit iter Aſiã:& Aphricã:tu uero ſequere quẽcunq; li
bet quoniã nihil ad Coſmographiã:mõ utrunq; ſcias:ubi uero ad nilum
deueniſti plura diſeruiſti de fluminis mira natura:cauſas ĩcrementi refe
rẽs:& ſubridens illud herodoti in mediũ adduxiſti:uidelicet de nili or
tu nemo hẽt qđ referat :adeo diſceptãt auctores: illud tamen addidiſti
eximiũ flumẽ eẽ q̃ppe qđ(ut aſſeuerabas)uicẽ madidi cæli ſupplet ir
riguũ admodũ ſtatis anni tpibus:oſtẽdiſti ipſum ĩ mare libycũ exonera
re oſtiis nouẽ:& ibi ab cãopicum ſitã ab Alexãdro macedõe urbẽ præ
clarã:adieciſtiq; ei⁹ nominis ĩ toto orbe plures eẽ urbes:ĩ ægipto unã:
in ſyria apud Iſſicum ſinum aliã:ĩ ſcythia aliã ſupra tanai:ubi aræ Ale
xãdri:unã ĩ Carmania:duas ĩ ſogdiana ꝓuicia: aliã ĩ ægeo pelago phri
giæ minoris:in arachoſia aliã :ſequẽs itaq; littora ad ſirbonẽ lacũ deue
niſti ubi ſyria auſpicat̃:& ibi iudea paleſtina chriſtiãi nominis p̄clara :
ubi hieroſolime:ubi iordãis fluuius:q lacus tres efficit genaſaret: uideli
cet & tiberiadis:aſpaltitẽq; ĩ quo fluitãt oia:qq; nihil gignit præter bi
tumẽ:ubi ierico balſami ferax:ubi enſenii gẽs addicta pudiciciæ:quæue
p immenſum ſæculoꝝ ſpacium ceſſantibus puerperiis pennat:& rurſus
ad littus:azotum peregrinoꝝ portum:& mox iope oppidum antiquiſſi
mum :ante inundationem terrarum conditum:& paulopoſt apoloniã
ſyriæ cæſaream ſtratonis:ptolomaidem:tyrum:& ſidonem:in phenicia

ac tripolim oſtendiſti: donec deueniſti ad antiochiam de qua latius lo-
quens dixiſti patriarchalem adhuc ſedem eſſe & olī romanoꝝ præſidū
ſyrie regiam:aperuiſti ēt ibi eē ſinum iſſicum : in quem effluit iſſus flu-
uius:ubi darius ab Alexādro macedone magna hominum ſtrage fuſus
eſt:propterea in memoriam tantæ cladis illatæ ab Alexandro urbs ibi
condita eſt de nomine uictoris:moxqꝫ brachium tauri in illo ſyrie flexu
in mare excurrēs terraſqꝫ diuidens uirgula demonſtrauiſti:dixiſtiqꝫ ama
num mōtē uocari & ciliciam ab ſyria diſterminare:poſt id brachiū: cili
tia:pamphilia:licia:caria:ionia:eolis:& troas:& phriges uſqꝫ ad heleſpō
tum minorē aſiam occupant.nec prius ultra progreſſus es:q̄ de tauro
mentionem feceris honorificam:dixiſti enim ſurgere in extremis indie
& uaſte attolli:iugoqꝫ perpetuo totam aſiam metiri:donec noſtra maria
contingat:huncqꝫ plura brachia(ueluti ramos)emittere & fere mediā
aſiam diſterminare: mōqꝫ Imaum: modo caucaſū:aliquando paropani-
ſum appellari:taurus tamen uſqꝫquaqꝫ:is eſt auctore plinio innumeraꝝ
gentium arbiter:qui ubi exit ī pelagꝰ terras dirimit:& rurſus deſcripto
tauro monte rediiſti ad heleſpontum:oram ponticam in aſia deſcribens
& ordine quidem miro:nam aiebas poſt heleſpontum: bitiniam & ibi
cherſoneſus propontidis nō incelebris:ubi olim fuit urbs cyzicus aſiæ
nobiliſſima mœnibus arce & turribus marmoreis quaſi roma altera:cuiꝰ
meminit Ouidius libro primo de triſtibus his uerbis.
Hucqꝫ propontiacis herentem cyzicon otis:
Cyzicon emoniæ nobile gentis opus:
Pluraqꝫ de eius celebritate ex.xxxvi.Plinii deprompſiſti:ut ſunt illa de
delubro:deqꝫ lapide fugitiuo:ac de ſeptē turribus:quas greci eptapho-
nas appellant:ob id qđ numeroſiore repercuſſu acceptas uoces reddūt:
unde echo dicta eſt:eam alii aeris filiam dicunt:deinde mariamdenos
uſqꝫ ad carambicum promontorium (quod petunt Ciconiæ pontum
traiecturæ)deinde paphlagloniam : calibes populos campos temi-
ſereos : fluuium termoodunta : & trapezunta portum celebrem oræ
ponticæ : ubi Rex turcharum claſſem fabricatur eximiam : & tan-
dem uſqꝫ colchida deueniſti : ubi phaſis inſignis fluuius:ubi olim uel-
lus aureum ab ſerpente peruigili accuratiſſime cuſtoditum : Deſcripta
igitur ora littorali in aſia maris noſtri: iterum ad fretum gaditanum re-
uertiſti:diſerens facundiſſime hiſpaniā tripartitā fore:aliam beticā:quæ
confinis eſt gadibus : luſitaniam aliam : quæ Ana fluuio diſterminatur

Antiochia ſirie ad ſinū iſſicu.n
Iſſus flu.ubi darīꝰ caſtris exutus eſt
Amanꝰ mōs
De tauro monte
Imaus.
Caucaſus
Paropaniſus
Cherſoneſꝰ
Cizicꝰ urbs
Eptaphōes
Echo aeris filia
Mariamdeni
Carābicum pmontoriū
Termoodō flu.
Colchis
Phaſis flu.
Hiſpāia tripartita

a betica : reliquam uero tarraconenſem:quæ ad pyreneos montes terminat hiſpaniã:percurrenſq; galliam narbonenſem:uſq; ad rodani hoſtia deueniſti:& inde ad uaꝝ italiæ terminũ:& tãdẽ genuã ligurũ præcipuã urbẽ(nouiſſime frenatam ab rege galliarũ)demonſtrauiſti:& eius maris littora legens:piſas:& poſtremo romam(olim rerum dominã)deinde Neapoli:& rhegiũ brutioꝝ adnotauiſti:& rurſus a Venetiis orſus ſinus adriatici littora curſim ꝑcurriſti:nam poſt tergeſtum liburniam & illiricum collocauiſti:& poſt eas prouincias dalmatiam :& in ea magnã apolloniã e regione hidrunti uſq; ad acro ceraunios montes :& ſtati epirum:& ambraciæ ſinum:& ibi nicopolim:& actiũ(monimẽtũ antoniane cladis)poſt acarnaniã:etholiãq; deſcripſiſti uſq; naupactum:& ibi ſinus corinthiacus:rion dictus.donec iſthmon attingas.poſt iſthmon peloponeſon deſignauiſti achaiam laconicam:meſeniam:helida :uſq; pataram:introrſus uero fere in umbilico peloponeſi archadiam:unde deriuatur alpheus miræ naturæ fluuius elidam ciuitatem præterfluens : & iuxta piſam decurrens demergitᷓ tandem:& ſubter mare defluens: ex peloponeſo in fonte aretuſa : Siciliæ .i. ſiracuſis ſe attolit: & deinde fluit in mare ſiculum ut eſt apud maronem eneidos tertio.

Alpheum fama eſt huc helidis amnem.
Occultas egiſſe uias ſubtermare:qui nunc.
Ore aretuſa tuo:ſiculis confunditur undis:

Nec preteruiſti archadiam:priuſq̃ dixeris in ea eſſe lerneam paludẽ:ubi hercules hidram mactauit:relicto peloponeſo migrauiſti in helada :ubi megara:& athenæ clariſſimæ:ubi aulis grecorum cõiurantium in troianos ſtatio:ubi termopilarũ anguſtiæ : ubi thebæ inſignes : ubi beotia : monuiſtiq; ne cũ imperitis unq̃ boetiam ꝓferrem ſed beotiam:dixiſtiq; eã a uocibus denominatã fuiſſe:quoniã eo fere mortales omnes cõtendebant ut oracula adirent ac ea cõſulerẽt:addidiſti etiam hellada ab homero dici acheam:dixiſti non longe eſſe claros montes pelion:olimpum:& oſſam:ad ſinũ pelaſgicum:trãſcurrẽs theſaliã:ubi pelaſgi & macedoniã uſq; ad neſtum fluuium perueniſti:qui thraciam a macedonia diſterminat:rurſus per thraciam bizantium deueniſti:nunc conſtantinopolis: & turcæ ſeruit nolens:nec prius ultra ꝓgreſſus es:q̃ nõ nihil de heleſponto mentionem feceris:dixiſti inibi iniectas fuiſſe cõpedes neptuno : ab Xerxe:ſtrato mari nauibus:cui adeo inumer⁹ fuit exercitus ut ipſũ q̄ ã nũero nõ poterat:ſpatio mẽſũ ferant:& de boſphoris ãbobus adduxiſti.

Genua
Roma
Neapolis
Dalmatia
Acro ceraunii montes
Epirus
Rion nomẽ maris
Iſtmos iter ægeũ & ioniũ equora
Alphe⁹ flu. mire nature
Virgili⁹ tertio eneidos
Termopilæ
Beotia unde
Neſtus flu.
Bizantium
Heleſpõtus
Hic xerxes neptuno cõpedes iniecit

in medium aliquid:eoſq; denominari a traiectu bouum aiebas:Quoniã adeo ibi arctatur mare:ut uel bobus ſit meabilis tranſitus: & altrinſecus exaudiri latratus canũ & auiũ cantus:& inter duos orbes cõmertia humanæ uocis manere:niſi id ipſum auferant uenti:pliniũ tuum(qui tibi multus eſt in ore)teſtem :immo auctorẽ adducebas:& oram ponticã legens ad hemũ montem deueniſti ubi meſembria.Regia heredis turcarum:& inde ad iſtrum famigeratum flu . qui & danubius dicitur quiq; oritur in retis montibus:ac retiam:uindelitiam:noricũ:panoniã utrãq; datiam:& miſiam fere utramq; prætérfluuit:& tandem oſtiis quinq; in pontum exonerat euxinũ: Iſtro itaq; relicto ad thauricã cherſoneſum migrauiſti:& ibi ſinus eſt dromos achileos dictus:in quem boryſtenes fluuius ſcythie limpidiſſimus & climatũ fere ultimus emoritur:relicto cimerio boſphoro per paludem meothicam uſq; tanaim excurrens:per ueniſti ad alexandrum:& cæſaris aras(ſuorũ nominũ monimenta nunq̃ intermonitura)& ibi declarauiſti mihi duas eẽ ſarmatias:in europa alteram:& alteram in aſia.& rurſus ad oceanum athlanticum celerrime rediens inſulas noſtri maris inſigniores deſcribebas:balearicas primo maioricam & minoricã contra hiſpanias:inde ad corſicã & ſardiniam applicuiſti:ſiciliam uero adeo laudibus extuliſti:ut diceres horreum Ro.quãdoq; fuiſſe & italiæ adiunctam aliquando:uerũ interuentu freti auulſam: de ſcopulis quoq; ſcylla & carybdi ex tuo marõe hæc referebas carmia.

Aſt ubi digreſſum ſicule te admouerit oræ:
Ventus:& anguſti rareſcent clauſtra pelori.
Læua tibi tellus:& longo leua petantur.
Aequora circuitu:dextrum fuge littus & undas.
Hæc loca ui quondam & uaſta conuulſa ruina
Tantum eui longinqua ualet mutare uetuſtas.
Diſſiluiſſe ferunt:cum protinus utraq; tellus
Vna foret:uenit medio ui pontus & undis
Heſperium ſiculo latus abſcidit:aruaq; & urbes
Littore diductas.anguſtò interluit æſtu.
Dextrum ſcylla latus:leuum implicata carybdis
Obſidet:atq; imo baratri ter gurgite uaſtos
Sorbet in abruptum fluctus.rurſuſq; ſub auras
Erigit alternos:& ſidera uerberat unda.
At ſcyllam cæcis cohibet ſpelunca latebris.

Beſphori a bouũ traiectu
Inter duos orbes humane uocis cõmertia
Hem⁹ mõs
iſter ſiue danubius
Taurica cherſoneſus
Boriſtenes flu.
Alexãdri & cæſaris aræ
Sarmatiæ due
Balearicæ iſulæ
Corſica
Sardinia
Sicilia

ora exertantem & naues in ſaxa trahentem :& reliqua que ſequũtur ut
breuitati conſuleres:nec prius trinacria abiuiſti q̄ de Etna flagrãte ni-
hil non dixeris:& rurſus ab tuo marone Ex tertio Aeneidos mutuabaris
carmina.

Portus ab acceſſu uentorum imotus & ingens.
Ipſe ſed horrificis iuxta ſonat Etna ruinis
Interdumq; atram prorumpit ad aetera nubem
Turbine fumantem piceo:& candente fauilla
Attollitq; globos flammarum & ſidera lambit
Interdum ſcopulos auulſaq; uiſcera montis
Erigit eructans:liquefactaq; ſaxa ſub auras
Cum gemitu glomerat:fundoq; exeſtuat imo

Diſeruiſti etiam icẽdii cauſas id efficere:uidelicet terras deſudantes ſul-
phur:ut ueſeu⁹ in campania:dicebaſq; in etna concauas eſſe terras ſul-
phure plenas concitariq; ex ſpeluncis uẽtũ:& ex uento ignem:& cum
De etna — ſulphur ſit ſummope ignis appetens : maxime flante uento conflagrat
etna:arte & natura adiuuantibus:inde ad cretam(quae candia dicitur ſi-
ue candax) ſeptrum dirigens te continere nõ poteras quin effuſus in
De creta — eius praeconia plura referres q̄ anguſtia temporis pateret cum p̄ſertim
per id tẽpus doctorũ uiroꝝ turba te praeſtolaret:ut(que tua eſt huma-
na natura)tecũ pranderet tu tamen curſim de inſula Crete plura dixiſti
referens quae maria allatrent multiiuga:ut mirthoũ egeũ:ioniũ : & car-
patium:dixiſti eam producere maluaticum uinũ:ſacharon:& alia prae-
clara:necnon noctuarum impartientem:& altricẽ iouis:ad uirgiliũ tuũ
rurſus ibas:haec de creta carmina proferens conciniſſime.

Creta iouis magni medio iacet inſula ponto
Mons ideus ubi & gentis cunabula noſtrae
Centum urbes habitant magnas:uberrima regna
Maximus unde pater:ſi rite audita recordor;

De egeo mari — De mari aegeo quoq; cõplura retuliſti ſinũ praeſtantiſſimũ fore diciq;
Egeũ unde — aegeum ob id ꝙ inter tenedum & chiũ(ianuenſiũ ꝑfugiũ)iſulas:ſaxũ
Cipr⁹ inſula — ſit effigiem caprae referens:quam graeci aegona appellant:aegeũ ergo
Erythreum mare — dicit a forma caprae:inde rhodum deueniſti:qui carpatio mari innatat:
ab rhodo ciprum praeclaram inſulam excurrẽs:dixiſti ibi fore cithereã
urbem:quam ferunt uenerem tuliſſe:de hinc ueluti uectus equo perni-
ci i arabiã deueniẽs mare erithreũ demõſtrabas:i eoq; multa miratu nõ

indigna & īprimis piſiculum quendā referebas:quā adfirmāt uiriū eſſe
tātarū:ut etiam naues onerarias ſiſtat in mari:ruant uēti licet:& ſæuiāt
ꝓcellæ:tamen undabundi maris compeſcit uires:& id efficit ꝙ ancho
ræ in reuocabili pondere iactæ aſſequi non poſſunt aliquādo:menſuræ
eſt bipedalis hecneida græci appellant:nos uero remoram : nec prius

De piſce hecneide ſiue remora

deſiiſti loqui de ſinu arabico ꝗ dixeris nō lōge:ab eo hoc eſt inter ſinū
pſicū & arabicū eē mechā:ubi maumethis arca uiſitur introrſus itinere
dieꝝ trium:deueniſti tandem ad ſinū pſicum:& ibi paululū immorat⁹
iuſiſti ut attentius tuum ſermonē obſeruarē:inqens illic eſſe toti⁹ orbis

Mecha

Perſic⁹ ſin⁹

umbilicum:& ut maiorē adhiberē tuis uerbis fidē:ꝑimus duxiſti ab for
tunatis inſulis lineā parallellam per ſienē uſqꝫ ad extrema īdiæ.rurſum
alterā lineam ab aquilone in auſtrum ducēs re ipſa demonſtrauiſti ubi
dictæ lineæ coincidiſſent feciſſentqꝫ angulos rectos & æquales ibi ꝓ
cul dubio umbilicū fore uniuerſi:hoc declarato de urbe quoqꝫ calichut
quæ non lōge eſt a ſinu pſico plura cōmemorās:dixiſti ibi delitias ꝓpe

De urbe calichut

humani generis fore:& quicqd ē quo uita carere nō poſſit humanior ;
nuſꝗ eē præſtantius:& ī primis aromata omne genus:margaritas etiam
& lapillos præcioſos ꝓpe innumeros:Elephantoſqꝫ turritos:quibus bi
ni uel terni uiri inſidentes bella cōficiunt accerrima:& cognitū inibi no
ſtrū chriſtū quāuis nō ad regulā adſeuerabas.aliaqꝫ cōplura miratu di
gniſſima:adieciſtiqꝫ ad hæc preſbiterū ioannē eē citra ſinū arabicū in
aphrica ethyopiæ inferioris:& ipſum habere cōterminos nigritas dicio

De regno præſbiteri Io.

nis guineæ regni:quos ſubegit olim rex luſitaniæ:alibi uero regnū meli
de:alibi autē ſoldani regna nilo adiacentia:poſtremo uerſus nr̄as barba
rias reliq aphricæ:hæc oīa ex itinerariis portugallēſiū ſedulo ac cōpoſi
te depromebas:addens ſub memorato preſbitero Ioāne fore regna ꝗſi
innumera:& chriſtum ibi coli nō indiligēter.demū ad taprobanā deue
niſti iſulā:quā ex plinio & reliquis coſmographis appellatione anticto
num fere alteꝝ orbē eē dicebas:ibiqꝫ pleraqꝫ memoratu digna:ut ſunt
aurifera flumina:& gemiferi amnes & in mōtibus aurifodine & dicebas

Taprobana inſula ſamotra ab īcolis dicta

ſeptētrionē nō uideri:eiuſqꝫ loco aues ſuccedere:& alia cōplura ꝗ ſciēs
prætereo ne ī uolumē aliqd magnum exeat epiſtola:& iteꝝ rediēs unū di
greſſus fueras iberniā & albionē īſulas demōſtrauiſti: adfrimabaſqꝫ bri
taniā eſſe īter ſeptētrionē & occidētē:ꝗ facit ne ora gallici littoris orbē
terminet:ut īqt ſolinus finis erat orbis:ora gallici littoris: niſi britania ī
ſula nomē pene orbis alteri⁹ mereret:unde uirgili⁹.Et pēit⁹ toto diuiſos

Ibernia

Albion ſiue britania

Solinus

Virgilius

Hircanum orbe britãnos:hæc ẽt dicta ẽ albion ĩſula a qbuſdã albis mõtibus : qui
æquor euntibus ad eam primo appent:deide a britone regẽ britania dicta:pau
Gãges loq; ultra ꝓgreſſus hircanũ mare clandeſtinos retuliſti hẽre ortus :ue
Indus rum hãc rem nõdũ nobis ſatis colliqueſcere:& ni obſtitiſſet uerecũdia
Euphrates docti cet⁹ q tecũ de morẽ prãſurus erat:demõſtraturus eras & gãgẽ & i
Tigris dum:& euphratẽ & tigri flumina cantatiſſima:& ĩ italia eridanũ aprie
famigeratũ:nec pri⁹ tamẽ parocho(is eſt cõuiuii magiſter) pateſeciſti
ianuã:quã de italia nonnulla præclara carmina mutuatus es:miraq; con
cinitate ea decantans his uerbis.

Italiæ laudes

Sed neq; medorum ſiluæ ditiſſima tellus
Nec pulcher ganges:atq; auro turbidus hermus
Laudibus italiæ certent:non bactra:nec indi:
Totaq; turriferis panchaia pinguis harenis:
Hæc loca non tauri ſpirantes naribus ignẽ
Inuertere ſatis immanis dentibus idri:
Nec galeis:denſiſq; uirum ſeges horruit haſtis
Sed grauidæ fruges:& bacchi maſſicus humor
Impleuere:tenent oleæ armentaq; læta.
Hinc bellator equus campis ſeſe arduus infert
Hic uer aſſiduum:Atq; alienis menſibus æſtas
Bis grauide pecudes:bis pomis utilis arbos.
Adde tot egregias urbes:operumq; laborem
Tot congeſta manu præſumptis oppida ſaxis
Flumina quæ antiquos ſubter labentia muros:
An mare quod ſupra memorem:quodq; abluit infra
An ne latus tantos:te lari maxime:teq;
Fluctibus:& fremitu inſurgens benace marino:
An memorem portus:lucrinoq; addita clauſtra:
Atq; Indignatum magnis clamoribus æquor:
Hæc eadem argenti riuos æriſq; metalla
Oſtendit uenis:atq; auro plurima fluxit.
Hæc genus acre uirum marſos:pubemq; ſabellam:
Aſſuetumq; malo ligurem:uolſcoſq; uerutos.
Extulit.hæc decios;marios.magnoſq; camillos
Scipiadas duros bello:& te maxime cæſar.
Salue magna parens frugum:ſaturnia tellus

Magna uirum:iuſſiſti propterea ut carmina ediſcerem patriæ iclitæ:qbꝰ
decantatis:rurſum adſunt parochus & promus adfirmantes horam ap
petere prandii:parata eſſe iā oia:cetũq; doctoꝝ uiroꝝ aduentauiſſe:da
pes(nō q̄dē opiparas ſed frugales)inexpedito fore:& merũ prope ob
ſtupeſcere(erat enim bruma quo tp̄e Algent rigore cuncta)tu tandem
(ut es uir modeſtiſſimus)ne te diutius:q̄ par foret : decētiſſima docto
rũ uiroꝝ cohors opiretur:in cœnaculũ contendiſti:ubi honorifice exce
ptus ab doctis: primum aqua manibus data ſtantibus(ut mos eſt apud
nos)diſcubuiſti:innuēs ſenioribus ut in locis accũberēt honoratioribꝰ:
tu enim uetere & laudabili galloꝝ more primos ſemp̄ aſpernaris accubi
tus. Tum illati ſunt pugillares ex nucleis pinneis & ſacharo paſtilli:mox
q; iſcitia bubuleis ſociata linguis eiſdēq; ſalitis. poſt hæc aſſũ uitulinũ
& toſti lepores duo iuſulento neſcio quo madefacti: cum malis aſyriis
illati ſunt.poſt eos iuſulata offa ex fruſtis panis in iure pingui :caſeo
uetere:pipere:& cinamomo cōditis.demum inferunt ſalagma condita
nea:ea ſunt oliuæ cadis cōditæ:& feniculi:hæc oia cibi appetentiam fa
ciunt:ſed gulā nō irritant:poſtremo illati ſunt galli gallinacei alio liquo
re aſperſi cum elixis carnibus ac pomis citreis:nouiſſime parmenſis ca
ſeus cum toſtis pyris prādium clauſit:& is finis tuæ frugalitatis fuit: qui
nō uiuis ut comedas:ſed comedis ut uiuas:a lotis manibus ꝑ bellariis &
ſecundis menſis oibus. Plinius allatus eſt necnon magnus ptolomeus :
& condicto dimiſſæ ſunt habenæ uiris doctis:ut qſq; in medium aliquid
ſcitu dignum afferret . aderant enim philoſophi:poetæ: aſtrologi:& ora
tores: In philoſophia facius cardanus præſidebat:aſtra uero ſumme calle
bat Marcus Antonius cadamuſtus:excellebat in poeſi Nicolaus picens
uir cōpoſitiſſime doctrine & moribus ſanctiſſimis . at cæſar facus unꝰ
hæc omnia nouerat .i. philoſophiam:aſtra :& proſam & uorſam : mi-
rum eſt q̄ ſit huic uiro ad oia prōptũ igenium & ad omnē occaſionem
paratum : quicq̄d in medium adduxeris:ita probe nouit ut credas eum
meditatũ fuiſſe:& ut paucis abſoluā:q̄cq̄d explicandũ ſuſceperit(nihil
excipio)ad id unũ natus eſſe uidetur:adeo concinne:docte:& āpliter di
ſerit de oibꝰ:nec id prætermiſſerim eum ita atticæ loq̄ ac ſi ortus & al
tus athenis foret.aderam & ego omniũ indoctiſſimus q̄ uelitabar cum
lelio philoſopho:quiq; ueluti male uocalis anſer oloribus inter ſe ſuaui-
ter concinentibus obſtrepebam:ſuccenſebat mihi lelius memoratꝰ gra
uatim ferens q̄ in eius ſententiam calculũ haud ponerē : & iam iratior

Parochus
Promus

Gallorum
mos laudabi
lis diſcũben
di

Frugales da
pes
Facius car
danus
Nicolaus pi
cens
Cæſar facus

Faci⁹ carda (ut uirum noſti) minitabatur. Tu uero uir᷑ excādeſcētē (alioqn amœni
nus ingenii) cōpeſcuiſti modeſtiſſime uoluiſtiq; ut facius de natura & fato
Marcus An nonnihil afferret in medium: q ut tibi morē gereret plura ex philoſopho
tonius cada rū oraculis ꝓmſit: & qdē docte tū Marcus antōius de aſtris optime diſc
muſtus rens contendebat Sidera homines ad cōpluſcula inclinare: ſed nō coge
Scitum ſalo re: ne tolleret libe᷑ arbitriū. ne ue potētiæ diuinæ detraheret aliquid: &
monis illud ſalomonis ſcitum oportune adducebat: uidelicet ſapiens domina
Nichola⁹ pi bitur aſtris. Poſt eum Nicolaus picens uir non penitēdus: & utriuſq; ſer
cens monis eruditiſſimus: ludebat carminibus & aſſeuerabat uatē egregium
non ab arte ſed a natura eſſe: & maximum deo᷑ munus dicebat eē extē
Franciſcus poralitatem: quā ut aiebat mater peperit memoria: & uſus re᷑ parens
corniger genuit: huic aſtipulabatur Franciſcus Corniger: qui tā facile nec ine
Cæſar ſacus rudite carmina expuit: ut non iniuria illud ouidianum de eo dici poſ
ſit: qcqd conabar dicere uerſus erat: Orationem ſolutam Cæſar ſacus
adeo extulit: ut diceret ſine ea uix hominum genus mitius poſſe conſi
ſtere: nam fere cūcta quæ meditamur: quæ ue cogitamus: & fere oēs no
ſtri animi conceptus: oratione ſoluta explicamus: quid enim aliud ſonāt
philoſopho᷑ decentiſſimi cet⁹: quid aſtrologorum ſectæ: quid hiſtoriæ:
ſibi uolunt aliud q̄ compoſitam: cōcinnā: & copioſam: & bene curatam
orationem: Quā uni cæſari ſaco miro applauſu aſſenſi ſunt omnes. ade
Io. Iacobus rat & Io. Iacobus gilinus hō eloquentiæ ꝑpe īfinitæ ac eruditiōis ingen
gilinus uir tiſſimæ: quem in ſtilo dicendi egregio pauci imitantur: ſed admirantur
eloquētie in oēs. aderat & Io. Antonius Cuſanus medic⁹ pſtātiſſimus q nō ut pleriq;
finite alii: galenū ſolū & hypocratē nouit: ſed & elegātiores artes omnis colit.
Io. Antoni⁹ Nā præter q̄ ꝙ philoſophus eſt inſignis: & nihil ipm latet quod ad ſalu
cuſanus pre tem hominū attineat: perinde ut ægris mortalibus ſalutem & uitā conci
ſtantiſſimus liet: ueluti aeſculapius qſpiā: id plus habet etiānū: ꝙ humaniores litte
medicus ras callet: q̄ q maxime: & has tantas uiri uirtutes cōdecorant ſuauiſſima
cōſuetudo: mellifluus ſermo (ut alter neſtor) & ipſe aſpectus affabiliſſi
mus: quo maiorē morbi partē mox tollit: ubi aſſidet ægris: facitq; ut uix
ægritudinis tedeat egros: dii boni q̄ char⁹ eſt hic huic: urbi famigerat⁹
ſupraq̄ referre poſſim: adeo ut ubi ipſe d̄ uita alicui⁹ hæſitauerit ultra nō
ſit uiuēdum: & ſi forte uixerit quiſpiam: deo tantum referat acceptum:
Lācin⁹ cur Aderat & Lancinus curtius uir perpaucorum hominum: qui ſi philoſo
tius uir ſpe phiam: ſi carmen: ſi cuiuſuis doctrinæ genus ſpectaueris numeros oīs
ctatus elegantiſſime implet: quid quod extēporalitate & ſermonis concinitate

ac humaniſſim⁹ morib⁹ reliquas oīs dotes(qbus ubertim honeſtaẜ) exornat ad ſimetriam: Aderat & Io. Franciſcus muſicola q quāti ſit ab uiris ꝓbis & doctis faciund⁹ ipſum agnomen declarat: aderat & fabi⁹ Ro. uir lectiōis multiplicis ac doctrinæ tāte: ut nō ab re conſumatiſſimus dici queat: aderat & Alexander Minutianus huius urbis decus: q ſua doctrina ꝓpe inumeros patritios reddidit clariores. Et ut aliquando finiā: ſi uſq̄ ſūt muſe ꝑ id tēp⁹: cū ſuis nēorib⁹ & ſōtib⁹: & ut ita dixerim cū ſua oī ſupellectile ad te cōmigrauerāt: nec prius cōtio ſoluta ē q̄ citatiſſimus ueredarius ab regulo ambaſia ferens litteras aduenerit: tūc ut es uir multi penſi: ratus tabellarium aliqd afferre magni momēti: cōdicto muſas ſecedere tantiſp uoluiſti: dū reuerentiſſime mādata regia excipes: ſed qd ego cādidiſſime Iafrede: tāq̄ mar̄ īgreſſus ꝓuehi me ī altū ſentio: referā ergo pedē: & ad ceptū op⁹ redibo ut tibi obſequar. Exibunt igiẜ hæ nauigationes quæ nuprime abs me tuo iuſſu latinitate donatæ ſūt tuo fretæ auxilio: nec cuiuſuis naſum formidabūt: quandoquidē is es tu q integritate uitæ: & doctrina locupletiori: iā ei⁹ loci es apud mortales fere oēs: cuius eſſe poſſunt uel ꝓbiſſimi qcunq̧: rumpaẜ inuidia licet: adeo te geris ī oibus præclarū uirū: ut nec ipſe liuor taxare geſta tua queat: fitq̧ ppea ut quæcūq̧ ſuſcepis ꝓtegēda: ea nullo turbine cōuelli queāt: & plura licet minus ſint exculta: quia tamen tibi dicanẜ uiro ſapiētiſſimo præclara uideātur: Erit itaq̧ hæc epiſtola tuæ abſolutiſſimæ uirtutis teſtimonium aliquod: nō explicatio laudis: quoniā tot ſunt tua præconia & imprimis quæ tibi abs iur̄ debenẜ: ut lōgiore egeāt ſubſelio: maiorēq̧ īmorationē expetant: nec hæſit cordi mihi: ꝑ id tēpus tuarū laudū hiſtoriā texere: quoniā cōpertū habeo iāpridē: te tua uirtute ſatis ac ſuper clarū ſore: neq̧ uiri ī litteris pro letarii prædicatiōe egere: nā ut ē in ueteri adagio: uino uēdibili ſuſpēſa hedera nil op⁹ ē. ſed heus tu uir doctiſſime uereor ne ſis occupatior q̄ ad has meas nugas deſcēdeẜ queas: uerum ubi tuā humaniſſimā naturā penſitatius expendo: perſuadeo mihi haud difficulter te mea nedū lecturū ſed & perlecturū humaniſſime: qui comitatis humāitatiſue norma es exactiſſima: uale doctorum uirorum præſidium. Mediolani kalendis Iuniis. M.CCCCC.VIII.

Io. Frā. muſicola

Fabius Romāus uir celeber

Alexander minutianus uir clarus

Muſæ cum nemoribus & ſiluis ad Iafredū cōtenderant

Citatiſſim⁹ ueredarius karolus ambaſia regul⁹

Vetus adagium

FINIS.

Præſbiteri Franciſci Tantii Cornigeri epigramma ad Archangelum Careualenſem Interpretem.

Quis melius librare homines ſcit præſide noſtro?
Qui tibi quo fierent iſta latina dedit?
Eſt doctrina tibi: facunde gratia linguæ.
Atq; ſtilus nouus eſt: orbis ut iſte nouus
De ſe nemo igitur tantum præſumat: ut ipſum:
Cuius es inuentor ſperet habere ſtilum.

Io. Fran. Quintiani Stoe Iambicon. Ad Archangelũ Careualenſem. Interpretem.

Volumen ecce candidum emergit recens
Exaſceatum: & elegans: & lympidum.
Externa ſunt hic oppida externum ſolum:
Variiq; mores adfatim reconditi
Parua eſt tabella maior at ſententia.
Vt lecta uiſis ſit opus anteponere
Olim patentes mulciber trinacrius
Terras: ſonorum pelagus: axes cœlicos
Elementa cuncta feruidi cœlauerat
In clypeo achillis: attamen maior labos
Et uiſa uirtus maior eſt archangeli
Et cur? tonantis mulciber fuit deus
Et ſculpta tantum uiſa ſunt præſentibus:
Mortalis autem noſter eſt archangelus
Diuina quanquam phama conſcendet polos
Mox ſcriptæ cuncta nota ſunt abſentibus:
Vt qui uolumen legerint noſcent loca.
An credis ergo dignior mortalibus
Sit: qui labores ſuperet & uiuens deum:

Index ſubſequentis operis.

Primus qui ſulcauerit oceanum meridiem uerſus cap.i.

Quæ inuitauerint Aloiſium Cadamuſtum ut terras nigritarum uiſeret. cap.ii.

Quo anno ſoluerint biremes & triremes a gaditano freto:& quibus uentis uela fecerint. cap.iii.

De portu ſancto:& de eius diſtantia:& ubi naſcitur ſanguis draconis:& quo modo fit:& de melle ibidem optimo. cap.iiii.

De Portu Monerichi:& Medera inſula & quantum abſit a portu ſancto. cap.v.

Quid Medera ſignificat:& de ſyluestribus columbis:qui hominum conſpectus non formidant:& de pauis albis:de ſaccaro primæ decoctionis:& de uuis procerioribus:quæ matureſcunt circiter ſanctam Hebdomadam. cap.vi.

De decem canariis inſulis:& de earum diſtantia ab Medera. cap.vii.

De Oricello herba:qua inficiuntur ueſtes:& de hircino corio:& de Idolis trium inſularum:& de eminentiore totius orbis inſula:deq; earum principibus:ac multiiugis moribus & de eo ꝙ nemo ducit uxorem uirginem:niſi ſtupretur a principe:& de feracitate inſularum. cap.viii.

De capite albo quantum abeſt a canariis:& de ſinu Dargino:& aliis nonnulis arenoſis terris: & de Hodeno ſcalis barbarorum. cap.ix.

De moribus incolarum Hodeni:& Atambuti:& de animalibus quæ inibi uiſuntur:Item de mercib9 eiuſdem & de equis qui commutantur in mancipia:de mercimoniis Luſitanorum in ſinu ſenegæ: de Azanegorum moribus:& imprimis de eo ꝙ ſunt egregii fures:mendaces ;& ſupra omnem fidẽ proditores. cap.x.

De obeſis & præpinguibus mulieribus mammas proceriores habentibus:& de conſpectis primo nauigiis:quæ eius regionis incolæ credidere fore animalia :uel certe phantaſmata quæpiam: & de permutantibus ſal abſq; congreſſu:& de imperio Mellis cum ſuis diſtantiis:& de eis qui ſunt ſub ipſo æquatore. cap.xi.

De eo quod Rex mellis nixus eſt aſtu & inſidiis ſcire:qui forent hi:qui adeo hominum commercia deſpiciunt:ut etiam in mercimoniis nihil coram agunt:& quo modo comperit eos habere labrum inferius promiſſum uſq; ad pectus:ſed exulceratum:& de aurifodinis:& de porcelletis : quæ ſuccedunt loco monetæ:deq; compluribus aliis ſcitu dignis. cap.xii.

De eo ꝙ locupletiores eximie coluntur ab omnibus:& de mulierum cultu:& de armis incolarum:q; ꝙ ibi non pluit niſi ternis anni menſibus:& de magna ui locuſtarũ adeo ut coelum inũbrẽt. cap.xiii.

De ſinu ſenegæ:qui feracem ab ſterili diſterminat:& de uiris ſubcineritiis. cap.xiiii.

De incolis ſinus ſenegæ:& quõ regem præficiũt:& de moribus eorum & imprimis de conſuetudĩe erga coniuges. cap.xv.

De ſide primorum Nigritarum:deq; eorum habitu. cap.xvi.

De eo ꝙ ſunt loquaces:& uirtutis ſuæ iactatores:quos ἀρεταλογους græci appellant :q; ꝙ mẽdaces & fallaces plurimum ſunt:tamen appulſis haud noxii:ſed hoſpites admodum. cap.xvii.

Quomodo congreſſi ſunt illis:& quæ ſint eorum arma:& de regno Gambræ plura. cap.xviii.

De regno Senegæ:& eius conterminis. cap.xix.

De Principe Budomelis & mercimoniis. cap.xx.

Quomodo Aloiſius petiit regnum Budomelis:& ibi acerrimos comperit natatores. cap.xxi.

De domibus:& ruſculis:ac coniugibus Principis. cap.xxii.

De aulicis Principis Budomeli:deq; eius regia. cap.xxiii.

De ueneratione qua utuntur erga principem:& modo adeundi Principis. cap.xxiiii.

De Moſchea.i.delubro principis:& de modo colendi Idola:deq; ritu ſacrificiorum. cap.xxv.

De frugibus eius regni Senegæ:q̃ matureſcunt trimeſtri:deq; uino optimo palmis expſſo. cap.xxvi.

De oleo ad tria conducibili:deq; multiiugis fructibus:& nonnullis aliis. cap.xxvii.

De ſerpentibus imaniſſimis.adeo ut ſolidas hauriant capras:deq; ſerpẽtũ incantatoribus. cap.xxviii.

De innumeris animalibus ſyluestribus:& præſertim de Elephantis:& camelopardalis. cap.xxix.

De pſitacis multiplicibus :deq; aliis auitiorum generibus : & comprimis de Anſeribus : & Gallinis. cap.xxx.

De Emporiis & mercimoniis eorum:deq; mira gente:& de albicantibus chriſtianis. cap.xxxi.

De equis qui ob obeſitatem pereunt:deq; eorum fœno:& equorum faſcinatoribus. cap.xxxii.

De mulieribus tripudiantibus:& aliis mirabilibus. cap.xxxiii.

De Muſicalibus inſtrumentis:& de regno Gambræ:ac capite uiridi:ubi Antonietus Lygur : & Aloiſius cadamuſtus conuenere. cap.xxxiiii.

De ſinu Capitis uiridis cũ tribus inſulis:deq; Bio flu.& habitantium moribus:& de Pagina nauiga

tionis primo loco ſacta:deq; Turcimanis. cap.xxxv.
De quodã magno flu.& quid ſint Almadiæ cap.xxxvi.
De contractu & commerciis Almadiarum & noſtrarum nauium cap.xxxvii.
De decreto Præfectorum & nautarum. cap.xxxviii.
De ſeptentrione:& aliis Stellis:deq; eorum hyeme. cap.xxxviiii.
De regione Gambræ:deq; eo ꝙ Antonietus & Aloiſius conuenerunt ut ſimul naues adirent regiones:& de locis quæ adiuere. cap.xl.
De loco dicto ad duas palmas:& de ſinu Gambræ:deq; inſula ſancti Andreæ : & de eorum principibus cap.xli.
De muneribus datis principi Batimanſæ:& de eius regionis mercibus:deq; remigiis noſtris abſimilibus:& aliis nonnullis cap.xlii.
De habitu:& moribus eorũ:& de ꝑcerisſimis arboribus: & de modo capiẽdi Elephãtos. cap.xliii.
De membris Elephanti:& de Equino piſce. cap.xliiii.
De ſinu caſamanſæ quantum abſit ab ſinu Gambræ cap.xlv.
De capite rubeo:De ſinu Sanctæ Annæ:deq; ſinu Sancti Dominici : & de flu . ꝙ latitudine patet M.xx. cap.xlvi.
Quomodo ſoſpites redierе in Hyſpaniam cap.xlvii.
Quomodo nouas nacti ſunt regiões:& de ſinu Beſegnæ:& d capite uergæ cũ ſuis diſtãtiis.ca.xlviii.
De capite ſagres cũ quibuſdam denominationibus aliorum capitum ac ſinuum:deq; inſulis:& moribus hominum:necnon mulierum terebratas aures habentium:deq; eorũ uictu. cap.xlviiii.
De palmarum flu.& de ſinu fluminũ:deq; capite multorum cap.l.
Numerus Nauigiorum quæ ſoluerunt ab Vlyſbona uaſco Præfecto:& quando redierе uaſco apud caput uiride exiſtente. cap.li.
De ægritudine nauigantium.& de tellure nouiter cõperta:deq; aurifero flumine. cap.lii.
De ſitu urbis calechut:& quõ chriſtiani inibi baptizant:deq; eius rege:& apparatu regio :necnõ de legatione Præfecti ad regem. cap.liii.
De negociatoribus:& gubernatoribus regiis : & ubi multifariam aromata naſcuntur : deq; eorum moneta. cap.liiii.
Quãdiu urbs culta fuit a chriſtianis:& de numero nauium eo commeantium:deq; earum forma : & ꝙ eo contendunt ubi eſt magnes lapis:& de precio aromatum:& de unionibus:& baccis allatis in Luſitaniam. cap.lv.
De mari Erythreo:& de Mecha:deq; monte ſinai:& uino cretico in calechut:& ꝙ ab annis.lxxx.eo contendunt Mercatores. cap.lvi.
De cibis regiis ac populi calechut:deq; regionis piſcibus & equis. cap.lvii.
Quo rex faſtu equitet: deq; maurorum chriſtianorum habitu : & quantum diſtet urbs Calechut ab ulyſbona:& quanto tempore abſoluunt iter:& de numero repertarũ inſularum opera regis Hyſpaniarum:& de cognitione noſtræ fidei & Pape. cap.lviii.
De eo ꝙ ſunt iuſtitiæ obſeruãtiſſimi:& de aromatibus ubi naſcantur:deq; ſinu habitato ubi ſaphiri compluſculi inueniuntur. cap.lviiii.
De terra Iudaica:& ubi habitat Preſbyter Ioannes cap.lx.
De templo ubi dæmones uiſuntur:& de inſtrumentis nauigandi cap.lxi.
De Elephantis ad prelium non ineptis:deq; regis Portugalliæ inſtituto. cap.lxii.
De claſſe regis Emmanuel:& de loco ubi trophæum dedit Præfecto claſſis:deq; eius ſucceſſiuo itinere. cap.lxiii.
Quomodo naues actæ ui tempeſtatis in diuerſa dilapſæ ſunt. cap.lxiiii.
De erecto altari:deq; pane ex radicibus confecto more Pardorum hominum. cap.lxv.
De Pſitacis multiiugis:ac uerſicoloribus:& de ingenti piſce & de tellure nouiter reperta. cap.lxvi.
De quodam comete:deq; ſubmerſu quattuor nauium. cap.lxvii.
Quomodo Præfectus claſſis allocutus eſt conſanguineum regis melindæ. cap.lxviii.
Quomodo Præfectus locutus eſt amice cum rege Achiloæ habitis ſaluis conductibus. cap.lxix.
De litteris & muneribus miſſis ab rege Luſitaniа ad regem melindæ. cap.lxx.
De mari Erythreo:& Perſico:deq; mecha & aliis nonnullis. cap.lxxi.
Quomodo Præfectus claſſis regem calechut adiuit. cap.lxxii.
De habitu & gloria regis calechut. cap.lxxiii.
De muneribus miſſis ad regem:deq; obſidibus datis:& incommodo eorum. cap.lxxiiii.
De moribus incolarum Calechut:& de eis quæ fert regio cap.lxxv.
De negotiatoribus :deq; aromatibus quæ conuehuntur Babyloniam:& inde Alexandriã.cap.lxxvi.
De ſtrage Chriſtianorum & maurorum. cap.lxxvii.
Quomodo naues profectæ ſunt Cuchinum. cap.lxxviii.

De regno canonę ubi Chriſtiani honorifice ſunt excepti. cap.lxxix.
De naue ſubmerſa in ſinu Melindæ. cap.lxxx.
De reditu ſoſpitum nauium in patriam. cap.lxxxi.
De pondere & moneta illorum. cap.lxxxii.
De locis unde exportantur aromata in urbem calechut. cap.lxxxiii.
Quomodo Rex Hiſpaniarum expediuit.iiii.celoces:quibus præfecit Columbum. cap.lxxxiiii.
De inauditis inſulis compertis per columbum. cap.lxxxv.
De inſulis uaſtiſſimis Ioanna & meila:necnon hyſpana. cap.lxxxvi.
De condictiõib9 Hyſpanæ inſulæ. cap.lxxxvii.
De moribus Canibalorum. cap.lxxxviii.
De moribus incolarum Hyſpanæ inſulæ. cap.lxxxix.
De uiris inibi dimiſſis qui explorarent inſulam. cap.lxxxx.
De eo quod columbus ubi rediit in Hyſpaniam dictus eſt admirans:& ab regibus honorificẽtiſſime exceptus eſt:expedita rurſum claſſe:cui præfectus eſt. cap.xci.
Quõ Admirans cũ Claſſe.xvii.nauiũ Soluit ab Vlyſbona:& quod nouas inſulas reperit. cap.xcii.
Quomodo Admirans peruenit ad Hyſpanam inſulam:& ſuos comperit uitam exuiſſe. cap.xciii.
Quomodo Admirantis german9 ultus eſt de hoſtibus:& de compluribus repertis ab eo. cap.xciiii.
De flu.aurifero & de compluribus aliis. cap.xcv.
De oppido extructo ab Admirante in prædicta inſula. cap.xcvi.
De eo quod erecta arce diui Thomæ admirans conceſſit ad aurifodinam. cap.xcvii.
De mirabilibus repertis ab Admirante. cap.xcviii.
Quomodo reges omnes Hyſpanæ inſulæ reddidit uectigales. cap.xcix.
De regibus:qui deſciuerunt ab rege Hyſpaniarum ob malefacta Hyſpanorum. cap.c.
De arce condita apud aurifodinam:quam auream appellant. cap.ci.
De tribus nauibus:quæ tulerunt commeatus cum mandato regio:ut aurifodinas incolerent:& reges qui noſtros contrucidauerant mitterent in Luſitaniam. cap.cii.
Quomodo Rex Aurifodinę effectus eſt uectigalis cap.ciii.
Quomodo ſuperarunt reges qui deſciuerant ab noſtris cap.ciiii.
De nouis inſulis repertis deq̃ uarietate morum. cap.cv.
De reditu Admirantis ad Hyſpanam inſulam cap.cvi.
De diſcordiis repertis ab Admirante in inſula cap.cvii.
Quomodo Admirans:& eius germanus in pedicis ferreis miſſi ſunt in Hyſpaniam cap.cviii.
Quomodo Alõſſus niger ſocius Admirãtis nouas iſulas reperit:deq̃ earũ ritu:& morib9. capi.cix.
De locis ameniſſimis:de diuerſarum gentium moribus ab Alonſſo repertis. cap.cx.
De reditu Alonſſi in Hyſpaniam:& de allatis unionibus:deq̃ congreſſu canibalorum. cap.cxi.
De nauigatione Pinzoni ſocii Admirantis:& eius inuentu. cap.cxii.
Quomodo Pinzonus nactus eſt æquor potu ſuaue:deq̃ nonnullis aliis rebus. cap.cxiii.
De epiſtola Alberici Veſputii loco prohemii. cap.cxiiii.
De ordine nauigationis:& temporis. cap.cxv.
De diſtantia capitis uiridis uſq̃ ad id loci:quo deuenerunt. cap.cxvi.
De moribus:& natura illarum gentium. cap.xvii.
De feracitate ſoli:& temperie cæli. cap.cxviii.
De ſideribus:quæ ſunt iuxta polum antarticum. cap.cxviiii.
De eo quod hemiſpherium repertum non quadrat opinioni philoſophorum. cap.cxx.
De forma quartæ partis terræ compertæ. cap.cxxi.
Quomodo hic liber dictus eſt dies tertius cap.cxxii.
De excuſatione Alberici:deq̃ eius inſtituto. cap.cxxiii.
De audacia eorum : qui plura:q̃ par ſit ſcire uolunt. cap.cxxiiii.
De exemplo litterarum.d.Cretici.d.Venetorum:legati apud regem portugalliæ. cap.cxxv.
Exemplum litterarum.d.petri paſqualigii.D.Venetorum oratoris apud regem Portugalliæ:& in eis de itinere ad aquilonem facto. cap.cxxvi.
De litteris.d.Franciſci ſagittæ Cremonenſis ad.d.Petrum Paſqualigum. cap.cxxvii.
De litteris negotiatorum Hyſpaniæ ad colybiſtas correſponſales ſuos. cap.cxxviii.
Quomodo Ioſeph Indus poſt ſtragem Chriſtianorum apud urbem Calechut noſtras naues cõſcẽdit:& uenit Vlyſbonam:& inde Romam. cap.cxxix.
De forma corporis Ioſeph:& de eius urbe Caranganoræ:quam alii garangollam dicunt : & quid ſint gentiles. cap.cxxx.
De triplici hominũ genere gentiliũ Caranganoræ:deq̃ delubris & ritu eorũ ſacrificandi. cap.cxxxi.
De moribus regis Caranganoræ:ac optimatum:deq̃ moribus:& cultu ſuarum uxorum:& ubi India auſpicatur:& q̃ inibi ſunt complures chriſtiani. cap.cxxxii.

De domibus Caranganoræ deq; Pontifice eorum maximo:ac Cardinalibus:Epiſcopis: ac reliquis ſacerdotibus:qui eccleſiis inibi moderantur. cap.cxxxiii.
De habitu ſacerdotum:de conſecratione:& quo modo humant corpora:deq; eorum celebritatibus & ibi ſunt uiri eruditiſſimi. cap.cxxxiiii.
Sub qua parte cæli ſit urbs Caranganoræ:& quando eſt eis hyems:& quomodo naues fabricantur: & quas regiones luſtrẽt. cap.cxxxv.
De eorũ moneta:& unde eruant aurũ:deq; hominũ moribus.& eorum longiore uita:& de feracitate regionis:& quibus armis utuntur:quæ ue animalia habeant. cap.cxxxvi.
De pane:& herbis:ac arboribus eorũ:& imprimis de palma:quæ producit quadrigeminos fructus:uidelicet uinum:acetum:ſacharum:& oleum. cap.cxxxvii.
De modo conficiendi prædicta:& de aromatibus:quæ inibi naſcuntur. cap.cxxxviii.
De urbe Calechut:deq; eius habitatoribus:necnõ de moribus:ac mercibus eorum:& de regionibus noſtris inibi nominatis. cap.cxxxix.
De deſcriptione regni Cambaiæ:deq; inſula Ormus:cum pluribus aliis regionibus: & preſertim de Guzerat regione cap.cxl.
De ſitu urbis Cambaiæ cum aliis locis Maritimis: & de rege eius: deq; Aromatibus: & mercibus eorum. cap.cxli.
De rege Narſindæ:& Cumari cum quibuſdam aliis capitibus: & q; ibi eccleſia eſt Sancti Thomæ: deq; duabus inſulis celeberrimis uidelicet Saylam:& Taprobana. cap.cxlii.

FINIS.

Ad lectorem.

Sed quoniam fieri non potuit qui feſtinus impreſſor aliquid (uti aſſolet) inuerteret:te non neſcium eſſe uolui: capite nono & uigeſſimo:ubi fit mentio de elephantis: Camelopardales uerbum deſiderari:quod ex indice:qui in fronte operis eſt:cognoſces:ſicq; eſſe legendum. ſunt & Camelopardales:& alia ingentia animalia: uerum ſylueſtria. Præterea negociatorum Hyſpaniæ epiſtola: cuius initium eſt Ex relatu eorum: quæq; caput.cxxvi.efficit præpoſtere poſita eſt:nam ordo hiſtoriæ expoſcit:ut.xx. octauum ſupra centeſimum locum obtineat.

ITINERARIVM Portugallenſium ex Vliſbona i Indiam nec non in Occidentem ac Setemptrionē: ex Vernaculo ſermone in latinum traductum. Interprete Archangelo Madrignano Mediolanenſe Monacho Carcuallenſi.

Io. Mariæ Vicentino Montaboldus Francanus ſalutem.

AVDIREM nunc libens mi Io. Maria quorundam ſententiā: qui Plinium extra omnē aleam poſitum: ac ſermonis utriuſq; auctorum ſcriptorem præſtātiſſimum ob id procaci: & illoto ore temerāt: quod uidelicet nimium aſcita: ac prope incredibilia: nec ſimilia ueri (ut mentiunt ipſi) i hiſtoria naturæ adducat: arguūt ꝓpterea uirum tantū mendacii non alia magis de cauſa: q̄ quia earum rerum memorabilium: ac dignarū ſcitu meminit: quarū ipſi prorſus ſunt expertes: argumento ꝙ nuſq̄ ſint: ſi hic non reperiuntur. Quorū ſententia: ac temeritas q̄ ſit contemnenda: ac reiiciēda: utpote nullius penſi: præſens ad remotiores partes orbis nauigatio: & illarū imprimis: quæ hactenus fuere nobis inaceſæ: clarius (ut aiunt) Phœbo declarabit. Nā ſi a nobis adite regionis partes attētiuſ apud te animo expenderis: ſi locorum ſitus: ſi omnifariā animalia: ſi arbores: ſi metalla: ſi gemmas: ſi & alia id genus compluſcula ſpectaueris: comperies profecto cum Plinii memorabilibus (adſit uenia dicto) fere contendere: ſi tamen in dicendi ſtilo nactæ forent alterum Plinium: Licet enim res illuſtres ſim denarraturus: qa tamē Luſitana lingua & demum Ethruſca referuntur: quæ ſplendorem totius hiſtoriæ eluminant: minus ne dixerim ponderis: ſed uoluptatis proculdubio ſunt habituræ: ut tute ex uſu rerū multarum: ac lectione multiplici melius iudicabis: & eorum dicta refelles: qui his duntaxat fidem adhibent: quæ oculis ſubdidere: quam rem ut libentius nauares: nauigationē hāc edidi: tibiq; nūcupaui: Tū quia Aſiam oēm: & Europā fere luſtrauiſti. In rerum tātarū uarietate id ſeligas: qđ dignius miratu cenſueris: tum uel maxime ut nouarū rerum percupidi earūdem q; auidiſſimi lectores: te non iniuria abſme amari intelligant. Vale.

Laus & defeſio Plinii

Primus qui ſulcauerit oceanum meridiem uerſus.

Cap. I.

Aloiſius Cadamuſt⁹

CVm ego Aloiſius Cadamuſtus e Venetis patriciis primo
animum induxerim ſulcandi eius oceani: qui a freto Gadi
tano per inſulas Fortunatas: & Ethiopas, īſeriores uerſus au
ſtrum tendit: cūq; ibi pleraq; ſcitu cognituq; non idigna deprehende
rim ut fiat teſtatum poſteris animo mihi hæſiſſe: hactenus incomper
ta quærere: & adire inaceſa: prout rebus memoria ſuppetet: excipiā &
ſubſequar calamo: donec earū memorabiliū rerū: quæ uidi: & locorū

Alter orbis

quæ corā adiui: uerā prorſus efficiā hiſtoriā: quæ oīa ſi noſtris cōferan
tur: alterū profecto orbem efficient: & ſi ea forte min⁹ ordinate abſme
deſcribentur in rerum tantarum uarietate: non ſum tamen defuturus
quin hiſtoriam ueram denarrem: & ubi fere incredibilia & prodigioſa
occurrent (licet uera) temperabo tamen de induſtria & ſciens citi⁹ nō
nulla ſum pretermiſſurus q̄ uel minima citra ueritatem relaturus.

Infās Don Hurich

Primus igitur qui memoratū oceanum: & Ethiopiam ſupradictam
adire eſt aggreſſus poſt prothoparentem noſtrum Adam (unius Pli
nii hiſtoriam excipio). Is fuit noſtro æuo Illuſt. d. Infans Don Huric
natus Luſitaniæ Rege Illuſtriſſimo. Don Ioanne: qui quidem Prin
ceps Infans licet ſui nominis præclara: & prope innumerabilia per-
cenſeri poſſent: prudens preteribo omnia in preſens: id unum haud
pretermiſerim quod chriſti ſeruatoris nr̄i almæ fidei eximie ſtuduit: &
nihil magis i uotis geſſit: q̄ nomē xp̄anū ab barbaris: & dei hoſtib⁹ aſſe
rere: matrimonii expers fuit: adoleſcentiam ſuam caſtitate mira hone
ſtauit: domi: & militiæ ſtrenuus: Mauros ſæpenumero fudit: & bello
clarus euaſit: Cum itaq; eius genitor diſſolutionem corporis ſibi im-
minere conſpiceret annorū iam plenus: prius naturæ non conceſſit: q̄
ſaluberrimis præceptis filium monuerit: ut uidelicet: ſacratiſſimam
chriſti fidē aio icōcuſſo illibatoq; coleret: nec deeſſet ſuis uotis quib⁹
īſtituerat chriſti hoſtes debellare: & ſancto nomini reddere ſubiectos:

Don Daruth

adiiecit etiā ad hæc ut Luſitāæ gētis: & imprimis patritie cordate me
miniſſet: & ut paucis abſoluā: ſæpe dict⁹ Illuſt. Don Huric patris mo
nitis libēs audiuit: ſato iā functo parēte: fratre tamē patrocināte: q Re
gno ætatis cōceſſu ſucceſſit: huic nomē fuit Dō Daruth: cui⁹ auſpiciis
mauros male accepit: q id regnū occupāt: qđ feſſe dicitur: qđ qdē re
gnū icipit ab āpeluſia ꝓmōtorio Mauritāiæ nō lōge: a Gadib⁹: & mari

atlantico alluitur:& uergit ad auſtrum : Singulis igitur annis ex inſti-
tuto mauros laceſcens Celoces ſuas mittebat quoad ad id promonto
rium deuentum eſt : quod caput de non appellatur ab incolis : argu-
mento ꝙ qui ultra dictum promontorium iuere non ſunt regreſſi:
& ibi priſci Nautæ terminum ſemper conſtituerant ſuæ nauigatio
nis:hucuſqꝫ :Itaqꝫ Celoces Principis deuenere nec auſe ſunt ueterem
terminum excedere. Quæ ubi Principi ſunt renunciata animum ac-
cendunt magis peragrandi orbis . Inſtituit propterea rurſus ceptam
prouinciam perſequi:& Promontorium capitis de non:aliquãdo tran
ſcendere diis fauentibus:quoniam Celoces Luſitanæ omnibus oceani
Liburnicis eximie præſtant:& cum iam ad id opus nauandum præſto
eſſent nõnullæ Celoces:cenſuit non difficulter poſſe nauigare uaſtum
oceanum. cupiens admodũ loca hactenus inaceſſa adire:& nouos po
pulorũ Affricæ ritus uidere:quibus omnibꝰ exploratis ĩ promptu ha
beret Mauros pro arbitrio profligare:& ſuæ ditiõi addere. Iuſſit itaqꝫ
Celoces ternas expediri:tum armamentis cum etiam cõmeatibus fere
omne genus:quibꝰ uiros ſtrenuos præfecit:qui dicto Principis audiẽ
tes profecti ſunt:& dictum promontorium capitis de non:littus haud
deſerentes. per centum fere miliaria præteriere : & cum nihil præter
ĩcultam tellurem:ac omni habitatore uiduam comperiiſſent:domum
regrediuntur. Cum igitur princeps de nouis populorum Affricæ mo
ribus:ac locorũ ſitibus ex his nauigationibꝰ nihil adhuc cõperti habe
ret:rurſus claſſem cõmunit omni genere annonæ:& rebus omnibus :
quibus hoſtes propulſare quirent:& ſuos diutius alere:data lege ut tã
diu nauigarent donec ſuperiores ſuorum nauigationes per centum &
quinquaginta miliaria excederent : & ultra :(ſi eis uiſum foret) pro
grederentur:quos pro labore tanto innumeris promiſſis onerat : qui
Principi obſequentes. uela dedere:& cum nihil nacti fuiſſent niſi ua-
ſtum & ſterile ſolum rediere . Quibus non obſtantibus Princeps in
dies fit auidior nouarum rerum : animuſqꝫ accendebatur magis: ut aſ
ſolet:in rebus uetitis:quare iam tertio mittit : qui terram huiuſmodi
explorent : & ut breue faciam : tantiſper annis ſingulis nouos expe-
diuit nautas:donec ab Arabibus cultam terram inuenit:qui in deſer-
tis uitam trahebant:& paulo ultra progreſſi nouos populos inueniũt
qui azanegi appellantur. uiri coloris ſubcinericii:de quibus in ſequen
tibus latius dicturi ſumus:& poſtremo iam ipſis adnauigantibus tellꝰ

Caput de non

Celoces terne iuſſu re-gis expediũtur

Caput de non p centũ miliaria preterennt

Azanegi populi

Ethiopium inferioris affricæ:quæ oceano adiacet auſtrali : apparuit :
rurſuſq; indies nouos populos.tum idiomate:cum ēt ritu & moribus
differentes nanciſcuntur:ut lectori diffuſius deinceps liquebit.

Quæ inuitauerint Aloiſium cadamuſtum:ut terras nigritarū uiſeret.
C.II.

Aloiſius

CVm igitur ego Aloiſius forem uenetiis:quæ urbs mihi ſolū
eſt patrium:anno a partu uirginis.M.D.IIII.annum agens
alterum:& uigeſſimum:& cum iam fere noſtri maris:qđ Me

Celtogallia

diterraneum appellant:littora omnia luſtrauiſſem:decreui in celtogal
liam iterum contendere.quo alias iueram cōmertii gratia . ea.n.eſt re
gio Galliæ:que ab oriente terminum habet Rhenum fluuium ab ſep
tentrione Oceanum Britanicum:in quem exonerat Rhenus predict⁹:

Brugis

& ibi nobile Emporium uiſitur:Brugim appellāt:nullis Emporiis ſep
temtrionalis regionis poſtferendum:& eo lucri cauſa cōtendebam:cū
ergo illo proficiſci decreuiſſem:accinxi me itineri.non quidem multis
onuſtus pecuniis.nam pauciſſimi cenſus eram & liburnicas:quæ eo tē

Marc⁹ zēo

debāt conſcendi Duce Marco Zenone eqte ſplendidiſſimo pri⁹ chri
ſti nomine inuocato Venetiis ſoluimus āno chriſti memorato.auguſti
octaua Luce:& proſperis auſpiciis uetus inſtitutum internauigandum
obſeruantes.iter agentes per certa hoſpitia hoc eſt ad conſueta loca ap
plicuimus ſemper.donec in Hiſpaniam deuentum eſt:& cum ui ingē

Promōto riū ſacrū dictum

tis tempeſtatis ducti applicuiſſemus ad id promōtorium : quod ſacrū
Ptholomeus appellat:in oceanum uaſte prominens:nūc caput ſancti
Vincentii:forte fortuna non longe ab hoc portu Princeps infans per

Repoſera oppidum

id tempus in oppido :cui nomen eſt repoſera agebat animi cauſa . is
ut accepit nos aduentauiſſe ad claſſem noſtram internuntium mittit ui

Antoni⁹ gōzalis

rum:a ſuis ſecretis egregium Antonium Gonzallem nuncupabant co
mite patricio ueneto:qui illic cōſulem uenetæ gentis agebat:ut diplo
mata uenetorum principum ſigillo īſignita declarabāt:quiq; ſub pri
cipe infante ſtipendia merebat:adiuere itaq; nos ex præſcripto princi
pis ſacarum ferentes promercale ſumptum ex īſula medere: quæ ocea

Inſula medere

no Athlantico innatat.e regione mauritaniæ:tulere etiam commertii
gratia ſanguinem Draconis:& alia plæraq; ſumpta ab inſulis pricipis
predicti.dum igitur de ſacaro:& aliis mercimoniis ſermo fit inter nos
ut aſſolet merces commutantib⁹:percunctamur Luſitanos unde hæc

tam preclara eruerint:& regiones locaq; ſciſcitamur : plura referunt: Principem ſuum ſubegiſſe gentes innumeras chriſtiano nomini hacte nus icompertas:unde:& ſaccarum:& Draconis ſanguis:& alia q̄ pluri ma naturæ conducentia exportantur : addidere etiam ad hæc parua eſſe quæ retuliſſent:Si conferantur cum aliis rebus:quas præclare di ctus Princeps egerat:aperiuntq; nobis hunc Principem Egregium inacceſſa Maria ſulcauiſſe per internuntios nautas:nouaſq; Regiones peragratas:domitas prodigioſas gentes:res miratu dignas repertas unde innumera Lucra comparantur:adeo ut ex numo denos efficias nullumq; fœnus eſſe quod lucrum ſuperet huiuſmodi:hæc illi ſedulo denarrabant:mirantibus nobis & obſtupeſcentibus præ rerum inuē tu conſpicuo:ea igitur me inter cæteros accendunt lucri auidiſſimū: ſtatui propterea hunc principem coram adire:ut ſi forte:& nobis ſul candi dicta æquora poteſtatē faceret: quoniam ſuum eſt eius freti ue ctigal:cuſtodit propterea ipſe Gaditanum fretum non incurioſe re ſponſum habui ab eis:qui claſſem noſtram:ut preſeci:adiuerāt:me nō difficulter impetraturum ab Principe ut meo deſiderio fiat ſatis:uerū ſcirem duorum optionem prīcipem daturum : utrum uellem ſumerē: conditio hæc eſt:qui celoces ſua impenſa expedit:ſuoq; periculo agit omnia. Is earum mercium quas ferret:prīcipi quartam det partem ex uetere inſtituto:aut princeps ſuo impēdio claſſem expediat quo ad ar mamenta & illa oīa:quæ tueri poſſent naues ab incurſu hoſtium :reli qua ageret qui merces ducit:& cum rediiſſet principi dimidium da ret omnium.& ubi nihil mercis ex nauigatione allatum fuiſſet : omnē impenſam:& operam luderet mercator:licet haud dubie conſtet eos: qui illo contendent conſecuturos lucrum non mediocre : adiecit etiā principem:ſi qui e Venetis.regiones prædictas inuiſere uoluerint:id facillime conceſſurum immo fauturum plurimum:quandoquidem ſi bi perſuadebat:& aromata omne genus:& alia pleraq; inibi nautas re perturos:quæ inprimis Veneti ſuper omnem gentem callent adamu ſim:propterea Principem prædictum adiui:qui me etiam:ultra q̄ par erat:honorifice excepit:& ea omnia quæ ex relatu ſuorum acceperam preſens comprobauit:hoc etiam plus addidit: modo ceptam prouin ciam non deſererem:ſe ingentiſſimis fauoribus: & gratiis proſequutu rum hoc celebre uotum:quibus auditis apud me hæc omnia penſita tius reuoluebam uegetam ætatem. habilitatem corporis:uires:& inge

Conditio

Adit Regē

nium:quæ omnem laborem ſubire poterant:& peragrandi orbis percupidus accendebar magis:cum preſertim nullus: e conterraneis meis hæc aggreſſus eſſet:non diffidens ex his magnis laboribus me aliquando:& honorem & emolumentum reportaturum:decreui prorſus uotum meum abſoluere:percunctatus primo negociatores Luſitanos quas merces magni facerent nigritæ Ethiopes:& auſtraliſſimæ gẽtes: redii demum reuiſum meos:qui Liburnicas in littore habebant: & ea quæ in celticam galliam uehere inſtitueram uni affini meo comendo: & mercatus Liburnicas:quæ nauigando itineri facerent ſatis : ad continentem applicui:at naues uenetæ in galliam uela fecere.

Cap.III.

Quando abiere Liburnicæ:& quibus uentis uela fecerant.

Promõtoriũ ſacrum

Vincentius lagus

CVm igitur eo loci me adhuc continerem:quem caput ſancti Vicentii appellant:aliter promontorium ſacrum:ut præfecimus.Id gratum principi admodum fuit:excipiebat me propterea ſolito magis honorificentius:& elapſis q̃pluribus diebus iubet celocem armari:quæ uehere dolia nonaginta queat:cui præfectus erat Vincentius Lagus incola oppidi cuiuſdam ab dicto promontorio diſtantis.Mil.xvi.Celocem uero muniunt omni commeatum genere:& earum rerum præſertim:quæ nautis uictum diuturniorem ſuppeditarent:deorum itaq; implorato auxilio ab promontorio ſoluimus die uigeſſimo:& altero martii anni.M.D.V.ſtante uento apeliote: & Borrea:& primo uela dedimus uerſus inſulam mederæ iter agentes eũdo ad quartam lebegii occidentem uerſus itinere recto die.xxv. Martii applicuimus mederæ per portum ſanctum circiter meridiem:diſtat dicta inſula ab ſacro promontorio fere Miliariis ſexcentis.

Capitulo.IIII.

Deſcriptio portus ſancti & rerum in eo memorabilium.

Inſula ſancti portus

HAec iſula ſancti portus parua admodum ẽ:utpote quæ.xxv. miliarium circuitu patet: citra ſeptimũ:& uigeſſimũ annum ab nauibus prædicti principis reperta.hanc Luſitani iuſſu

ſui principis incolunt:alias a noſtris nunq̃ cognitam:huic moderatur Bartholomeus Polaſtrus dicti principis alumnus:fert hæc inſula innumeras fruges. Triticum:ſiliginem:& alia id genus:boues: Iuuencos: apros:& in primis cũiculis ſcatet:& ibi ſanguis draconis:qui lachrima eſt arboris.nam ſtato anni tempore arbores ferro ſauciant: quæ ubi ſunt inciſæ anno ſequente gummam emittunt per inciſiones:gumma uero ahenis decocta:& defecata ſanguis efficitur:quem appellant draconis:eius Arbor producit fructum Ceraſi inſtar:menſe Martii guſtu eximium: coloris ueneti:inſulam circumuectis conſtat ibi piſciũ ubertatem maximam eſſe:in primis dentalium. & oſtrearum:portu caret: ſtationem uero habet perq̃ cõmodam ab omni uẽtorũ afflatu tutam:excipio ſubſolanum:& uulturnum:quibus haud tuto nautæ ſe freto committerent:hæc Portus ſanctus appellatur: Mel gignit ſuauiſſimum adeo ut nullibi ſit præſtantius.ceram quoq; producit abunde:nam ibi apum conſertiſſima cernuntur examina innumeraq;.

Bartholomeus polaſtrus

Sãguis draconis qd ſit & quomodo fiat

Cap.V.

Monchricus portus inſulæ Mederæ

Illinc die.xx.ſeptimo ſoluimus uidelicet ab inſula ſancti portus:& eadem die portum Monchricum applicuimus is eſt inſulæ mederæ portus:qui abeſt ab portu ſancto miliariis quadraginta:& ni nubes cælum inumbrauerint altera alteram uidet.

Cap.VI.

Medera inſula auſpiciis:& opera infantis principis colitur frequens eſt habitatore:hæc igitur ab Luſitanis incolitur ab annis quattuor & uiginti alias incognita: huic præfecit princeps uiros duos egregios equites:primo nomen eſt Triſtanſere:& hic mediæ inſulæ moderatur:alteri Ioanni Conzale:qui inſulæ quod ſupereſt moderandum ſuſcepit:& huic inſulæ nomen inditum eſt a copia lignorum:Id.n.indigenarum lingua medera ſignificat argumento q̃ quicquid inibi erat ſoli:totum id ſiluis opacum condenſiſſimis conſpiciebatur:operepræcium igitur fuit his:qui primo coluere iſulã

Medera

ut igni multo cõpurgaret:q̄ adeo graſſatus ẽ aliq̃ãdo ut ẽt uiros cor ripuiſſet:ni ꝑpe aqs humeroten⁹ imerſi ſibi cõſuluiſſẽt. Nã dict⁹ Io. Gõzales ut ignẽ euaderet cũ cõiuge:& natis famẽ bidui iugiter i aqs tollerãtiſſime ſuſtinuit. Igne igiť expurgata iſula ſemini præparať ido: nea:hæc q̃ttuor e ꝑtibus coliť una appellať mõchricus :altera ſancte crucis:tertia Fõzala:ultima Iouis camera:& licet q̄plurimas alias hita tiões hẽat:hæ ſunt tamen potiſſime:ſi uiri pcẽſendi forent hi ꝑculdu

Inſulæ circuitus

bio octingenti eſſent:e quibus ſeligi poſſent equites centum : inſula circuitu patet quadraginta miliarium:portum non habet:uerum per oportunas ſtationes:feracis eſt ſoli: licet ſaltuoſa inſtar ciliciæ : ſcatet tamen frugibus fere innumeris: legit quotannis Tritici ſtaria. 30000. Venetorum:deſiit tamẽ eſſe feraciſſima:licet fertilis adhuc plura pro ducat. nam frequentiore ſemine attrita ẽ:quoniã idies aratur:atteritur magis:regio ẽ irrigua fontibus:& amnibus cõſpicua:octo uiſunť ibi: q̄ iſulã iterfluũt:& ibi aquaticæ ſerræ:qb⁹ iaſſamẽta ſecanť ligna:& alia id genus efficiũt:ut ſunt mẽſæ.tripodes:qbus fere Luſitãia oĩs cõ decorať eximie:necnõ circũadiacẽtes regiões exornanť: aſſamẽta ibi multi iuga uiſunť.alias dedolanť i mẽſas ex cedro miri odoris: nec ab ſimiles cupreſſo:ex aliis fiũt abaci:tripodes:cophini:ſcrinia:& fere oẽ gen⁹ receptacula:& iprimis ex naſſo fiũt pulcherrie:q̄ quaſi purpurei ſunt coloris : quoniã uero hæc inſula frequentioribus irrigatur flu minib⁹: mẽorat⁹ prīceps ſaccareũ harũdietũ ibi plãtari iuſſit:ex quo ſaccari q̄plurimum legit:ide ueniũt ſcitiſſima ſaccara toto orbe præci

Optimũ ſaccarum

pua primæ decoctiõis:necnõ mixta ; & quantũ ex aliorũ relatu colli gere quiui:indies meliora ſaccara ſperant:quoniã ea iſula tẽperie cœ li meliore ſaccarum ſuapte natura gignit.nam ea qualitas eſt plagæ il lius:quæ cipri : & ſiciliæ:nunq̄ algẽt.& ibi bellaria : & tragemata ex ſaccaro oium generũ:melliſq̧ plurimum:ceræ quidẽ ſatis: ſed nõ tan tũ:uineas habet nõ deſpicabiles:in quibus taleas & maleolos maluati ci plantari iuſſit prīceps infans:afferunť ex creta inſula:quã hodie ap

Mira đ uuis

pellant candiã:uberes ſunt uineæ cœlo ad id iclinãte:uites plus uuæ : q̄ foliorũ ferunt:racemi proceriores.ut menſurã quattuor palmoꝝ ex cedant:res uiſu conſpicua:miraq̧ uoluptate afficit ituẽtes: & ibi uuæ quibus colos eſt niger in arcuatis penſiles:inde etiam exportantur ex naſſo arcus celebres:qui ferunť in occidẽtem:& fiunt ligna apta arcu bus conficiendis:& ibi paui q̄plurimi ſilueſtres colore ad albedinẽ in

clinato:Perdices neq; id genus alia ibi uidebis: præter coturnices: & apros inumeros in montibus. Memini etiam ab idigenis accepiſſe ibi cum primo culta eſt inſula copiam maximã columborũ fuiſſe:quibus capiendis non alia arte uſi ſunt aucupes:q̃ alligato pertice uncino ex arboribus:quibus illic inſident: traherentur ad ſe non pauentibus auibus:ſed mirantibus ueluti ad rem non uiſam hactenus:quoniam nullo habitatore humano culta fuerat inſula . ab ſolis auibus:& feris habitata : ſidem huic rei maiorem adſtruit : altera inſula noſtris temporibus reperta natura non abſimilis : præſertim in auium aucupio ea utraq; humani ritus expers fuerat : animalia ibi q̃plurima uſui humano apta : uiri illic etiam cenſus non mediocris compluſculi dites : ac locupletes : omnis inſula adeo culta eſt : ut uiridarium : & hortum præſentet amœniſſimum. quicquid ibi legitur ueluti aurum eſt : & ibi celeberrima Diui Franciſci cenobia uite obſeruantioris ſanctioriſq;. accepi etiam ab incolis fide haud indignis uuas etiam matureſcere circiter ſanctam ebdomodam.

Coturnices & apri

Columbi & quomodo capiantur

Habitabat a ſolis auibus & feris

Quo tēpore hic matureſcant uuæ.

Capitulo.VII.

Canariæ inſulæ numero decem.

AB dicta inſula mederæ auſtro flante ſoluimus:quo duce iter confecimus donec inſulas Canarias applicuim⁹:quæ abſunt ab medera fere miliariis.cccxx.hæ ſunt decē nūero:ſeptem cultæ:tres deſertæ:quæ coluntur hæ ſunt:priuis priua nomina : primæ nomen eſt fractelãceæ: ſecūdæ magne ſortis:tertiæ Grãcanariæ: quartæ teueriſſæ:quītæ Gienere:ſextæ Palmæ:ſeptimæ ferro.Nec id eſt prætereundum:q; ex memoratis ſeptem inſulis:quattuor chriſtianum nomen colunt:uidelicet fractalancea: magnaſors:Gienera & Ferrum. Tres uero quæ ſuperſunt e ſeptem idolis ſeruiunt. chriſtianis inſulis præeſt eques nobiliſſimus.qui Ferrara nuncupatur: oriūdus ex urbe ſibilia ditiōis hiſpaniaꝝ Regis:q colūt has iſulas uiuūt pane ordeaceo:carnibus:& lacte plurimo:& i primis caprio:qbus abundāt :hæ uini:& tritici impatiētes ſunt:niſi aliūde iportet:eis prorſus carēt. fructꝰ fere nulli:reliq̃ uero optia:ſcatet onagris.i.ſilueſtribꝰ aſinis:præter ea q̃ dr̄ ferrū:diſtāt iuicē hæ iſulæ miliariis q̃dragīta:ita alia reſpicit

Recedunt a medera

Inſula fractelancee Magne fortis & grancanariæ

Ferrara

Quibꝰ utātur cibis

aliam ut de induſtria continenterq; ſubordinata uideantur : & orien
tem prima: ultima uero occidentem reſpicit.

Cap. VIII.

Quæ canariæ ferant.

Oriocola herba

EX his inſulis aduehitur herba: quæ oricola dicitur: cuius co
lore ueſtes inficiuntur: quæ quidem herba gades in ſinu ſibi
liæ comportatur: & illinc in orientem: & demum in occiden
tem itur: exportatur etiam inde corii hircini copia ingentiſſima: quod
ceteris preſtat : ſeui plurimum: caſei uero multum : & incolæ harum
quattuor inſularum nomini chriſtiano parent. & canarii dicuntur.

Canarii populi

Idiomate differunt adeo ut alter alterum haud intelligat: mœnia non
habent: ſed uicos undequaq; patentes: uerum in eminentiſſimis mon

Domibus carent

tibus ſpecus excauant ubi degunt tuti ab omni impetu hoſtili : ſunt
hi montes ſuapte natura fere inacceſſi ideo inexpugnabiles : perinde
ut nulla uis eo penetret: una fames aditum preberet: & ambitus mino
ris harum inſularum non minus patet miliariis nonaginta: tres uero
quæ idola colunt uaſtiores ſunt : & frequentiore habitatore præſertim
canaria magna quæ hominibus circiter octomilibus exornatur. Tene
riffa autem trium maior eſt : hominum quindecim milia : ſi utrunq;
ſexum ſpectes emitteret. Palma uero rariſſimo eſt habitatore uiſu ta
men conſpicua : & delectabilis admodum. Id etiam apprime eſt di
gnum ſcitu ꝙ nulla alia de cauſa hæc regio eſt prope inexpugnabilis
niſi ob ſitus locorum prope inacceſſos. & ſtrenuam gentem: ſitq; pro

Tenerifa inſula

pterea ut ſubdita ſit nemini: licet pluribus ſit laceſſita preliis : nec ſi
lendum puto de inſula Teneriſe : quæ & eximie colitur & inter or
bis inſulas eſt eminentior : nam cælo ſereno eminus conſpicitur :
adeo ut qui abſunt ab ea ad Leucas hiſpanas ſexaginta uel ſeptuagin
ta non difficulter eam intueantur: & ſi leucarum rationem colligas mi
liaria. cc. quinquaginta excedunt: quod cernatur a longe id efficit acu
minatus lapis adamantinus inſtar piramidis in medio: qui metiti ſunt

Adamas miræ magnitudinis

lapidem aiunt altitudine Leucarum quindecim menſuram excedere
ab immo ad ſummū uerticē. Is lapis iugiter flagrat inſtar ætnæ montis
id adfirmāt nr̄i chriſtiāi: q capti aliquādo hæc aiaduertere: hi pfectos

habent nouem : quos duces appellant : nec iure hereditario ſucce dunt . ſed ius eſt in armis . inuicem digladiantur : & ſeuiunt ut be luæ : armis carent : quia ferrum non habent . uerum lapidibus : & ſcipionibus res geritur iter eos:nã lignis acuminata cornua adſigunt ut uicem ferri gerant:nudi fere omnes incedunt :tamen nõnulli auer ſe:& aduerſe pellibus caprinis teguntur:carnem inungunt ſeuo hirci no condito herbarum quorundam ſucu:ut cutis effecta denſior algo rem tollerent facilius:licet ibi uix algeant : quoniam ad auſtrum ſunt poſiti:domos non habent neq̧ Mapalia:nec quidem uiles caſas :uerũ ſpecus : & cauernas montium incolunt:ordeo:carnibus : & caprino lacte paſcuntur:abundãt nonnullis fructibus:& imprimis ficis:metũt fruges menſe Martii:& aprilis:fidem habent nulllam:nec deum no runt:ſed alii alia idola colunt : ſolem nonnulli : & alii lunam : & pla netas ſuperſticioſe admodum idolis ſeruiunt : mulieribus quidem in promiſcuum non utuntur : ſed pro arbitrio ducunt innumeras : uir gines : coniuges prius non accipiunt : q̃ ab principe deflorentur : & id apud eos ingens decus : & honos ducitur . uerum ſi quis forte ar gutulus diceret unde hæc noſti .Id pro reſponſo : nobis erit : inco las uidelicet conterminarum inſularum : quæ chriſto parent : ex in ſtituto uitæ conſueuiſſe hos infideles crebris incurſionibus laceſſere noctu præſertim : & ubi aliquando in congreſſu ſuccumbunt infide les : capeiui ducuntur ſexus utriuſq̧ : qui ſic capti in Hiſpaniam mit tuntur : qui hæc nos docuere : uſu euenit aliquando ut : e noſtris cor ripiantur aliqui : quos canarii ad contumelias ſeruant:& ut publico ſint ludibrio:lanii officio fungi eos cogunt : eiſq̧ exenterandis bobus: & ſuibus addictis:qđ apud eos ignominiæ ſpecimen: & dedecoris du citur magnum : & tantiſper captiuitatem tollerant donec permuta tione aliqua redimantur:ſeruant etiam alium morem canarii in augu randis principibus . nam cum ſceptra ſuſcipiunt compluſculi ſeſe offerunt certatim in memoriam : & honorem noui principis moritu ros & ſponte quiſpiam uitam deuouet : congregantur propterea in ualle deuexa : & ibi peractis nonnullis cerimoniis : ac prolatis uerbis quibuſdam : ille qui ſua morte feſtum principis eſt exornaturus : ſe dat : e rupe precipitem:perinde ut fere in fruſtra conciſus exani metur : pro qua re : quoniam fit in gratiam principis : debet prin ceps ſuperſtitibus agnatis defuncti : proſequiturq̧ eos beneficiis:ac

Nudi ĩcedũt

Domos non habent

Fruges me tunt menſe martii

Vxores non accipiũt pri uſq̃ a prin cipe deflorẽ tur

Mos ĩ augu randis prin cipibus

fauoribus innumeris. hunc morem ipſimet. licet improbent: ſeruant tamen: & pro comperto habemus uerum eſſe: quod retulimus: ſaliunt miruminmodum: agiles ſupra q̄ referre queam: inſtar funābuli & petauriſtæ corpora librant: & ut hinuli de ſaxo in ſaxum migrant: licet multum diſtent: & id nudis pedibus: lapidem iaciunt ultra aliorum iactum: & quicquid pro ſcopo ac ſigno dederint nuſq̄ aberrant: uim maximam: ac prope incredibilem lacertis inferunt: adeo ut uno uel altero ictu umbonem infringant. Memini dum illic agerem uidere e chriſtianis Canariis quendam hoc Ludrici genus agentem: conditionem proponebat propoſitamq; ſanciebat pignore. uiris tribus mala aſyria duodena dabat: ut omnes ea iacerent in eum nec propius accederent q̄ ad octo uel decem paſſus: aberraturos omnes adſeuerabat: nec ipſe eorum poma medica tangere uolebat: niſi manu repercutiendo: alioquin inanes illorum iactus futuros prædicabat: ille uero duodecim ſumebat: & in uiros prædictos uibrabat nullo aberrante: abnuere conditionem omnes: quandoquidem probe nouerant quantum præſtaret corporis dexteritate: nec eos latebat ipſum etiam plura facturum: q̄ iactauiſſet: hæc ſumma eſt igitur: ipſos Canarios mobilitate: ac agili natura fere omnes anteire mortales: hi etiam eximium cultum cenſent: herbarum ſuco tingere corpora colore multiplici: modo puniceo: praſino modo: nonnunq̄ Veneto: aliquando ceruleo: & nihil cultius ornatiuſue ducunt colorum uarietate: & hæc pictura eſt eius ornatus apud eos: cuius ornatiores ueſtes apud nos ſunt. Ex his inſulis igitur Canariis: duas ego Aloiſius præſens inuiſi. Gomorram uidelicet: & ferrum. Palmæ quidem applicui: uerum nuſq̄ claſſem deſerui: ut ceptum iter conſumarem.

Eorū agilitas

Magne uires

Multiplici colore tingunt corpora herbarū ſuco

Cap. VIIII.

Deſcriptio capitis Albi cum inſulis proximioribus.

SOluimus ab hac inſula flante auſtro Ethiopiam uerſus: & breui puenimus ad id loci: cui capiti Albo nomē eſt: abeſtq; a Canaria miliariis fere ſeptingētis ſeptuaginta: & illud præſertim eſt ſciēdū: q̄ qui ab Canaria īſula ad caput Albū ꝓficiſcunt. hi littora affricæ nōnihil deſerūt: quoniā q̄ auſtro ducūt ad leuā affricā

relinquunt : quantoq; magis : quis ducit naues in altum:tanto minus continentis uidet:quia Canariæ inſulæ plurimũ abſunt ab littore affricæ occidẽtẽ uerſus. Igitur nautæ tamdiu abſunt ab littore dũ nauigãt: quoad ultra medietatẽ itineris peregerint:quo inſula canaria ab capite albo abeſt:& demum obliquant ad leuam tantiſper. donec caput album ſpeculentur a longe:ne prius appellant terram q̃ eminus explorauerint:quoniam ultra dictum caput nihil niſi uaſtum mare conſpicitur : quoad peruenias ad id littus ubi cum dicto capite fit ſinus : qui dicitur Forna Dargin : cui ab inſula quadam ſinus eiuſdem dicta Dargin : nomen inditum eſt : quod quidem nomen habet originem ab parua inſula in eodem ſinu ſita intra ſinum per miliaria quinquaginta : & ibi etiam tres inſulæ :quibus indita ſunt hæc nomina a Luſitanis:primam albam appellarunt: quia arenis ſtrata eſt : alteram Garzararum inſulam : argumento : ꝙ Luſitani qui primo coluerunt eam magnam marinarum auium copiam ibi nacti ſunt:adeo ut inde duas naues onuſtas omne genus auium in Hiſpaniam duxerint : tertia inſula Cori dicta eſt : & hæ tres inſulæ paruæ ſunt admodum arenoſæq;:ac deſertæ. In illa quæ dicitur Dargin aqua potu dulcis inuenitur:in aliis uero non niſi marina : & ſignanter animaduertendum eſt : ꝙ hi qui a freto Gaditano ſoluunt : & uerſus hanc Ethiopiam: quæ auſtrum reſpicit:tendunt: nihil culti reperiunt ; etiam ab Barbaris quoad ad id loci uenias : qui caput de Chatin dicitur & ab eo uerſus caput album ſemper a latere:& tunc tellus arenoſa : quæ eſt deſerta:& ſeptentrionalem partem reſpicit : præſertim eam : quæ montibus adiacet:quæ eſt noſtra Barbaria citra Tunetum : & loca illa omnia a latere:quos quidẽ montes barbari appellant Sarra : & uerſus auſtrum contermina eſt nigritis Ethiopiæ inferioris : uaſta eſt hæc regio adeo ut ſi ex tranſuerſo metiaris itinere dierum ſexaginta uel celeris ueredarii haud conſequaris magnitudinem non ſeruat tamen uaſtitatem hanc undequaq; : & oceano alluitur ab altera partæ: quæ tota eſt alba : & arida : ac plena arenis depreſſa eſt:nec inæqualis : & uſq; ad dictum caput album:miram præſe fert æqualitatem. Inuenerunt Luſitani primo hoc Caput Album : & in eo nihil præter arenas nulla herbarum:aut arborum ueſtigia:uiſu tamen eſt conſpicuum; quia triangulum preſentat:nã in fronte efficit Piramides tres: quæ ſingule inuicẽ abſunt miliario. Id latus totum ſcatet piſcibus oĩum gene-

Alba inſula

Garzararũ inſula

Cori inſula

Dragin

Nigritis regio maxima

Caput albũ

rũ:nec noſtris minoribus:forma tamẽ diſſimilib⁹:tot⁹ is ſin⁹ Dargin: & illa fere oĩs regio ĩdiga ẽ aquarũ:& ibi arida:& petrea tell⁹: & paulopoſt uaſtũ æquor:& aquarũ cõcurſus ĩgẽs:nec ſulcãt hoc mare niſi ĩterdiu explorãtes cõtis ſcopulos:q ibi ſunt frequẽtiores:ob id quãdo q; obrutæ ſũt naues duæ ſec⁹ aridã hãc : & ſciẽdũ q; dictũ caput de Chãtin uerſus auſtrũ:& ſeptẽtrionẽ caput albũ reſpicit :& notãdũ q; poſt dictũ caput albũ ĩ mediterraneis ẽ loc⁹:quẽ hodenũ appellant introrſus ſitus ad dietas ſex.& is locus nullo muro claudit.ſed ẽ diuerſoriũ Arabũ & ſtatio Camelloꝝ:quo appellũt Arabes & Dromedarii: quos uocãt Carauanas:quæ de Sambut ueniũt:& ẽt illac tranſeunt : q ab nigritis proficiſcuntur & noſtras Barbarias inuiſunt.

Caput de chantin

Hodenus

Dromedarii

De incolarũ Hodeni:Atambuti:& Azanegoꝝ moribus: Deq; animalibus:quæ inibi uiſuntur. Cap.X.

Quibus uiuant ĩcolæ ĩ hac regione

HIus regiõis ĩcolæ uiuũt ordeo:& Cariotis :qbus ubertĩ abũdãt;alibi ẽt ĩ ſuis locis creſcũt prædicta:ſed pcius: potus illis camellorũ:& aliorũ animaliũ lac.uino prſus carẽt:boues feminas habent:& capras.uerũ paucas:id efficit ſterile ſolũ &:herbidũ minime:boues ſunt parui ſi noſtris cõferant:Maumethem colunt: & odere chriſtianos plurimũ:nunq̃ qeſcunt:uagant ſemp p deſerta . hi nigritarum terras adeunt:& noſtras barbarias uiſunt frequẽtes ſunt:& camellorũ copiã ĩgẽtiſſimã habent:qbus cõportãt æs:& argẽtum:& alia q̃plurima:e barbariis noſtris in Atambut:& ad nigritas præfatos: inde uero exportãt aurum.Idq; ad nos aduehunt:his eſt colos niger : ueſtis alba laciniis rubicantibus:abſq; tunica interiore ueſtiuntur.eodẽ habitu & mulieres utunt abſq; camiſiis ut præfertur: in capite more maurico peplum gerunt quo circunuoluunt caput:in his arẽoſis locis uiſuntur leones:& pardi:ſtrutiones quoq; quoꝝ oua ego comedi nõ inſuauiter.id eſt etiã ſciendũ q; princeps infans Luſitanus prædictus in hac inſula Dargin pactum fecit hoc modo ut nemo ſinum intret mercaturus aliquid cum arabibus præter eos qui fœdus inierunt & dictam inſulam incolunt : & qui conuenerunt cum principe : in dicta inſula negotiatores aſſiduos fouent:qui comertia exercent cum Arabibus:qui hec maria mercium gratia frequentant . quiq; uarias merces importãt.ut ſunt panni telæ argentum tapetes:& id genus alia: & in primis triticum:quoniam fame prope iugi laborant:& cõmutant mancipia cum noſtris mercibus : dant etiam aurum : qua de cauſa prin-

Maumethẽ colunt

Semper uagantur

Cui⁹ ſint coloris

Quomõ ueſtiantur

Quæ aĩalia

Pactũ ĩfãtis principis cũ mercatoribus

Quæ merces

ceps infans illic oppidum erexit : ubi Fabri q̄plurimi degunt ut hæc comertia non deſinant:ſed perpetuo cōſeruentur:ob id propterea annis ſingulis eo contendunt Luſitanæ Celoces:ideſt ad Dargin inſulā: ducunt etiam arabes equos pernices quos barbaros appellant:pro quibus ab eis nigritarum ſeruos:& uernas accipiunt : nec minore precio eos uendunt equos q̄ decem:aut qndecim mancipiis : eo etiā uidelicet ad nigritas plura ex ſerico elaborata contextaq; Maurico more:argentum & alia pleraq; comportant ex illiberi.i.ex granata hiſpaniarum ditionis:& Beticæ regionis:afferunt etiam plura ex Tuneto affricæ minoris:quod Barbariæ regiam appellant:& pro his omnibus rurſus mācipia : & auri copiam maximam cōſequuntur : hi ſerui primo appellunt ſtationes hodeni: & inde ad montes barchæ illinc in ſiciliam deueniunt:reſiduum uero uernarum ad inſulam Dargin ducunt : & Luſitanis uendunt:illis inq̄:qui cum rege de mercimoniis conuenerunt : ſitq; propterea ut Luſitani quottannis mancipiorum circiter mille ex Dargin aduehant ſecum:& id illis magnum comertium:nec hactenus niſi a diebus paucis inter eos comertia fiebant : nam prius Luſitani infenſi erant his arginenſibus:& eorum ſinum ternis uel quaternis nauibus infeſtabant:& aliquando noctu mediterranea deprædabant̄ : & uicos piſcatorum aggreſſi plura aſportabant : & gentis arabum ſexus utriuſq; q̄plurimos captiuos trahebant : qui tandem in Luſitaniam ducti ſub haſta ueniebant : pari modo alterum latus ultra caput album depredabantur uſq; ad flumen ſenegæ:Senega flumen eſt:quod Azenagos:a primo regno nigritarum diſterminat: Azenagi homines ſunt:qui inter nigrum:& ſubcineritium colorem ſunt dubii : incolunt quædam loca ultra caput album in latere illo : quod mox poſt caput prædictum decurrit & introrſus per deſerta plures ex Azenagis conтermini ſunt arabibus hodeni:hi uiuunt ordeo: & Cariotis : & Camelino lactæ:uerum quia proximiores ſunt Regno nigritarum : leguminibus aluntur:pauci ſunt admodum cibi : adeo ut poline ordei : uel minimo pulmento totam diem alacres uiuant : efficit eos inediæ patiētes annonæ caritas : hos aliquando captiuant Luſitani : uenduntq; pro mancipiis domi : preſtant hi ſeruitute uernas fere omnes : præſertim nigritas : ut cumq; ſit : ab annis paucis rediere noſtri Luſitani ſecum in gratiam : & ab ui temperant omnes : & commertia inter eos magna fiunt : nec patitur Princeps infans ut eis de-

Illiberis ſi ue granata

Senega flumen

Qui cibi

ceтero inferat iniuria:autumat eos ꝓpedies ſubituros chriſtianā legē:
Nam in biuio:& ancipiti adhuc herent:utrum legi nr̄æ an Maumetha
næ ſeruitutem exhibeant:nihilq̄ de lege huiuſmodi apud eos agitatū
erat:niſi azanegi eos edocuiſſent: & hi azanegi prauum morem ſer
Habitus Azanegoꝝ
uant. Faſcia linea caput inuoluūt demiſſo ſindonis capite per frontem
ita ut os totum cooperiat:pudet.n.eos oris eque:ac īguinis uel cunni
os tectum ut rem pudendā circumferunt:argumento ꝙ ueluti ſentina
quæpiam halitum tetrum ſemper emittat:nec detegunt niſi ſumendi
cibi gratia:Principes non habent:uerum locupletiores inter eos emi
Pricipes nō habent
nent:his obediunt:& obſequuntur:In uniuerſum pauperes ſunt men
daces:& ſupra q̄ referre poſſim proditores. Medie ſunt ſtature:capil
lum calamiſtro exornant ut alamani promittuntq̄ plurimum. Illudq̄
nigrum adipe piſcis inungunt:& olent peſſime quod apud eos uirtus
& honos ducitur.

De obeſis & præpinguibus mulieribus:& de permutātibus ſal abſq̄
cōgreſſu:deq̄ imperio mellis:& de iis qui ſunt ſub ipſo æquatore.

Cap.XI.

MAgnifaciūt etiam hi populi præpingues:& obeſſas mulieres
& imprimis proceriores mammas habentes: propterea ubi
annum circiter ſeptimum & decimum attigere rumpuntur
eis ui ab uiris mammæ fune per medium perinde ut fere ab pectore
auulſæ penſiles remaneāt:cum uero ſemel pepererint longiores fiunt
& uiſu fediores turpioreſq̄:neq̄ hi alios nouere chriſtianos : q̄ Luſita
nos:qui annis circiter quattuordecī eis multas clades intulere : capti
uos ducendo plurimos haſtꝫ demum ut mancipia eos ſubiicientes: ꝑ
comperto etiā id habemus:ꝙ ubi hi populi primo Liburnicas & alias
id genus naues conſpexere in mari uelificantes antea illis incognitas:
& inuiſas arbitrati ſunt Aues eſſe albis alis aera ſcindentes : e remotio
Naues nūq̄ uiderant
ribus partibus aduentauiſſe:Cum autem uela deprimerent: ut appel
lerent littus:credebant Piſces eſſe eminus uiſis nauibus:nonnulli cen
ſebant fore fantaſmata cum noctu ſulcarent maria : & erant hę naues
eis terriculamenta non mediocria ut pote quæ modo huc modo illuc
diſtrahebantur inſtar fantaſmatis alicuius ui uentorum ductę uariiſq̄
in locis eis inferebantur damna ab nautis noctu īprimis:cum tamen in
ter ſe celoces abeſſent per miliaria prope centum prout conuenerat

inter naucleros:& ut uentorum ratio patiebatur huc:atq; illuc pulſæ:
ſicq; intra ſe rōcinabantur:ſi hi eſſent mortales homines:quo nam mo
do quirent tantum itineris nocte una metiri:quātū nos: nec triduo ab
ſoluimus prorſus nauigatiōis expertes. Itaq; loco fantaſmatis apud eos
ducebamur:huius rei certiorem me fecere ex Luſitanis q̄plures:qui per
id tempus ea littora frequētabant cōmertii gratia: accepi etiam id ab
captiuis:qui fere per eadem tempora capti fuerant:ex his teſtatum fuit
nobis q̄ ſtupidi ad rerū noſtrarum conſpectum fuerint: quando de no
bis talia ſtolide ſibi perſuadebant:ſupra etiā ſtationem Edon introrſus Tagaza
ſex dierum itinere locus uiſitur:qui denominatur Tagaza: quod noſtri Sal petreus
interpraetantur auri ſarcinam:unde aduehitur ſalis petrei ingens copia.
Id aſportatur camelis arabum:& Azanegorū uaria loca petentiū: non
nulli Tabuto iter faciunt:& amelū contendunt ditionis nigritarū: quo
ubi applicuere mox ſal omne expediunt. utputa octauo die quicquid ad
uectū eſt ſalis uenditur prope mitigallum.cc.uel.ccc.demum ſuas repe
tunt caſas auro onuſti:& id imprimis eſt ſciendum hoc regnum melis
caloribus infeſtari:ut fere quatrupedia omnia illic fatiſcant:cum nihil
pabuli:ibi pro quatrupede creſcat niſi peſtilens:fitq; propterea ut ex cē
tum camelis qui eo onera ferunt non redeant triginta domū: hinc qua
drupes fere nullū uidebis:ibi pereunt omnes æſtu nimio. Arabes etiā:
& Azanegi illic correpti morbo efflant animā:egritudinē parit torrens
ſidus:cui ſubſunt:ferunt etiam Tagazā:a Tambuto abeſſe itinere dierū
quadraginta equitis unius:& inter Tambutā:& regnū mellis iter trigin
ta dierū intercedit:percunctatus ſum etiam hos quomodo mercatores
regni mellis tantū ſalis cōſumant:referebant mellitæ nōnihil conſume
re in regno ſuo nigritarū:quoniam uerſus meridiem poſiti; non longe
ab æquinoctiali ubi dies cum noctibus ſemper prope certant de pari:
longiuſculi tamen dies:quoniam illorū Zenith de directo non ē ſub
æquinoctiali:non enim eſſent in meridie:ſunt itaq; ultra æquinoctialē Vltra æqno
nonnihil.& ideo plus diei q̄ noctis habent:& ibi feruētiſſimus æſtus: ctialē hitari
fitq; propterea ut ſtatis anni temporibus eorum ſanguis inficiat adeo Ingēs calor
ut ni ſibi ſale mederentur protinus exuerent uitam. Modus medēdi hic
eſt:ſalis modicū aqua liquefactū ſingulo die hauriunt:& hoc eis pro me Medicina ſa
dicina:& remedio præſentaneo. reliquū uero ſalis in glebas diminuunt lis
tantillas:ut uiri unius humeris ſingule ferri poſſint arte quadam ad id
nō inepta uſq; ad regnū mellis:quo cū uenerit ſingulis camelis duas

ſalis glebas imponunt:& id quadrat oneri:uidelicet ut ſingulis camelis duæ ſalis glebe imponant:& poſtremo in regno mellis nigritæ:qui mauri nigri uulgo dicuntur:rurſus id onus ſalis capite portant:ut priui priuas glebas ferant:numeroſiores adeo ut prope ferentium uideatur iuſtus exercitus hominum peditū:qui per uaſtum iter ſalem humeris cōuectāt:& hi pro leuamine laboris:& feſſorū ſolatio:tridentibus qbuſdā utuntur humi infixis:quibus ſal feſſi imponūt tantiſper:donec uires reuocauerint:hoc modo ſal prædictū aduehunt uſq ad quoddā flumen:cuius naturam non ſum pcunctatus an ſalſum uel dulce eſſet:nec id abre dixerim:quoniā æquor credit a multis:& his nigritis opepræcium ē ſic ſalē ſuū cōducere:quoniā quatrupedibus fere omnibus carent: id ſoli efficit iniqtas: quod aut parum fert herbæ:aut ſi fert:id totum eſt peſtilens ut præfeci:hinc non difficulter colligimus:q̄ frequentiore hominum uehentiū ſalem cetu ſit opus:cum tantum ſalis conſumāt cū uero applicuerint ad id flumen:quod Mare prope creditur:qui ſalem detulerunt ſinguli ſingulos ex ſuo ſale monticulos erigunt:& ita diſponūt ut alter alteri ſuccedat continenter recto tramite:& unus quiſq quopiam ſigno ſuū aceruū inſignit:& demū recedunt omnes itinere mediæ diei: ubi igit receſſere aduentant alii nigritę:qui cognoſci nolunt: neq alioium colloquia admittunt:& accedūt cum ſuis Liburnicis: ac nauibus grandioribus ab inſulis quibuſdā & littus appellunt:uiſoq ſale:pondus quoddam auri prope aceruū ſalis ponunt:prout ſibi cōgruere cōmertio uidetur:nec ab æquitate abſonum:& mox recedunt ſalem:& aurū relinquentes:Nigritæ uero:qui itinere mediæ diei ſeceſſerāt:rurſus redeūt & unus quiſq ſuū aceruū uiſit:& ubi auꝝ dimiſſum placuerit auferunt: ſalem relinquētes:& abeūt nō reuerſuri. Si uero conditio auri relicti nō placuit:utrunq dimittūt:uidelicet aurū & ſalē: & iterū abeūt ĩfra prædictum tēpus reuerſuri:at nigritæ qui cognoſci nolūt:rurſus accedunt & eos aceruos ab quibus ſublatū aurum uiderint auferunt :aut eis quibus adhuc relictū ē aurum addunt nōnihil auri :uel ſuum aurum (ſi ultra addere non libet) aſportant:ſale relicto:& hoc modo ſua cōmertia exercēt:ut alter alteꝝ nō uideat uetere iſtituto: & licet id forte ab fide deuiet:ut pote nō credēdum:illud tamen pro cōperto hēmus:quoniam ab fide dignis eſt acceptum:ab negociatoribus imprimis.

Quatrupedibus carent

Cōmutatio ſalis & Auri nō uiſis commutantibus

Cap. XII.

Quomodo impator negociatorē quēdā cognoſcere uoluit.

Poſtea igitur me aliquando negociatores Nigritas Regni mellis percunctatum fuiſſe talia: cur Princeps eorū qui & diuitiis & Regno pollet plurimum: nō nauaſſet opam ui uel amore: ut tandē aliquando ſciret: quæ nā gens eſſet: quæ hoīum forma: qđ idioma: qui mores forēt illorum: qui cognoſci nolebāt: id habui pro reſponſo: Principem ſuum iāpridem hoc expertum fuiſſe: ut cognoſceret hos Nigritas: & excogitauiſſe talia ut hos caperet adſeuerabant: ipſum uidelicet habito cōſilio tempus aduentus prædictoꝝ obſeruauiſſe: quo cōſueuerant cōmertii cauſa accedere ad litus: & per nōnullos dies præueniſſe eoꝝ aduentū diſpoſitis inſidiis hoc modo: iuſſit nōnullis e ſuis priuſq̄ mercatores qui carauanā ducunt aduentarent: ad id loci accederent ubi ſalis: & auri permutatio fiebat. & effoſſa humo caueas ſtruerent in quibus ad tempus tādiu deliteſcerent: donec ex nigritis: qui cognoſci nolunt: aliq aduenirent aurum depoſituri pro ſale: & demū erūperēt impetū facientes ī eos tres uel quattuor caperent: adſeruarentq̨ diligētiſſime: & ad principem ducerent Regni mellis: & ut paucis expediam: ſucceſſit principi ut diſpoſuerat: cepere quattuor: reliqui fuga ſibi conſuluere: & ex his quos ceperant: tres miſſos fecerunt: rati ſatis ac ſuperſore ſi unus ad Principē duceret gratia gentis cognoſcendæ: ne nigritæ indignabundi ſuccēſerent & tēperarent demū a comertiis: capto itaq̨ nigrita: ac aducto ad principē: adhibiti fuere q̄plurimi uaria idiomata callētes: alii alia lingua captū īterrogātes ut eius līguā explorarēt: Is uero captus ad oēm ſermonē cōticuit: & nuſq̄ eſt locutus: nec cibū ſumpſit unq̄: triduo ſolū uixit: quæ res: regni mellis nigritas in eā opinionē adduxit: ut credant eos populos uſu loquēdi carere: & ſuapte natura mutos eſſe: alii renē id eueniſſe ex īdignatiōe: q̄ uidelicet ꝑditi fuiſſent: retulere hæc prīcipi ægre ferētes: q̄ nequiſſent prīcipis deſiderio facere ſatis: aīo iniquo tulit prīceps: & enixe auideq̨ percunctatus ē ſuos: quæ hominū forma eſſet: reſpōſum ē illi uiros eſſe nigerrimos: & ꝓceros adeo ut ſuā ſtaturā plus palmo excederent: & inter cætera referebant eos labrum īferius promiſſū ad pectus uſq̨ hēre: rubrū. & introrſus exulceratū perinde: ut ſanguis exeat: ſuperius uero puum inſtar noſtri: fiebatq̨ ꝓpea ut dentes omnes apperent: quos habent nr̄is grādiores: duos ēt habent hinc: & hinc reliquis eminentiores: lumina uero ꝓminentiora ea-

Nigritarum forma quí cognoſci nolūt

demq; nigra torui aſpectus admodum:ferunt etiam gingiuas ut labrũ ſanguinẽ emittere ſemper:his uiſis principes reliquos pœnituit facti huius:nec deinceps gentem huiuſmodi ifeſtarũt quoniã ob unius morte:reliqui deſiere mercari triennio:quod cedebat i dãnnũ eorum. Nos autẽ cenſuimus eis ſic labra putreſieri ob ardorem torridæ plagæ:& cũ ſale ſibi medeant̃ nequiuere diutius ſuſtinere: quin rurſus ad inſtitutũ uetus redirent:cũ ſale carere nõ poſſent:igitur rediere elapſo triennio & ex noſtris incõmodis:& egritudinibus metimur ſuas infirmitates:nec noſter Princeps magnifacit loquant̃ uel ne:mõ emolumentum ab his ſentiat. Id eſt totum quod a multis accepi eius regionis incolis. & quoniam plures hoc adſeuerant non difficulter adduci poſſumus ut multis credamus. Ego quidem quãtum in me eſt:hæc & alia non impoſſibilia credere uolo:cum ex uſu multarum rerum plura didicerim. Id igit̃ aurum aduehit̃ in urbẽ Mellis. & ibi tripartitur:partem primã qui Carauanam ducunt:iter per regnum Mellis agentes Cochium uerſus Siriã ferunt:duas uero partes reſiduas Carauana ex Melle aduehunt Atãbutum. & ibi rurſus diuiditur:partem ducunt ad eum locum : qui dicitur Ato:& inde tunetum africæ minoris:quod eſt Barbariæ caput:& regia per ſuperius latus ad oceanum:aliam uero partem deferunt ad illũ locũ qui dicit̃ hodenũ ut ſupra memorauimus:& illinc ad hona:& portũ Orarani:qui dicitur a Barbaris Marſacubi:a latinis portus magnus: loca ſunt barbariæ in Mauritania non longe a Gadibus e regiõe illiberis. ideſt Granate aduehunt:& aurum a fezes:& amarum:& choos:& argis: & Azafi:& ameſa loca Barbariæ extima ideſt extra fretũ herculeũ:Illo cõtendũt chriſtiani præſertim Italiæ empturi aurum multiiugas merces aduehẽtes. Et ut eo regrediar unde ſum digreſſus:aurũ prædictum quod aduehunt ab dictis Azanegis ſiue ſubcineritiis cunctis mercibus præſtat:quoniã illud aurum aduehit̃ hodenum ut præfeci ad littus maris cõportant:& ibi Hiſpanis uẽdunt noſtris. propterea hiſpani frequẽtant inſulam Dargin :& ibi fere iugiter habitãt commertii cauſa:apud hos ſubcineritios populos non ſignatur aurum:neq; argentum:neq; cuditur aliqua moneta :ſed res permutant : ac alteram pro altera ſuſcipiunt:dantq; uiciſſim:& hoc modo uitam ducunt. accepi tamen ab nõnullis introrſus apud Azaneghos & Arabes eam monetam : quam Luſitani expendunt eſſe in uſu monetã appellant mitigal:ualoris unius numi aurei.

Pecunia nulla.

Cap.XIII.

Viri honorabiles:ac diuites:& ibi mulieres:& arma

QVi hæc deſerta incolunt.hi Regem non habent naturalē :de
ferunt tamē plus honoris:ac reuerētiæ uni q̄ alteri:colūt præ
ſertim locupletiores:& hi maiores hēnt fauiſores:ut etiā uſu Locupletiores loco regum coluntᶜ
apud nos euenit pluribus in locis;& licet diuites ſint:maiorq̄ ad eos ho
minum frequentia palpi & aſſentatiōis: ut aſſolet:gratia eat.Nō ſunt ta
men principes:mulieres ibi ſubcineritiæ:ueſte cotonina utuntur:id ge
nus ueſtis mittunt nigritæ.Veſtes ēt habēt quaſdā quaꝝ in ſupioribus
iā meminimus Alchizel appellāt:tunicis interioribus.i.camiſiis nō utū
tur:armoꝝ genus apud eos hoc ē:non eni habēt arma quæ ad defenſio
nē induant ut nos thoracē:& loricā:quoniam nullo alio euitant:ac pro
pulſant uim illatā:q̄ clipeo:haſtas igiť hēnt longiuſculas eaſdemq̄ le Quæ arma habeant
uiſſimas:& tela:nō tamē ut noſtra uibrant :equis inſident ut mauri:ſed
non multos fert regio deſerta:quoniā herbidi ſoli nō eſt:nequeūt ppea
multos equos alere.fit etiā ut iniuria candentis ſideris ideſt flagrātis ſo Candens ſidus
lis:ut ꝑpe ſit exuſta:aquarū ē indiga:inde proueniūt tot incōmoda:uide
licet ſterilitas fere reꝝ oium:ibi tantū ternis pluit mēſibus:uidelicet Au
guſto:Septēbri & octobri.In eiſdē ēt regiōibꝰ inumeroſiſſimā locuſta Hic ternis tātum pluit menſibus
rū multitudinē aera uidimus inumbrātē.nā fere ſingulis triēniis aduen
tāt:& cœlū obſcurāt:cateruatimq̄ uolitāt : & ubi terras cooperuerint
corrodūt fere oia adeoq̄ ſūt frequētes ut ſpacio miliariū.xii.cælū inum
brēt:rubent:& maiores ſunt caualetis:nō apparēt niſi triennio uel quāt Mira de locuſtis
triēnio ſemel:quæ ſi quottāis aduenirēt corroſa:ac deſerta iā forēt oīa:
ego aliquādo eas uidi cateruati ſupra mare uolitare numerus erat ꝑpe
infinitus.

Cap.XIIII.

De ſinu ſenegæ diſterminãte arenoſas terras ab feracibus.

POſtq̄ dictū caput albū preteriuimus illud ſemp cōſuetes:no
ſtro itineř puenimus ad flumē:qđ ſinū ſenegæ appellāt : illud
eni ē præcipuū flumē regionis nigritaꝝ ſtrorſus p hoc latus. Senegæ ſinꝰ
diſterminat itaq̄ flumē prædictum nigritas ab uiris ſubcineritiis dictis
Azanegis:ſeparat ēt aridā:& ſterilē tellurem:hoc eſt deſertum :ab irri
guo:& feraci terra nigritaꝝ:qđ q̄dē flumen patentioris eſt aluei oſtiūq̄

habet ſpacio unius miliarii:altiſſimum eſt :& rurſus aliud oſtium :& de
mum efficit in umbilico inſulam:& deniq; oſtiis duob⁹ exonerat in ma
re:tunc uidebis breuia ut in ſirtibus harenis obductis quæ abacos : &

De fluxu & refluxu oceani

ſcamna preſentāt introrſus mare ad miliare:ſingulis ſex horis ereſcit :
& decreſcit inſtar flantis:& reflantis oceani:& ubi reuomit aquas tāta
ui immittit ut flumen retroagat ad ſexaginta miliaria:ut retulerunt Lu

Mar̃ regerit aquas fluminis ad .M.lx.

ſitani qui id corā conſpexere aliquando flumen igreſſi:at ſi qui dictum
flumen ingredi uoluerint eis opepræcium eſt cauere a breuiis: & hare
nis obductis:ne imergant̃:quoniam præbēt ſpeciem ſolidæ telluris:&
tamen tactæ fatiſcunt:& in uagam h irenam dilabunt̃:id etiam eſt notā
dum dictum caput albū abeſſe ab hoc flumine miliariis fere.ccc.lxxx.
& totum littus arenoſum cernitur uſq; ad oſtia fluminis introrſus per
miliaria uiginti:& appellat̃ latus de ante rota ditionis Azanegoꝝ popu

Miratu dignum

loꝝ ſubcineritii coloris. Id ante oīa miratu dignū eſt:ꝙ trans flumē me
moratū hoies ſunt nigerrimi:& ꝓceræ ſtaturæ ac habiliſſimi corporis:
& oīs illic regio uiret:ac uernat pomiferis arboribus referta:at citra flu

Senega ūde deriuetur

uiū cōtrarias uices cernes uidelicet hoies ſubcineritii coloris : ſtaturæ
cōtractioris:hoc flumē ferunt ab nilo deriuari:e quattuor præſtātiori
bus fluuiis uno:eoſdē uices hēt cū nilo :ut ille ægiptum: ita hic Ethio
piā reddit irriguā. Nam nilus Babiloniā præterfluuens totā egiptū ma
defacit:hoc flumē alios amnes emittit:& præſerti eū quē ſenege appel

Adſtipulat̃ plini⁹ ſenior

lant:& magna ſunt flumina:totum latus Ethiopiæ irrigant : cuius ta
men latius in ſequentibus meminiſſe eſt animus :huius etiam comme
minit Plinius libro quinto naturalis hiſtoriæ:

Cap.XV.

Qui princeps ad latus capitis uiridis regnent.

Ethiopia inferior

REgio hoꝝ nigritaꝝ:q primo loco regnū ſenegæ obtinent hi
ſunt in itroitu regni Ethiopiæ:& oīs terra dicit̃ iferior uulgo
dicta terra baſſa:cōplures populi accolūt prædictū fluuiū:uō
cant̃ Zilophi:& ulterius ꝑ ſpaciū imēſū oīs regio dicit̃ terra baſſa uſq;
achiaridā:& trāſflumē ſi tamē caput uiride excipias:ubi tellus ē eminen
tior q̄ i toto later̃ ad miliaria fere.cccc.ultra dictū caput uiride : citra ue

Zuchalis rex ſenege

ro ꝑ miliaria fere cētū oīs terra eſt littus patēs:depræſſius tamē:noueri
tis ēt hūc regē ſenegæ cū illic agerē appellatū fuiſſe noie Zuchali. Ibi

enim multiplices ſunt pricipes:nos regulos nuncupamus:qui aliquãdo
zelotipia regni conſpirant:& regem:quem libuerit præficiunt clarum
tamen ſtirpe:& cum præcario dominari uolunt.nam cum eis nõ eſt cõ
placitũ exauctoratũ e regia ſede detrudunt : nonnunq̃ Rex huiuſmodi
effectus potentior exurgit in electores:& inuicem digladiantur:nõ eſt
tamen firmũ regnũ neqꝫ pennat ut in ſyria ſoldanus:nam aſſidua expe
ctatiõe pendent ne regno priuenť:lis eſt tamẽ de paupe regno.Inopes
ſunt admodum fere omnes:qbus reges dominanť:nullas urbes habent:
Ruſcula uero :& mapalia citius q̃ domos:quandoquidem calcem non
habent:qua parietes ferruminentur:carent lapidibus : & anguſta eſt re
gio:utpote:quæ a latere Miliaria .cc. non excedit:mare autẽ introrſus
tantundem ut mihi relatum eſt:latitudine etiam uix dictam menſuram
excedit.Rex igiť eorum redditus nõ habet annuos:uerum tributa pen
dunt reguli illi quotannis: efficit hoc metus.ne indignationẽ Regis in
currant:donant regem equis:qui illic magnipenduntur ob raritatem :
carent etiam phaleris:& omnibus equorum inſtratis. Rex etiam donať
quatrupedibus aliis bobꝰ feminis:capris:& legumine multiplici:his ui
ctitat rex eorum:adiicit tamen ipſe ad hæc multa : deprædatur cõplu
res:ſurripit mancipia conterminis ui uel amore:ſibi uictum parat:Man
cipia uero nõnulla culturæ addicit:alia exponit mercatoribus Azanen
gis uenalia:qui eo cõtendũt cauſa cõmercii:equos præſertim adducũtꝰ:
uendunt etiam chriſtianis:poſtq̃ conſuetudinem habent cum nigritis:
huic regi licet tot ducere uxores:quot uoluerit.Itidẽ regulis licet: & i
digenis oĩbus:modo alere queant:nulla lex matrimonium multiplex ꝓ
hibet.Rex uero ſupra.xxx.uxores ſemper habet:plus tamẽ unã: q̃ alte
rã caripendit.In his tamen ratio ſtirpis habetur maxime:quoniã quæ lo
co præclaro ſunt ortæ præſtãt cæteris.Rex itaqꝫ hanc uiuendi conſue
tudinẽ ſeruat:uxores ſuas ruri alit:& adſeruat hoc modo:nam ſingulis
coniugibus agros:& latifundia armẽtaqꝫ impartitur pro earꝫ uictu:mã
cipia ẽt & ancillas elargitur eis.Mancipia agros colunt:& alia nauant q̃
ad rẽ familiarẽ ſpectant:hẽnt boues tam mares:q̃ fæminas:quibus arãt
tellurem.cũ uero uſu uenerit ut Rex rus concedat diuertit ꝓ arbitratu
ad quãcunqꝫ libuerit:ſingulæ uero terna uel quaterna obſonia deferũt
adeo ut ipſe Rex & omnes aulici qui cum eo ꝓficiſcuntur uiuant dicta
rum regis uxorũ expenſis.nã uidebis ſingulo mane innumera mãcipia
dapes multiiugas ferentia ad Principem:quæ omnia condo adſeruãda

Præcario eorũ rex dominatur

Lis ẽ de paupe regno

Pro domibꝰ ſubeunt mapalia

Multiplex coniugium

Innumera fercula

Condus dant̃:condus uero promo:hic uero parocho per gradus ſubminiſtrat perinde ut paruo temporis interuallo prope dapes innumeræ aduehan
Promus tur:cum autẽ cõplacitum regi fuerit diſcumbere ſeligit ex his obſoniis: quæ uoluerit:reliquũ tribuit aulicis:uerũ uix unq̃ eximũt edendi amorẽ:
Parochus eſuriunt ſemper:& nunq̃ ſaturi modo huc:modo illuc regem ſequunt̃ aliena ſemper impenſa:nec quicq̃ penſi hẽt Rex quibus ſumptibus: & ſe & ſuos alat:huius rei cura ſpectat ad alios cum uxoribus uices alternat:modo hanc modo illam comprimit.hinc natoꝝ infinitus poropenumerus:quoniã ubi a ſe compræſſã mulierẽ prægnantem ſenſerit aliam aggreditur:hunc etiam morem & reguli ſeruant.

Cap.XVI.

Nigritarum habitus:& fides.

Leucoethiopes Maumethẽ primi nigritæ colũt:nõ tamen adhuc ptinaces ſunt in ea fide ut leuco Ethiopes:quos Mauros albos appellãt:præſertim gregarii.prĩcipes uero tenacius colũt maumethẽ:quippe qui ſentiunt cum ſacerdotibus azanegis & arabibus:qui principes legem huiuſmodi docent:& his argumẽtis perſuadent eis legem colẽdã: quod uidelicet ſit abſonum:nec principis ordini cõſentaneũ:ut cũ uulgo imperitiore nullũ deũ colant:ſicq̃ ppea ut non difficulter principes adducant̃ ut credant maumethi:quoniã aliorũ gẽtiũ cõſuetudinem ne ſciũt:ſacerdotes tantũ:ut præfecimus:azanẽgos:& Arabes nouere fidei magiſtros maumethanæ:ubi uero cepere uerſari cum chriſtianis:& noſtram fidẽ ab noſtris ſanctiorẽ extolli:& predicari eximie audiuere: minus maumethi credunt: noſtris oblectantur moribus: & arguũt fidem noſtram eſſe ſanctiorem: & meliorem ob id quod ſumus ditiores: ac locupletiores illis exemplum ſumunt ab his mortalibus ad æterna: addentes nos ſummopere ab noſtro Deo amari. argumento q̃ tot diuitias largit̃ ſuis:eoſq̃ tot animi:ac corporis dotibus honeſtat:nec poſſe legem huiuſmodi:niſi ab bono conditore ꝓficiſci:nihilminus legem ſuã nõ deſerunt:licet:& noſtram probẽt:aiuntq̃ in utraq̃ lege utriq̃ locũ eẽ ſalutis:habitus iſtoꝝ talis ẽ:nudi ꝑpe icedũt:niſi q̃ ꝑ ſubligacu-
Nigritarum habitus lis corio caprino utunt̃:hoc pudẽda cooperiunt:at Principes:& locupletiores oẽs camiſiis cotoneis utuntur:quoniam regio pannis huiuſmodi

abundat:& ex filis mulieꝝ pēſa fiūt:nā filū nent & pannū largiorem palmis binis efficiūt:non fiūt ibi largiores panni:quoniā pectines non habent maiores:qbus texere queant. Inſuunt ꝓpterea ternas uel quaternas telas ſimul:& tunicas conficiunt largas qdem:ſed genua non attingentes:uixq; media tegunt brachia:femoralia ēt cotonina faciūt : nos brachas appellamus ſiue ſubligacula oblonga adeo ut tunicā talarē credas. Is habitus eſt latiſſimus perinde ut ora eius pateat circuitu palmoꝝ xxx.uel.xl.& ubi ueſtē ſubcingunt innumeras plicas efficiūt ob longitudinē:ac latitudinē habitus.nam ſinuat inſtar ſagi præcincti aduerſe: & auerſe.i.retro & ante:terrā uerrūt ueſte:& cum ſit res ridicula admodū ipſi tamen rem putant honorificentiſſimā:uaricus incedunt.i.diuaricatis cruribus inſtar micturientiū mulierū:pcunctabanť quandoq; nos ipſi an uidiſſemus unq̄ honorabiliorē habitum:quippe q decentiorē in uiris non credunt:Mulieres partem corporis ſuperiorem.i. a capite uſq; ad cincturā nudā circunferunt:inferiorē uero ſindone uſq; ad crura media cooperiūt:pedibus ambulāt nudis:is mos eſt:& uiris:& mulieribus tam coniugatis:q̄ nubilibus : aperto capite incedunt:torquē ex capillis agunt:& eo exornanť uiri æque:ac feminæ:uiri etiam pleraq; puellaria penſa exercent.nent enim:& pannos compurgāt aqua. Ibi ſemper calores eximii nec unq̄ magis algent(uel bruma):q̄ nos aprili menſe.

Habit⁹ mulierum

Viri ēt fœminea exercēt officia

Cap.XVII.

Viri habitu elegantes ſed uictu immundi.

HVius plagæ homines corpora eleganter curant:nam ter uel quatter ſingulo die aqua immerſi lauantur :ut pote qui balneis oblectantur plurimum:uerum in culinis adeo immundi :ac turpes ut dum eorum concinnant obſonia:& dapes ſtomachum ſuſcitent:& nauſeam:& earum preſertim rerum quarum prorſus ſunt expertes:non ſolum ſunt ſimplices:uerum etiam ſtolidi:contra: in illis rebus quas ex frequentiore uſu nouere ut nos ſunt accuratiſſimi:loquaces ſūt admodum:adeo ut uix unq̄ deſinant nugari ante omnia mendaces:ac fallaces:alioquin hoſpitales:quippe qui biduo:ac triduo domi ſua impenſa hoſpitem libenter alunt.

Cap.XVIII.

Quomodo inter ſe concertent Principes nigritæ & regni Gambe:

HI pricipes nigritæ ſæpenumero in uicem digladiantur: pedites bella cõficiunt: quoniã eq̄s carent ob iniqtatẽ ſoli. nã ob æſtus ꝓpe diuturnos uix ibi herba creſcit: qua alant᷑ eq̄: loricas: nec thoraces habent: quibus ueſtiant᷑ ad bella: eis prorſus carent: uerum cli

Quibus armis dimicẽt

peos: & ſcuta fere omne genus habent: ut uero hoſtem feriant telis utũtur ꝗbuſdam quæ iaciũt ueloci dexteritate: nam id præſertim callẽt: uidelicet uibrare haſtas: & iacere tela: his adfigit᷑ accuminatum ferrum ad

Vncinatum ferrum

palmi menſuram: & mira arte fabrefactum perinde ut cum quempiam ſauciauerit uix extrahi queat ni carnes lancinent᷑: & atrociter cõcerpant᷑ ferro reluctãte ex oppoſito: ut apud nos ſagitaꝝ ſunt quædam genera:

Calibẽ non habent

ferunt ẽt enſes & ſiccas quaſdam more maurico obliquas: fiunt ex ferro abſq; calibe: quoniam in regione gambe nigritaꝝ ulteriore calibem nõ habent: & ſi forte habent: id metallum tamen effodere neſciunt: in bello etiam haſtis quibuſdam utunt᷑ quæ lanceas preſentant: alia arma nõ habent: bella illoꝝ ſunt atrociſſima: quoniam diloricati ut præfecimus præliant᷑: hic maxima hominum ſtrages: audaces ſunt maxime: ut pote q ultro ſeſe ꝑiculis obiectãt: malũtq; ĩ bello oppetere: q̄ terga dare: licet fuga ſibi cõſulere queãt: nec eos ꝑterrefacit ſocioꝝ clades: imo atro

Mortis cõtẽtores

ciores reddũt᷑: mortẽ cõtẽnẽtes: adeo aſſueuere præliis: ac bellis: & cladibus innumeris.

Cap.XVIIII.

De eo quod natant eximie: & de regno Senegæ.

HI naues nõ habẽt ꝗbus maria tranent: nec eas uidere ab orbe cõdito: niſi poſtq̄ Luſitani illo ſunt ꝓfecti: accolæ uero fluminis utunt᷑ cimbis ꝗbuſdã: quæ humeris triũ hominũ deferri poſſẽt: his piſcant᷑: & traiecto fluuio uaria loca petũt: ſunt ẽt iſti nigritæ

Natatores ſũt acerrimi

natatores acerrimi: ꝓut ex uſu didici: & accepi ab nõnullis: q ex lectiõe multiplici id didicere: regnũ ſenege nigritaꝝ itrorſus oriẽtẽ uerſus cõterminũ ẽ regiõi dictæ Tuchmore: at uerſus meridiẽ regnũ Gãbæ cõtigit: ad occidentem uero reſpicit oceanum. uerſus autem ſeptẽtrionẽ nigro fluuio clauditur: qui ut diximus ſubcineritios populos diſterminat: a primis nigritis: & id flumen prius per annos circiter quinq; q̄ ego eo concederem: Luſitani nautæ iam explorauerant: qui quidem Luſitani cum nigritis pacem iniere: & fœdus maximum: adeo ut

deinceps magna inuicē exerceāt cōmertia: frequentarūt ppea regionem huiuſmodi annis ſingulis naues uſq; ad meum aduentum.

Cap.XX.

Quas merces Aloi. Cadamuſtus pmutauerit cum Principe Budomeli ſenegæ.

TRaieci dictum flumen celoce mea: & tantiſp nauigaui donec deueni ad regionem quæ dicitur Budomel: & is eſt pricipum titulus: & dicit̃ terra de Budomel. ſicuti nos appellamus prici pum uel comitum regiones uario nomine. cum igitur ad id loci pueni ĩmoratus ſum illic nōnihil: quoniã idioma hui⁹ pricipis callebam: & ad id adducebar nō difficulter: quoniã audiuerã hunc pricipem eſſe cãdi diſſimæ fidei: & nemini imponere: magnæq; ꝓbitatis uiꝝ fore: pinde ut tuto merces ad tempus huic uendi poſſent: nã ad præſcripta tpa ad un guem fidem ſeruare aiebant icõcuſſã. Cum igit̃ mecum adduxiſſem nõ nullos equos: q̃ illic præcii erãt nõ cõtemnendi: licet plæraſq; res alias detuliſſem ut ſũt ex lana pãni: & ex ſerico ſindões more maurico: & alia q̃plurima. decreui itaq; apud pricipem efficere ut eum locum adirem: quem ad palmas dicunt: ditiõis pricipis de Budomel: ubi nõ port⁹: ſed ſtatio uiſit̃: quo cum ueni reddidi certiorem principem aduentus mei ĩternuntio nigrita meo mancipio: iuſſiq; ut meo noĩe illi oĩa mea offer ret: & equos ĩprimis: qbus ſciebam pricipem delectari plurimum: ut er go paucis expediam priceps memoratus certior iam factus reꝝ meaꝝ: it ad nos eqs. xv. ac peditib⁹. cl. comitatus: meq; cõmonefecit an liberet terram appellere uidendi principis gratia: addebatq; me minime luſurũ operam: nec me unq̃ pœniturum laboris ſuſcepti: gratũ animum: eun demq; liberalem principem gerere: quibus adductus littori applicui: & uiſi principem: nec uidiſſe pœnituit: nam facta non diſſimilia uerbis fuere: excepit me honorificentiſſime: poſt multa: equos emit meos: & qcqd abſ me deſiderabat: mox eſt cõſecutus: fidi illi ĩgenue: rogauit me ppea ut ſecũ irẽ in regiã ſuã: quæ introrſus eſt ad miliaria. ccl. polliceba tur enĩ inibi ſe equoꝝ præciũ pſolutuꝝ: hortatuſq; eſt enixe ut dies ali quot præſtolarer: quoniã ĩternegociãdũ cõuenerat iter nos ut cẽtũ mã cipia ꝓ mercib⁹ daret: abduxit itaq; equos cum phaleris: & alio ornatu

Budomel

Nemini im põit hic pri ceps

Principẽ ui xit

mercecꝫ plurimā:quæ oīa emeram ego nō pluris q̄.ccc. aureis.decreui igitur ſecum ire:nec prius abiui:q̄ ab eo perpulcri adoleſcentula donatus fueri:Nigra quidē erat uerū formoſa:& annū nō excedebat duodecimū:uoluit eſſe cubili meo addictā uſqquaqꝫ : ſuſcepi puellā libēs & ad nauem ducendam uni e meis tradidi.iui igitur cum principe percupidus nouas res:& uidere & audire:ſolicitabarqꝫ nō minus hoc deſiderio: q̄ pecuniarum exigendarum ſtudio uel amore.

Cap.XXI.

Q uomodo Aloi.Cadamuſtus conceſſit cum principe eo loci qui dicitur Budomel in mediterranea.

Contendi igit̄ Budomelū regiā pricipis locum mediterraneū prius eqs:ac neceſſariis ad uiaticum ab pricipe acceptis:& ubi ad quartum lapidē ꝓpe regiā pricipis deuenimus: cōmēdauit me nepoti ſuo cuidā eius ruris domino quo iā deueneramus:nomē huic erat Biſboror:& is nepos ſuus me domi excepit honorifice:& ibi.xxviii. diebus ſteti mēſe nouēbri:& dum illic ago:ſepenumero eo ad principē de Budomel nepote comite.Interea plura memoratu digna uidi mores regiōis cōcernentia.ut ēt hæc attētius uiderim id effecit:qꝓ ad flumen ſenegæ ubi mei me operiebant̄ terreſtri itinere ſū regreſſus .Nā undabūdo mari fidere nolui:quoniā p id tēpus admodū ſeuiebat:adeo ut ad celoces meas prius redire nequerim:q̄ naues fluminis littori applicuerit : & dū certiores meos reddere ſtudeo:natatorē quæro q nando lrās ferat: quibus meis nautis cōpertū fiat me nō poſſe aliter claſſem repetere niſi priꝰ ipi naues ad flumē dirigāt:ob ꝓcelloſū mare:ſcirēt ppea me uſqꝫ ad id loci terreſtri itīere cōtēdere:qro igit̄ ab īcolis an qſpiā natator adſit:q uice ueredarii fūgi uelit:qꝙ calleat artē nandi:& ad meos ire non formidet īrorſus mare ad tria miliaria :Mox ſeſe multi ultro offerunt id nauaturos:uerꝫ qa æquor īcredibili feruore cōcitatū erat:uix mihi pſuadebā hoīem hmōi nādo id cōſeq unq̄ poſſe:& eo minus adducebar ut crederē:quo breuia īnumera conſpiciebā ꝓpe littus iactu arcus . hi ſunt arenæ acerui:qui ubi onera ſentiūt quæpiā:mox euaneſcūt : & naues uorticibus obruunt̄.cū uero ſupra aquā eminēt uident̄ Abaci uel ſcamna:quibus ſi inſederis illico rues : & inter hæc breuia feruet Mare

Biſboror

Breuia undabundi maris

atrocius utpote coartatũ:nihilq; adminiculi ibi cõperies quo innixus ui
res lassas foueas:timebã igiť illis ne ab ꝓfluente pessundarenť:ut cũq;
fuerit nigritæ duo adfuere nauaturi qđ petebã:quæro quã ꝓ labore tan
to mercedem cupiant:respõdent maiulias duas ex stagno ꝓ uno quoq;
petere:quattuor .n. huiusmodi maiulie numũ nr̃um aureum efficiunt.
Acceptis igitur litteris se mari iactabundo credidere:horresco referens
quas difficultates subierint hi natatores dum supare breuia cõtendunt
ꝑinde ut crediderimus aliquando eos sũmersos.nã urinabant sub aqua
spacio horæ nec uidebanť. Tandem alter illoꝝ cessit uiribus undabũdi
maris:nec seuientes undas domare potuit:rediit ergo uoti impotens:al
ter uero maioꝝ uiriũ compescuit rabiem maris:& ad classem peruenit: Mira de na/
responsũq; retulit:qđ factũ uisum ẽ mihi fere ĩpossibile. hæc itaq; sum tatoribus
ma est hos nigritas uidelicet nando fere oĩbus mortalibus præstare:quæ
uero uiderim dum agerẽ apud hunc principem hæc sunt. primo nolim Neq; urbes
credas ibi eẽ urbes:neq; oppida:licet dicanť prĩcipes ut præfeci. nã illo neq; oppida
rũ rex rura tantũ:& mapalia possidet:& is prĩceps quo cũ egi plura par hic sũt licet
tẽ regni eius tenet:quæ res est parui momẽti:nec principes habenť:qa sint prĩcipes
ditiores numis uel thesauro aliquo ĩuenianť : nõ eñi in præcio est auꝝ:
præsertim moneta quæ nulla est apud illos:sed obsequio:& fide præstãt
nostris prĩcipibus:mira ẽ obedientia quã exhibẽt principibus subditi.

Cap. XXII.

Mapalia:& rura Budomel:& mulieres.

UT nihil prætermittamus dignũ scitu:noueritis hunc princi-
pem semꝑ esse errabundo non absimilem:quiescit fere nunq̃:
modo huc modo illuc cõtendit:& eo præsertim ubi sunt suæ
coniuges. nam ut retulimus Mapalia:& rusculа habent ubi multiplices
adseruanť cõiuges:& id rus quo ego iui domus principis nuncupatur:
ibi uidebis circiter. xl. uel. l. humiles casas consertas paleis idest mapa Domus pri
lia ĩ ordine cõtinẽterq; dispositas:ut alterã sequať mox altera:his circũ cipis
dedere sepes nõ ex tribulis uel spinis:uerũ ex ꝓceris arboribꝰ dimisso ĩ
teruallo qđ hostii uicẽ suppleat:quo cũ es ĩgressus aulã cõperies ruralẽ
septã sepe arborea:cortile appellať ab rusticis:nouem ex huiusmodi au
lis domũ prĩcipis præcedũt eo ordĩe ut ex altera in alteram aditus inte
rior pateat:ibi nouẽ mulieres hic prĩceps hẽbat:sunt ẽt in aliis ruribus

coniuges q̄plurimæ:quæ huic principi iſeruiunt ꝓ ſuo arbitratu:at qlibet ex his mulieribus quinq; uel ſex adoleſcētulas Ethiopas domi alit: q̄bus ꝓ libito prīceps potiri pōt citra oēm cōiugis idignationē: qppe q̄ haud egre ferunt uetere iſtituto prīcipis:ut hac ueneris uarietate cōiunx prīceps oblectet̄:ſuntq; hi nigrite admodum ꝓni: ac ſalaces in uenere:nullaq; ſatiant̄ libidine:pcunctatus eſt me ppea prīceps:an aliqua noſſem:quæ uenerem excitarent frequentius:nam unus tot feminis uix ſatiſfacere q̄bat:induerat.n.opinionem hāc uidelicet chriſtianos fore ingenii acerrimi:& fere nihil neſcire:adiiciebat ad hæc ſi uoto huic ſuo turpi q̄dem feciſſem ſatis:me beneficia inumera illico cōſequuturū:laborāt Zelotipia hi principes adeo atroci:ut nec ipſis natis ſatis ac ſuper fidāt: uni igitur principi patet ad mulieres aditus.

Veneris apetētes ſunt nimium

Zelotipia flagrant

Ca.XXIII.

Quibus ſtipatur princeps lateronibus

HVuius prīcipis latus cuſtodiunt uiri.cc.quocunq; pgere cōtigerit & licet frequenter p uices ſuccedant q principis habent cuſtodiā:nō deſunt tamen uſq;quaq; inumeri:q undequaq; ſalutatū ad pricipē ueniūt.ante regiā igit̄ prīcipis ubi ipſe diuerſat̄ diutius:præcedunt ſeptē atria:& ante ea platee q̄dā uiſunt̄:i quoꝝ diametro arbor ē ꝓcera:& umbroſa:quæ prīcipis fores obſeruātibus umbrā amœnā prebet:hēt itaq; prīceps diſpartitā familiā:& q ꝓpius regiam degūt:hi ſunt prīcipi magis accepti digniores'ue:& quo magis elongantur ab regia tāto minoris cēſus:ac fere gradus nullius dignoſcunt̄:has igit̄ graduū differentias oſtēdūt domus ex iduſtria cōtinēter i ordine diſpoſitæ:ut cognoſcas eos eſſe excellentiores q regie prīcipis ſunt ꝓximiores:pauci tamen ad fores prīcipis accedūt.Id.n.fere ſolis chriſtiāis licet:& azanegis ſacerdotibus:q pricipem legem maumethis docent: qbus maior poteſtas agendi quæcūq; eſt apud principem: q̄ ipſis ſuis nigritis.

Atria cōpluria āte regiā principis

Cap.XXIIII.

Mos ſalutandi principem:& principis conſuetudo.

PRinceps igit̄ memoratus magnā præſe fert arrogantiā:qppe qui nō prodit in publicum niſi mane:& ueſperi: nec tamen a ueſtibulo regiæ digredit̄:ibi ſeſe mira ſuperbia ſpectādū ſuis præbet illuſtrioribus. Is igitur princeps cum uariis de cauſis quépiam

admittit audiendū tali dignat̃ reuerentia: cū itaq; hi qui ad Principem petunt admitti: ad fores iam acceſſerint utraq; genua flectunt: & humi fere ſtrati arenā idētidem nudi reiiciunt in terga: caput etiā arena aſpergunt: ut ſpeciem humilitatis præſeferant. & is eſt mos adeundi principis: nec ibi aliquē cōperies eminentiæ tantæ: qui aliter principem adeat ſuū: q̄ nudo corpore uerebundis tantū corio tectis: humi repans: ac arena aſperſus totus: & ubi ad principem iam deuenere humi uolutantur: ut ſues in ceno: cum iam ꝓpius ad paſſus duos acceſſerint ſiſtit gradū rem ſuā principi explicās: harenā ſemꝑ ī terga ꝓiiciens capite demiſſo in ingentiſſimæ ſubiectionis ſpecimen: at princeps ſimulat ſupplicantē non uidere niſi furti: nec ꝓpterea ab alioꝝ colloquio tēperat: ubi uero uaſallus deſiit exponere res ſuas: tunc intuitu inſolētiſſimo toruoq; uerbis duobus dat reſponſa: ut nec breuius ſit reſponſum Laconicū: qui ſolo elemēto mētē ſuā declarabāt: ut ſi ānuēdum erat p. v. ideſt uolum᷒. ſi cōtra p. n. ideſt nolumus. In hoc igit̃ ſuꝑbiæ faſtu uerſat̃ princeps: i tātoq; eſtimatu: & ueneratiōe apud ſuos: ut ipſi nos nec deo īmortali maiorē exhibeamus reuerētiā: id efficit timor īcredibilis: nempe de nutu principis eoꝝ uita pēdet. nā ꝓ re quaq; minima morte plectunt̃: & mulieres ac filii uenales exponunt̃ excādeſcēte pricipe. hæc ſunt igit̃: quæ mirā obediētiā oſtēdunt cum ſubditi ab pricipe patiunt̃: quæ uix hoſti colliberent.

Quanta reuerentia adeatur rege.

Faſtus principis

Capitulo. XXV.

Moſchea principis. i. templum idolorum & mos ſacrificandi.

Deo maximā cum pricipe familiaritatē cōtraxeram ut uel Moſcheā īgredi mihi fas foret: id eſt eni idoloꝝ tēplum ubi ſacra fiunt: cum igit̃ aduesperaſcebat præſbiteros ſuos azanegos ſiue Arabes acceſſebat: nā ii apud eos uice ſacerdotū funguntur: & ſacris præſunt cerimōiis: ac legē docēt maumethis. Ingrediunt̃ itaq; in celā ſacratiorē optimates eminētiores: gratia orandi: ſic eni orāt ſtātes: & cœlum ſubīde reſpicientes: terrā ſæpenumero deoſculant̃. & princeps ſacerdotē imitabatur agētē hæc oīa ſpacio mediæ horæ: & ubi deſierat orare percunctabat̃ me: quæ nam de hoc ritu orandi mea foret ſententia: libēterq; me diſerentē de noſtra fide audiebat. dixi ego plura: ut decuit: de celebritate noſtræ fidei cum principem beniuolum haberē auditorē: oſtēdi enim falſum eſſe principem: & alios omnes q legem illam obſeruabant

Moſchea

Qualiter orant

addidi noſtram ſanctiorem eſſe. Idq comprobabam innumeris argumentis:nec prius deſii concionari :q̄ excanduerint maiores ſatrapæ qui indignabantur ſuam fidem abſ me i ordinem redigi:at princeps riſu uultum ſoluebat:adſtipulabaturq meis dictis:aſſerens:& ipſe noſtram fidē nō iniuria colēdā eē:& nrūm deū eo argumēto eē:& magnū & pioū ob id q multiplicia dona nobis elargiret:diuitias:opes:dexteritatē igenii:uires:& pleraq alia:ſuā tamē apprime extollebat.ſubdēs eā faciliorē aditū ad ſalutē eis præſtare q̄ nobis noſtrā. His ratiōibus nixus:quoniā inquit uobis datum ē præſentibus bonis frui:erit præſens uita uobis pro paradiſo illa æterna. Nos uero qui p uarias uitæ interturbationes uitā trahimus aſſiduo:ſcimus nobis haud defuturam illam æternam felicitatē:quoniam perpeſſi laboris:& ſuſceptæ ærumnæ præmium nondum ſumus conſecuti:ualidas ad hoc adducebat ratōes uir ut erat ingenii elegantis:nec noſtra ſibi diſplicebant:neq difficulter noſtrā fidē iduiſſet:ni pauiſſet exui regno. Id.n.acceperam ab nepote:qui me enixe rogauerat ut noſtram fidem principi exponerem:adfirmabatq rem dignam eē uerbum dei. Idq perlibenter audiendū fore cenſebat. Mores igit huius principis iam retulimus:& præſerti eundem morē in uictu ſeruat : quē rex azanege:ſuſcipit ab ſuis cōiugibus dapes: ut etiā cæteri nigritæ pricipes:humi procumbentes:epulant abſq nitore & elegantia uitæ ppauci cum rege diſcumbunt: Id ſolis licet ſacerdotibus:aut regulis qbuſdā uel ſaltem eminētioribus optimatibus:reliqui ignobiles.xii.uel.x.ſimul diſcumbunt & inter epulandū fere omnes ex eodē catino ſumūt:& qdē non imoderate:ueq frequētius utpote q ter uel quater iterdiu epulant :

Cur deū no ſtrū magnū & pioū iu dicent.

Cap.XXVI.

Legumina:& uinum quæ ex regno ſenegæ proueniunt.

IGitur Regnum ſenegæ ulteriorq plaga nigritaq uinum: Triticum ſiliginē:ordeū:auenam:haud quaq̄ fert iniuria candentis ſideris:cū præſertim ibi menſibus nouem iugiter nō pluat: uidelicet ab menſe octobris uſq in menſem iulii. Id efficit ut iacta ſemina nō germinent ob terræ calorem nimium: pducit tamē miliū: Fabas: & Faſiolos omne genus : quæ omnia nuſq̄ elegantiora uiſuntur : ſunt Faſioli inſtar nucis auellanæ fabertime facti diceres torno aliquo inſcul

Faſiolorum magnitudo

ptos:ac ſtriatos adeo uariantis naturæ ars in eis ludit: res uiſu conſpicua:fabæ uero largiores:& prοceriores:rubent calore uiuaciſſimo:aliæ albicantes cernuntur uiſu conſpectiores. Menſe iulii ſeminant:ſeptēbri leguntur:cum autem tellus cæleſti rore perfunditur :ideſt uberiori pluuia:tum terrā miruminmodum colunt:nō amplius q̄ trimeſtri ſpacio ſeminant:& legunt ſata:ignaui ſunt cultores:& uix tantum ſeminār q̄tum ad uictum ſit ſufficiens:nec in horreis congregant triticum uel alia. Is itaq; mos colendi agri ſeruatur:inſtrumēta quædam ruſtica habent quæ bipaliis non ſunt abſimilia:eis terram egerunt ritu contrario:q̄ nos conſueuerimus. nam cum Ligonizant terrā ante proiiciunt:non ut nos:qui terram egeſtam ſemper ad nos trahimus adeo ut pedum plantas ligonizando cooperiamus terra : nec altius : q̄ tres : aut quattuor digitos agunt bipalia uel graues uomeres:aliter ipſi non arant. uerum quia terra eſt feraciſſima ſuapte natura q̄plurima producit : horum potus præbet ſucus palmæ: Lac:& latices : nec ea ē palma quæ fert cariotas: alia eſt arbor:quæ ibi minime freq̄uēs eſt:& hæ arbores anno continuo ſucos emittunt inſtar lachrimarum ſucus appellat̃ mignol: & ut uberiorē habeant ſuci prouentum arbores ſauciant :& ſtatim proſilit ſucus: qui excipitur uaſe aliquo:ut thura leguntur: huic liquori color eſt ſubcinericius & ſerū lactis præſentat:nec maior eſt prouentus: q̄ binæ uel ternæ menſuræ die noctuq;:huius eſt īcredibilis ſuauitas:& ut uinū inebriat: ni aqua immixta fuerit:qui prima die prouenit ex ſauciata arbore is eſt dulcior:& omni uino uel perq̄ dulci præſtat:& indies ſuauitatem amittit:fitq; acidum:& acre:tamen tertio:aut quarto die magis homini conducit:id ſum ego expertus pluries:& non minus:q̄ uino aliquo eleganti hoc ſuco oblectabar. mignolum appellant:neq; eo uti poſſunt oēs abūde hoc eſt ad uolupeatem:licet ad hilaritatem plurimi:& imprimis illuſtriores:non habent harum arborum uineas ſed ſparſas & uagas ut fere cuiq; pateant qui liquorem hmōi elicere uulnerata arbore uoluerit.

Trimeſtri ſpacio ſeminār & legūt ſata

Eorū mod^o colendi agri

Eorū potus

Cap. XXVII.

Varii fructus:& miræ naturæ oleum.

FRuctus habent multiplices:nec noſtris abſimiles:ſuaues ſunt licet ſilueſtres:qui ſi ut apud nos colerent̃ eſſent profecto multo meliores. Regio eſt patens:& aprica ad omnia producēda prope

apta:paſcua ibi q̄plurima:& arbores eminentiſſime nobis tamen incognitæ:lacus ibi q̄plurimi : qui aquam potu non inſuauem propinant : neq̧ nimium ualte expanduntur.uerum profundiſſimi:&ibi piſces innumeri licet noſtris abſimiles:inq̧ his ſerpentes degunt:incolæ calcatrices uocant:fert etiam hæc regio miræ naturæ oleum:quod pollet tripli ci uirtute:odorē uidelicet uiolaceū habet:ſaporē uero oliuæ:& ſi adhibitus fuerit dapibus: eas ut crocus inficit : q̄uis ipſum crocum ſuperet uberiori colore.ſunt & ibi arbores quedam quæ faxiolos producūt rubentes cum macula nigricāte quæ eſt illis pro inſigni:& a noſtris oculus dicitur.Alii hillum appel.ꝓducit igit̄ q̄plures ſed paruos admodū.

Oleum mire naturæ

Arbores faxiolos ꝓducentes

Cap.XXVIII.

Angues immanes:qui deuorant capras:& anguium Faſcinatores.

INueniunt̄ ibi multiplices animaliū ſpecies præſertim ſerpentum fere omnium generum:uenenoſi alii:alii inoxii ſunt : duorum pedum menſuram excedunt:alas nec pedes habent ut ſerpentes:alioquin immenſi:& tantæ quidem uaſtitatis:ut integras capras hauriant:nec lancinent:ſolidæ deuorantur: ferunt incolæ ſerpentes huiuſmodi congregari ſtatis anni diebus:& migrare in loca quædā ubi formicarum eſt uis magna:quibus eſt colos albicans : quæ ſuapte natura humiles quaſdā caſas iſtar ſpecus extruūt:nā ore terrā portant : & ferruminānt abſq̧ calce:diceres clibanos aliquos uel ruſcula in ordine diſpoſita.nā ex hmōi caſis uidebis.c.&.cl.continenter ſubordinatas ut alterā ſequat̄ altera miro naturæ ordine:ſunt ēt hi nigrite faſcinatores.i.incantatores eximii :faſcinant præſertī ſerpētes:hui⁹ rei me certiorē reddidit adoleſcens quidam:qui anno ſuperiore agēs apud nepotē principis de Budomel:& cū hoſpitio receptus dormiret:audiuit inumeras ſerpentū ſibillationes:qbus experrectus dū attentiore animo euentū rei expectat intelligit nepotem principis euigilauiſſe:& domū egredi uelle:pcunctatus eſt ppea adoleſcens nepotem principis quo nam nocte intēpeſta cōcederet:cui nepos(iam inclamauerat ſeruos a pedibus ut ſternerent camelū:)ſum inquit profecturus nō longe:mox rediturus:iuit igit̄ nepos:& faſcino compeſcuit ſerpentes:illicoq̧ rediens rurſus alloquit̄ hoſpitem Ligurem:audiuiſti ne inqt circiter noctē mediā exſibillantes ſer

Mira de ſerpentibus

Mira de formicis

Faſciatores

pētes:at ligur audiui q̄dē;ſubiecit itaq̨ pricipis nepos dictus Biſboreręerāc inquit ſerpentes:quibus hæc plaga ſcatet:obſcederāt enim domū gregē deuaſtaturi:ni ego occurriſſem malo tāto īcātatiōe: qua utimur frequentius. Ligur uero his auditis dixit ſe mirari plurimū :& rē hanc chriſtiāis prope incredibilē fore: tum nepos ad Ligurē;nō eſt inqt cur mireris ob hæc minima.nā princeps noſter multo maiora efficit īcantatiōe cum libet.cū.n.inqt cupit præſentaneū uenenum habere:quod illico mortem afferat(īficiunt ibi arma ueneno)deſignato ī terra circulo:& faſcinatione ſerpentes eo concedere compellit:quo cū uenerint ſpeculatur uenenoſiorē quem interficiat ueneni colligendi gratia:reliquos uero miſſos facit:occiſo itaq̨ ſerpente eius ſanguinē cū ſemine arboris cuiuſdā miſcet:& ea mixtura arma illinit: quæ ſic illita ubi ſaucia uerint cōdicto mortē afferunt:licet paruum uulnus exiſtat :modo ſanguinis nihil non elicerit.ſubdidit etiam ligur nepotem prædictū hortatum eum fuiſſe ut rei uideret exemplum:uerū ligur parū huius rei curioſus renuit experiri rē huiuſmodi:oīum igitur conſenſu nigritæ ſunt incantatores eximii:ſunt tamen etiam apud nos huius facti haud expertes:immo ſagaces:contra ſerpentes præſertim.

Mira faſcinatio

Cap.XXVIIII.

IN regno ſenege nigritaȝ boues ſolū:& buculę uiſūt īter aīalia domeſtica:nā capras:& pecora ibi non uidebis ob ardorē torrētis ſideris. At boues tā mares q̄ feminæ noſtris multo ſunt minores:uixq̨ ibi uaccā rubētē cōperies:aut albæ :aut nigræ oēs ſunt uel utroq̨ colore diſtictę:ex rapacibus leones : & pardi frequentiores : necnō lupi:capreoli:ac lepores ꝑpe īnumeri.ſunt ēt ī eamet regiōe Elephāti ſiluestres q̄plurimi nō domant̄ ut alibi:& fere gētiū ubiq̨:efferantur ꝑpea:& gregati īcedūt ut ī nr̄is nemorib᷒ apri:Cicures uix repiunt̄ ibi.hi igit̄ duos eminētiores dētes hn̄t hic:& hic:īſtar aprorū ueȝ ritu cōtrario quādoq̨dē alteri.ſ.apro ī ſupiora retorti ſūt dētes:at alteri.ſ.elephāto dimittunt̄ ī terrā:nec(uel ſenecta) huic ſūt decidui uitā cōcomitant̄:hoīem niſi leſus nō lædit:& ubi ledit:manu hoīem cōpræhēſum iacit ī ſublime ultra arcus iactū : ea dicit̄ manus elephāti quā alii promuſcidē appellāt:eā emittit:& retrahit ꝑ ſuo arbitratu:nulluſq̨ īuenit̄ tātæ pnicitatis:quē ſuo īceſſu nō cōpræhēdat:licet gradati ſolum ambu

Quæ aīalia ibi repiunt̄ Elephāti ſilueſtres & eorū forma & natura

let effœtæ magis ſeuiũt dũ pauent: ne catulis uis iferat: & q̃ttuor ad ſũ mũ pariũt uno ptu:marib⁹ uix ẽ cura ſobolis:arboꝝ foliis uiuunt.& fru ctib⁹:nam ꝓmuſcide arborem deuaſtant adeo ut ſi ſtipitem manu com plexi fuerint q̃tumcũq; magnũ ab arbore diſpartiant. manũ hẽnt in in ferior maxilla q̃ exerũt:& retrahũt ꝑ libito.hac cibũ capiũt:& hauriũt potũ oẽm: & ori adminiſtrãt ſuo:os hẽnt i pectore:frequẽtia icolũt ne mora:ac luto plurimũ ut apri oblectant:ſunt & alia igentia aialia ueꝝ ſilueſtria.

Cap.XXX.

De pſitacis:& aliis auibus.

PVitioꝝ ſunt cõplura genera:& ĩprimis pſitacis ſcatet Regio: nã hos oder plurimũ nigrite quoniã totã plagã fere circũuo litãtes fruges:& præſertim legumina deuaſtãt:multiiugi ſunt: ueꝝ e paruis:& grandiorib⁹:cõplures ego attuli:diſtĩguunt colore tri plici ſubcineritio uiridi:ac ueneto:quos adhuc fere inuolucres ex nido ſubripui:ſed mox periere:adultos igit.c.l.i hiſpaniã detuli eos ſingulos ſingulo aureo nũmo uẽdidi:his itaq; miꝝ ẽ igẽiũ:& ſolertia nidificãdi: nã excelſiſſimã querũt arborẽ:quæ ſurculos habeat ſubtiles : ac tenues cuiuſuis põderis fere ĩpatientes : hoꝝ cacumini adligãt dependentem ſurculum:cui nidum mira ĩduſtria fabricatum ſuſpendũt :iſtar pilæ ro tundũ:relicto ſolum foramĩe admodum ãguſto qđ oſtii uicẽ ſuppleat : aiunt id efficere alitem ut ſerpentum fallat aſtutias:nã nidum penſilem petere nequeunt quippe qui ſurculo tam tenui nuſq̃ ſe ipſos crederent mole grauati corporea.Igit his artib⁹ tuta eſt ab ſerpente auis licet par ua:ibi etiã ſunt gallinæ quædã. quas appellant pharaonis:ex oriente de ferunt:his regio uberti abundat:ſunt & anſeres nõ ut nr̃æ:ſed colore: & pennis multiiugis uariatæ.

Solertia pſi tacoꝝ i nidi ficando

Gallinæ

Anſeres

Cap.XXXI.

De Emporio:& qui eo confluant.

QVoniã obtigit illic morã trahere diuturniorẽ:decreui eorum emporiũ ſiue nundinas q̃ſdã uiſere:Nã die lune :& ueneris in pratis qbuſdã cõueniũt ab quattuor uel qnq; miliarib⁹ circum ſtãtis regiõis:qui eni magis diſtant alia emporia & nundinas adeunt.in his igit nundinis cõpertũ habui q̃ indigi ſint reꝝ multaꝝ:que ꝓfunda egeſtate laborẽt id declarabãt eoꝝ uiles merces:hæ.n.erãt cotõi elabo rati mulieꝝ pẽſis:nec eoꝝ ingẽs copia:panni ex cotõis:inſup legumina

oleum: miliũ: & pelues Ligneæ ſtorias: tegetes appellant: palmaꝗ; foliis complicatas & alia cõplura uſui illoꝝ nõ inepta: hæc mulieres uendunt: at uiri arma: & auri nõnihil: ꝑmutant omnia: pro re altera: rem alteram cõſequunt̃: quandoq; ꝑ binis ternas aut ꝑ ternis binas: pecuniam ſigna tam nõ norunt: nec nũmos omne gen⁹ regio cudit. hi igitur nigrite in ꝑmiſcuum ibant ad me ſtupidi: & admodum admirantes effigiem chri ſtiãi: & ĩprimis albicantẽ colorẽ necnõ habitũ: & corpis formã ac habi tudinẽ iſolitã: habitus is erat diplois ex ſerico nigro Damaſcũ appella mus: clamis itẽ ex panno coloris cianei: idẽtidẽ pãnũ ex lana cõtuebãt̃. & diploidẽ loco miraculi cuiuſdã: nõnulli albedinis piculũ faciebãt ar bitrati nõ eẽ colorẽ naturalẽ: ſed factitiũ. igit̃ ut certiores hui⁹ rei fierẽt ſputo illitas man⁹ admouebãt brachiis: & manib⁹ meis: ut experirentur utrũ colos foret ab natura uel ab arte: ubi uero uidebãt ſputũ nihil de albedine ademiſſe ſed albicantes carnes fore: rurſus admirabant̃: ad has itaq; nundinas ut multa experirer: utq; ſcirẽ an aurum illic foret uenale cõceſſerã: uerum ut præfecī auri parum illic ſum nactus promercalis.

Emptio & uẽditio per cõmutatio nem

Pecuniã nõ habent

Cap. XXXII.

De equis ibi uenalibus: & pabulo & eoꝝ incantatoribus.

Illic igit̃ equos magnipẽdũt: quãdoq; dẽ difficulter eo ducun tur: nec niſi a nr̃is Barbariis per Azanegos: & Arabas illo du cunt̃: illoꝝ ppea ingẽs præciũ ẽ: nec facilime ibi alunt̃ ob ari dã tellurẽ: nã torrida ẽ plaga: quæ pabula nõ ꝑducit: facitq; æſtus nimi us: ut equoꝝ iguina itumeſcãt ut uix meiere poſſint: crepãt ppea ſtrãgu ria hmõi labefactati: ꝑ feno utunt̃ faxioloꝝ laceramẽtis ſole ſicatis: id ui cẽ feni ſupplet. nã ubi legerit faxiolos ſecãt eoꝝ caules: & ſole exſicant: loco auenæ ſuccedit: miliũ: quo mirũinmodũ pingueſcũt: pro equo in ſtrato phaleris & reliquo ornatu dant mãcipia nouẽ ad ſummum. xiiii. prout equi: & forma elegans: & agilitas perſuaſerit dandum. cum autem emerint equos mox acerſunt faſcinatores equoꝝ: huncq; ritum ſeruãt: rogum accẽdunt ſarmentis & herbis quibuſdam ſuapte natura fumum exhalantibus: & equo per lorum aprehenſo ſiſtunt ipſum ſupra fuman tem rogum uerbis nonnullis prolatis: unguento tenuiſſimo equum illi nunt: & in domum adducunt ubi ad. xv. uel. xx. dies deliteſcit: a nemi neq; uidetur: interea etiam apendunt collo equorum efaſcinatiões quaſ dam corio rubeo inuolutas & hæc agunt adfirmantes ſtrenuiores tutio reſq; bello futuros equos.

Cib⁹ equoꝝ

Quomodo effaſcinant equos

Cap. XXXIII.

Mulierum mos in tripudiis

HVius itaq; regiōis mulieres hilares ſunt ſupra q̄ referre poſſim
geſtiunt:exiliunt:ſaliunt:& perlibenter chorizāt & imprimis
adoleſcentule noctu ſolum dum luna eſt pernox:in ſuis tripu
diis differunt:a nobis q̄plurimum:res noſtras admirant̄ fere portenti lo
co:ut ſunt baliſtæ & tormenta oēs gen⁹:nā cum uiſum ueniſſent claſſem
iuſſi in uacuū exonerari tormenta:ut edito reboatu terrorem parerent
his populis:territi igitur tormenti inaudito atrociq; bombo.credidere
Demonū opus:nō mortaliū artem.adiicientes uno ictu poſſe huiuſmo
di tormenta ſupra centū homines proſternere:tibias etiā admirabātur
& cum uidiſſent exornatas:ut ſit inſtar animalis alicuius:credidere uiuū
animal uarias emittens uoces:non inſtrumēta:qđ ubi ītellexi ne hac opi
nione ducti diutius fallerent̄ dedi tibias illis contrectandas:tunc cogno
uere artē eſſe:non animal neq; fantaſma:adeoq; eis oblectabant̄ ut dice
rent rem cœleſtem fore & ab ipſo Deo fabrefactam :tanta concinitate:
ac melodia allecti:& imprimis uocū uarietātes admirati: remq; nullā ui
diſſe pulcriorem prædicabant.Nauim etiam per ſingula membra :&
minores partes ſcrutabantur:ut malum:āchoras:uela: remiges:& id ge
nus alia.dicebantq; oculatam nauim eſſe : quoniam in fronte uidentur
ſculpta lumina:quod ſolum fit cauſa ornatus:ut fit quandoq; in carpen
tis & curribus:propterea adſeuerabant nos fore eximios incantatores
nec demonibus abſimiles:ut pote qui ſulcabamus maria gradu citatiſ-
ſimo inſtar phantaſmatis :& itinera q̄plurima in mari metiebamur: ipſi
uero uix de loco ad locum terreſtri itinere ire nouerant:& id præſertim
admirabantur:nos uidelicet in tantum ab continente recedere aliquan-
do ut p cōpluſculos dies terra nuſq̄ appareat: & tamen non ignoraba-
mus ubi gentium eſſemus:& quonam tenderemus:quod eſſe nō poteſt
inquiunt citra magicam artem:quod profecto haud dicerent ſi nauigan
di callerent artes : non minori etiam admiratione adficiebantur uiſis
candelis accenſis : quippe q nulla alia Luminaria unq̄ uiderant præterq̄
ignem : ubi igitur uidere ardere candelas : dixere rem fore pulcher-
rimam . In eadem regione mellis eſt plurimum : nam id e fauo mellis
ore ſugūt cerāq; abiiciūt:emi ppea ego fauū mellis:& more nrō ab cera
mel diſgregans:percunctatus ſum de cera eos qd ſentirēt:q aiebāt ſe eā
nihilipendere uti rem inutilem:confeci itaq; ex cera huiuſmodi cande-

Tormēta & tibias admirantur

Edito bombo tormētorum pauent

Naues admirantur

Ardētes cādelas admirantur

las:ipſis cernẽtib⁹ & iuſſi eas accendi :quo facto magis:ac magis admirabantur profitentes nos fere nihil neſcire.

Cap.XXXIIII.

Quomodo Antonietus:& Aloiſius in mari conuenere non longe ab uiridi capite.

IN hac regione iſtrumenta muſicalia habent fere nulla præter duo:& ea melodiæ:& concẽtus ꝑpe nullius.uidi inſtrumẽtũ quoddam ſambucam appellãt:quod fidibus binis tantum pulſat :& nulla inde cõcinitas:digitis pulſant:res rudis:& momẽti ꝑpe nullius.ut igit̃ præfeci oportuit me illic per dies aliquot diuerſari cauſa explorandæ mercis ut ſi forte fortuna aliquid occurriſſet quod conduceret comertio : & id eo libentius ferebam ut res nouas uiderem: quas referrem aliquando:cum itaq; decreuiſſem a continente ſoluere : & in altum facere uela deſiderio uidendi adhuc maiora:cum præſertĩ ab principe infante certior factus fueram:nõ longe ab regno ſenege eſſe regnũ quoddam cui nomen eſt Gambre:& prout referebant nigrite principi infanti:Id regnum auri eſt feraciſſimum:adeo ut ſi eo cõtenderent chriſtiani inde conſequerentur diuitias innumeras:his igitur allectus cum ut aurum conſequerer:cum etiam ut orbis partes incompertas mihi antea uiſerem:expeditus ab principe ad nauim redeo meam:parans uela facere uentis:ut in pelagus altius eueherer:relicturus latus quo appulerant celoces:dum itaq; hæc meditamur repente naues apparuere in ſalo fluctuantes:nam uiciſſim altera uiderat alteram:nec ignorabamus eos eſſe chriſtianos:congreſſi igitur mutuo cõſpectu frui affectantes coloquuti ſumus:moxq; patuit alteram nauim fore Antonieti cuiuſdam Liguris: qui maria ſulcare probe nouerat : alteram uero aulicorum quorundam Principis infantis : hi igitur uiri conuenerant fide data ut caput uiride ſuperarent deſiderio uidendæ nouæ regionis:iniui itaq; cum eis amicitiam : & fœdus ingens ut ſimul maria ſulcantes nouas regiones adiremus:una igitur ſoluimus uela dantes uerſus dictum caput uiride auſtro duce:a latere ſemper ut præ oculis continentem haberemus uſq;quaq;: ſequenti itaq; die uentis proſperis caput prædictum cepit nobis apparere : nam diſtat ab regno principis Budomel unde ſolueramus .M. fere quadraginta.

De eorũ inſtrumentis muſices

Regnũ gambræ

Antonietus ligur

Aulici infantis principis ſulcãt maria

Cap.XXXV.

De capite uiridi: & eius denominatione & moribus gentium.

Promõtorium caput uiride appellatum

HD igit̃ ꝓmõtorium caput uiride icciro appellat̃ qa conſitum eſt arboribus denſiſſimis eiſdemq; uiridibus: ac uirentibus anno fere cõtinuo: hui⁹ noticiam habuere primo Luſitani ſuperiori anno meæ nauigatõis: appellarũt itaq; hoc ꝓmõtoriũ caput uiride ab arborib⁹: uti ab arena caput albũ denoiat̃. hoc itaq; caput uiride eminẽs ẽ admodũ: & uiſu pulcherrimũ iter duos mõtes medi⁹ exit: tãdẽ i mare ꝓminẽs uaſte uariiſq; ruſculis nigritaꝝ: & mapaliis ſeptũ undequaq; ab ea pte pſerti: q̃ reſpicit oceanũ: ſũt tamẽ hi nigrite ex regno ſenegæ: ultra caput prædictũ: uiſunt̃ tres paruæ iſulæ nõ lõge ab cõtinẽte: ſed ꝓrſus deſertæ ab hoĩb⁹: ueꝝ ſcatẽt arborib⁹ inſtar capitis uiridis: cũ uero aquæ penuria nõ mediocri laborarem⁹ iecim⁹ ãchoras ut aquæ non nihil ĩde haurirem⁹: iſulæ illi q̃ uiſa erat uberior adheſim⁹: appulſi igit̃ huic grãdiori iſulæ fõtẽ quẽpiã quærebam⁹: nullũq; nacti ſum⁹ preter

De alia iſula

quãdã ſcaturiginẽ: quæ uix poterat nobis auxiliarii ſitiẽtib⁹. In eadẽ igitur iſula iuenim⁹ nidos cõplures: & oua alitũ diuerſaꝝ: quæ nobis haud erãt icognita. Ibi ſtetim⁹ p totã diẽ piſcatiq; ſum⁹ uaria piſcium genera ſagenis alios: alios hamis qbuſdã cœpim⁹. Imprimis dẽtales: & oſtreas ueteres põderis libraꝝ. xii. uel. xv. ꝓ unoquoq; piſciũ: mẽſe Iunii poſtero die illic ſoluẽtes adnauigauim⁹: littora haud ꝓpe deſerẽtes. Id eſt ẽt ſciẽdũ ꝙ mox poſt caput uiride littora ſe ſinuant: & i ipſo receſſu fit ſinus pulcherrimus: terra eſt plana: & referta arboribus innumeris: qui

De arborib⁹ eius inſulæ

bus non prius decidunt folia: q̃ alia ſubnaſcantur: uirent ſemper: & licet diſtent a mari iactu arcus: uidentur tamen a longe ipſa contingere maria: res profecto eſt uiſu conſpicua: & ut fatear ingenue: ego quidem uarias orbis partes peragraui cum ad ortum cum etiam ad occaſum ſolis: uerum nuſq̃ amœniorem uidi: ea compluſculis irrigatur fluuiis: quorum quoniam ſunt nauium impatientes: non meminimus: ultra ſinum degunt bini populi alii Barbazini: ſerreti alii dicuntur: hi quidem

Hi neq; regẽ neq; principẽ habent

ſunt nigrite uerum regi ſenegæ non parent: regem non habent nec pricipem: licet uni magis q̃ alteri honorem maiorem exhibeant: Principem non eligunt: qui uitæ: ac necis poteſtatem habeat: tum in ſe cum etiam in natos: nam morem nigritarum principum aſpernantur: qui ubi libuerit ꝓ mancipiis: & uxores: & natos ſubditoꝝ uendunt: fitq; ut eorũ uita ſemp ſit in ancipiti: interq; ſpẽ: & metum ſuſpenſa. Idola colunt: q̃

Idola colunt

q; maxime: legem habent nullam: uiri ſunt truculentiſſimi: arcu utuntur

ac uenenatis ſagittis peride ut ſauciati illico pereant: mō ſanguis uel me
diocris exeat: hi ſunt nigerrimi: ac ſtaturæ habiliſſime: regio frequēs eſt
nemoribus: quæ lignis ſunt referta plurimū: irrigua eſt fluminib⁹ q̄plu
rimis. ideo fere inacceſſa: nec patet adeuntibus aditus niſi per nōnullos
angiportus ex circumadiacentib⁹: timent ꝑpea neminē: id ſunt expti ali
quādo nigritaꝝ reges: qui cum bellum eis intuliſſent ſunt peſſime acce
pti ab his populis: diſcurrūt igiť latus prædictum auſtro flante ꝑueni-
mus ad oſtium fluminis: qđ riū appellāt: Barbazinoꝝ: latitudo fluminis
oſtii ē iactus arcus: hui⁹ nominis memini ego in carta nauigatiōis: quā
edidi nuperrime: abeſt hoc flumē ab capite uiridi miliaria fere ſexagita
interdiu ſolū nauigabamus: occidente ſole iactis anchoris ad paſſus .x.
uel.xii. aquæ: lōge ab cōtinēte miliaria.iiii.uel.v. cum uero illuceſcebat
uela faciebamus ī altū poſitis prius ſpeculis in ſugeſta celocis q̄ eminus
ſpecularenť ſcopulos maritimos ubi uidiſſent mare luctari: & fremere
cū ſcopulis occurrētibus mox renunciarent uelificātibus: dum igiť ad
nauigamus ad oſtiū alterius fluminis deuenimus id erat rii ſenege ma
gnitudine haud īpar: uiſo ergo flumine tā preclaro decreuim⁹ quempiā
e nr̄is mācipiis emittere: q̄ terrā exploraret: terra erat aprica: & omni ar
Aliam inſu-
borū uarietate exornata adeo ut nos ſūmoperē eo inuitaret: adduxeram⁹
lā cōperiūt.
enim nobiſcū e Luſitania mancipia cōplura q̄ Turcimanos appellam⁹:
hi ſunt nigrite quos rex ſenegæ portugallēſibus: ſiue Luſitanis (q̄ eo ꝓ
Turcimani
ficiſcunť cōmertii cauſa) uendit: hi igiť Turcimani ſiue mancipia (ſcla
uos uulgo appellant) chriſti fidem: in luſitania ſuſcepere: & hiſpanum
idioma callent: nam eos mutuati eramus ab dominis ea lege ut ꝓ hm̄oi
ſeruitute: quam nobis exhibituri erant Turcimani cū rediiſſem⁹ ſelige
rent ipſi quemcunq̄ libuiſſet ex oī mancipioꝝ cetu. Turcimani uero li-
bertatē ꝑpetuam cōſequerenť: iacte igiť ſunt ſortes ad quem ſpectaret
ſuum Turcimanum emittere in littus: cecidit ſors ſup ligurē: q̄ cōdicto
Mittitur tur
cibam expediuit: q̄ diſcedens a claſſe in littore mancipiū exponeret lege
cimanus li-
data ut caueret ne cōtinentem appelleret ultra q̄ foret neceſſe. ſatis ac ſu
gur ad ex-
per erat ſi mancipium in ſico poneret: & mox in altum nauim duceret:
plorandam
ne incautus: a barbaris deprahenderetur. Inſtituunt igitur mancipium
inſulam
ut cum terram attigerit querat quæ gens: qui princeps: qui mores ſint
regionis: ſciſcitaretur etiam an ibi copia auri foret uel alia quæ commer
In terram
ciis cōducerēt: ubi itaq̄ mancipium terram tenuit: actutum adfuere ni
deſcendit
grite eius regionis qui eminus ſpeculati fuerant aduentantē claſſem

iccirco uenerant ad littus ſagittis:& arcubus onuſti deliteſcentes in fru
ctetis:& uepribus ut quempiam e chriſtianis improuidum corriperent.
Nigritæ turcimanum interimunt
uiſo igitur mancipio propius accedunt : colloquunturq; nonnihil : &
mox exertis enſibus:& macheris plagis innumeris mancipium confece
runt:cui prius proxima nauis auxiliari nequiuit:q̄ uitam exhalarit:quod
ut compertum habuimus:ſtupidi rem egre tulimus:intelligentes gentē
ſæuam:& atrocem fore:quandoquidem in ſui conſimilem nigritam tam
truculenter ſeuierant:ſcientes haud dubie ſeuituros ī nos magis ſi pote
ſtatē in nos haberent:relicto igitur littore huiuſmodi:ceptum iter per
ſequebamur ducti auſtro in conſpectu continētē uſquequaq; habētes:
littoralis regio amænissima erat:arboribus innumeris fulta:& ſoli patē
tis:nec inæqualis:& tādē peruenimus ad oſtiū fluminis Gambæ quod
patebat latitudine trium uel quattuor Miliariū:ubi magis in arctum exi
bat:ingreſſi igiť flumē oſtii tam patentis:duximus ibi poſſe nōnihil qe
ſcere:ut mox poſtridie certiores fieremus ubi nā gētiū eſſemus: & an
illic eſſet Gambre regnū:cuius deſiderio flagrabam⁹ mirabilē ĩmodū.

Cap.XXXVI.

De flumine magno nauigato ab almadiis.

Præclarum flumen.

APpulſi igiť oſtio magni fluminis:quod ī primo igreſſu præſe
ferebat latitudinē ſex uel octo miliariū cēſuimus ꝑpterea hoc
præclarū flumē fore regni Gambræ:cuius deſiderio afficieba
mur plurimū:nobis etiā nō difficulter pſuadebamus:illic auri plurimū
eſſe:aut forte aromata quepiā: uel alia q̄cunq; mercimōia:qbus locuple
tati domū alacres rediremus aliquādo:Luce itaq; ſeq̄nti uentis proſpe
ris minorē celocē præcedere iuſſimus uiris:& armamentis fultā :cū ea
q;:e noſtris cimbis unā:has paruas naues ex cōpoſito præmiſſimus:qp
pe q adhuc ignorabam⁹ altitudinē fluminis.uerebamur ꝑpea ne tātarū
nauiū foret ĩpatiēs:expeditis itaq; his nauibus nautas cōmoneſecim⁹ ut
aquæ altitudinē cōtis explorarēt idētidē:& ubi cognoſcerēt eā ſatis foř
noſtræ claſſi:gradū referētes ſigno aliquo nos certiores facerēt:iuer nři
Altā aquam reperiunt
& cū aquæ multū reperiſſent:nos monuere:quibus cognitis uiſum eſt
aliā expedire nauim aliquāto maiorē armis probe cōmunitam:& illam
antonini licet multo minorē:lege pſcripta ut ſi forte fortūa occurriſſēt

illi nigritarum almadiæ (ideſt nauis genus) rẽ ipſi nõ diſcernerẽt: neq; congrederentur: ſed ſtatim gradum reuocarent: iter ad nos dirigentes quandoquidem eo nos conceſſeramus non belli ſed lucri gratia: querebamuſq; ut omnia pace & concordia fierent: quod non ui ſed ingenio nos conſequi poſſe ſperabamus: euecti itaq; in interiorem fluminis partem noſtri ſubinde uada: & fluminis profunditatem contis temptant: inueniuntq; in horas altiores aquas: & ingentium nauium capaces: & altitudine mẽſuram paſſuũ.xvi.excedere: prouecti ultra ad miliaria duo uident fluminis littora conſerta arboribus pulcherrimis hinc: & hinc: animaduertuntq; flumen ĩmenſis orbibus: & receſſibus implicari (ut meandrus aliquis) decreuimus propterea gradum referre: & dum hæc meditamur ecce a tergo ab oſtio cuiuſdam parui fluminis quod exonerabat in magnum: mox emergunt tres almadiæ: nos lembos appellamus: fiunt ex cauata arbore: nec ſunt maiores cimbis noſtris: quas trahunt naues: ſunt agiles nimium: uerum parui ponderis capaces: quæ ubi Liburnicas noſtras & celoces conſpexere credidere nos eo contendere: ut uim inferreremus aliquam: nam edocti eramus illorum conſuetudinem fore: ut arcubus uterentur & ſagittis ueneno infectis fere p totam plagã regni gambre: & licet noſtri ſatis ac ſuper eos eminus propulſare quiuiſſent: ut tamen dicto parerent noſtro: uiſis almadiis concito gradu ad nos redeunt: non tamen facere potuerũt etiam effuſa fuga: quin ſemper ad iactum arcus poſt terga nigritas haberent: mirum eſt q̃ pernices ſint hi uecti hoc nauium genere: cum autem noſtri conſecuti claſſem fuiſſent ingreſſi celoces inuebant nigritis ut propius accederent: illi uero gradum ſiſtentes nuſq̃ propius acceſſere: erant forte in his almadiis homines.xxv.uel ad ſummum.xxx. nos admirabantur plurimum ut rem ſibi & ipſorum prædeceſſoribus hactenus inuiſam incognitamq;: naues uidelicet id genus: ut ſunt noſtræ: & homines albos: pleni itaq; admiratione non loquebantur licet a nobis ad colloquia mutua inuitarentur ſignis: ut aſſolet quibuſdam: abiere igitur: & ea die nihil ultra temptauimus.

Ad fluminis littora applicant

Almadiæ

Quibus armis utantur

Cap.XXXVII.

Quomodo Nigrite noſtros ſunt adorti in flumine.

MAne itaq; ſequenti nos cum paruis nauigiis ſoluimus illinc circiter diei horam tertiam uentis proſperis ut noſtros adiremus ſocios ut ſic demum tutius interiora fluminis peragrare poſſemus:& tandem aliquādo deorum munere mitius hominum genus q̄ id erat quod nuperrime uideramus in almadiis nanciſceremur. Igitur cū ſociorum claſſem inueniſſemus una omnes uela dātes uerſus prædictū flumen iter direximus præmiſſa parua celoce ſequentibus nobis continenter ut altera ex ordine poſt alterā iret:& cum iam ingreſſi eſſemus fere ad quattuor miliaria:illico a tergo almadiæ quædam (unde uenerit adhuc incomptū habeo) quæ ad nos citatiſſimo gradu contendebant: quibus uiſis mox in eos uela fecimus:ueriti ne nos ſuis uenenatis ſagittis impeterent. non. n. ignorabamus eorum ſagittandi mores:claſſe igiť reuocata in orbem:q̄ citius potuimus noſtros armauimus ante oīa præcauētes ne nos incautos:& inermes hoſtis inueniret. uix tamen nobis erant arma ad hoſtem propulſandum:diuiſa itaq; in duas partes claſſe: quaſdā nigritarū naues circūdedimus pcēſuimuſq; eorum cimbas:quæ xvii. erant maiores noſtris nauigiis:quæ noſtra ferunt flumina: eaſq; impellunt remigiis innumeris: ſublato itaq; remige quiſq; illorum nos admirabatur/utpote rem nouam:& incognitā:pcenſiti tunc a nobis plures nō appuerē q̄ cētū & qnquagita uiri:pfecto ſi ad corp⁹ ſpectes cōſpicui nigerrimi quidem uerum habitu albo induti nō indecoro:habitus is erat tunicis qbuſdā:camiſias appellamus ex cotonina alba induebātur: in capite paruum habebant pileum:ut mos eſt germanis id plus habent q̄ alamani:uidelicet ī pileo ex utraq; pte neſcio qd alas preſentans duas in medio penna eminebat:ut eſt uidere apud noſtros milites qui talibus plurimum gaudent utcunq; fuerit nos iudicabamus hunc habitum militiæ cōuenire:eratq; ī frōte cuiuſuis almadiæ maurus quidā ſtans:clipeū teretem ī brachio habēs. Is clipeus uidebatur ex corio cōfectus & neuter bellū inferebat:ſed alter alterū admirabať:ubi itaq; uidere a tergo uigere alios qui clandeſtine aduenere mox demiſſis remigiis expediunt arcus nihilq; promentes in noſtros ſagittas dirigunt:quibus conſpectis noſtri tormenta exonerant:uerū aquis īmerſi iacti lapides neminē occiderūt:pterrefacti tamē tormētoꝝ reboatu & ſtrepitu īſueto:ſteteř:paui di admodū:cum uero cognouere neminē leſum his tormentis: uerum eoꝝ iactus emori in aqua:rurſus reaſſumptis animis magis:ac magis in nos ſeuiunt aerē ſagittis obtenebrantes celeritate incredibili:& iā ppi⁹

Nigritarum naues circūdant

Cuius coloris & quo habitu eſſent

Cū nigritis præliantur

accedebant audaciores ſolito:at noſtri baliſtis eos propulſabant & cata
pultis plagiſq; onerant innumeris. Primus igitur qui iecit in eos is fuit
Liguris filius nothus:qui nigritæ unius pectus tranſfixit:moriq; illico
coegit. ſuſceptus is itaq; a ſuis extractaq; ſagitta admirationem peperit
id genus teli nigritis omnibus:nec ob id tamen temperabāt ab ſagittis
ſuis: fiebantq; in horas atrociores:contra nr̄i eos male accipiebāt:perin
de ut paruo temporis momento:e nigritis plures ceciderint:ex chriſtia
nis uero:quæ deorum gratia fuit:nec unus periit:profligatis tot nigri
tis:qui ob cladem acceptam indignati plurimum celocem minorem cir Nigritæ pro
cūuenire ſatagebant:uno impetu omnes:quod ut animaduertimus mox fligantur
in medium recepimus celocem prædictam:& rurſus exoneratis tor-
mentis:bombardas uulgo appellat:ſtragem intulimus maximam. his ui
ſis nigritæ iam fere ſaucii omnes in diuerſa abeunt:nos uero catenis in
iectis id curabamus ne naues in uarias partes dilapſæ:uirium minus ha
berent: una omnes ferebamur connectis nauibus:& uentis proſpe-
ris ultraq; progrediebamur cedentibus iam nigritis:id imprimis obſer
uantes ut cum nigritis mutuo colloquio frui poſſemus aliquando.

Cap.XXXVIII.

Decretum factum in flumine Gambre.

IGitur adeo mancipia noſtra nigritas inclamarunt ut eorum
feſſi clamore nigrite tandem aliquando permiſerint:unam e
almadiis ſuis propius accedere:ut puta ad iactum arcus per-
cunctati ſunt. Itaq; eos noſtra mancipia cur in nos tam atrociter ſeui-
rent cum præſertim non alia de cauſa illuc conceſſiſſemus q̄ commer-
cii:& pacis concordiæq;:prout melius declarabat cum reliquis nigritis
regni ſenegæ contubernium:& frequentior neceſſitudo: ad hæc etiam
noſtri adiiciebant ueniſſe e partibus orbis remotioribus ut munere per
pulchri ſuum regem nomine regis Luſitanorum donarent: quandoqui Colloquunt
dem is enixe peroptabat ab eorum rege arcte diligi:& amari: rogabant
ꝓpterea ut dicerent ubi nam gentium rex per id tempus ageret:& quis
princeps huic regioni dominaretur:quodq; huic flumini nomen inditū
foret:addebant etiam ut ad nos tuto:& pacifice accederent accepturi
e rebus noſtris quicquid libuiſſet:& e ſuis darent pro ſuo arbitratu:mo
do omnia pace:& citra bellum contumeliamq; fierent:in hanc fere ſen
tentiam nobis reſponſum eſt:non quidē eos latere:quæ gens foret chri Reſpondēt
ſtiana natio:& unde ueniret ſcireq; quid egerit iāpridē cū rege ſenege: nigrite

& aliis nigritis ſuæ ditionis qui quoniam nobiſcum degunt boni eſſe
non poſſunt:quippe qui non ignorant chriſtianos ueſci humana carne:
nec alia de cauſa emere nigritarum mancipia:niſi ut mandant : & lanci
nent ut ferinas carnes:propterea apud eos iuratiſſime aſſeuerabant nul
lum chriſtianis amiciciæ locum ſupereſſe:ſed cordi eis hæſiſſe oīa ſua q̄
claſſe attulerant diripere & deprædari regiq; ſuo dono dare: ſeq; truci
dare atrociſſime:regem abeſſe illinc itinere trium dierum. Regnum eē
Gambre quod querebant:flumen magnum fore:nomen quidem non re

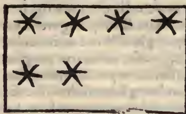
Fugātur nigritæ

ticuit:uerum ego non memini.hoc igitur accepto reſponſo:ut par erat:
indignati:in eos uela fecimus:qui effuſe fugientes mediterranea petiere:
hunc finem habuit congreſſus noſter:his pactis explorato omnium uo
to contendebamus rurſus interiora fluminis penetrare:uel ad.M.circi
ter centum:quæ res ut patuit omnibus pmouit multos:quos proprii la
tis cura ſollicitabat nimium:nec ſunt paſſi nos ultra progredi: affirman
tes ſatis ac ſuper egiſſe:dum in has ptes:a ſuo orbe remotiſſimas ſoſpi
tes deueniſſent:addētes nolle de cetero laceſſere fortunā:& diſcordia in
genti concio ſoluta eſt.Nos autē qui callebamus hoꝝ conſuetudinem:
ſcientes q̄ duræ ceruicis forent:q̄tumue proſilirent:ubi non exaudiren
tur conducibilius fore duximus:ſi eis pro tempore cederemus:ſequenti
igitur die illinc ſoluimus:uerſus caput uiride iter facientes:ut deorum
auxilio in hiſpaniam rediremus aliquando.

Cap.XXXVIIII.

Qualis tūc uiſus fuerit ſeptentrio

PEr id tēpus quo in oſtio fluminis morā traximus ſemel tantū
ſeptentrionē uidimus:q adeo demittebatur ut crederetur ma
re fere contingere:ab aquiſq; nō plus uidebat̄ abeſſe:q̄ lancee
tertia pte:& ibi ſidera ſex cōſpicati ſumus:q magna erant:& mirūinmo
dū ſplēdebāt ea metiti ſum⁹ pyxide: & īfraſcriptā figurā preſentabāt.

Cēſuim⁹ ppea hmōi aſtra plauſtrū
auſtri efficer̄:licet priorem ſtellam
in ordine minime uidere potueri
mus:quoniam haud quadrat ratio
ni ut eam prius uideamus q̄ ſepten
trionem perdiderimus.i.ab noſtris
oculis euanuerit.Inibi etiā compe

Hic noctē aiūt eſſe horarū tredeci ī menſe iulii

rimus noctem horarum tredecim:diem uero undecim ingrediente mē

ſe iulii quo regio illa eximie flagrat:habent tamen uarias temporum uices hiemẽ:& ipſi appellãt quoniã ab dicto menſe uſq; in menſem octobris terra irrigatur imbre & pluuia fere continua : & præſertim in meridie exurgit quædã nebula quæ cœlum inumbrat:nec ſupra terrã multũ tollit̃ in ſubſolanum:& apeliotem:ab ſubſolano uero ad uulturnum tranſit fulgoribus eximiis:& tunc imbre tell⁹ madefacta ſemini preparat̃:uti agunt nigrite in regno ſenege:uiuũt milio :leguminib⁹:carnib⁹:& lacte:accepi etiam introrſus nõ pluere niſi fere feruentẽ aquam.& ibi cum dieſcit:non uiſitur aurora ante emerſum ſolis: ut uſu euenit apud nos:quoniã ſemper inter aurorã:& ſolis ortum:nonnihil temporis intercedit:imo q̄primũ nox abſceſſit:illico ſol emergit abſq; alio medio. uerũ licet ſol uideat̃ nõ tamẽ illuminat ad ſpaciũ medie horæ.uidetur.n.pati deliquiũ in ortu:ꝓpea obumbrat̃ aliquantiſper.cauſam uero cur ſol ibi citius uideat̃:q̄ alibi gentiũ:nullam aliã afferunt niſi quia regio patẽtis eſt ſoli:& depreſſi:uacatq; montibus:qui forte alibi obſtant ne ſol oriẽs mox cernatur:huic ſententiæ aſtipulantur ſocii:qui aderant omnes.

Natura aeris

Subſolanus

apeliotes

Vulturnus

Venti

Quibus uiuant cibis

Feruentem aquã pluere

Hic aurora non uidetur

Sol ibi citi⁹ uidet̃ q̄ alibi & que ſit cã

Cap.XL.

Quomodo Antonietus ligur:& Aloiſius cadamuſtus nouas inſulas inuenere.

MOres igit̃:& qualitatẽ huius regni Gambre quantũ ego colligere potui in meo itinerario uix referre poſſumus:quoniã ut præfecimus incolarũ ſeuitia:& eo℞ imprimis qui littoralia incolunt conſequi nequiuimus uotũ noſtrũ:nã gens ſuapte natura ferox colloqui cũ mitioribus noluit:nec cõmercia tractare quæpiã . Igit̃ no ueritis nos cognita huius gẽtis feritate haud quaq̄ ultra progreſſos fuiſſe nautis reluctantibus:ſed in hiſpania flumine illo Gambre non ſuperato rediiſſe.Anno itaq; ſequẽti præfatus ligur:& ego Aloiſius unanimes rurſus claſſem expediuimus cum animum applicuiſſemus ad hanc prouinciã nauigãdã:ut eãdẽ aliquãdo dictũ Flumẽ explorãtes regnũ Gãbre igrederemur.hæc ergo ut percrebuere ad aures pricipis ifantis:ſine cuius cõmeatu expeditio hæc fieri nõ poterat:cõplacitũ illi plurimum fuit q̄ hæc nobis cordi hæſiſſẽt:& ut huic pio ꝓpoſito:nec pœnitẽdo uoto fauens ſubſcriberet:unã e ſuis celocẽ armat eximie:& oĩ genere ãnonæ cõmuniuit:ſoluimus itaq; ab loco quodã:qui dicit̃ Lanchus q̄ parũ abeſt ab ſacro ꝓmõtorio ſiue capite ſancti uicẽtii igrediẽte menſe maii ꝓſperis uentis & iter fecimus ꝑ canarias inſulas:eas tamẽ ex cõpoſito præte

In hiſpaniã redeunt

Rurſus claſſem expediunt

Abeunt Canarias inſulas prætereunt

reuntes utpote rē non incognitā nobis: ſi ſuperiorū meminiſtis auſtro
ducebamur:& labentibus aquis:quæ flante noto mirūinmodum fluūt:
peruenimus ad caput album:quo uiſo duximus claſſem in altū:& ſequē
ti nocte adortus eſt nos uentus auſter:cuius impulſu regredi oportuiſ
ſet ni nonnihil ad occidentē declinauiſſemus:ſuſtinuimus igitur hanc
uenti ſæuitiā noctibus duabus:& diebus tribus:die uero tertio terrā in
conſpectu habuimus:quod nemo noſtrum autumaſſet:cepim⁹ itaq; ge

Ibi terrā reperiſſe admirantur

ſtientes exilire omnes terram identidē inclamātes:admirati nimium ibi
terram reperiri:cū prorſus id neſciremus.expedita igitur cimba duos
homines emiſimus qui explorarēt iam uiſam tellurē.Iuere itaq; & duas
prægrandes inſulas uidiſſe renuntiant:quod ut accepimus:mox ruimus

Duas īſulas uident

in dei laudes:qui ſua clementia incredibili hactenus incognita nobis co
gnoſcenda præpararet:tres ꝑfecto nouas:& toti hiſpaniæ incōptas. ut
igit̃ oblatā ab deo terrā aliquando pagraremus: rerū nouarū ꝑcupidi:
fortunā experiri uolentes noſtram:uela fecimus uerſus huiuſmodi inſu

Nouam inſulam ingrediuntur

las:quo breui peruenimus.& ubi in conſpectu fuit:uiſa eſt maxima:tan
tumq; obnauigauimus ut ſtationē non incōmodam reperuimus:appulſi
igitur prius iactis anchoris cimbā bene armatā emiſimus ut compertū

Inſulam explorant

nobis fieret:an inſula coleretur ab humanis.ingreſſi ergo noſtri īſulam:
neminem unq̄ conſpexere humanum neq; extabant ueſtigia itineꝝ:qui

Nihil hic animaliū repiūt præter columbos & multa alia genera auiū

bus cognoſci poſſet ꝙ culta foret inſula:hoc cognito mane ſequenti ut
animo ſatiſfacerem meo.Iuſſi ex meis decem armari:tum telis:cum etiā
baliſtis:ut interiora inſulæ adirent ſi forte ultra quoſdam colles:qui ibi
attollebantur homines forent.Iuere igitur & collibus ſuperatis īuenere
neminem præter columbos:& fere omne genus auitiorū:nā colūbi ca
piebant̃ pro libito manu hominis.non.n.pauebant ad uiri conſpectum

Tres aliæ inſulæ magnæ apparent

utpote ad rē ſibi hactenus inuiſam:cepere igitur ex his q̄plurimos quos
ſcipiōibus occiderāt nobiſq; attulere:ex alia regiōe apparuere tres aliæ
inſulæ magnæ quas ipſi non uideramus:nā ad ſeptētrionē nobis reman

Aliæ decem paruæ īſulæ in quibus nihil erat:præter aues & piſces ingentiſſimos

ſerant.Viſum eſt etiā eis duas alias īſulas uidere uerſus occidētē ī uaſto
mari:uix tamen id cōpræhendebant ob magnā diſtantiam:neq; nos eas
uiſere magnifecimus:qppe q aīum īduxeram⁹ ceptū iter pſeq:nec tātis
ſuppetebat tēpus:uerebamurq; ne fruſtra tereremus temp⁹ diuertendo
ad ihabitatas īſulas.Interea dū his ego īſiſto quattuor īſulis:alii uider̃ d
cem pūas īſulas:q̄s cū adiuiſſent nihil preter aues īueniūt:& piſces īgen
tiſſimos:ut igit̃ reuertar unde ſum digreſſus:ſolui ab hac īſula iter meū

perſecutus:& ecce duæ aliæ inſulæ:& cum oram unius pcurrerem mox incidimus i cuiuſdã fluminis oſtiũ:& cenſentes aquam potu fore non in ſuauẽ littori applicuimus.erat.n. inſula cõſita omni arborũ genere pulcherrimo:& dum fontẽ querimus quẽpiã: glebas ſalis albas minutulas nanciſcimur ſecus flumen: legimus ergo nõnihil ſalis qđ itineri ſufficeret noſtro:nam ibi ſal effuſſe affluit:hauſimus etiã aquæ nõ parũ:erãt ibi teſtudines innumeræ:quibus pro tegmẽto natura uaſtiſſimas teſtas dederat:magnitudinis tãtæ ut ꝓ clipeo nõ ĩepte ſufficiãt:nři itaq; eſcu lentis huiuſmodi oblectati plurimum exenteratis teſtudinibus: multiiuga eduliorum genera fabricabantur:aſſeuerantes eis alias ſe ſolitos ubertim ueſci:& comprimis in ſinu argino cuius in ſuperioribus affatim meminimus:nam is ſinus ſcatet huiuſcemodi teſtudinibus:hortabanturq; ut & ego eis ueſci uellem:eſitaui igitur cibum mihi inſuetũ: ut compluͬa experirer:uiſus eſt non inſuauis:albicat enim caro hæc nec multum eſt abſimilis uitulinis carnibus:ſi fragrantiam & ſaporem ſpectes: cum itaq; placuiſſet comediſſe:cibum approbans:in naui plurimum adſeruari iuſſi:ut quandoq; leniret famem:in primo etiam itierario meo:quod prætermiſſeram:comedi ex leofante ſatis illecebre:piſcati ſumus etiam in oſtio dicti fluminis ubi tanta uis erat piſcium quantam uix referre quibo:quandoquidem fere credulitatem omnem excedit:erant ex his piſcibus compluſculi quos nemo noſtrum uiderat unq̃: uerum pergrandes:& ad cibos humanos non inepti:oſtium uero fluminis in tantam exibat latitudinem ut onerariam nauim.c.l.doliorum capacem haud grauati excipet:adeo patebat:ut paucis expediã:ut uniꝰ iactu arcꝰ latitudinem eius metiri nequiuiſſes:illic ſtatiuam fecimus biduo animi cauſa:ut feriati aliquanto a laboribus animi deinceps ad dura promptius euigilarent: annonam omne genus inde exportauimus ut futuræ fami conſultum iret. Intercetera columbos innumeros: nec id prætetibo: nos illi inſulæ cui primo applicuimus:boni uiſus nomen indidiſſe: argumento: ꝙ primo a nobis uiſa foret: alteram uero quæ inter quattuor eminet inſulas diui iacobi nuncupauimus: ob id quod ea die:quæ in honorem ſanctorum Iacobi & philippi concelebratur:a nobis eſt reperta.

Aliã iſulã oĩ genere arborũ cõſitã iuenịunt

Hic fontẽ ſalẽ & magnas teſtudies iuenịunt

Q ualis teſtudineus cibus

Maxima piſcium copia

Oſtiũ fluminis capax onerarie nauis

Cap.XLI.

De loco dicto duæ palmæ:& de fluuio Gambre nauigato.

Locus dict[us] ſpedegar

HIs peractis die memorato ab his inſulis ſoluimus per caput uiride tenentes iter:& breui deorum munere peruenimus ad id loci q dicit̃ ſpedegar:in conſpectu tellurem ſemper habētes: & ibi locus alius:qui ad duas palmas appellat̃:is eſt inter caput uiridæ: & ſinum ſenegæ prædictū:& quoniam iam terra erat nobis alias cognita:audacter dictū caput pcurrimus:adeoq; id concite a nobis actum ē: ut ſequenti mane dictum caput ſuperauerimus : & tandem aliquando

Flumē gambre

Almadie genus nauis

rurſus ad prenominatū Gambre flumen peruenimus:& intrepidi dictū flumen nauigare cepimus obſtante nigritarum nemine: nam Almadiæ nuſq̄ apparuere:interdiu ſolum adnauigabamus contis explorantes fluminis alueū:ecce quædam almadiæ:nigritarū uerū ſecus littus fluminis euntes nobis haud erant impedimento:& introrſus ad decem.M.in ſulā quandā paruam reperimus:quo cum applicuiſſemus: e noſtris quidam uitam exuit:nam febre diutius laborauerat:& licet ægre tulerimus

Vitā exuit hiſpanus

omnes uiri exitum:tamen quoniam deo maximo complacitum fuerat : ut decuit fideles:nuſq̄ eius potentiam detrectauimus:uerum pro more humano ſatis mœſti:humauimus hominem iam uita functum : & quia huic Andreæ nomen fuerat iſulā de nomine uiri appellauimus:eſt itaq;

Inſula ſancti andreæ

ab cunctis deinceps dicta inſula ſancti Andreæ:ſoluentes igitur ab hac inſula dictum flumen nauigauimus:ſequebantur a longe quedam nigritarum almadiæ:quas inclamās mancipiū noſtrū (quod nigritarum idioma nouerat) tātum effecit ut propius acceſſerint nigritæ:a nobis cum uoce cum etiam rerum noſtrarum aſſidua oſtentatione allecti:polliceba mur.n.eis pro colloquio plurima:hortabamurq; ut omnem de nobis ſuſpicionem feritatis exuerent:quandoquidem hi eramus qui humanitate & comitate cæteris preſtamus mortalibus:his ergo prouocati pro-

Nigritas inclamat māci pium

Vnus ex nigritis celocē noſtrā ingreditur

pius acceſſere iā nobis fidentes:quare unus ex nigritis celocem ē ingreſſus intrepide:& cum trucimano.i.mancipio noſtro colloquutus admirabat̃ nimium noſtrum morē nauigandi: & imprimis uela : quoniam ipſi ſolo remige impellunt naues:rati nullum alium inter mortales modum fore maria ſulcandi:albicanteſq; hoīes cum inſueto habitu magis ac magis demirabantur:nam his eſt habitus ex cotonina quadam alba admodū:q̄ inſtar camiſiæ ueſtem eis ſuppeditat.cōpluſculi ēt nudi īcedūt:excepim[us] itaq; nigritā honorificētius q̄ potuimus : muneribus noſtris hominē prope onerantes:q noſtra cōſuetudine delectatus:percunctabatur de multis noſtros.poſtremo aperuit nobis id eſſe Gambre regnum :qđ

errantes iamppridẽ quærebamus:& illorũ dominum dixit fore. ſiroſangolũ: eumq; abeſſe illinc itinere dierũ decẽ introrſus meridiem uerſus. ipſum tamen ſubeſſe maiori principi.i.regi mellis :qui magn⁹ imperator nebeoꝝ dicebaẗ. adiecit tamẽ nõ fore lõge a littore fluminis utriq; regulos compluſculos:in quoꝝ cõtuberniũ:& neceſſitudinẽ mox:ſi libebat:ſua opera reciperemur:& imprimis pollicebaẗ id ſe nauaturũ apud regulũ batimauſam:quoniã iã intelligebat nos :& probos : & cõmes uiros eſſe.hanc igiẗ uiri huius de nobis cõceptã opinionẽ gratam habuimus ſupra modũ:eumq; noſtris adnumerauim⁹ i celoce receptũ ꝑcin⁹: & tandẽ nauigando deueĩmus ad eũ locũ quẽ appellãt batimauſam: q nr̃a ſentẽtia abeſt ab oſtio fluminis.xl.M.

Ad regnum gambre cognoſcũt peruniſſe

Magnus nebeoꝝ imparator

Cõpluſculi reguli

Regulus batimauſa

Cap.XLII.

De Principe conciliato muneribus noſtris.

Illud eſt ẽt ſciendũ:q̃ dum ſulcauimus flumen ſubſolano uecti ſumus. & is locus ubi iecimus anchoras multo anguſtior erat oſtio fluminis:& mea ſententia latitudine miliariũ nõ excedit:in eũq; cõpluſculi fluuii exonerãt:ubi itaq; applicuim⁹ ad id loci decreuim⁹ mancipiũ nr̃um:quo ĩterp̃te utebamur:eũ nigrita(quẽ pri⁹ cõciliauerãt nobis mũera:& blãditiæ)ad principẽ mittere batimauſam. quẽ perpulchri munere donauimus. Id erat munus Tunica quedã ſerica contexta more maurico:nos tunicam interiorem appellamus ſiue camiſiam;inſtituimuſq; turcimanum ut munus his uerbis exornaret : nos uidelicet huc contendiſſe:ut fœdus:& neceſſitudinem eximiam nomine Regis Portugalliæ:ſiue luſitaniæ ſecũ iniremus:uelleq; cõmertia exercere ubi ſibi cõplacitũ fuiſſet:& ſi noſtraꝝ reꝝ egeret eis eque : ac ſuis uteret nr̃um regẽ nuſq̃ defutuꝝ:ut illi morem gereret uſqquaq; aliaq; q̃pluria adiecimus: que ſciẽs p̃tereo:ne ſurgat opus ĩ iliada magnã. ꝓfectus ẽ itaq; mãcipiũ nigrita comite:& ut breue faciã : pricipi nr̃o noĩe cuncta expoſuit quo effectũ ẽ:ut maximã cũ pricipe amicitiã cõflauerimus:ꝑmutauimuſq; pluria.dedit.n. ꝓ nr̃is mercimõiis mancipia:& auri quippiã:aurum tamẽ ibi ĩfra famã nois reperimus: utpote q audiueramus regionem huiuſmodi ſcatere auro plurimo. Inuenitur quidem aurum:uerum magnipenditur fere ut apud nos:ſciunt rem præclaram ſore:licet cum rebus minimis permutent : que ſi a nobis conſiderentur ſunt profecto uiles:apud eos tamen ſunt in precio non mediocri. Id efficit regionum uiuendi uaria conſuetudo:ibi etiam ſtetimus ad dies fere

Tunica contexta more maurico

Ad pricipẽ contendit

Aurum ibi infra famam nois reptum

quindecim. Interea ibant cateruatim nigrite ad claſſem noſtram loco
miraculi noſtra: & nos ducentes: nonnulli ut permutarent ſua: alii ut
rem non uiſam amplius conſpicerent: accedebant aliqui ut fuſaras uen
derent id eſt genus mercis cotonum: & eius filum & tunicas ex eodem
hæc erant multiiugi coloris ut ſunt punicei: & albicantis: necnon uer-
miculati coloris: ferebant & feles prope omne genus quandoquidem ea
regio ſcatet animalibus huiuſmodi uenduntq; præcio uiliori ut puta
Marchetis decem non tamen ipſa pecunia. Ignorant .n. omne genus
pecuniæ: uerum re quapiam quæ decem marchetorum præcium non
excedat: pro fele quolibet: adducebant & alia q̃plurima ut ſunt pelles
Caſtoreum — felium: & caſtoreum: & id genus alia dabant unciam caſtorei.i. muſcati
pro re præcii marchetorum quadraginta uel ad ſummum quinquagin
ta non tamen pondere aliquo permutabant: nam omne genus ponderis
neſciunt: uerum ſi res data ſpectetur unciæ pondus expleret: ferebāt in
Cariotæ — ter alia cariotas.i. datilos palmarum fruct⁹: & fructuum genera omnia:
ex his nonnulli ſilueſtres erant: non tamen inſuaues: ego tamen his abſti
Cariotæ ſolunt aluum — nui metu profluuii corporis: ſoluunt.n. miruminmodum aluum. Itaq;
ibat ad nos quottidie frequens hominum turba: nec unius idiomatis ua
rium erat linguarum genus: nec deſinebant uecti cimbis ſuis (almadias
uocant) ultro citroq; commeare: flumen ſulcātes traiicientes de loco ad
locum modo huc modo illuc uecti ut apud nos in quibuſdam flumini-
Lugdunum — bus eſt uidere: ut puta Lugduni galliarum urbi in arari flumine placidiſ
ſimo uerum oīs eorum nauigatio remigiis abſoluitur his mirūinmodū
ſtantes naues impellunt utrinq;. In pupi plus remigū maior eſt numer⁹
modo hinc modo illinc ut medio æque utrinq; librata nauis incedat in
neutram partem magis declinans: ſtantes itaq; remigant ui lacertorum
Quomodo fabricent remigia — nullis inhærentibus remigiis uerum ſic fabricantur remigia: habent lan.
ceam longitudinis paſſus unius & dimidii in cuius ſummitate alligant,
aſerulam quandam teretem uti nos in menſa utimur pro patinis cū loco,
argenti uel ſtagni: ligna ſuccedunt frugalitate uel potius pauperie ſua-
dente: hoc inſtrumento nauigant: & quidem citatiſſime almadiæ ſuæ a
latere ſemper littus haud quaq̃ deſerentes: ſuntq; ibi paruorum amniū
oſtia compluria quæ exonerant in mare: his ſe committunt tutius nec
multum ab regionibus ſuis recedunt ne ab ſuiſmet nigritis corripiant⁹:
& captiui facti demum pro mancipiis uendantur chriſtianis: dum ita
q; illic mercamur cum nigritis egrotare noſtri ceperunt febre adrapi-

da: & caliſſima propterea ut noſtris conſuleremus protinus illinc ſol uimus rurſus ad oſtium dicti fluminis reuertentes.

Cap.XLIII.

De ſilueſtribus Elephantis: & quomodo capiantur.

DE rebus huius regionis quæ referri poſſunt: a nobis q eas uel ſubiecimus oculis: aut ab fide non indignis accepimus per id temp⁹ quo illic fuimus: de fide ipſoꝝ potiſſimũ auſpicabimur. Idola igit ſummope colũt ritu multiplici: fidẽ nõ mediocrẽ faſcinationibus adhibẽtes: patrãt & alia inumera demone ſuadẽte: deũ tamẽ norũt licet cognitũ nõ obſeruẽt: alii maumethẽ ſpurciſſimũ uenerant: & hi ut apud nos ægiptii populi uagant extra ſolum patriũ: & imprimis apud mauros degunt: incolæ uero regionẽ nõ excedũt ſuam. uiuũt ut nigritæ regni ſenege prædicti & fere eiſdem cibis aluntur. id plus hẽnt ꝙ orizã uberius ibi legunt quoniã in regno ſenege non naſcitur: uefcunt canib⁹ quod nuſq̃ alibi comperimus. ueſtiunt cotoninis. at nigritæ fere in uniuerſum nudi incedunt: nã apud illos maior eſt cotonoꝝ copia: mulieres uniformẽ hẽnt habitũ. prius tamen q̃ adoleſcant corpora compungũt ſtigmatibus nõnulis: quæ igne inurũt ut perpetuo remaneãt: notæ huiuſmodi preſentant ornatũ quendã factũ in ſindone opere polimito ex ſerico contextum coloris multiplicis: plaga eſt admodum torrida & q̃to accedunt magis ad auſtrum eo plus ſunt exuſtiores & comprimis ſecus flumen calor graſſatur eximie ob arborum frequentiam: nam æſtus ubi exhalare nequit urget magis: arbores uero ibi ſunt tantæ magnitudinis ut earũ ambitus ſit ped. xvii. licet eminentia altitudinis non quadret magnitudini non. n. altius tollunt q̃ ped. xx. carioſe ſunt tamen: & ſine ſenecta ut euenit annoſis arboribus: ſiue carie quapiam cõmaculatæ erãt & corroſe: aiebant etiam incolæ multo eminentiores arbores in regione huiuſmodi fore: faciuntq; hæ arbores ut non difficulter credamus terrã illam feraciſſimam fore quoniam ubi arbores adoleſcunt in tantũ incrementũ: regio haud dubie nõ poteſt eẽ nõ irrigua: fert ẽt hæc regio Elephãtes. ſed ſilueſtres: neq; ibi cicures ſiunt: aut domant ut alibi gentiũ: uidi ego aliquãdo q̃tuor ex hmõi nemus egrediẽtes quos ubi ſum e naui ſpeculatus: ego & ſocii: cõpluſculi exiluim⁹: e naui cõcẽdẽtes ad eos: q ubi nos cõſpexere mox nẽori ſeſe dedidere: uidi & exãimãtũ elephãtũ quẽ occidi iuſſerat Princeps qdã dictus gnumimenſa in grãm meam. Is princeps accola eſt oſtii fluminis Gambre: & profectus eſt uenatum

Idola colũt

Canibus ueſcuntur

Nudi incedunt

Fœmine ab iſatia ſtigmatib⁹ corpora pungunt

Arboꝝ magnitudo

Elephantes ſilueſtres

concomitantibus compluribus nigritis biduo fere continuo. In hoc igi
tur uenatu oppetiit prædictus Elephas: pedites exeunt ad uenationes

Quibus armis in uenatione utanť

arcub⁹: & macheris armati: & ſua arma oĩa illinũt ueneno præſentaneo:
nec id uos lateat hos populos elephantos in nemorib⁹ uenari ubi cœni
plurimum cernitur. nam id genus animalium ſuapte natura ut ſues ĩ cœ
no uolutanť creberrime. hi itaq; nigrite pone arbores deliteſcũt ac præ

Quomodo capiant elephantos

tereuntib⁹ elephantis ſagittas: & uenabula infigunt: ſaliuntq; miro mo
do de loco in locum ab una arbore ad aliam donec feriant elephantũ:
qui cũ maxima mole prægrauetur nequit inſidiantis ictus uelociſſimos
deuitare: ſi tamen id temptarent in locis apricis: & patentibus nigrite
in eis potiſſimũ ubi nullæ uiſuntur arbores: non euaderent profecto ui
res elephantoꝝ quãdoqdem nullus hominũ tantæ ꝑnicitatis inuenitur

Citiſſimum ꝑnicis hominis curſum ſuperat elephas ẽt non currens

quẽ mox elephans non cõpræhendat etiã nõ currẽs: ſed gradatĩ ĩcedẽs
Id efficit animalis uaſta magnitudo: & ubi uſu euenit ut irato omine ele
phas in agris patentibus hominem ſit conſecutus: non euaſit qdẽ: nec
aliter ledit: q̃ promuſcide (manũ appellant) hac itaq; homines corripic
circũamplexu & adeo iacit in ſublime ut ſepe numero correpti hoc mo
do prius efflent animam: q̃ terram contigerint: hæc elephantis promu

Quomodo elephanti interimant hominem

ſcis nõ multũ abſimilis labro ſuili. In hoc differunt ꝙ huic ea eſt uolubi
lis ad nutum ut modo uibret modo pro libito retrahat: id a compluſcu
lis nigritis accepi: non efferanť tamen niſi prouocati: nec hominem læ
dunt niſi prior iniuriã intulerit ipſe: uidi ego aliquãdo illic occiſum ele

Amplitudo dentium elephanti

phantẽ perq̃ mediocrẽ: cuius dentium amplitudo palmos ternos exce
debat: eminebant ad duos palmos: ueꝝ palmus contectus carne maxille
ĩmergebatur ut totus occultaretur: ut ſunt alioꝝ radices dentiũ: & quo

Elephãti ſenecta dẽtib⁹ dignoſcitur

niã eorum ſenecta dentibus cognoſcitur aiebant argumẽto dentium am
plitudinis ſere deſpicabilis, ipſum haud quaq̃ annoſum fore ſi confera
tur aliis ꝓceribus. quoꝝ dentes tantæ ſunt magnitudinis ut uicẽ poſtiũ
ſuppleant: & ꝓ palis ſepes muniant Teſte Plinio: & ut ipſi referebãt nõ
nullis eo amplitudinis creſcunt dẽtes ut. xii. palmoꝝ menſurã excedãt:
& licet præfecerim hunc elephantum: ſi ſpectenť cæteri: minime fuiſſe

Elephantis magnitudo

cõſpicuũ: erat tamẽ tãtæ ꝓceritatis ut unus plus carniũ hẽret q̃ Tauri
qnq; ſimul e nřis: donauit me igiť hoc elephanto princeps eo pacto ut

Elephanti carnibus ueſcuntur

tãtũ carniũ aſſumerẽ q̃tũ libuiſſet: reliquũ uero uẽatorib⁹ ĩpartirer: qm̃
illi ĩ cibatu elephãtos gratiſſimos hẽbant: ĩuitabar ꝓpea idẽtidẽ ab eis
ut & ego carne huiuſcemodi ueſcerer. Iuſſi igiť ꝑtẽ aĩalis cõcidi ĩ fruſta

& ad claſſem deferri meā moxq̄ ahenis excoqui ſubiecto igne :alii aliā partem torrebant perinde ut & elixum:& toſtum comederim:non quidem uoluptatis(quæ nulla erat)ſed experiētiæ cauſa:ut iactare poſſem aliquando me eſitauiſſe eas carnes quibus conterranei nuſq̄ ueſci conſueuere.hæc ſumma eſt carnibus huiuſmodi uidelicet me minime delectatum fuiſſe. Inſuauis eſt guſtu.& aſperrima duraq̄ nimium:tuli etiam ad claſſem promuſcidis partem.i.manus elephantis:euelli etiam ab eo pilos qui nigricabant:& quaſi duorum palmorum menſurā excedebāt: erātq̄ āplitudinis haud cōtemnende:hos igiť & carnis nōnihil in hiſpaniam detuli:& eis omnibus principē Don Durich prænominatū donaui:q hæc oīa loco preclari muneris excepit ueluti rem nouam: & hominibus regiōis illius hactenus incognitā:nā hunc principē delectabant eximie : quæ ab remotioribus partibus orbis deferebantur & imprimis obſeruabat uir prīceps ut eaꝝ reꝝ fieret particeps:que opa ſua & diligētia cōperta fuiſſent.

Insuauis caro elephanti na

De pilis elephanti

Cap.XLIIII.

De tibiis elephātis:& cabalino piſce.

Qualē habet pedem elephas

Q Ueritis igiť elephāti pedē teretē fore inſtar pedis equi obrōtūdū circūquaq̄:uerum ex callo nigerrimo āpliſſimoq̄: inq̄ pedis callo ungulæ quæ ī una pte pedis:ea uidelicet quæ ꝓxi mior ē plātæ:nā ſingulæ ūgulæ groſſōi argētei mēſurā haud excedūt: licet parui elephātis occiſi pes eſſet:uerū plāta pedis eius uni⁹ palmi & medii excedebat latitudinem:ꝓ quadrata q̄liber pte:quoniā ut præfeci pedes hēnt obrotūdos:ut ſunt apud nos lignei aſerculi:q̄bus in menſa uiri frugi utunť.galli tranſciu:nos talieros ſiue orbes appellamus: donauit me præfatus nigritaꝝ princeps pede elephantis alio:cuius plāta mēſuram trium palmorū ſuperabat:id egomet ſum metitus aſtantibus cōpluſculis:eādemq̄ latitudinem omni ex parte habebat:donaui igiť principem rurſus hoc pede:& dente palmorum.xii.mire a natura exornato: hæc itaq̄ omnia Princeps prædictus ceu rem præclaram mulieri ducīſſæ Burgundæ dono dedit:nec eſt q̄ credant aliqui elephantum non habere plicatiles tibias:quoniam falluntur plurimum:nā plicant genua ut cætera animalia:& pro libito humi ſe proſternūt & ſurgunt cum libuerit:contra quorundam opinionem.flumen itaq̄ Gambre :& eius regiōis complures amnes calcatricem nutriunt:& imprimis piſcem mire nature inſtar uituli marini ni caput equinum haberet:in hoc tamen uitulū marinū imitať:q̄ uidelicet modo aquaticū:terreſtre mō ē: animal

galli trāſciu: nos orbes appellamus

Mira pedis magnitudo

Dentis magnitudo admirabilis:

Elephāti plicant tibias

Piſcis miræ naturæ

utroq; elemento uiuens:uaſtum corpus habet:ut bos fœmina quępiã :
licet crura ſint multo graciliora:biſulcos habet pedes & ut dictum eſt
caput non abſimile equo:dẽtes duos habet hinc:& hinc proeminẽtes:
ut eſt uidere in apris:ſuntq; hi dentes tantæ magnitudinis ut duoꝝ pal
morũ impleant mẽſurã:egreditur interdũ hoc animal flumen:& terras
petit:ut quatrupedia:nec alibi:q̃ hic huiuſcemodi piſcis inueniť : apud
eoſdem nigritas reperiunť ueſpertiliones:& noctuæ magnitudinis triũ
palmorum:& multiplicia auitioꝝ genera: quæ præſertim ab noſtris nõ
mediocriter differunt : ſunt & innumeri pſitaci : & piſces compluſculi
noſtris prorſus abſimiles:tum guſtu cum etiam forma: in cibatu tamen
haud inſuaues.

Veſpertiliones & noctuæ miræ magnitudinis

Cap.XLV.

De flumine Caſamanſe:& capite rubeo.

Hic abeũt

EFfecit igiť noſtroꝝ aduerſa ualitudo ſicuti retuli ĩ ſupioribus
ut opepræciũ fuerit mox ab regiõe principis Barrinẽſe abire:
quare illic ſoluẽtes:breui flumẽ euaſim?.cũ igiť ſupauiſſem?
flumẽ dictũ:& annonæ oẽ genus plurimũ nobiſcũ haberemus uiſum ẽ
fore laudabile ſi ultra dictũ flumẽ uela facerem?:ad id accedebat maior
ſolito ſecuritas utpote q ternas naues habebamus:& dũ hæc tractamus
quadam die circiter diei horam tertiam:uela dedimus fœlicibus uentis:
quia uero uix euaſeramus ſinum Gambre : & ab ea parte continentis :
qua dominatur notus:ſiue auſter:mare ſeuiebat magis: nos occidentem
uerſus zephiro prouehebamur abeuntes a continente:terra tamen quã
deſeruimus erat equalis admodũ & innumeris ſcatebat arboribus:uerũ
ubi altum tenuere rates:mox apparuit angulus:quẽ dicta terra faciebat
haud quaq̃ dignum memoratu:cum in eo nihil foret conſpicui:& id ꝓ
comperto habuimus:illico ultra dictã frontem inſtar anguli : omnis lit
toralis plaga nobis ſeſe uno intuitu preſentabat.Nauigabam? igitur di
ſcedentes ab ea quantum poteramus:quoniã allatrabat eam undabũdũ
ac atrox mare introrſus ad quattuor.M.certiores de hac re nos redde
bant duo hoĩes in prora:ſpeculæ fungentes officio:necnõ alius in celſo
nauis malo : q prædicebat ſcopulos:& alia diſcrimina maritima:ut ſunt
breuia:& ſirtes:& in mari terras ab aquis deſertas aliquando:ſicas appel
lamus:interdiu ſolum adnauigabamus uix uela facientes:ne in ſcopulos
incideremus nolentes:noctu ſemper pauentes:cuſtodem habebamus ui
gilem:ibant noſtræ celoces continẽter.i.mox poſt alteram altera:iactis

ſortib⁹:quis præcedere deberet:nã quiſq; alium præmittere uoluiſſet : uerum ne qs ferret grauati frequẽtius q̃ cæteri ſubire picula: alternati id præcedendi officium nauabamus. Igitᷣ a latere regiõis prædictæ iter facientes:ita tamẽ ut terram conſpicaremur uſq;quaq; :die tertio poſtq̃ illinc ſolueramus:peruenimus ad oſtium fluminis cuiuſdam non mediocris:quod patebat quingentis fere paſſibus:& procedentes quaſi ad occidentem mox reperim⁹ paruum ſinum quendam:ubi anchoras iecimus: cum iam aduelperauiſſet:cum uero illuxit uela dantes uentis dum in ſinuamur nonnihil cedentibus terris.ecce oſtium alterius fluminis :q̃d magnitudine cum illo Gambre fluuio prope contẽdebat :in cuius ripis utrinq; arbores conſpiciebantur innumeræ:& quoniam uiſa eſt plaga ferax illi appropinquare decreuim⁹:oſtio igitur applicuimus:& quiſq; noſtrũ cimbas emiſit ſuas:necnõ & turcimanos:qui & iterpratis & exploratoris uices ſupplebãt aliquãdo:prout & tẽpus & loca exigebãt : hos igitur emiſimus ut terram & mores hoium ac flumina :& ſi qd ultra dignũ erat ſcitu explorantes nobis referrẽt. ꝓfecti igitᷣ & dicta exequẽtes rediere:Id noui afferẽtes flumen uidelicet uocari Ra:ditionem fore principis caſamanſæ nigritæ:qui interiora fluminis incolebat ad trigita M.uerũ principẽ domo per id tempus abeſſe: & bello uacare contra uicinum regulũ:his itaq; cognitis die ſequẽti illinc abiuimus:nec pteribo ſinum hunc caſamanſem abeſſe ab ſinu Gãbre ad leucas fere.xxv.quæ M.centum efficiunt.

Ra:fluuius
Princeps caſamanſa

Cap.XLVI.

De fluminibus ibidem repertis & gentibus.

CVm ab flumie mẽorato receſſiſſem⁹ littori ſemp ĩhærẽtes ad quoddã caput deuenimus nr̃a ſentẽtia ab prædicto flumine diſtãs.M.xx.& id caput eminẽti⁹ ẽ nõnihil ſi terræ circũadiacẽti cõferatᷣ:& qm̃ i frõte praſe ferebat terrã rubrã caput rubrũ nũcupauim⁹:& rurſus ſuperato capite nauigãtes deuẽim⁹ ad oſtiũ ali⁹ fluminis patẽs nr̃o iudicio iactu arc⁹ q̃d ꝑtereũtes ibi nihil imorati ſinum ſanctæ Annæ appellauim⁹:& ꝓſecuti nr̃um iter pueim⁹ ad flumẽ aliud haud ipar illi ſanctæ annæ:& hoc ſinũ nũcupauim⁹ ſancti dominici.Is abeſt ab capite rubro.M.fere.lx.illic abeũtes nauigãdo ſp a latere poſt uni⁹ diei nauigationẽ deuẽimus ad uaſtiſſimum cuiuſdam ingentiſſimi fluuii oſtium quod primo conſpectu cenſuimus ſinum fore quempiam : uerũ quoniam altrinſecus cõſpiciebantᷣ arbores inumere auſtrũ uerſus

Sin⁹ ſanctæ annæ
Sinus ſancti dominici

præſertim.flumē eſſe cognouim⁹:nā oſtium fluminis patebat fere.M.
Aliud flu xx.triuimus igitur tempus traiiciendo dictum flumen:& ad ulteriorem
mē traiiciūt ripam deuenimus:mox apparuere inſulæ quædam .decreuimus propte
Alia inſula rea illinc prius haud quaq̄ ſoluere:q̄ de regione cōperti aliquid habuiſ
ſemus.Iactis itaq; anchoris ſtationem inibi fecimus noſtram: & ecce ſe
quenti mane almadiæ duæ ad nos citatiſſimo gradu cōtendebant : quas
ut uidimus pauere cepimus:& reaſſumptis animis ad arma concurſum
eſt:ut ſi forte ueniſſent uim illaturi:non inermes deprehēderemur:nō
prius tamen appropinquauere nobis:q̄ erecta haſta quapiam:cui adliga
uerant ſindonem albam:ut ſecuritatem accedendi peterent:ſigno huiuſ
modi:hoc uiſo : & nos idem dedimus concordiæ ſignum : quo conſpe
cto barbari acceſſere propius:& imprimis maior almadia celoci meæ ap
propinquat:noſq; Lumina nuſq̄ deflectentes:contuebantur:uiros albos
admirati:naueſq; noſtras mirari non deſinebant:malumq;:& antenam :
res illis incognitas:conſpectabant prope ſtupidi:quare percupidus ego
Gentē nouā noſcere gentem:& ad mutua colloquia deſcendere monui mancipia no
inueniunt ſtra ut compellarent hos nigritas:uerum luſere operam loquendo :quo
niam nuſq̄ noſtram linguam intellexere:minuſq; nos ipſi eos intellexera
mus:quod ſummopere diſplicuit . Illinc igitur ſoluimus ubi ſciuimus
terere incaſſum tempus: decreuimus conducibilius fore ſi gradum refe
rentes ultra non progrederemur:quandoquidem quanto magis ulterio
res plagas adiuiſſemus:tanto minus eorum idiomatis capaces eramus :
nullaq; commertia ſperabamus:ubi ſermonis mutui copia nō dabatur :
reluctante natura:hæſit itaq; cordi nobis regredi:& lares patrios repe
tere:non prius tamen illinc abiuimus:q̄ merces nonnullas commutaue
Septēptrio rimus:biduo in oſtio fluminis cōmorati:uidimus etiam ibi ſeptētrionē
hic uidebaſ prope terram contingere adeo deprimebatur:depræhendimus etiā ibi
depreſſus naturæ quædam pugnantia:quæ nuſq̄ cōperimus ubi chriſtiani degūt
Mirabile in aquam uidelicet creſcētē:decreſcētēq; decremēto auctuq; iparibus.nā
crementū & Venetiis:& alibi gentium:mare flat horis ſex :& in totidem reflat.i.cre
decrementū ſcit : & decreſcit paribus ſpaciis : illic uero increſcit mare horis .iiii .
aquarum & idem decreſcit horis octo . Idq; fit impetu tanto ut non ſit ſatis
exiſtimare an res credulitatem omnem ſuperet : adeoq; mare ſeuie
bat ut tribus anchoris iactis ex prora irreuocabili fere pondere: ne
ſic naues ſiſti ſatis poterant : & uſu aliquando euenit : ut atrox tempe
ſtas eo diſcriminis nos adduxerit:ut ui coacti fuerimus uela facere non

ſine diſcrimie uitæ:qm̄ maior feruor:& æſtus ꝑelloſi maris erat: q̄ uis uẽtorū. Cap.XLVII.

Quomodo illinc ſoluimus ob id qđ idioma neſciebamus.

ABiuimus itaq̧ ab oſtio huius uaſti flūminis ut redirem⁹ i hiſpaniam iter facientes per has inſulas:quæ ab continẽte per.M. ſere triginta abſunt.he.n.ſunt numero quattuor.duæ maiores incoluntur ab nigritis ſoli ſunt non inæqualis:nec eminentis:uerum depreſſi admodum.inq̧ eis arbores magnæ proceritatis: nulla etiā ibi ſermonis commertia fuere.quia alter alterum haud intelligebat.inde igitur ſoluentes uerſus patriam contendebamus:quo deo miſerante breui peruenimus laboribus innumeris ſuperatis. Procere arbores

Liber ſecundus nauigationis:e uliſbona uſq̧ calechut:traductus ex idiomate luſitano:in Italicum ſermonem.

QVicquid ego uidi accepiq̧ ab aliis per id tempus quo eas ptes adiui id totum retuli in ſuperiore tractatu:uerū poſt me eaſdẽ partes adiuere compluſculi:& comprimis Portugallenſes:qui orbis explorandi cauſa ab eorum rege ex compoſito miſſi fuere:nā facto iā fūctus ſuo Pricipe iſante Don Hurico. Rex luſitāie celoces duas expediuit duce petro ſinzia alūno præfati pricipis huic priceps iuſſit:ut utrũ latus nigritarum excurreret et nouas Regiones adiret:hunc igitur Petrū claſſis præfectū cõcomitatus ẽ adoleſcẽs qdā:cū quo mecū maxima intercedit amicicia:quiq̧ dū pagraui eaſdẽ partes amanuẽſis me⁹ fuit:cū itaq̧ redirent præfatæ celoces ego Aloiſius cadamuſtus conceſſerā eo loci:q dr̄ lach⁹:nõ lõge ab ſacro ꝓmõtorio luſitāiæ:aliter dr̄ caput ſācti uincẽtii:dū igr̄ illic agerẽ:ecce dict⁹ Petr⁹ præfect⁹ claſſis:& amicus ille meus diuerterũt i ædes meas : q abſine amice excepti oẽm ſuā nauigationẽ ſedulo expoſuere:locaq̧:& qbus noīa indidiſſent haud reticuer̄:explicãtes ſingula ex ordie ꝑut i ſequẽtibus mox colliqſcet:& imprimis ſunt orſi a ſinu magno:quem nos adiueramus. Petr⁹ ſinzia Amanuẽſis admirantis Sacrū promontorium.i. caput ſancti uincentii

Primo loco itaq̧ dictus amicus referebat ſe luſtrauiſſe duas memoratas magnas iſulas:quas cultas eſſe adſeuerabat:& imprimis ad alteram illaꝝ propius accedentes:cū incolis nigritis collocuti ſunt:licet alterum alter haud intellexerit:uiſere tamen eorum domos : quæ ſunt mapalia .i.ex paleis humiles caſe : paſtorales domos appellamus : inibiq̧ coloſos : & ſtatuas ligneas idolorum compererε : quibus ſatis ac ſuper cognouere eos idolorum ſeruituti ſore addictos : ubi igitur nihil Mapalia

Idola colũt — conſequi ab eis potuere linguæ difficultate:illinc abiuere iter ſuũ perſe
cuti a latere ſemper donec deuenere ad oſtiũ cuiuſdam magni fluminis
qđ ut aiebãt patebat longitudine triũ uel.iiii.miliarium: aiuntq; dictũ
flumẽ abeſſe ab ſinu magno:cuius meminimus.M.fere.l.per lat⁹ ſem
Beſegna — per : adfirmabatq; dictum ſinum uocari de noie cuiuſdam reguli dicti
Beſegne:cuius regio adiacet dicto fluminis oſtio:deniq; abiuim⁹ ab flu
minis prædicti oſtio:a latere ſemper maria ſulcantes quoad puenimus
ad quoddam caput:qđ uerge appellant:cuius plaga aſperatur montib⁹
non tamen multum attollitur:diſtatq; eoꝝ ſentẽtia flumen prædictum
ab capite huiuſmodi.M.fere.c.&.xl.ſuntq; in his montibus arbores p
pe innumeræ ſua uiriditate uoluptatẽ cõtuẽtib⁹ etiã eminus:afferẽtes:
proceræ igitur ſunt:& conſpicuæ admodum.

Cap.XLVIIII.

De capite ſagres:& aliis tribus:ac de noibus ingẽtiũ fluminum.

SVperauere igitur dictum caput uerge.a latere ſemp nauigan
tes itinere miliariũ.lxxx.& ecce aliud caput apparuit eminen
tius eis omnibus.que unq̃ uiderãt ipſi:nam tollitur ĩ ſublime
Sagres — ſupra omnẽ eſtimationẽ:& acuminat̃ inſtar adamantis ſcatetq; multiiu
gis arboribus:huic nomen indidere ſagres in memoriã eius arcis quam
in fronte promontorii ſacri Princeps infans beatæ memoriæ condi iuſ
Mos ſacrifi-candi — ſit:quam appellauit ſagen.hanc luſitãi caput ſagres de ſignea appellãt:
addebãtq; naucleri mẽoratos populos idoloꝝ latriæ plurimũ uacare:
argumẽto imaginũ ligneaꝝ:quas colũt impenſe :nec prius diſcumbunt
cibum ſumpturi:q̃ dapes obtulerint ſuis idolis:ſunt nigri & ferro can-
Stigmata iurũt corpori — dente notas:& ſtigmata inurunt corpori præſertim in fronte:hi tamen
citius in ſubcineritiũ colorem inclinant q̃ in nigrũ:pro ſubligariis :qui
Pudẽda tantũ tegunt libris arboꝝ — bus pudenda contegũt:libris utuntur arborum:cetera ſunt nudi:arma
habent nulla quia ferro carent:uiuunt oriza:melle:ac leguminib⁹ fabis
uidelicet:& faſiolis noſtris non abſimilibus:licet elegantioribus: carni-
bus ueſcunt̃ uaccarum caprarumq;:non tamen ad ſacietatem quoniam
Due alie iſulæ — nec huiuſmodi abundant:& ultra dictum caput aiunt fore duas inſulas
perq̃ mediocres ob anguſtiam illarum incultas:altera illinc.M.ſex: alte
Eoꝝ ornat⁹ — ra octo diſtat:ſcatent tamen arboribus:habent etiam illius fluminis ac
colæ almadias quaſdam inſtar noſtrarum maximas:his maria ſulcãt.hæ
n.ſunt triginta uel quadraginta hominum capaces:ſtantes remigãt:ut
prefecimus:aures habẽt circũquaq; terebratas foramine multiplici. In

his foraminibus appendūt annulos aureos:ut olim Margaritas ægiptii: ferunt ét appenſos ānulos naribus:quos haud quaq̄ detrahūt niſi cibū ſumpturi. Itidē agūt:& feminæ:id plus hēnt mulieres principū:& optimatū:ꝙ perforata circūferunt labra. Inq̧ eis condalia ānulorum genus: ut alii mauri gerunt adimuntq̧ ꝑ arbitrio:& id eſt principatus uel magnæ claritudinis ſpecimē præclaꝝ:ultra dictum caput ſagres ad.M. fere.xl.inuenitur alius ſinus dictus noīe ſanctus Vincētius: cuius oſtium patet fere.M.L.ſecus latus prædictum eſt alter ſinus dictus uiridis magnitudine excedit ſinum ſancti Vincentii:his fluminibus:& ſinibus indidere nomina Luſitani nautæ:quos Rex Portugalliæ eo miſerat explorandi orbis gratia. Regio eſt tota implicita montibus:unde & amnes:& parua flumina compluſcula deriuant:redduntq̧ irriguā terram: nec peragratu ē difficilis:ultra dictum ſinum uiridē ad.M.circiter.cc.& quattuor:aliud caput apparet quod letum appellarūt:ob apricitatē regiōis: quæ ab dicto capite auſpicat:poſt hoc caput eſt mons eminentiſſimus totus arboribus conſitus iugiter uirentibus:ſuperato dicto monte itrorſus mare ad octo.M.uiſuntur inſulæ quædā paruæ: quarum maior ambitu patet.M.quaſi.xii.hanc ſilueſtrem apellarūt:montem leonem dixere:huic ſuccedit ima:ſed patens regio tota harenis ſtrata:ut plerunq̧ in littore maris ē ꝑpter fluxū:& refluxū iactabundi ſali:cum uero p̄teriueris montaneas leonis:mox fluuius labitur ingens:cuius oſtiū circuitu patet.M.fere tribus:hunc fluuiū rubrū appellarūt.ducti hoc argumēto: ꝙ terra erat rubra:& in eundē colorē aquæ(quæ ſolent eſſe cerulei coloris)inclinabant:huic flumini adiacet promōtorium:quod de nomine fluminis nuncuparūt:eiſdem moti cauſis:contra autemdictum ꝓmōtoriū uiſunt duæ inſulæ pari noīe nuncupatæ:& inde ſeptētrio uiſitur nō plus diſtans a mari:q̄ hominis mēſura:ādeo ut uideat cōtingere aquas. diſtat autē oſtium prædicti rubri fluminis ab hac inſula.M.quaſi decē: ſupato monte rubro:tellus ſe ſinuat admodum aqs impellentibus:& fluuius ingēs:quē appellarūt ſinum ſanctæ mariæ niuis: quoniā ea die q̄ ē uirgini beatæ celebris:quia in exortu canis:cum cādēs ſidus dominatur plurimū:conſpectæ fuere niues:fluuius huiuſmodi repertus eſt:ab altera parte fluminis eſt frons quedā:e regiōe cuius:paulū itrorſus mare ē: quædā iſula:ubi mare harenā emittit:& efficit breuia inumera:eſtq̧ ꝑcelloſum admodū:ob mōtes adiacētes:& exonerātes i id fluuios.ꝓpea i ſulā dixerūt ſcānoꝝ:quoniā ſic egeſtæ arenæ referūt ſcāna:& abacos ut

Annulos an ribus narib⁹ & labris appendunt

Sagres

Sanct⁹ uicētius

Sin⁹ uiridis

Letū promōtorium

Inſulæ q̄dā

Mons leo

Fluuius ruber

Duæ aliæ inſulæ

Septentrio depreſſus

Sin⁹ ſanctæ mariæ

Inſula ſcānorum

Flumen ſan ctæ Annæ

dictum ẽ abunde ſuperius:ultra dictã inſulã eminet caput magnũ :cui nomẽ diuæ Annæ indidere: quoniã ea die eſt repertum:abeſt autẽ pro montoriũ huiuſmodi ab dicta inſula.M.xxiiii.

Cap.L.

De flumine palmarum:& aliis compluribus.

Flumen pal marum

Ultra itaq; dictum flumen ſanctæ Annæ ad.M.fere.lxx.per latus inuenitur aliud flumẽ:cui ob copiam palmarum nomẽ a palmis inditũ eſt:oſtiũ autẽ hui⁹ fluminis licet uaſte pateat: eſt tamẽ repletũ arẽis:& breuiis:quæ quaſi inacceſſum ipſum faciunt: quoniam nõ ſuperatur abſq; magno diſcrimine.Itẽ abeſt caput ſanctæ Annæ ab hoc flumine.M.prope.lxx.totumq; littus eſt aridũ:& nullius ferax:licet pateat plurimum:ibi etiam inuenere aliud flumen :qđ appel larũt ſinũ fluminũ.argumento:q quando reptum eſt id flumen conſpe xere innumeros amnes:& aquaꝝ decurſus incolaꝝ arte factos ſupra di ctũ flumen ad.M.xxiiii.per littus ſemper caput quoddã inuenit̃ i ma re multũ eminens:Inq; eo mons præalt⁹: hoc promõtoriũ appellarunt caput montis:ultra qđ progrediendo ad ſex.M.inuenit̃ aliud paruũ ca put neq; eminens:& in eo paruus admodum mons:quem corteſium no minarunt:ibi igitur collucentes ignes q̃plurimos uidere:præſertim ſu per arbores : & in littore uaſto.nã hos accenderant incolæ regionis ut eminus nos ueluti e ſpecula cõſpectarent :erant.n. illis noſtra nauigia hactenus incognita:ſuperato dicto capite ſecus littus nemus condenſiſ ſimũ conſpicit̃:cuius arbores maris aquas obũbrãt:adeo ipſi mari adia cẽt:poſt hoc nemus apparuer̃ quædam almadiæ:& in qualibet illarum uiri tres nudi:qui pro armis clauas quaſdã gerebãt:nã hæ clauæ refere bãt ſuo modo tela:hẽbant ẽt cultellos paruos in manu:& clipeos duos: arcus uero tres:hi igit̃ celoci appropinquauere auribus:& naribus per foratis:alii hẽbãt dẽtiũ humanoꝝ torquẽ collo depẽdẽtẽ:hos cõpellare & alloq uariis ĩterpretãtib⁹ mãcipiis cepimus :ueꝝ licet turcimani no ſtri forẽt nigritæ:& uarias noſcẽt lĩguas:nuſq̃ tñ cõſeq potuere:ut mu tuo ſe ĩtelligerẽt:& q̃uis alter alteꝝ ĩtelliger̃ nequerit:tres tamẽ ex illis ĩgreſſi ſunt nr̃as celoces:quoꝝ unũ cepim⁹ ducẽdũ ad prĩcipẽ: quoniã rex iuſſerat:ut quotiẽs eueĩſſet:ut ultra ꝓgredi nauigãdo cõplacitũ no bis nõ foret:ex ultima regiõe quã adiuiſſem⁹ uirum quẽpiã ui uel amo re abducerem⁹:ut itaq; dicto prĩcipis perem⁹ hunc ui abduxim⁹ uliſbo nã:quẽ allocut⁹ ẽ mãcipioꝝ nigritaꝝ gen⁹ multiplex:ſunt enĩ uliſbõæ

Sinus flumi num

Mons pált⁹

Mons corte ſius

Arbores ma re obumbrã tes

Torquis ex dentibus hu manis

Vn⁹ ex nigri tis uliſbonã ducitur

ꝓpe ex omni genere mortales complusculi :ꝓpea ſperabat princeps ſe
adductum uirꝝ per diuerſa mancipia poſſe de reb⁹ nouis percunctari:
cum igiť temptaſſent omne genus linguarꝝ ut captum nigritam intelli
gerent uiciſſimqꝫ intelligerenť:nullus unq̄ eſt id conſecut⁹ præter fe-
minā nigritā.q̄ addicta erat ſeruituti cuiuſdā patricii uliſbonenſis:hæc
itaqꝫ uirū hmōi itellexit & mutuo fruebanť colloquio:nec eſt conſequu
ta decus hmōi idiomate ꝓprio uidelicet patrio:uerꝝ lingua quadam me
dia quam uterqꝫ ꝓbe callebat.igitur interprete femina huiuſmodi nihil
noui habuimus:præter id quod in ea regione unde abduxeramus uirū
hunc.unicornes uiui reperiebantur:& alie res q̄plurime quare cum di-
ctus princeps hominem domi tantiſper habuiſſet: donec uir edoctus ē
res regni ſui præclaras:deniqꝫ decreuit eum miſſum facere prius datis
hoī nonnullis muneribus:quæ ipſe petierat : expedita itaqꝫ celoce iuſſu
principis:hic nigrita patriæ reſtitutus eſt honorificentiſſime: ultra igiť
hunc locū unde abduxeramus uirum huiuſmodi nemo eſt adhuc pro-
greſſus uſqꝫ ad eū diē quo ego ſolui ab hiſpaniā:qui fuit.M.cccc.xciii.
menſis februarii prim⁹.cæterum nemori prædicto nomē ē inditū San
ctæ mariæ finis:nec id prætermiſerim ꝙ die ſeptima dum redirē ſecus
litt⁹ nauigās uidi caput album:quo poſtera die ſupato circiter meridiē
in mari apparuit belua immaniſſima habens effigiem piſcis:quæ in nos
gradu citatiſſimo contendebat:hæc a nobis in prora exiſtentibus con-
ſpecta eſt illico:quam ut uidimus cepimus trepidare:quippe qui uaſtio
rem nuſq̄ uideramus. Ibat igitur belua huiuſmodi tāto ipetu:ac fragorē
celſoue capite ut nos perterrefaceret plurimum:quare in re ſubita præ
ſentaneum cepimus conſilium:decreuimus propterea nobis fuga conſu
lere:datis itaqꝫ uento uelis q̄ celerius potuimus altum petentes euaſim⁹
diſcrimen deo fauente : præuentus eſt ergo piſcis huiuſmodi ſpacio
unius miliarii:nec propius acceſſit:tunc eſt:a nobis conſpectus ad regu
lam:nam diligentius formā beluæ conſiderauimus.cum.n.caput ſupra
aquam efferebat uidebatur alas quaſdam habere inſtar alarum molen-
dini:quod uento circumagitur ubi non adeſt aquarum copia:ob id no-
ſtra ſententia uiſa ē belua non minor liburnicis.i.galleis nr̄is:Quāobrē
hiſpani omnes qui aſſueuere magnis nauigationibus fatebantur īgenue
nunq̄ uidiſſe atrociorem uaſtioremue beluam:quam tantopere formi-
dauiſſent licet innumeras uidiſſent balenas : confeſſione igitur eorum
hæc belua Balenā ſuperat magnitudine.

Vbi unicornes uiui repiantur

Nigrita a principe donat⁹ patriæ reſtituitur

Nemus ſanctæ mariæ finis

Belua marina immaniſſima

Forma beluæ

Magnitudo beluæ

Piſcis maior balena

Cap.LI.

De digreſſu:& regreſſu Luſitanarum nauium

Baloneř naues

Naues igiť quas miſit ſereniſſimus Rex Portugalliæ hæ fuere. primo tres:quarũ duæ dolioꝝ.xc.capaces erant Baloneros appellant:alias uero dolioꝝ.L.poſtremo nauem onerariam mediocrem:que annonã omne genus uehebat .hæ igiť oẽs ferebant homines ſupra cẽtũ & octuagita.ſoluere.n.ab uliſbona nona iulii .M.cccc.xcvii.duce uaſco de ghimã:decia uero iulii.M.cccc.xcviiii.nauis quæ tulerat dolia.L.uliſbonã rediit:præfectus uero claſſis ad quandam inſulã capitis uiridis applicuit:ut germanũ ſuũ:q graui egritudine adflictabatur in terram exponeret : altera naui retenta doliorum .xc. capace : aliam uero combuſit uirorum penuria : & alteram quæ uehebat annonam rogo demandauit:quoniam etiam digreſſuri:domi decreuerant ut ea non rediret.

Vaſcus de ghimam

Naues cõburunt uirorũ penuria

Cap.LII.

De Melinde regno:& de urbe calechut:ac aliis compluribus locis.

Variis morbis afficiunť

Cum itaq; rediremus domũ:erant nobiſcum homines circiter lv.qui multiplici genere morborũ adflictabanť:aliis & ora:& fauces morbus corripuerat:alioꝝ crura:ac genua tabe: ſanie: uel adrapido dolore labefactauerat iugis egritudo :nouas igitur regiones plus ſolito adiueramus ad leucas fere octingentas: ultra uero cõpertã regionẽ:ubi caput bonæ ſpei uſq; ad cognitã plagam tempore regis.don.Io.ſuparuntq; dictũ caput ſpei leucis fere ſexcentum:a latere ſemper:populi ſunt nigritæ & peractis dictis ſexcentũ leucis mox apparuit flumen ingens:cuius in oſtio eſt frequens uicus nigritarum: qui quaſi eis mauris ſubiiciuntur qui introrſus degunt.nigritis bella inferũt aſſidue:dictũ flumen auro ſcatet ingentiſſimo:ut referebant accolæ fluuii:rogabãt nos ꝑpea ut illic nouã Lunam operiremur:& ꝑ mora polliceb ãtur auri plurimũ:at præfect⁹ claſſis ſiſtere gradũ noluit:ſed ꝓgredi celerrime cupiebat:ꝓgreſſi itaq; ad leucas.ccc.L.nacti ſumus urbem circũdatã muro cultãq; a populis:indis haud quaq̃ abſimilibus :domus ibi ex lateribus & calce pulcherrime:ritu maurico:appulimus tandẽ his oris & ab rege mauro ꝓbenigne excepti ſumus:a quo conſecuti fuimus itineris ducẽ:pilotũ appellãt:traiecturi eramus ſinũ quẽdã cuius naturã ignorabamus:urbs melinde appellať:ĩ ingreſſu oſtii ſinus ſita ẽ: quẽ qdẽ ſinũ altriſecus mauri innumeri uicatí accolũt.Is igiť pilotus ligñã

Ingens flumẽ auro ſcatens

Vrbem iueniũt a populis idis cultã

Pilotus

Italicã probe nouerat:ſupauimus igitur ſinũ traiectu leucarũ ſeptingẽtaꝝ:& tandẽ deuenimus ad urbẽ chriſtianoꝝ pgrandẽ:q̃ magnitudine ſuperat uliſbonã:calicuth appellant:cuius ſinus frequens eſt urbibus:& oppidis mauroꝝ:& in capite ſinus:ſunt quedã anguſtiæ maris:ut dicimꝰ ſtrictũ romaniæ:ſuperatis his anguſtiis aliud mare occurrit.i.ſinꝰ: mare Erithreũ appellãt:ſiue arabicũ:& ab hoc latere domus ſceleſtiſſimi maumethis abeſt itiere triũ dieꝝ:mecha dr̃: ubi archa maumethis: & ibi præclara ciuitas:a mauris culta:& mea ſentẽtia:is ẽ ſinus arabicꝰ: in quem ut meminit plinius:alexandri magni & romanorum arma pene trauere:& romano tandem paruit imperio.

Calecuth urbs

Mare erithreum ſiue arabicum

Mecha ubi ẽ archa maumethis

Sinus arabicus

Cap.LIIII.

De ſitu urbis calechut & de moribus regis:& de eius regia.

Vrbs calechut

Bigæ

ET ut reuertar deſcripturꝰ urbem chriſtiãoꝝ calechut:uliſbona maiorẽ fore noueritis:hæc igitur colit ab indis chriſtianis qui in eum colorẽ inclinãt:qui eſt inter nigrũ & albũ:bigas appellant:ibi tẽpla cõpluria :& tintinabula:uerũ ſacerdotibus & cultu diuino carent:tantũ i ſuis delubris uiſunt:uaſa quedã cum aquis cũ etiã balſamo plena:omniaq; triennio ĩmerſi flumine quoddã baptizantur:Is fluuius præterluit urbem : ubi templa ex lateritiis coctilibus calceq; fabricata conſpiciunt more maurico:diuiſas uidebis urbes p uicos & angiportus:ut mos eſt in Italia:ſtratas nos appellamꝰ:galli ruas:huius urbis regi incredibilis ſeruitus exhibet a ſubditis:uiuit more regio:ac ſublimi faſtu:longũ ſeruoꝝ ordinem poſt ſe trahens:admiſſionales:& æditituos: ac cubicularios hẽt q̃plurimos: regiamq; pulcherrimã:uerum rex urbe aberat:cũ præfectꝰ claſſis nr̃æ appulit portũ calechut:q ubi de eius appulſu certior ẽ factꝰ:mox illic ſoluit:agebat ĩ quodã oppido : qđ diſtat a calechut qnq; uel ſex leucis:rediit igitur calechut uiris fere quinquagita cõcomitãtibꝰ:& demũ triduo trãſacto iuſſit accerſiri præfectum claſſis nr̃æ:quẽ(ubi terrã tenuit)illico excepe hoĩum qnq; milia:& ad regiã deduxere pricipis:uiris duodeci comitatũ:euiꝰ fores obſeruabãt editui decẽ:clauas geſtãtes ex argẽto faberrie factas:deĩde puenere ad cubiculũ regis:ubi rex iacebat ĩ lecto ĩmo:q ſic cõdecorabat:prĩo totũ cubiculũ ſtratum erat uiridi ſerico uilloſoq; : uelutũ appellãt:at eiꝰ pietes coopiebãt ſerico multiplicis coloris ritu damaſcẽo contexto:cubile uero ĩſtratum erat ſtragulo albicãte:uerum aureis filis intertexto:conopeoq; ditiſſimo ĩumbrabat:tũ rex lecto ſic eſt orſus ab ĩmo:q mortales

Incredibilis regi ſeruitus exhibetur

Deſcriptio cubilis & cubiculi regis

forent:quonā peterēt auide pcunctatus: at noſtræ claſſis præfectus :o rex inquit:chriſtianoꝝ mos eſt ut cū pricipē priceps ꝑ internuntiū allo quiť:prius nō ꝓmat legatus ſui pricipis mētē:q̄ aſtantes paulum ſeceſſerint:tunc rex inuit ſuis:ut parumper ſecederēt:moxq; præfectus claſſis regē his dictis alloquiť:regē uidelicet portugalliæ iampridē cōpertum habuiſſe q̄ti faciundus foret: utpote rex celſitudinis imenſæ:ac chriſtiāi nominis uon cōtēptor:cupiebat ꝑpea enixe in eius amiciciā:& neceſſitudinē recipi:ſi pacis:& cōcordiæ ſupererat locus quiſpiā : & q; in huius rei certius argumētum:per ſuum legatum cōdigne eum ſaluere iubebat:ut chriſtiani reges:ſeruāt:ut mutuis cōſalutationib⁹ aprime gaudeāt.Rex itaq; legationē:& regis cōſalutationē ꝓ q̄ humāe excepit: iuſſitq; uni:e ſumantibus locupletioribus ut præfectum nr̄æ claſſis honorifice domi exciperet:monuitq; ducē ut ſereno animo cōquieſceret.

Portugalleſes alloquuntur regē calicut

Cap.LIIII.

De aromatibus:& moribus calechut.

IN hac itaq; urbe calechut uiſunť ditiſſimi mercatores:inumeriq; hi ſunt q regē tū muneribus tum ingēio ſibi conciliant:& fere ꝑ libito gubernāt cuncta: hēnt ꝑpea moſcheā in forol:& ibi cōmertia exercēt ſua:plerūq; ſunt mauri uiri acres& exerciti mercimoniis.In urbē itaq; calechut comportant aromata fere oē genus uidelicet cinamū:piper:garophilū:zinziberi:thus:lachā:ſūt ēt ſiluæ ſandalii cōdenſiſſime:non tamē huiuſmodi aromatū ḡenera ibi naſcunť: ſed fere undequaq; iportanť ab iſula preſerti:quæ abeſt ab urbe calechut leucis.c.lx.a cōtinēte aūt leucha una in eodem latere ubi ſita eſt urbs calechut:eo itur terreſtri itinere.xx. dieꝝ ſpacio:incoliť a mauris neq; chriſtiāis :mauri dominanť & inde plura aromata calechut exportanť: quoniā ibi ē emporiū & eoꝝ ſtatio:potior illoꝝ moneta appellať ſaraffi ex auro obrizo defecatoq;:hāc cudit ſoldanus ſiriæ dominus :pōdere noſtri nūmi aurei:eam granis binis excedūt ſaraffin:& ibi uenetoꝝ : & genuenſium aurei expenduntur :& moneta parua argētea : quā cudere ſoldanū arbitrantur.Ibi ēt ſunt panni ex ſerico oīum geneꝝ: coco alii: alii tirio purpura:uel bucino infecti:ibi ēt uidebis biſinum.i.cocum tirio infectum:& id genus complura ſunt:& panni auro intertexti pluri fariam:attalici dicunť: æra autem fabrefacta:& ſtannea uaſa plura comperies:& ut tādē finiā fere ibi nihil deſiderāt qd̄ ad humanū cultū ptineat:& hæc mea ſnīa ex Babilōia Egipti cōpoťtāť:chayrum appellāť.

Viri exerciti mercimoniis

Quas habeant merces

A quibus incolitur calechut

Saraffi potior eoꝝ moneta

Soldanus ſiriæ domin⁹

Biſinū quid

Attalici pāni

Babilonia ægipti chayrū appellať

Cap. LV.

De nauibus quæ cauent a magnete: & de precio aromatum.

POrtugallenſes in urbe calechut cõmorati ſunt: a die decimo-
nono maii uſq; in diem. xxv. auguſti: & ꝑ id tempus uiderunt
innumeras naues ut puta ſupra mille: ac qngentas: que ultro *Claſem magnã uidere*
citroq; comeant cõmertii cauſa: & preſertim aromatũ. Inter has naues
quæ magnitudie alias excedit nõ ẽ capax. cc. doliorum: earum ſunt magnæ
quædã: nõnullæ uero paruæ: unũ tãtũ malum hẽnt ideſt arborem: nec
nauigant niſi uentũ habeãt ĩ pupi: adeoq; æſtibus maris ĩterturbant̃ ut
nonnunq̃ ſemeſtri fere continuo ut tranquillum fiat mare expectent:
ſũmerguntur plurimæ: & miro artificio ſunt fabricate: ſunt tamen de
biles perinde ut armorum pariter: ac tormentorum ſint impatientes: q̃
uero contendunt ad ĩſulas ut inde cõportent aromata omne genus: fun-
di ſunt perq̃ medioceris: adeo ut paruo ad nauigandũ alueo egeant: aliæ *Aliquæ naues ſine ferro:*
ſunt quæ iccirco abſq; ferro ſunt: quoniam uim magnetis pauent: nam
is lapis uiſitur ſupra dictas inſulas: qua iter ipſi faciunt. dum urbi ap-
pellere uſu euenerit. Illarum ſtatio eſt in terra in luto tũnẽ. Id. n. curãt
ex compoſito ut tutius degant in arido: cum increſcit mare dant operã:
ut eius æſtu naues impellant̃ in ſiccum: & ibi tantiſper manent: donec ſi
nitis commerciis ſoluere illinc complacitum fuerit: mare ibi creſcit: & *Singulis ſex horis mare creſcit & decreſcit*
decreſcit ſingulis ſex horis: ut apud nos: uiſuntur aliquando in ſico na-
ues quingentæ uel. d. c. quæ res prope eſt incredibilis: pondus cinami
ideſt cantarorum quinq; præcium. x. aut. xii. ducatorum non excedit ſi
ſuam monetã conſideres. i. zaraffos: fere idem præcium erit: ut præfeci
mus. ubi uero legit̃: minore multo præcio: utputa ſex aureis pond⁹ uen
ditur cinami: tantũdem uendit̃ piper: ac gariophilum: zinziber uero di
midio minus. Lacha autem fere nihili uenditur: id efficit copia ingens. *Q uãti uendantur*
propterea uilipenditur. Itidem ſandaliũ cuius nemora uiſunt̃: pro his re
bus nihil præter aurum & argentum: aut choralium recipiunt: merces
uero noſtras præter linum paruifaciunt. Linum igitur ibi eſt in præcio:
nam noſtri nautæ camiſias complures præcio nõ mediocri uendebant *Linum ibi ẽ in præcio*
ꝑmutatiõe aromatũ: licet ibi tela ſit perq̃ ſubtilis & cãdida: q̃ (ni fallor
Babilõi: q̃ ẽ urbs Nili) quã cayrum appllãt. tundit̃ ut hic: ſi ſoluẽdum eſt
uectigal ꝑ cẽtũ qnq; ſoluunt. præcioſos lapides tulere paucos & eos ſe
re præcii nulli⁹: quoniã ut uerum fatear defuit eis aurum: & argẽtum: qb⁹ cõ
mercia exercebãt: dicunt ẽt ſubeſſe aliã cãm cur nõ tulerit lapides. q ui

delicet maiore precio q̃ autumauiſſēt uendebant. Itidem de margaritis aiebant: nos tamē ſecus credimus: ſed nobis pſuadem' eos perq̃ uili pre

Lapidũ multiiuga genenera

cio uendi: licet ab mauris emant: qui ſemper plus æquo rem eſtimant: proq; re una quattuor petunt: procaces nimium: attulere tamē hos lapides: uidelicet berillos: Topacios: zaphiros: adamātes: & criſolitos: aiunt tamē præfectũ claſſis emiſſe lapides p̄cioſos complures: argumento: q; oē ſuũ argentũ cũ lapidibus hmõi pmutauerit. uidelicet uaſa aurea argenteaq; celata: q̃ cā ſplendidioris apparatus ſecũ tulerat.

Cap. LVI.

De Mecha ubi eſt archa maumethis: & de Mōte Synai: & mari rubro:

Marī erithreum eſt mare rubrum

NAues q̃ comportant aromata omniũ generũ Inibi plærunq; eundē ſinũ præ grandē traiciũt: quē Luſitāi: & ſupatis illi' angustiis cimbis qbuſdā: mare Erithreũ. i. rubrũ traiciũt: dehic terreſtri itinere ad domum quæ dicit Mecha ubi maumethis archa uiſitur: quæ ab littore maris rubri abeſt introrſus itinere dieꝝ trium. Inde

Mons ſynai

ab Babilonē. i. chaiꝝ nilli cōtendunt: trāſeunt ad radices Mōtis Synai: & demum per ſicā arenā ubi turbo quandoq; adeo ſeuit pulueris: ut uē

Ingēs turbo

to puluis agitatus uiatores obruat: ita nonnullæ naues circũeunt totum eum ſinum: aliæ fluuium illum ubi cōperer̄ gētes multiplices ppe mau

Vinum creticum

ris adiacētes: cum qbus diutina bella agunt: reperit ēt ī calechut uinum maluaticum: qđ fert creta. i. cādia iſula: ex cayro tamē cōportat eo loci: aiunt ēt q; nunc anni octuagita faciunt: quib' nōnulli chriſtiāi albi eo

Habit' coꝝ.

iuere cōmertii cā. nā hi pileos gerebant in capite albos oblōgoſq; ut ſolent germani: barba his erat pmiſſa inter nares: & os: ut Bizantii mos eſt

Maſtuchi

aulicis: cætera tōſi: barbaſq; huiuſmodi maſtuchos appellant: hæ ferebāt uiros loricatos ferreis loricis: ac thoracibus: noſtris non abſimilibus: haſtiſq; quibuſdā utebant: tormenta ēt hēbant: ueꝝ noſtris minora: poſtq̃

Nouum genus hominũ

conſueuere ſingulis bienniis ſemel eo contendere: claſſem non mediocrē trahentes: utputa nauium. xx. aut. xxv. hanc gētē incole calechut adhuc neſciũt: merceſq; præter linum qđ deferunt cādidum ſubtiliſſimumq;: nauibus: malos quattuor habentibus: ut hiſpanæ: exportant aromata:

Tartari e roſcia

eos igitur ex germania aduenisſe minime arbitramur. nam id haud quaq̃ nos lateret: uerum plus fidei habet ut ſint tartari e Roſcia profecti ut referunt quidam: qui crebro arant maria: tamen breui ſperamus huius rei certiores fieri: interprete medio piloto: qui ſecum pfectus eſt nunc apud præfectum claſſis captiuum agit: nam nolens nauigat.

Cap.LVII.

De cibatu Regis calechut:& eius populi.

AD dictam urbem calechut chriſtianorum magnam uim tritici comportant mauri ſuis nauigiis:una die uiuit homo pane ualoris trium quatrinoꝝ:qui tertiā ſolidi ptem complent: panem conficiunt abſq; fermento:non habent clibanos:uerum ſub cineribus ut nos aliquando placentas:torrent:eumq; faciunt in diem:oriza abundat: & bobus:ueꝝ noſtris multo minoribus:abundant ēt lacte & butiro:aſiriis malis eiſq; dulcioribus:pomiſq; omnegenus cetrinis aliiſue fructib⁹ mitioribus compluribus:cariotas habent recētes:& paſſas:& prope fructus omnium geneꝝ:Rex eius urbis ab oī morticino abſtinet:nā is mos inoleuit apud eos ut ipſe rex:ac reliqui aulici: & probi fere omnes nihil edant:quod mortē patiatur:nullo ergo animali ueſcuntur hoc argumēto:q̄ dominus noſter chriſtus deus oīpotens tulit ſententiam ī chriſtiana hiſtoria:ut q̄ mortē intulerit:& ipſe pereat:alludentes ad illa uerba:q ferit gladio:gladio peribit:uiri potius ſtolidi q̄ ſimplices :at populus in promiſcuum & carnibus:ac piſcibus ueſcuntur ſoluti his curis: nō tamē necant bona animalia ut ſunt boues eoſq; benedictos dictitāt: & cū pretereūt cōtingūt manibus eoſq; deoſculanť ut nři ſimpliciores deoſculanť ſanctoꝝ imagies:cū manū ad os referūt deoſculādo nō alia magis de cā:q̄ qa ea tetigit imaginē:uerus itaq; Rex illoꝝ lacte uiuit ac butiro oriza quoq; & aliis compluribus:eūdē ritum ī cibatu aulici:& ſumates obſeruant:hic itaq; rex arrogāti ac ſuperbo faſtu recūbit:palmarū ſuco pro uino utiť:uaſe argēteo bibit:ita tamē ut uas labra nō cōtigat:ſuſpēſo itaq; uaſe:iſtar crateris uinū demittit gutati: & ori īfundit: piſces ibi noſtris haud ſunt abſimiles:regio frequens eſt piſcatorib⁹:maiores equos noſtris habent:uerum mauri eos non magnifaciunt.

Panē ſub cineribus torrent

Nullis aīali bus ueſcunť

Q ūo bibat rex

Cap.LVIII.

De cognitione chriſti quam habent:& de noticia pontificis Romani.

CHriſtiani qui urbē calechut incolunt:equitant elephantes:quoniam ea regio animalibus eiuſmodi abūdat:quæ ibi māſueſcūt facilime:rex cum aliquo contendit:trahit ſecum innumerā pe ditum multitudinem:nonnulli uero elephantis uecti regē concomitantur:rex uero humeris hominum nobiliū ferť.uiri pubetenus tātū ueſtiūtur:cætera uſq; ad īguia nudi:ueſte utunť cotonia:quoniā eo pāno abūdāt plurimū:utunť ēt pānis ſericeis:& imprimis illuſtriores: at alii aliis

Elephantes equitant

Rex a nobilibus fertur

Viri quomodo ueſtiant

Mulieres quomodo ueſtiantur

utuntur ueſtibus prout patitur illoꝝ cenſus:& opulentia: at nobilium uiroꝝ mulieres:etiam ſupra cincturã carnes uelant telis ſubtilioribus: Egregiæ uero feminæ uſq; ad pubem tantum:corpora tegũt. Mauri autem more ſuo ueſtiti ĩcedũt cooperti ad talos uſq;:abeſt hæc ciuitas ab

Quantum diſtet calechut ab uliſbona

uliſbona leuchis milibus:& octingentis quæ rõne ſubducta ut leuchæ cuilibet dẽtur .M.iiii.is numerus leucharum efficiet miliaria.xv.mille: &.cc.tantũdem metiri oportet in regreſſu:quare ſi penſitatius quis cõſideret quanto temporis interuallo id itineris perfici poſſit:comperiet

Quid ſit leucha

profecto tantam locorum diſtantiam metiri non poſſe citius q̃.xvi.mẽſe.mauri uero nautæ:ac ulteriores regiones duce ſeptentrione nauigãt

Quibus inſtrumentis nauigent

cum inſtrumentis quibuſdã ligneis:quadrãte:uidelicet & aſtrolabio : a dextris ſemper cum ſinum perſicum traiciunt :referũt pilote illorum.i. duces itineris ꝙ ad meridiem ſuperſunt inſulæ.xi.mille illis inacceſſæ: quas non adeunt:quoniam nimium tendunt ad meridiem adeo ut nõ ſit tutus acceſſus:forte fortuna hæ ſunt quas nuperrime rex Hiſpaniarum inuenit. In calechut habẽt mediocrem noticiam præſbiteri Ioannis:uerum non exercent inuicẽ cõmercia:neq; conſuetudines:quoniã multum

Chriſto credunt

abeſt ipſe ab calechut introrſus plurimum:chriſtum credunt natum ex uirgine Maria neq; peccaſſe unq̃:& ab Iudeis cruci affixũ mortuumq;:

Norunt litteras & ſua ligua ſcribũt

ac hieroſolimis ſepultum . Papam uero ſciunt Romæ degere alioquin Sanctæ Romanæ eccleſiæ noticiam haud habent aliam:norũt litteras: & ſua lingua ſcribunt.

Cap.LXI.

De aromatibus ubi naſcantur.

Quicqd eſt quo uita carere nõ poſſit ibi iueniť

VBi igitur ſunt innumeri elephantorum dentes:ac cotoni:ſaccariq; plurimum:& mea ſentẽtia quicquid eſt quo uita carere nõ poſſit eo hæc regio exornatur ditaturq; mirũinmodũ: creditur ue uinũ fore ĩ precio:quãdoqdẽ eo libẽter utunť ĩdi chriſtiãi : expetũt ẽt oleũ admodũ. Ibi ẽt eximie iuſticia coliť q̃ alibi gẽtiũ :nã ſi qs furať:aut occidit ritu Turchoꝝ palo adfigiť atrociſſime:q uero uectigalibus ĩponere uult;ſi depræhẽſus fuerit:totũ ꝑdit:merceſq; ludit oẽs. Inibi rurſus ĩueniunť unguẽta fere oẽgenus ut ſũt caſtoreũ:ambra:ſtorax:

Iuſticia ibi maxĩe coliť

Zellum

& id gen⁹ alia. ĩſula uero:q̃ mittit aromata zellũ appellať:ea ẽ ultra calechut urbẽ:ad leuchas fere.c.&.lx.ubi oriũť aromata:at arbores cinami

Vbi oriunť aromata

& pipis fert alia ĩſula ĩtrorſus cõtinẽtẽ.aiũt ẽt circũ urbẽ calechut naſci pip:& cinamũ:ueꝝ nõ adpſectionẽ:gariophila ďferũť ab rẽotioř plaga.

reubarbari ibi plurimum:& aromata minutiora cõplura: Zinziber i mediterraneis orit̃ electiſſimum: ſinus quẽ præfeci colit̃ eximie altrinſec⁹ ab mauris: poſthæc intellexi melius ab nonnullis ipſum tantum a latere uno habitari a mauris: ab altero uero uerſus meridiem ab indis chriſtianis eiſdemq albis: ut nos in litore maris æque: ac í mediterraneis. Is eſt tritici ferax plurimi fructuum: ac carnium: & ꝓpe oĩs annonæ: ide plura ad urbem calechut deferuntur: nam regio ubi uiſitur calechut: obducta eſt arenis: habet humũ ieiunã: & præſerti tritici: & id genus eſt ipa tiens: ibi etiã duo uẽti ſolũ flant in æſtate uidelicet ſubſolan⁹: & hieme Fauonius: ſiue zephirus: reg oium ſunt elegantiſſimi pictores: urbs muro ambit̃ nullo, uerũ domos cõtinenter: & í ordine poſitas uicoſq mauritico mor̃ hẽt: eadẽ iſula q fert cinamũ mittit & gẽmas abſolutiſſimas.

Cõplura ini bi aromatũ genera

Situs urbis calechut

Qui uenti ſpirent

Cap. LX.

Portus aromatum ſoldani.

QVo ad res Indas inuentas ab iſtis quibuſdã meis lr̃is reddidi uos certiores ſingillatim: poſt uero ſuperuẽit pilotus ille: quẽ ui ceperant. Is uiſus nobis eſt ex Dalmatia oriundus: tamen re uera erat iudeus ortus Alexandriæ: aut nõ longe ab ea terreſtri itinere: iuuenis admodũ indiã adiuit: nunc in urbe calechut uxorem habet: & natos: Is dominus erat q̃ttuor nauiũ: ibat ppea iterdũ cũ claſſe: & de ei⁹ regione mira referebat: de diuitiis præſertim: ac aromatibus: & cinamomo pq̃ eleganti: quæ oĩa ueniũt ex iſula quæ ultra calechut ad leuchas centũ & quinquaginta uiſitur: parumq abeſt ab continente: oram mauri tenent: piper uero: & gariophilũ mittit ulterior regio: & imprimis iudea: & ibi Rex Iudeorũ uidelicet illa decẽ tribuũ quæ ex ægipto traiecerũt in arabiam ſupato mari erithreo: adfirmãt etiã innumeros eſſe idolorum cultores: gentiles uocãt: & chriſtianos prope nullos: uerũ fallunt̃ plurimi q arbitrant̃ ob id chriſtiãos fore cõplures qđ uidelicet ecclesie uiſunt̃ cũ tintinabulis plurimæ: q̃ tẽpla tamẽ ſunt idolo: qđ ꝓfecto magis q̃drat rõni: nã abſonũ eẽt dicere: ꝙ ibi xp̃i nomẽ colat̃ abſq diuino cultu: & præſerti ab chriſtiãis. Igit̃ ibi: nec ſacerdotes cernunt̃ nec fiũt ſacrificia quæpiam: aſſeuerant itaq nullos eẽ inibi chriſtianos: q̃ eos q præſbitero Ioanni parent: q diſtant mirũinmodũ ab urbe calechut: cũ citra mare Erithreũ exiſtat non longe ab rege melindarum: in affrica introrſus multũ uerſus nigritas: prope guineam. Is preſbiter alibi ſoldano confinis eſt: haud longe ab nillo ubi Babilon urbs uaſtiſſima:

Inſula ultra calechut

Decẽ tribus quæ traiecerunt mar̃ erithreum

Qui parent præſbitero ioanni

De præſbite ro ioanne

nunc cayrum dicit. hic itaq; preſbiter Ioannes habet ſacerdotes: qui di uini exequuntur: ut nr̃i euangelia colunt: & obſeruāt: necnō alia eccle ſie mandata: ut reliqui chriſtiani haud contemnunt: parumq; in cultu di uino a nobis differunt: ſoldanus autem i mari Erithreo portum habet:

Quantum ex alexādria ad portum maris rubri

& ex alexandria ægipti ad portum maris rubri contendunt itinere terre ſtri dierum octuaginta tantum abeſt ab alexandria. Ibi uidebis aroma ta omnegenus: eo. n. comportantur ex urbe calechut: non longe etiā ab dicta urbe uiſitur quædam inſula diſtans a continente Leuca una: ubi innumeri piſcatores uiſuntur: qui Margaritas multiplices piſcantur: ibi nullæ ſunt aquæ ad potandum ſuaues: uerum hi nautæ proficiſcuntur ad quoddam flumen ſine utribus: ac doliis: ſed ſolis nauibus hauriunt aquam: armenta cum naues rediere illico currunt ad mare: ut aqua dul ci ſatientur: quam abunde naues (ut præfeci) comportant: hæc inſula

Occiderē boues capitale eſt

eſt citra Calechut itinere leucarum. lx. & colitur ab gentilibus. i. Idola tris: uachas & boues eximie colūt: utpote benedicta animalia: adeo ut ſi quis leſerit quodpiam illorum: Is protinus morte pœnas luat: nō aliter

De inſula ta probana

q̄ pro furto. In cibatu igit̄ animalia hmōi nō hēnt. De inſula uero Ta probanæ de qua ſatis ac ſuper ſcripſi alia non habemus: niſi q; credimus, ipſam innatare uaſtiſſimo pellago: & abeſſe plurimum ab continente.

Cap. LXI.

De inſtrumentis nauigandi: & quanti merces inibi uendantur.

Mirabilia de tēplo i urbe calechut

IN urbe calechut eſt templum quod ingredi nephas eſt. Impu ne id igredi nō licet cuiq̄ die mercurii āte meridiē: nā ſi qs an te id hore ingreſſus fuerit mox moritur ob demonum conſpe

Lampades p ſe accēdunt

ctum: qui per id tempus inibi fere innumeri cōſpiciunt̄. addebat etiam iudeus qui captus fuerat diem eſſe quendam in anno quo in dicto tem plo ſuapte natura lampades quæpiam accenduntur: & rem mō ſtrificā:

De arte quā obſeruant in nauigatione

ac portentuoſam efficiunt. Ibi nauigant abſq; pixide ſed ſolo quadrante ligneo: quæ res uiſa ē difficilis admodum: & ĩprimis cum cœlum inum bratur nubibus adeo ut ſtellæ uideri non poſſint: anchoras habent perq̄ mediocres: quas cum iaciant adhuc ignoramus: temones nauium alli gant funibus: & longitudine excedunt nauium tranſtra palmis ternis.

Merces eius regionis

omnia nauigia eius regionis fabricant̄ incolæ urbis calechut: quia ali bi arboribus: & omne genus lignis carent: potiores merces eius regiōis ſunt chorallia & æra fabrefacta i uaſa ut i cacabos: & ſartagines uel aha na & id genus plura: necnon in laminas. conſpicilia magnipenduntur

plurimū adeo ut alicubi gentium par unū conſpiciliū præcio uendāt eximio: ſunt etiam ibi in præcio telæ rudiores: uinum: & oleum: panni ex auro fere nulli: & alii panni fere omniū generum.

Conſpicilia ibi ſūt i præcio

Cap.LXII.

De Elephantis & titulo regis portugalliæ

Hic noſter Rex Portugalliæ in his rebus: animi eſt non quidem mediocris: uerum eximii: argumento eſt claſſis quam parat in expeditionem indicam: nam i preſens naues quattuor expediūt ac celoces duæ omni annonæ genere perq̄ munitæ: ut menſe ianuarii pſto adſint ingentiſſimis refertæ mercimoniis: inq; eis armamenta oēgenus: ut ſi forte fortuna rex calechut renuat oblatā cōditionē: & noſtræ gentis contubernia ſpernat: diſcat ui dare aliquando: qđ amice potuiſſet: hæret igitur animo illi ut cum opus fuerit ſua claſſe naues ſutiles: ac nullius penſi regis calechut profliget: qđ ſibi pro arbitratu ſuccedet: quoniam uix referre poſſum q̄ parui ſint momēti: & uiriū nullaꝝ: orientaliū meridionaliūq; nauigia: ubi noſtris collata fuerint: inter cætera: maria ſulcare nequeūt: niſi uētū hēant in pupi: uerū ibi nauiū prope infinitus numerus uiſitur: & ultro citroq; cōmeant ferentes aromata ſere omniū generum: potiſſima animalia eius regionis ſunt elephanti: his bella conficiūt: turres quaſdam imponunt eis capacēs triū uel quattuor uiroꝝ: qui de turribus huiuſmodi præliantur: moderatorē hēnt: qui turrita animalia regit ut cōmeminit plinius: eis reges ſe ſuaq; tutantur: alii in exercitu ad bella ducūt elephātoꝝ. M.Dc. alii. M.Dccc. alii minus: prout ſumptus exigunt illoꝝ: quādo naues appellunt onuſtæ: id ſit ui elephantorū: currūt effuſiſſime: & licet uix ſit dicto fides: fabulaq; cenſeatur: rem tn̄ uerā denarramus: aiunt etiā quāuis ibi ſit copia elephātorū: eos tamen uendi precio ingenti: ſi alias reſſpectaueris: præfectus claſſis noſtræ: nec alii lapides præcioſos tulere: quare nobis pſuademus haud difficulter: lapides huiuſmodi inibi haud quaq̄ reperiri: ſed e longiore regione cōuehi: ſitq; ppea: ut eius regionis principes magnipēdāt lapides præcioſos: ſtorax: caſtoreū: & alia id gen⁹ pluria: qcqđ autē deiceps de reb⁹ hmōi cōperti hēbim⁹ mox uobis colliqueſcet: hic rex nr̄ huꝝ regionū iā titulū gerit uidelicet rex portugalliæ: & algarbiorū citra: & ultra mare in affrica: & guineæ domin⁹: & p nautas ſuos cū arabibus: perſis: & indis cōmercia exercet.

Alti ai rex

Nauigia orientalia & meridiōalia pui facienda

Bella gerūt in elephantis turritis

Currūt effuſiſſime

Titul⁹ regis portugalliæ

Cap.LXIII.

Quomodo Rex manuel dedit præfecto claſſis regium Tropheum.

ANno.M.D.Rex Portugalliæ Sereniſſimus claſſem nauium duodecī in Indiā expediuit: cui præfecit Petrum quendam alia res: ac Abrilum Fidalcum: & hanc claſſem omni genere annonæ: & armamentorum communiuit diligentiſſime: tantumq; annonæ naues cōportarunt: ut uictui mēſium decem: & octo abunde ſufficeret: data eis lege: ut ex duodecī nauib⁹ decem ad urbem calechut cōtenderent: duæ uero ī arabiā. Igiť hæ duæ diuertunt cōmercii gr̄a ī eā regionem ubi loc⁹ eſt dictus Zaphal ſecus iter quo itur calechut: itaq; naues decem prædictæ eas merces domo ſecum attulere: quas crederent īdis: & Perſis haud fore ingratas: ergo octaua menſis martii anni prædicti nauibus iā præparatis itineri: rex Portugalliæ cōceſſit ad locum quendam ad ſecundum urbis lapidem: cui nomen eſt Sanctæ Mariæ de ballera nō alia de cā: niſi ut daret præfecto claſſis noſtræ regium Tropheum: hæc itaq; claſſis ſoluit illinc die lune nono martii cœlo ſereno: ac fœlicibus auſpiciis. Igiť die q̄rtadecima dicta claſſis ſupauit īſulas canarias. Item die.xxii. præteriuit capitis uiridis īſulam: item die.xxiiii. quædam nauis digreſſa eſt ab aliis: & quo conceſſerit adhuc nobis eſt incognitum: nam nuſq̄ apparuit.

Zaphal

Sancta Maria de ballera

Cap.LXIIII.

Quomodo naues iactabantur fluctibus.

VIgeſimo quarto aprilis die mercurii in octaua paſcæ: dicta claſſis uidit continentem quendam: ob quam rem gauiſi ſunt plurimum. propterea miſere exploratores: qui uiderent quæ gens illas terras incoleret: quæ mox comperere ibi eſſe arborum uim maximam: & gentem quandam littus obſeruantem. Iactis itaq; anchoris: rurſus cimbam mittunt quæ diligentius ſcrutetur regionem: ac ei⁹ incolas. Iuere igitur: & ubi redierunt: retulere gentem eſſe eius coloris qui medius eſt inter albū: & nigrū: eoſq; uiros habere habiliſſima corpora: ac capillum promiſſum: & nudos fore: ſicuti exeunt ab utero mr̄is omniq; uerecundia carere: & eorum ſingulos arcus ferre cum ſagittis: utpote qui littori fluminis cuſtodiæ præerant: uerum nullus erat in dicta claſſe: qui eorum linguam calleret. his ergo conſpectis cimba rediit ad claſſem: & dum nox humida cœlo præcipitat: ſurrexit atrox tempeſtas: quæ plærunq; noctu ſeuit: mane uero ſequenti

Nouū gen⁹ hominum

ſublatis anchoris adhuc undabundo mari:ac ſeuiente ꝑcurrimus tamē
litus quaſi ad aquilonē:flante Euro:ut ſi forte fortuna nacti fuiſſemus
portum aliquem:ubi tutius claſſis conquieſceret: tandem peruenimus
ad portum quendā ubi iecimus anchoras:ēt nacti ſumus ananinos qui Anani populi
paruis cimbis portabanẗ:hos adiuere e noſtris quidam:& duos ex eis ce
perunt:& ad præfectū claſſis duxere:ut intelligerent quæ nam gens ſo
ret:quoniam idioma illorum nemo adhuc ītelligere potuerat:nam nec
nutu :nec ſignis:quæ exponebantur intelligebant . Igiẗ præfectus claſ
ſis prædictos ananinos penes ſe nocte una habuit : & ubi uidit nullum
eſſe cum eis humāæ uocis cōmerciū: eos dimiſit indutos tunica inte-
riori:& ueſte alia birretoqꝫ:quod eis ſumme placuit: nam nudi incede-
bant:propterea omne genus ueſtis admirabantur:utpote ad rem hacte
nus non uiſam.

Cap.LXV.

De radicibus quibus panem ibi conficiūt:& quibuſdā aliis moribus.

EA die quæ erat octaua poſt feſtū Paſce.i.uigeſſima ſexta apri
lis præfectus claſſis nr̄æ decreuit miſſam audire : ꝓpterea iuſ
ſit præparari tentoriū:ſub quo diuina officia celebrarentur:&
poſt miſſaꝝ ſolēnia:oēs dictæ claſſis concioni diuinæ interfuerūt:eo ēt
cōuenere multi ex illis populis:q tripudiis:& ſaltationib' īſiſtebāt :qꝗ
cornu ītonuere dū diuīa celebrarenẗ:& mox peractīs miſſis unuſquiſqꝫ
dilapſus eſt in ſuam nauim.Incolæ uero regionis illius deſiliebant in ma
re:īmergebanturqꝫ uſqꝫ ad ulnas canēdo:geſtiendo: multaqꝫ alia læticiā
præ ſe ſerentia agendo:poſt hæc præfectus claſſis cum pranſus foret:ſi
gnum dedit cunctis:ut naues pro libito egrederenẗ.Itaqꝫ egreſſi omnes
cepunt cum īcolis eius regiōis ludere:magnā uoluptatē ſumentes :ex il
loꝝ ſaltationib':& tripudiis:& demū ceperūt exercere īuicē cōmercia :
nā incolæ pro panno:papiro:& aliis minimis:arcus:& ſagittas dabant:
& tādē in his ꝑmutationib' merciū totam diē conſumpſere .& inibi in
uenere flumē ad potandum ſuauiſſimum:& cum adueſperauiſſet redie
re ad ſuas naues oēs:at ſequēti die ꝑfect' claſſis decreuit:aqua:& lignis
rurſus nauē cōmunire.Igiẗ illi' iuſſu nautæ oēs aquatum & lignatum
profecti ſunt : adiuuantibus illis populis . nam cateruatim conflue-
bant:ut nobis eſſent auxilio . Iuere etiam e noſtris compluſculi : ut il-
lorum domos : & habitacula uiſerent: habitant enim longe a mari ad
tertium lapidem & permutarunt ſuas merces cum pſitacis : & radice ,

Ignamē radix qua cōficiūt panem

quadam quæ dicitur Ignamē:qua panis illorum conficitur : coq; utunt Arabes:nam noſtri pro his rebus dederūt ſupradictas merces:& ibi ſex dies ꝑmutando noſtra cum ſuis triuimus:quo ad mores illorum non ab re fuerit pauca commemorare:ſunt igitur ut ſupra meminimus coloris

Pardus color

Nudi ſemp incedunt

Faciē pigūt colore multiplici

In labro oris inferiori pforato oſſa & lapillos ferūt.

Quas habeant domos

qui ē inter nigrum & album:pardum appellant:nudi ſemper incedunt: nullus eſt eis pudor:neq; uerecundia: capillum ꝑmittunt : barbā uero & oculorū palpebras uellunt:& inibi depingunt uaria colore multiplici:ut albo:nigro:& cœleſti:necnon rubeo:& ferunt labrum oris inferius perforatum:& in foramine huiuſmodi ponunt oſſa inſtar claui:alii autē lapillos ferunt eiuſdem coloris: adeo ut uideatur totum labrum gēmatum:itidem mulieres agunt:ſuntq; ſine pudore:uerum pulcherrimæ:& capillos per humeros leniter demittūt:domos hēnt ligneas : quas foliis & ramis arborū cooperiunt : ſufficiuntq; eas innumeris columnis: & in medio eaꝝ ad parietem collocant rethe bombicinum appenſum:in quo homo inuoluitur :& rurſus rete aliud quoad continenter plura in ordine diſponant. Interq; ea rogos accendūt efficiuntq;:ut ī cœnaculo uaria cubicula:& retia parietum uicem ſupplēt:nam retibus diſcreta ſunt eorum habitacula.

Cap. LXVI.

De Pſitacis inibi repertis.

Lapidib⁹ ligna īcidunt

Pſitaci miræ magnitudinis

Ignames herba

Goſipium

IGitur eadem regio caret ferro & omnifariam metallo:propterea ligna incidunt lapidibus præacutis. abundant uero omni genere auitiorū: præſertim pſitacorum multiiugi coloris:tantæq; proceritatis:ut cum gallinis magnitudine contendant:e pēnis uero auium pileos & birreta conficiunt:terra abundat arboribus fere omnis generis:aquiſq; irrigua admodū:milium fert:& ignames herba unde panis illorum conficitur:necnon Goſipii mittit plurimum. Ibi animalia uidimus nulla:regio eſt uaſtiſſima:& an ſit inſula uel continens nondum ſatis liquet. uerum nos inclinauimus in eā ſententiam: ut ſit continens ob immenſam uaſtitatem :cœli eſt ſaluberrimi : & incolæ retia habent fere innumera:quoniam omne uitæ ſuæ tempus terunt piſcando:nā piſcantur piſces quaſi omne genus. Inter cæteros piſces qui inibi eminēt: unū uidimus:q̃ dolium non quidem mediocri craſſitudine excedit : & rurſus idē longitudine duo dolia ſuperat:& formæ eſt obrotundæ : caput hēt ut ſus:uerū oculos paruos:dentibus caret: ſed aures longitudine & latitudine brachii menſurā excedūt : in inferiori parte corporis

De forma cuiuſdā piſcis

duo hēt foramina: cauda illi eſt oblōga: eademq; lati ſupra brachii menſurā: & loripes erat. In aliqua corporis parte uidebat hērę ſuis cutem: corium denſum ſupra digiti menſurā. Interea tēporis dum illic agebamus: præfectus claſſis decreuit de his rebus Regē reddere certiorē: & i ea regione uiros duos iam ob ſcelera morti addictos dimittere: nam ex his complures ſecum trahebat. Itaq; illico præfectus claſſis nauim expediuit in Luſitaniā: quæ regem harū rerū certiorē facerēt: nec ob id numerum duodecī nauium minuit: quoniam hæc nauis ultra dictas duodecī naues ad tales caſus ducebat: lrę erant ei⁹ tenoris qđ narrabant ex ordine oīa nuperrime inuenta ab Luſitanis: hoc facto mox mittit quoſdā: q in littorē crucē eminentiſſimā figant ceu nr̄æ fidei tropheum: & i eodem loco duos (ut præfeci) morti addictos deſeruit: q ubi uidere ſe deſtitutos omni chriſtianorum auxilio flebant mœſtiſſime: at incolæ regionis illius eos ſolabantur miſerati eorum conditionem.

Loripes erat

Morti ob ſcelera addictos ſecū trahebant

Duo chriſtiani ad pedes crucis deſtituunt

Cap. LXVII.

De ingenti tempeſtate qua naues quattuor ſubmerſæ ſunt.

IGit ſequenti die quæ ſecunda erat martii anni eiuſdem explicuimus uela: iter dirigentes uerſus caput bonæ ſpei: & id maris iter leuchas fere hēt. M. cc. i. Miliaria. quattuor. M. die uero duodecimo eiuſdē mēſis nobis nauigātibus cometa quidā apparuit arabiā uerſus: cuius radia promittebant plurimū: ſicq; cometa diebus octo: aut decē iugiter appuit die nocteq;: & tādē die dominica. xxiiii. menſis maii: dum Iter nr̄um ꝓſequimur: & claſſis oīs fœlicibus uentis potiret: capientes uētū nō pleno Malo: ſed medio: ob pluuiam quæ præceſſerat: ecce uentus turbinis repentino flatu iuaſit nautas: egitq; ut naues ꝓpe omnes ſubmergerent: nā quattuor ex nr̄is nauibus iuertit ſubmerſitq;: nec ultra earū quāpiam uidimus: adeo. n. concite eas corripuit tempeſtas: ut eis auxiliari nequerimus: quippe qui parū: & nos aberam⁹ a morte: at naues ſeptem quæ ſupererant uentum in pupi accipiētes dei clementiæ haud diffidētes: nauigabam⁹: dum itaq; priore tēpeſtate perterriti mœſtiſſimum iter perſequebamur: ecce atrocior procella cepit mare interturbare: & effecit ut plus ſolito ſeuiret: adeoq; iactabamur fluctibus: ut uideremur cœlum conſcendere dum fluctus nos in ſuperiora impellebant: cum uero demittebamur ipſum acheronta petere arbitrabamur: tanta erat inundatio aquarum. uela facere uentis prohibebat tempeſtas: igitur Luctamur cum neptuno: & in uarias partes diſiungi-

Cometa apparet

Quattuor naues ſubmerguntur

Atrocior ꝓcella

G

Prætoria nauis

mur:eoq̧ diſcriminis peruéneramus:ut alteram conſpicére non poſſet:
nam nauis q̃ claſſis præfectũ uehebat.i.prætoria. cũ duabus aliis iter
alio cepit:quo tamẽ pergeret non ſatis ſciens:alia uero nauis quæ regis
nomen obtinebat:alio profecta eſt comitãtibus duabus aliis :at ea quæ
ſola ſupererat:Infœlicior cæteris errabunda p ſe mare ſulcabat:ſic itaq̧
alto iactati per dies.xx.hanc maris undabundi ſeuitiã perpeſſi ſumus.

Cap.LXVIII.

De zaphala auri mina.

TAndem ſextodecimo iulii fauentib⁹ ſuperis arabiæ littora cõ
ſpeximus:& illo nauigia dirigentes anchoras iecimus:erat ibi
ingens piſcium copia.cepimus ex eis complures :nec tamen
quiſq̃ noſtrũ continẽtẽ applicuit:ſolum.n.littori adhæſimus: uidimus
tamẽ regionẽ illã populis fere innumeris cultã:tunc ſublatis anchoris:
& ſecus littus iter perſequentes noſtrũ:plurima uidimus flumina:ac ani
malia compluria:erat ꝓfecto frequens habitatore cũ hominibus cũ ẽt
multiiugis animalibus:tandem nauigando ꝑuenimus ad quandam auri

Zaphala

minã.ea eſt in loco qui dicif zaphala:& ibi erant duæ inſulæ:ubi naues
duæ Mauroꝝ commorabanf cõmercii cauſa :hæ.n.aurũ uehebãt ad re
gnum melinde:quæ qdẽ naues ubi noſtrã claſſem conſpexere:mox effu
ſiſſime fuga ſibi conſuluere.terram petentes:& aurũ qđ uehebant i ma

Incidunt in mauros

re proiecerũt:ne nos eo potiremur:at præfectus noſter ubi hæc uidit
in eos uela fecit:cepitq̧ naues huiuſmodi in quibus parum adhuc ſupe
rerat auri:captos igitur compellare cepit:& percunctari quæ nam gens
foret:undeue ueniret: & quo pergeret:at Dux maurorum:Mauri ĩquit
ſumus regi melinde neceſſitudine arctiſſima coniuncti : ex inſula quæ
zaphal dicif uenimus:uxorẽ ducebã meã: & dum claſſem ueſtrã cõſpe
ximus.formidantes:terrã appellere feſtinãtius uoluimus:ea maris obru
ta eſt fluctibus.Idem caſus nato obtigit meo:tũ noſtræ claſſis dux ubi
accepit eum regis melinde affinem eſſe:egre tulit eorum iacturam:ſola

Honorifice excipit mauros

riq̧ cepit eos:honorifice admodum ipſos excipiens in memoriam tanti
regis.cum quo nobiſcum maxima amicicia intercedit:& imprimis cum
noſtro rege.Iuſſit itaq̧ ut illorũ naues reponerentur:& ſi quid auri ſu
blatũ fuerat id totum mox reſtitueref:tunc mauroꝝ præfectus percun
ctatus eſt noſtrũ ducẽ:an faſcinatorẽ hẽrent quempiã.qui incantationi
bus peſundatum aurũ extrahere poſſet:cui nř Dux infit:nos chriſtum
deum colimus : qui arcte nobis has Faſcinationes exercere prohibet.

ꝑpea ab re huiuſmodi tẽperamus: rurſus ab eo noſter præfectus querit ubi ſit dicta zaphala quã ipſi adhuc neſciebãt;uerum fama eius adducti adnauigabant:tum maurus ait zaphala eſt inſula quæ aurũ fert: ea paret regi mauro:qui inſulam incolit choloã nomine dictã:nec a uobis abeſt in eodem itinere quod tenetis:ſed iam eã præteriuiſtis nonnihil: tunc præfectus:ubi hæc intellexit:ſignũ dedit ut uela daremus uentis. ab noſtro itinere haud quaq̃ declinantes:tandem.xx. iulii applicuimus inſulam quandam ditiõis regis zaphal nomine Monzobinghe:ea eſt habitatore haud frequens:uerum ibi uiſuntur diuites compluſculi:qui inibi commercia exercent:eo igitur ubi deuentum eſt:corpora curabamus ducemq; itineris accepimus:pilotum appellãt:qui nos achiloã duceret: ea eſt inſula ubi portus eſt ꝑ q̃ opportunus non longe ab cõtinẽte, Igiť hinc ſoluimus achiloã uerſus littori ſemp adherentes:ubi innumeras cõſpeximus inſulas eximie cultas:ac ditionis eiuſdem regis:& tãdem achiloã ꝑuenimus uigeſimaſexta menſis eiuſdem:eoq; ſimul naues ſex deuenerũt uario itinere:at ſeptima nuſq̃ comparuit:hæc itaq; inſula parua eſt admodũ:& continenti prope coniuncta;regio eſt aprica: ac pulcherrima:domos habet eminentes more hiſpanico;& ibi locupletiſſimi mercatores:quoniam ſcatet auro:argento: ambra:caſtoreo : & margaritis. Incole induuintur cotono albo:necnon ſerico perq̃ eleganti:uiri ſunt nigerrimi.

Inſula choloa

Mõzobighe inſula

Achiloa inſula

Multæ inſule cultæ

Qualis ſit iſta inſula

Scatet auro: argento:ambra:caſtoreo & margaritis

Cap.LXVIIII.

De congreſſu regis:& Præfecti.

HAbito itaq; ſaluo cõductu quo ĩpune cũ rege colloq̃ poſſet ꝑ ĩternũciũ:prio cepit regẽ adire:miſſo igiť Alphonſo Furtado q uicẽ legati ſupplebat cõcomitatus ſex uel ſeptẽ uiris elegantiſſime(ut aſſolet)ĩdutis: his uerbis alloqtur regẽ:claſſẽ eẽ regis portugalliæ:q̃ eo acceſſerat ſolius cõmercii cã:ferreq; cõplura mercimonia:q̃ forte regi erunt haud ingrata:cupere ꝑpa præfectum claſſis regẽ corã uidere:ueꝝ ex mandato regis portugalliæ nõ poſſe ĩpune terre appellere:nec niſi in cimba regẽ adire poſſe:hunc eſſe ducum claſſium morem uetuſtiſſimum:ne correpto principe mox ruerent omnes:qui de eo pendent. Ad hæc rex reſpõdit:ſe deſcẽſurum perq̃ libenter ad mutua colloqa:ſeq; uiciſſim cupe p̃fectum uidere tãtæ claſſis. Igiť ſequẽti die cõuenere rex:& præfectus uecti cimbis uariis:nã nr̃i tormẽta expediuere gẽtẽq; oẽm cum ſigniferis:bucinatorib⁹:ac tibicinib⁹:& choraulis :at rex

Alphonſus regem alloquur

almadias exornat ſuo more:tibiis:& cātu exultans cohors nobiliū regē cōcomitatˀ ſuum. Igitur præcedētibus fecialibˀ colloquuti ſunt:tunc nři tormenta fere oēgenus exonerarūt:tāto fragore edito:ut marẽ totum cō tremiſceret:& cœlū reboaret eximie:quæ res:& regē:ac ſuos adeo pter refecit ut ſtupidi pene hæſerint oēs.his nunq̃ aſſueti:poſtq̃ mutuo collo quio uterq; potitus eſt ad ſua quiſq; rediit:ſequenti itaq; die rurſus præ fectus alphonſū emiſit:q cū rege nauaret opam de mercimoniis pmu tādis aliquādo:uerū longe aliter rex uiſus ē ſentire: q̃ præfecto pollici tus fuerat.plura.n.excuſabat & imprimis ipſum mercimoniū noſtrap; nō ege re:& piratas ppe arbitrari.re itaq; infecta alphōſus rediit ad claſſem: Inibi tamē ad tres uel quattuor dies cōmorati nihil conſecuti ſumus:In terea tēporis:rex metuens ne genti ſuæ uim inſereremus aliquam:inſu lā peditibus compluſculis cōmuniuit:hoc uiſo præfectus noſter illinc ſoluit:& uela dedimus uentis uerſus regnū melinde:& internauigādū longe ab littore multiplices conſpeximus inſulas ab mauris cultas:& ibi urbs quæ dicitur monbaza regis mauri: ſuntq; hæc arabiæ littora ab mauris culta:in Inſula uero introrſus aiunt eſſe chriſtianos:q ut di cunt magna bella conficiunt:Id tamen nobis fuit incompertū.

Rex & præfectˀ claſſis mutuo colloquuntur

Vrbs monbaza

Cap.LXX.

De muneribus Regis Portugalliæ miſſis ad regē melindæ.

IGitur die ſecūda auguſti menſis eiuſdē deuenimus ad regnū melidæ:& ibi tres naues regni Gābræ anchoras iecerāt:nam quælibet eap; capax erat amphorap; ducētū:hæ.n.mira arte ſūt cōpacte abſq; ferro uidelicet:ſed ferrumine neſcio quo:thure admixto: arcem nō hēnt i pra:ſed i pupi tātū caſtellū uulgo appellat:redibāt na ues hmōi ab indica prouincia:eo ergo ut applicuimus mox rex munere multiplici nos donari iuſſit:id munus erat arietes cōpluſculi: gallinæ ppe innumeræ:anſeres plurimi:& mala aſiria fere oēgenus:quæ qdem ſuauitate mira oia alia præcellūt:argumēto q egris: protinus eis guſta tis:plurimū cōferūt:ubi itaq; terrā appulimus: præfectus claſſis iuſſit de more ut tormēta exonerarēt:duoſq; negociatores emiſſit:quop; alter idioma arabicū callebat:eiſq; mādat ut regē ex ſe adeāt:illiq; renūtiēt claſſē hmōi adueniſſe:ut ipſum noie regis portugalliæ uiſat:& donet munere nō igrato:præfectūq; ad ipſum lras hēre ſui regis: quæ oia li bēs audiuit ſupraq̃ referre queā:& eū q liguā arabicā nouerat apud ſe ea nocte habuit:cū uero illuxiſſet mauros duos uiros haud inhonoros

Q uales eēnt naues regni Gambre

Q uæ rex miſerit munera

ad claſſem miſit: q arabico ſermone præfectū alloqrenť: his uerbis gratū uidelicet habuiſſe eius aduētū: rogareq̧ propterea ut ſi alicuius egebat: quod regis foret: eius rebus æque utereť ac ſuis: crederetq̧ eſſe in regno portugalliæ: quādoq̄dē erāt ſua oīa cū rege portugalliæ cōmunia: ob amiciciā quæ iampridē inter eos interceſſit: præfectus uero his auditis decreuit litteras: quas hēbat mittere ad regē: necnō mūera huiuſcemodi: uidelicet epipias quaſdā exornatiſſimas: par unū frōtaliū equorū: ſtapedes & calcaria argētea: pectoraleq̧ equi unius: & habito ſuper hac re conſilio uiſum eſt cunctis: ut munus regi offerret araſchorea negociatorū primus. hunc comitati ſunt cōplures ex nobilioribus claſſis præeuntib⁹ bucinatorib⁹: Rex itaq̧ ubi hæc audiuit illuſtriores quoſdā præmiſit qui occurrerēt negociatori: regia principis portui adiacet: & priuſq̄ appropiquarēt ædibus regiis obuiarūt mulieres quaſdā patinas igne plenas ferentes q̄bus iniecerāt odores fere oēgenus: adeo ut fragrātia multiplici oplerent totā terrā: his igiť odoribus excepti ad prīcipis regiā deueniunt: ubi rex in ſede regia ſedebat ſatrapis cōpluſculis mauris aſtantibus: q quūprimū munera uidit gauiſus eſt plurimū: acceptis ēt literis quæ ab altera pte ſubſcriptæ erāt charactere arabico: ab altera uero luſitano: quibus perlectis cepit cū ſuis mauris letari: & geſtirē: & tādē oēs uno impetu exclamarunt ī cœnaculo reddentes gr̄as deo: q eius pmiſſu cū tāto rege: ut ē portugalliæ domin⁹ iniiſſent fœd⁹: & amiciciā: his igitur oblectatus muneribus negociatorē rogauit plurimū ut tantiſper apud ſe ageret donec claſſis illic commorabať: quoniā mirūin modū gaudebat ſecū de rebus luſitanis cōmētari: & araſchorea reſpōdit id ſibi haud quaq̄ licere præfecto incōſulto: tum rex illico ſororium cum annulo ſuo ad præfectum claſſis mittit: qui ab eo impetret: ut araſchorea regi morē in petitis gerat: ſimulq̧ hortareť eū: ut regis: & regni rebus uti nō differret: huic itaq̧ mox dux claſſis eſt obſecutus: hoc accepto rex iuſſit domū ꝑ araſchorea magnificētiſſime præparari: datis prius oībus: quæ uictui erāt neceſſaria: ea uidelicet quæ regio meliora ferebat: ut ſunt arietes: gallinæ: oriza: lac: butirū: cariotæ: mel: ac fruct⁹: & id genus compluria: panē uero non miſit: quoniā eo haud utuntur. Itaq̧ triduo apud regem fuit araſchorea: & id tēp⁹ fere oē conſumptū ē i colloqis: & cōmētatiōib⁹ reꝝ portugallenſiū: nā res de rege portugalliæ adeo libēter audiebat: ut uix diſcedere quiret ab his colloqis: petiit ēt perq̄ auide: ut ipſe: ac dux claſſis mutuo frui poſſent alloquio: cui

Ad regē munera mittūť

Epipie

ſtapedes:

Suffitu odorum excipiunť ab mulieribus

Littere altriſecus ſupſcripte

Araſchoree puiſum eſt de cōmeatibus

araſchorea inq̃t:res ſereniſſime:ſcito duci nr̃o minime unq̃ licere terrã appellere ne claſſem deſerat:tu uero ſi tibi cordi hæſit uirum compellare id non conſequeris:niſi cimba uectus:perinde:ut mare non deſerat: quoniã hoc eſt noſtri regis edictum.

Aquiloe rex

Itidẽ fecit aquiloe rex:ubi ſibi complacitũ fuit conuenire ducem:ſubrecuſabat rex quippe q cũ eſſet tanti ad minorem ire dedignabat̃:tandẽ perſuaſus araſchoreæ uerbis cõſenſit:tunc araſchorea certiorẽ præfectum claſſi de geſtis apud regẽ fecit: q̃bus acceptis dux claſſis cimbas paruas exornari iuſſit:prouiſo prius ne claſſis iret ĩ diuerſa:cimba uero:qua uehebatur taliter exornabatur:

Splendor aparatus

primo ſtrata erat coco:& purpura:& aliis auleis inumbrata:necnõ uiris ſtrenuis: eiſdemqꝫ armatis cõmunita:at rex:& ſuos cimbas:almadias uocant:ſuo ritu exornat:iuſſit etiam equum ſibi ſterni more luſitano:uerũ non inueniebatur qui hanc operam nauaret neſcientibus eis noſtrum morem:noſtri ergo equum huiuſmodi ſtrauerunt:ſtrato itaqꝫ equo rex ſcalas deſcendebat:quibus deſcenſis mox affuere regni illuſtriores qui

Vana ſupſtitio

inibi regem præſtolabantur.arietem habentes:quem ubi rex deſcendit exenterarunt: & exenteratũ equi pedibus ſubigunt. mox ab rege equite conculcandum:& is mos eis pro cerimoniis & faſcinationibus priuſq̃

zanbonbac

rex domum exeat:& clamore ingenti edito regem perſequebãtur:hũc morem etiam ſeruant in zanbonbac:rex igitur:& dux conuenere:amiceqꝫ ut ſunt collocuti:in ſua quiſqꝫ loca dilapſus eſt:non prius tamẽ uale dixit regi præfectus:q̃ ab eo impetrauerit ducem itineris hoc eſt pilotum:qui iter ad calichut optime ſciret:ubi itaqꝫ rex domum rediit:ducem rurſus donat munere multiplici.i.eduliis fere oẽgenus:ꝓmiſſumqꝫ

Inibi duos dimitit addictos morti

mittit pilotum.Is erat ex naui chombaie:probe ſciens itinera:dux uero noſter inibi duos addictos morti ob ſcelera: reliquit unum apud hanc gentem melinge regni dimiſſit:alterum uero nauem combaie (de qua pilotum ſuſceperant) ſequi uoluit:Itaqꝫ ſequẽti die que erat ſeptima auguſti iter cepimus uerſus calechut:incipientes ſinum magnum traiicere:qui non longe eſt ab mari perſico.

Liber tertius nauigationis factæ ex uliſbona.

In calechut.

Cap.LXXI.

De mari Rubro:ac perſico necnon de inſula agradida.

DVm itaq̨ regnũ melindæ deſeruimus a latere urbis. inſignis eſt relicta: eam mauri incolunt: diues eſt: & pulcra admodũ: & paulo ſupra uiſiť magna inſula: inq̨ ea urbs altera iñcincta muro & pulcritudine cum ſupiore contendit: ad inſulã itur ponte: cuĩ nomen ẽ Zognotorre: & dum ultra prouehimur mox occurrunt anguſtiæ maris rubri: quæ latitudine patent leuchæ: & dimidiæ: ibi eſt Mecha. i. arca maumethis: & diuæ caterinæ mauſeolũ ſitum in monte qui dicitur ſinai. Inde exportantur aromata quaſi omnium geneꝶ lapideſq̨ præcioſi deferunť in Babiloniã nili: cui nomẽ eſt cayro: hæc aduehunť dorſo dromedarioꝶ: q ſunt camelli electi. In hoc mari ſunt complura referenda digna miratu: ſupato anguſtiaꝶ oſtio: mox mare perſicum uiſitur: & in eo prouinciæ compluſculæ: quæ magni ſoldani regna contingunt: nam mare rubrũ: & perſicũ ſunt duo ſinus: quos oceanus meridionalis: ſiue indicus facit. Igiť in ſinu perſico eſt inſula parua dicta Gulphal: ubi innumeræ ſunt Margaritæ: & in hoſtio huius maris perſici eſt inſula pergrandis dicta agremus: quæ paret mauris cum alia inſula gulphal: ex ea itaq̨ inſula agremus equi complures ueniunt: quos mauri ducunt in indiam: ueduntq̨ præcio immodico. In hac regione fiunt commercia prope innumera: ſuperato itaq̨ ſinu perſico: mox ſeſe offert ꝓuincia combara: quæ regem habet: & feracitate: ac delitiis omnibus contendit cum lautioribus totius orbis ꝓuinciis: inq̨ ea tritici: ſiliginis: orizæ: ſacchari plurimũ: pãchaia a latinis dicitur unde uirgilius: totaq̨ thuriferis panchaia pinguis arenis: hæc itaq̨ Thura mittit per totũ orbẽ: ſericum ẽt & xilon: multoſq̨ equos: & elephantos. Rex ſeruit idolis: & nuperrime regnum inauguratus eſt perſuadentibus mauris: qui ibi ſunt frequentes. Idolaq̨ colunt fere omnes: interq̨ eos mercatores compluſculi ſunt: qui hinc cum arabibus. Inde cum indis commercia exercent: ab his auſpicatur india: & per eius latus itur in urbem calechut: & in eo latere complures uiſuntur prouinciæ: & maurorum regna idola colentium: tandem uigeſimoſecundo auguſti applicuimus ad eam prouinciam: quæ india dř: quæ ditionis eſt regni Goge: eaq̨ cognita: iter noſtrũ pſeq̄bamur: donec deueĩm⁹ ad quãdã puã iſulã q̄ dř angradida: & ab mauro quodam poſſideť: inq̨ eius umbilico lacus ingens: qui aquam potu ſuauem haurientibus propinat: alias culta: nunc inculta admodum: auri eſt ferax: & ab continente. M. duobus abeſt. Illac tranſeũt

Anguſtie rubri maris

Diue Caterinæ mauſoleum

Dromedarii qui

Inſula gulphal

Agremus inſula

Combara ꝓuincia

Panchaia

Virgilius

Idola colũt

Vbi auſpicatur india

Goge rex indie

Angradida inſula

Mauri:qui mechā adorant:dum ad urbem calechut contendunt:cogū
turq; ea tranſire ob aquarū ac lignorum penuriam:quæ alibi gentiū eſt
maxima:itaq; eo tandē deuenimus:& iactis anchoris in terrā deſcendi-
mus:ut & aqua:& lignis rurſus claſſis cōmuniretur:fuimuſq; ibi p̄ dies
fere.xv.interea obſeruabamus an almadiæ meche aduētarent:quoniam
decreueramus eas(ſi poteſtas fuiſſet ī noſtris manibus)capere:dum igi
tur ſic īmoramur cōducebāt ad nos multa undeq̄q; populi q̄ libēter no
biſcum loquebanť.pluraq; referebāt:eos ppea honorifice excipi a nobis
claſſis præfectus iuſſit:& in ea inſula uiſebatur parua admodum claſſis

Diuinis inſi-
ſtunt

ubi compluſculis diebus īmorati diuinis īſiſtebam⁹:ideſt ſolemniis miſ
ſarū:& unuſquiſq; nr̄um ſacrā Euchariſtiā ſumpſit(nā ibant nobiſcū
complures ſacerdotes:ut cū negociatore nr̄æ patriæ uitam ducerent in
urbe calechut)pactis igiť diuinis:ligniſq;:& aqua rurſus cōmuniti fru
ſtra expectantes naues mechæ.Illinc ſoluimus ad urbē calechut contē
dentes:quæ abeſt ab hac inſula leuchis.lxx.

Cap.LXXII.

Quomodo dux claſſis profectus eſt ad regem calechut.

Fere omnis
populus effu
ſus eſt ut no
ſtros exciper

ITaq; die.xiii. ſeptembris eiuſdem anni p̄uenimus ad urbē ca
lechut:cuius īcolæ :ubi nr̄i aduent⁹ certiores facti ſunt:effuſe
nobis occurrerunt uecti cimbis extra urbem ad primam leu-
chā.Inter eos:q̄ nobis occurrerūt:erat q̄dā mercator de guſurate locu
pletiſſimus:ac nōnulli urbis primores:qui nr̄am adeuntes claſſem p̄to
riā nauim ingreſſi ſunt:his uerbis ducē conſalutantes:regi placere plu
rimum q̄ incolumes aduentauerint: quodq; nihil illi gratius obuenire
poſſet:q̄ q̄ utanť regis opib⁹ & auxilio:poſthæc:uiſa regis erga nos be
niuolētia anchoras iecimus ante urbis mœnia:tormētaq; exonerari iuſſi
mus:quæ res adeo p̄terruit urbis incolas:ut dicerēt contra noſtros nul
las eſſe uires : præter deorū:cū itaq; aduesperauiſſet dedimus membra
quieti:cum uero illuxiſſet:præfectus ſtatuit mittere ad regē īterpretes:,
quos ſecū adduxerat ex uliſbona:ex his unus erat Maurus chriſtian⁹:re
liq indi:q̄ oēs p̄be nouerant idioma Luſitanorū:ueꝝ erāt adhuc gētiles

Habito co-
meatu contē
dunt ad regē

hoc eſt idolatræ piſcatoreſq;:hos itaq; eleganter īdutos ad regē mittit:
qui ubi conſalutauerint eum:ſecuritatē adeundi regis impetrent: ſaluū
conductū appellant:adiuit itaq; regem maurus:compoſq; uoti fact⁹ mit
tit ſaluumconductum ad præfectum:cæteri autem indi regem non ui-
dere ob id quod eſſent uiri nati obſcuro loco : nam Rex huiuſmodi

id pro faſtu obſeruat:ne adeant ipſum ignobiles:prout latius referem⁹ in ſequentibus:ſalui conductus tenor is erat:ut liceret impune cuiq̃ in terram deſcendere:hoc accepto præfectus claſſis Alphonſum Furtadũ mittit ad regem interprete comite:qui Arabicam linguã optime calle-bat:quibus dat in mandatis:ut ad regem hæc proferant: claſſem eſſe regis Portugalliæ:& eo ſolum aduenisſe:ut cum eo commercia exerceant ineantq̃ fœdus & amiciciam non uulgarem : regem propterea alloqui coram:id fieri non poſſe ex ſui principis præſcripto:niſi prius datis eis obſidibus quos ipſe nominauiſſet:& hi erant urbis primores: his expoſitis:Rex conditionem renuebat:excuſans ualitudinẽ aduerſam:& defeſſam ætatem obſidum quos uocauerat:adiiciens ad hæc ſe alios daturũ qui maris ſeuiciam tollerantius perpeti poſſent:admirabaturq̃ plurimũ de propoſita conditione:& in his diſceptationibus biduo uel triduo hæſitauit:tandem decreuit conditionem haud aſpernari : cuius rei certior factus dux claſſis ſe præparabat expeditioni . Inſtituebatq̃ commorari cum rege:& ternos:aut quatternos dies inibi conſumere:ſecumq̃ adducebat uiginti aut triginta uiros honoratiores claſſis eoſdem eximie cultos:& adornatos:habebat etiam ſecum aulicos:& alios complures : qui illi more Regio inſeruirent:uaſaq̃ celata compluſcula tulit : ut honoratior fieret:his rebus quæ ſuapte natura magnificentiam præſe ferunt : prouiſo prius de præfecto claſſis:cui iuſſit ut obſides pq̃ honorificẽtiſſime exciperet:haberetq̃ ĩ delitiis:donec ipſe rediret:poſtero die rex uẽnit ad littus:ubi erat quædã domus mari fere adiacens ut cõmodius præfectum claſſis exciperet.Itaq̃ miſit quinq̃ uiros ex primoribus urbis q̃ tantiſper illic commoraretur donec præfectus claſſis rediret iuere.Igitur ad claſſem ſeniores urbis longum ſeruorum ordinem ſecum trahentes necnon tibicines & choraules : ſatellitesq̃ compluſculos : enſes & clipeos ferentes : his uiſis Dux claſſis uectus cimba naui egreditur ſua & ad littus contendit:ubi uero optimates obſides appropinquauere claſſi : prius naues ingredi nolebant : q̃ in terram deſcendiſſet præfectus:qui licet nondum appuliſſet portum:eo tamen contendebat pleno gradu ſuamq̃ ſuppellectilem præmiſſerat:ut mos eſt principibus : diu igit̃ diſceptatum eſt de hac re:obſidibus renuentibus nauẽ ingredi : ni terrã dux primo teneret:dũ ſic cõtẽdit̃ ara ſchorea it ad eos: hortaturq̃ ut pſidie ſuſpicionẽ oẽm exuãt:eo ueniſſe nõ ut imponãt eis:ſed ut eoꝝ amiciciam promereantur:tandẽ his adducti uerbis:nauim ingreſſi ſunt

Rurſum regem adeunt

Rex anuit tandem

Lõgũ ſeruorum ordinẽ poſt ſe trahunt

Futuri obſides

intrepide:at præfecto iam terræ appulſo it obuiam nobiliũ decentiſſima cohors:ipſumq; honorificentiſſime excipiunt:& humeris imponũt ſuis.nec terram contingere patiuntur:donec ad principis regiam peruentum eſt.

Cap.LXXIII.

Torus regis calechut

Habitus regis

Adamantes duo

Sedes regia

Currus

Buccinæ aureæ & argenteæ

TGit rex calechut edes eminentiſſimas habitat:habens ꝓ thoro regio locum concameratũ inſtar ſacelli cuiuſdam. peluis figurã referebat ut nos quandoq; imagines ſanctorũ collocam⁹ ſuppoſitis.xx.puluilis ſericeis:necnon inſtratis auleis. thronũ panno ſericeo inumbrauerat:qui purpurã preſentabat:ipſe uero nud⁹ conſpiciebatur totus:circumduxerat bombicinum panum candidiſſimũ:eũdeq; ſubtiliſſimũ:quẽ auro exornauerãt:in capite gerebat birretũ aurei panni:qui caſſidem ferreum referebat:perforatas hẽbat aures: inq; eis adamantes:& ſaffiri unioneſue duo:quoꝝ alter obrotũdæ figuræ erat:alter uero inſtar piramidis:nucis auelanæ magnitudinẽ excedebat:ĩ brachiis uero.armillas aureas:a cubito uſq; ad manũ:diſtinctas lapidib⁹ præcioſis innumeris:eiſdemq; incredibilis ualoris:crura uero pariter exornabãtur:& in digito pedis uernabat lapis præcioſus ſplendore incompara bili.condalia ẽt in digitis manuũ:hoc ẽ annulos omnifariam hẽbat ſmaraldos:adamantes:& id gen⁹ alios complures.Inter hos lapides:quidã fabã magnitudine ſuperabat:balteumq; hẽbat aureũ gẽmis innumeris diſtinctũ:adeo ut eſtimationẽ omnẽ excederet:a latere uero regiã ſedẽ argenteã:quæ baſes:& bracteas aureas habebat:eaſdem gemmis multiiugis uariatas.In ſua regia conſpeximus currum quendam:id eſt genus uehiculi nos carpentum dicimus .miro lapidum & gemmarum apparatu cõdecoratum:eo uectus fuerat ex ſolita regia ĩ has maritimas ædes id genus uehiculi trahunt uiri duo,hunc exornabant.xv.uel.xx.bucinæ argenteæ:quaꝝ tres erãt ex puro auro ac ponderis non mediocris adeo ut eaꝝ quãlibet uir un⁹ ferre neqret:oras uero earum ditabant lapides præcioſi:eaſq; mira uarietate diſtinguentes: his adiungebãtur uaſa quattuor argentea:trulaq; aurea:& ex auricalco magna candelabra: in quibus tortus filus oleo immerſus conflagrabat:quæ res erat ſuperuacanea:uerum arrogantiam præſeferebat:& celſitudinem principatus:huic genitor eius aſtabat necnon germani duo:longe ab Throno paſſibus quinq; uel ſex ſtantes:omni ſplendoris apparatu condecorati: poſt eos paulo longius ſtabaut innumeri optimates:ac pricipes reguliq; diuitiis & ipſi q̃ maxĩe onuſti.Itaq; prefectus claſſis hæc uidẽs ad Regem ibat.

manum eius exoſculaturus: uerum annuere aſtantes ut a congreſſu tem perans propius non accederet regi:quandoquidem is eſt mos illorum ut regẽ contingat nemo.continuit ſe igiť præfectus noſter:cui mox ſedes allata eſt:ut ſedendo regem alloqueretur:quod non mediocris honoris eſt ſpecimen:cepit igitur alloqui regem præfectus:promens quæ iuſſe rat portugalliæ rex:& illico litteras protulit: quæ lectę fuere regi:nam charactere arabico exaratæ erant: his peractis præfectus ad claſſẽ nũcios miſit: qui munera regi ferrent:quæ in ſequentibus explicabuntur.

Præfectus claſſis regẽ calichut allo quitur

Cap.LXXIIII.

De muneribus miſſis ad regem calechut.

PRimo uas aureũ celatũ in quo Principes de more manus ab luũt:maluuium appellamus:deinde uas aliud argenteũ idemq; inauratũ coopertumq; cooperculo argẽteo miro modo fabre facto.Item clauas duas argenteas cum catenis argenteis.Item puluinos quattuor per grandes uidelicet duos coopertos aureo pãno: duos uero alios ex ſerico purpurei coloris.Item conopeũ unũ ex pãno aureo cũ laciniis diſtinctis auro ac ſerico coccineo:cumq; eo tapetem magnũ:& ſtragula duo ditiſſima:alterũ figuris inſignitũ : alterũ uero arbuſculis ac foliis uirentibus diſtinctũ:deinde guturniũ argenteũ quo guttatim per colli anguſtias aqua infundiť manib⁹ pari opera: & ornatu elaboratũ:uti uaſa ſupius deſcripta.his ſuſceptis muneribus:necnõ uiſis lřis:& legatione audita uiſus eſt letari plurimũ:ppea hortatus eſt præfectum claſſis ut diuerteret in eas ædes:quas ſibi parari iuſſerat:interea dixit ſe miſſurų captum eos obſides quos pignori dederat præfecto : quoniam uiri erant patricii clariq; admodum:nec uſq; in illam horã cibi aliquid ſumpſerãt:aut potus quãdoquidẽ ipſi pro lege hẽbant:ut in mari cibũ non capiant:nec bibant:eſſentq; uſquequaq; inſomnes:addiditq; ſi præfecto complacitũ erat naues repetere ſuas:id pro arbitratu faceret.quoniã eoſdẽ obſides in craſtinũ ſe daturũ pollicebať:ut rurſus ipſe redire ad regem poſſet expediturus commercia.Igitur Dux nř claſſem reuiſit:relicto interea alphonſo fartado cũ ſociis ſeptem:uel octo:quĩ illi domi iſeruirẽt:dũ itaq; littus deſerit præfect⁹ nř:uerna qdã illoų nobiliũ præuẽit prefectũ:& citatiſſimo gradu cõtẽdit ad obſides nũciãs præfectũ receſſiſſe:q ubi hæc accepere ſeſe præcipites e nauibus in mare de derũt:qd uidens araſchorea negociator præcipu⁹ illico cõſcẽdit cimbã & mox duos obſides cepit:cumq; eis tres uel quattuor uernas : reliqui

Maluuium

Conopeum

Guturnium

In mari non comedunt

Obſides in mare ſe pre cipitant

uero natando euaſere. Interea præfectus claſſis ſupuenit:& eos obſides
quos nactus eſt in inferiore parte nauis poni iuſſit:ne & ipſi in mare de
ſilirent:deinde monuit regem de compertis: queſtus de geſtis per obſi
des:reiiciens cauſam huius rei in quendam regium amanuenſem: adde
batqꝫ i carcerē trudiſſe obſides ob id qd̄ timeret ſuis :qꝫ adhuc in terra
apud Regem agebant:& inſuper ſuam ſuppellectilem repetebat : ſpon
dens ſe q̄primum dimiſſurū obſides:ubi ſui dimitterentur . Iuere igit̄
ad regem noſtri legati cumqꝫ eis duo ex illis quos ceperamus in alma-
Rex cali- diis:& tota nocte præfectus claſſis præſtolatus eſt reſponſum . Poſtero
chut cū exer autem die rex ad littus acceſſit ſtipatus cohorte decem : aut duodecim
citu ad litt⁹ mille hominum:& cum eis noſtri quos cum ſuis permutaturi erant. In
accedit. terea expediunt̄ uiginti aut triginta almadiæ quæ cum noſtris qui per
mutandi erant contendunt ad claſſem:ubi igitur in conſpectu fuere ꝓ
pius accedere non audebant:hæſitabundi omnes an prius darent capti
uos:q̄ ſuos redimiſſent:& inter ſpem & metum poſiti:totam diem fru-
ſtra cōſumpſere:rurſus ad littus redeuntes: & cum terram appuliſſent
De ꝑmutan nobis conſpectis probris:& maledictis noſtros inceſſebāt:identidē mor
dis captiuis tem ac ſupplicia minitātes:quare noſtri noctē illam ꝑ uarias animi inter
contentio turbationes:& corporis moleſtias tranſegere : ſequēti tamē luce iterum
rex mittit ad præfectum internuncios:nuncians ſe ultro ſuos ad eū mit
tere inermes cum captiuis chriſtianis exhortans plurimū ut ipſe remit
teret obſides:quos penes ſe habebat:mittit itaqꝫ dux noſter cimbas ſuas
ad almadias : ut tandem aliquando permutatio fieret captiuorū cōuene
re cimbæ utrinqꝫ:& ſuppellex reddebat̄ noſtris:cum ſenex impatiēs mo
ræ ſeſe in mare iecit:tunc noſtri indignati plurimum & ſenem capiunt:
& alios in mare trudunt : poſtridie Dux compaſſus ſeni qui famem tri
duo ſuſtinuerat:eum ad regem miſit rogans:ut & ipſe remitteret adole-
ſcentes duos qui inibi adhuc retinebantur:remiſſitqꝫ omnia eorū arma:
quæ capta fuerant in almadiis . his uiſis rex pudore uictus adoleſcētes
ad præfectum mittit. Poſthæc triduo continuo nemine ultro citroqꝫ cō
meante:ſed omnibus ſeſe domi continentibus:præfectus tandem decre
uit regem rurſus his agredi uerbis:ꝙ uidelicet commercia inter eos fu-
tura eſſent:ſi iterum obſides darentur:cum uero hærerent omnes : nec
Frācifc⁹ cho inuenirentur qui barbaris ultra fiderent ob præteritam perfidiam:Fran
rea adit re- ſciſcus Chorea eques ſe ipſum obtulit id munus obiturum:ſeqꝫ Re-
gē calechut gem aditurum intrepide clara uoce profeſſus eſt:ita actum eſt:Regem

adiuit: ipſumq; certiorē fecit uenturū araſchoreā ad regem de mutuis mercimoniis tractatuꝝ: uerū id haud quaq̄ fieri poſſe: niſi rurſus obſides dent: nā petebat pro pignore mercatorē quendam locupletiſſimū Gugeratum noīe: tum is mercator reſpondit ſe mox miſſurum nepotes quos hēbat duos: quod regi admodum cōplacitum fuit. Itaq; ſequēti die de his omnibus præfectus ab franciſco certior ē factus: quous ꝑceptis araſchorea itineri ſe accinxit: prius obſidibus in poteſtate habitis: cū ergo terrā araſchorea appuliſſet: & dies iam inclinaret uiſum eſt ad claſſem redire ut ibi noctem tutius agerēt: poſtridie uero ad regem contendit araſchorea nauaturus de cōmerciis opam: quā franciſcus regi pollicitus fuerat: huic igit̄ Rex perq̄ cōmodas ædes dari iuſſit: q̄ erant illius uiri locupletiſſimi: cuius ſuperius meminimus: cui ēt ab rege demandata erat prouincia ut araſchoreā mores regionis ſedulo doceret.

Gugeratus

Araſchorea ad regem ꝑficiſcitur

cepit itaq; araſchorea negotiari: nec mercari poterat niſi per interpretes arabas: neq; regē adire quibamus niſi mauris mediis: qui ſuapte natura inuidi nobis aduerſabant̄ & iugiter imponebant: nō tamē eoꝝ impoſtura nos diutius latuit: nam id curauerant: ut dum negociabamur apud eos: nemo noſtrū ad claſſem contenderet: ſi tamen in terrā e nr̄is ibant aliqui excipiebantur ab eis: ſed redeundi nulla copia dabatur: qđ uidens dux claſſis credidit fraudem ſubeſſe: & uentis uela facere iuſſit: & cum rates iam altum tenerent conſpectæ a noſtris per internūtium ꝑceleri cimba uectū: reuocatæ ſunt ad portū: rebus igit̄ pacatis araſchorea cōmercia exercebat cū barbaris: & adeo res conquieuere ut iam intrepide noſtri negociari quirent. Is tamen mercator mauros qui nepotes pignori oppoſuerat ſuos: eos repetebat nos fere infenſus obſeruans: tum rex alio accerſito uiro turca protinus iubet: ut noſtra non incurioſe curet: alias ue paret ædes: ut mitius pacatiuſue noſtras diuenderemus merces: hoc facto indies melius noſtra ſuum effectum ſortiebantur: nam uendidim⁹ multa: compluraq; emimus: & inter nos uiguere ſpacio duorum menſium mirabilem in modum commercia: rebus itaq; noſtris nundinatis. It ad regem araſchorea & gratias agit quas poteſt maximas: inuicem Rex multa pollicetur: hortaturq; plurimum: ut cepta mercimonia deinceps proſequantur intrepide: nec prius eos miſſos facit: q̄ edes illis perpetuo donauerit: ſuper qua re confecta ſunt diplomata hoc eſt regiæ litteræ: quæ uicem ſupplebant priuilegii. hæ.n. ex ære erant ad ipſos. ad regem uero Luſitanum ex auro puriſſimo. Is eſt ſuus mos

Commercia cum barbaris exercent

Diplomata conficiūtur

exarandi: erecta et ſunt de iuſſu regis trophea regia ſupra domũ: ut ſic aedium indennitati cõſultũ foret: contendit itaq; ad claſſem araſchorea & litteras ꝑfert regias ac obſides reddidit q̃primũ: altiſſimaq; pace frue bamur: iam alter fidebat alteri: & de obſidibus nulla mentio fiebat: uide bamur enim domi agere: adeo amice oĩa inter nos agitabantur: interea dum mutua pace fruimur: ecce nauis maria aliena ſulcans quoſdam ele phantos ferẽs eximios: quorum unus caeteris elegantior erat: ac bello aſſue tus magis: praeciiq; nõ mediocris: haec ubi regi comperta fuere mox & nobis ſunt relata ex rege: qui nos apprime rogabat: ut in ſuam gratiam nauim huiuſmodi corriperemus: quoniã praeciũ immodicũ pro eo ele phanto ſpoponderat: nec tamẽ cõſeq eũ potuerat: idcirco plurimũ prae cabatur ut ab eis ꝑtinaciae ſuae poenas exigerem⁹: quibus expoſitis prae fectus illico reſpõdit ſe regi morẽ geſturum: uerum intellexiſſe ratẽ me moratã eſſe omni armorum genere cõmunitam: eamq; uaſtiſſimã: ac ce tu uirorum exornatã: capi ꝑpea nõ poſſe ſine hominũ ſtrage: Ideo petebat ut ſibi impune liceret: ubi op⁹ foret in eos iuribus belli uti: his itaq; rex protinus ãnuit: & mauros miſit ad claſſem noſtrã q rei nauandae nõ prae eſſent: ſed intereſſent: & noſtrorum uiriũ: ac dexteritatis locuples facerent teſtimonium: uel ſi forte fortuna deditionẽ facere uoluiſſent adducti ei⁹ pſuaſione. Igitur noſtri celocem parant tormẽtaq; fere oẽgenus expedi unt: nec ſupra .lxx. uiros rati imponunt: q noctibus duabus iugiter me moratã ratẽ conſectabantur: nec tamẽ aſſequi poterãt: ſequẽti tamẽ die anixi plus ſolito: nauis compraehenſa eſt: hos prius amice hortati ſunt ut regi facerent deditionem: qui ubi haec audiuere nos ueluti fabellam quempiam aſpernati ſunt. ferebat. n. nauis homines ſupra trecentum: qui pro reſponſo ſagittis nos impetere ceperunt: & ſupra q̃ referre queã contemnere: tunc noſtri arma expediunt tormentaq;: & atrociter exone ratis tormentis in eos contendunt: qui reboatu tormentorum perterriti & iam rate dehiſcente: mox ſeſe dedidere. huius rei condicto rex cer tior factus eſt: qui ad littus magna concomitante caterua profectus eſt: ut egregiũ facinus coram uideret: nam uix adduci poterat ut crederet celocem noſtram perq̃ mediocrem tantam nauim profligare quiuiſſe: nam ut praefecimus nauis erat duplo celoce maior: & uirorum in ea bel lantium numerus multo frequentior: Regi noſter praefectus: & na uim: & elephantos dedit omnium applauſu: & noſtra nauis illico claſſi reddita eſt.

Rex miſſit quoſdam q noſtrarũ uiriũ locuples facerent teſtemonium

Nauem expugnant

Cap.LXXV.

De moribus rebuſq; urbis calichut.

URbs itaq; calechut uaſta eſt admodum aoſq; mœnibus: intus pluribus in locis uacat: domus haud ſunt cõtiguæ inuicem di ſtantes plurimũ. lapidibus: & calce extructæ ſunt intus ſcul ptæ: pro imbrice palmis utunt̃: illis tegunt ſuas ædes. fores pgrandes hñt: miroq; artificio fabrefactas: has muro ĩcingunt inſtar pomerii: ibi uiſunt̃ arbores innumeræ: ſtagna: & fontes compluſculi: nã ſtagnis libẽ ter ĩmergunt̃ lotionibus enixe gaudentes: fonte plurimũ letant̃: i urbe uero lacus uiſuntur cõplures: quibus ĩmerſi gregarii ac proletarii om niſq; ignobilior uulgus ter uel quater ĩterdiu lauant̃: rex Idolo℞ latriæ eſt addictus: licet nõnulli crediderint eum chriſtianum fuiſſe: qui nun᷒ mores eius calluerunt: nam nos apud Regẽ diuturniores fuimus merci moniis inſiſtentes: quo facillime ſcire quiuimus qui ritus eius forent: Re gem appellant Ganfer: cuius aulici & contubernales oẽs ſunt mauri: q habiliſſima habent corpora: nudi incedunt puberenus: reliqua panno ĩ uoluunt: nudis ambulant pedibus: & aperto capite prodeunt: niſi eminẽ tiore præcellant gradu: tunc bireto utunt̃ ſericeo: hoc eſt uelutato eoq; longiore ut retulimus: terebrant aures: inq; eis margaritæ appendunt̃: ĩ brachiis aureas armillas geſtant; patricii denudatos enſes; & clipeos fe runt: at enſes in cuſpide latiores ſunt: q̃ alibi: clipei ſunt teretes: ut apud nos pedites utuntur: peltas appellamus: eoſq; coloribus nigro: & albo diſtinguũt: gladiatores ſunt q̃ qui maxime: in nullo fere alio exerciti: hi ſunt qui regis latera ſtipant numero frequentiore: numeroſiore oblectã tur coniugio: quinq; aut ſex mulieres uni uiro nubunt: quos habẽt ca riores eos coniuges comprimere uolunt: & id eſt beniuolentiæ argumẽ tũ apud eos maximũ: nullus eſt eis pudor: nulla uerecundia: continen tia nulla: nate illorum ante puberes annos corpora proſtituunt ſua: cum annum octauum egerint nudæ ipſæ æque ac uiri incedunt: diuitias pro pe incomparabiles circumferunt: capillum comunt miruminmodum: pulchritudine fere omnes ſuperant uiros prahenſant ut ſtuprent eas; quoniam uirginitas eſt eis pœna. nam nubere non poſſunt uirgines: bis in die comedunt: pane: & uino abſtinent: carnibus: nec piſce ueſcuntur: in cibatu habent orizam: lac: butirum: ſach arum: & arborum fructus: prius cibum non capiunt: q̃ loti fuerint: tacti a non lotis nõ comedunt: niſi rurſus lauentur: & is mos eſt eis pro cerimoniis: cumq; mire obſer

Qualis ſit urbs calichut

Palmis tegunt ædes

Rex idolo℞ latriæ addictus

Ganfer rex

Nudi incedunt puberenus

Margaritas auribus pforatis apponunt

Vxores multas habent

Mulieres uirgines prehẽſant uiros ut ſtuprentur

Quibus ueſcãtur cibis

Quæ religio in comedendo

uant:uiri & feminæ per urbem incedunt eſitantes foliũ quoddã:cui no
men eſt betelle:hoc igit̃ inficit ora:& dentes colore ſubruffo:hoc more
abſtinent tantũ obſcuro loco nati:ubi uero ob funera pullã induunt ue
ſtem.in ſpecimen mœſticiæ:tẽperant ab folio huiuſmodi . ut & dentes
præſeferant mœrorem:& ſubruffo colori ſuccedit nigricãs:rex duas ha

Decẽ ſacerdotes cõmitantur & cõprimũt uxores regis.

bet coniuges & quãlibet illarum ſacerdotes.x.aſſiduo comitantur:eaſq;
comprimunt:& id in decus regis eximiũ fieri iactant:nullum aliũ hono
ratiorem titulum regi dantes:q̃ q̄ eius coniuges ab ſacerdotibus cõpri
mant̃:propterea eorum filii nuſq̃ regno ſuccedunt: ſed ex ſorore nepo-

Nepotes ex ſorore in regnum ſuccedunt

tes regnum capeſſunt.in regia degunt innumeræ mulieres :utpote mil
le & quingente:aiuntq; id eſſe argumentum regis excellẽtiæ: nec aliud
hæ mulieres agunt:q̃ puluerulentam domum ſcopis uerrere: aquaue aſ
pergere:quocunq; rex eat ſequunt̃:domus aſpergit̃ aqua mixta bouum
excremẽtis:ædes regiæ tolluntur ĩ altum:inq; eis fontes quibus immer
guntur cum corpora abluunt:cum rex egreditur carpento uehitur :id

Carpentum

Ordo comitãtiũ regem

eſt currus :quem bini uiri ferunt omni lapidum genere condecoratum:
carpentum ſtipant choraulæ: præcones:bucinatores: & id genus com-
pluſculi:patritii uero & eminentiores ſuæ ditionis omnes ſequuntur en
ſes denudatos ac clipeos teretes gerentes:ſagittarii etiam :ac uelites eũ
præcedũt itinera explorãtes :habet ſuos edituos:& admiſſionales:cono
peo.i.tentorio tegitur:dum incedit : ut apud nos dum pompa ducitur
regum:& principum:& ut aliquando finiam:nullus ẽ in toto orbe apud

In quãta ueneratione ſit rex

ſuos honoratior:quippe qui inſtar numinis alicuius reuerentiſſime coli
tur:nam ad eum propius quis non accedit:q̃ ad tres:uel quattuor paſ-
ſus:cum uero aliquid porrigunt:ac ſi ſtipem darent elephanto: ab ipſis

Regẽ tangere nephas ducitur

tremebundis id ramo porrigitur:quoniam regem tangere apud eos ne
phas ducitur:cum eum alloquuntur id agunt demiſſis capitibus:manu
ori appoſita:& nemo e patriciis regem adiret inermis hoc eſt ſine enſe:
& clipeo:cum regem uenerantur capita manibus tangunt: ſicuti q deũ
adorant:qui uero agunt magiſtratus:parui ſunt cenſus:hi regem:nec ui

Mortuũ regem comburũt

dent:nec alloquuntur : & ĩprimis piſcatores:qui ſi forte fortuna ĩ uicis
urbis occurrerint patritiis:aut effuſe fugiunt:aut ſi perrexerint ire obui
am nobilitati:mox uapulant ſcipione aliquo :patriciorum uero coniu-

In foliis palmæ ſcribũt ſtilo ferreo

ges cum rex uitam cum morte commutat:ipſum comburunt ligno ſan
dalio igni ſubiecto:uulgares uero & capite cenſi humantur:barbam co
munt:ratiocinatores.ſunt maximi:ac ſcribæ perceleres:ſcribunt in foliis

palmarum ſtilo ferreo abſq; colore uel incauſtro :eſt & aliud genus ho
minum:qui magna commercia agunt Guſurantes appellantur oriundi
ex cambaia prouincia:hi ſuapte natura idola colunt:ſolem uidelicet :&
lunam uaccaſq; adorant: & ſi quis uel fortuito buculã occiderit : is pro
tinus morte mulctatur:nihilq; huiuſmodi uiri eſitant : quod mori poſ
ſit:nec pane nec uino utũtur:& ſi qui p imprudentiam carnes comede-
rint : hi mox relegantur:ut oſtiatim uictum queritent per orbem uni-
uerſum errabundi:uel ſi claro loco nati forent:uacant plurimum incan
tationibus:diuinationibuſq;:albedine incolas urbis calechut ſuperant :
capillum exornant plurimum comuntq;:panno bombicino induuntur:
peplis utuntur ut fœminæ quibus inuoluũt capillos:nubent ut noſtri :
Zelotipia laborant eximie:mulieres habent pulcherrimas eaſdẽq; pudi
cas :illorum mercimonia ſunt panni:& uniones.

Guſurantes

Hic q uac-cas occidũt morte ple-ctuntur

Prohibent ab eſu car-nium

Incantatio-nibus uacãt

Capillos comunt

Cap.LXXVI.

De negotiatorib⁹:& itiere aromatũ:& cayro portu Alexandriæ:qui dicitur Babilonia.

SVnt inibi:& alii mercatores dicti Zetieties ex alia prouincia:
idola colunt eorum mercimonia ſunt lapides omnifariam pre
cioſi:uniones:omnegenus aurum:& argentum:nigriores ſunt
cæteris:prætexta utuntur:aliquando nudi ferunt pro cauda equorum
ac bouum caudas:faſcinatores ſunt maximi adeo ut uiſibiliter demones
frequentius alloquantur:eorum cõiuges libidinoſiores ſunt cæteris mu
lieribus:ſummeq; ueneris appetentes.Ibi etiã ſunt mauri ex regiõe me
chæ: ubi mumethis ara:Ibi rurſus turcæ:perſæ:aſſirii ex babilone : &
fere innumerabiles gentes aliæ:eximii ſunt mercatores iidemq; locuple
tiſſimi:& omnium rerum:quæ importantur in urbem calechut empto-
res: earundẽq; uenditores:nã eius urbis hæ ſunt potiores:uidelicet lapi
des p̃cioſi:ut ſũt berilli:ſmaragdi:chelidõii:topatii:ſaphiri : criſoliti: &
id genus plures:caſtoreum.i.muſcum:ambra:thus:aloe : ac reubarbarũ
porcellanæq;:necnon gariophilum:cinamomum:ſandalium:lacha:miri
ſtica:nux muſcata appellat̃:& maſtix:hæc omnia aliunde importantur:
piper uero:& Zinziber ibi naſcuntur:mirobalanumq; & caſiam hæc re
gio urbis calechut abunde mittit:hi igitur mauri ſunt præpotentes : &
regni illi⁹ tenẽt habenas:nẽo ẽ q illis poſt regẽ nõ pareat : In mõtibus
uero nõ longe ab urbe calechut rex dominat̃ lõge potẽs:multarũ rerum
domin⁹ naremegha dr̃:Idola colit:cõiuges hẽt ſupra trecẽtas:fato fun-

Zetieties

Quæ ſint eorũ merci-monia

Pro cauda ferunt equo-rũ & bouũ caudas

Qui merca-tores huc ac-cedant

Quæ potio-res merces

Naremegha rex ſupra trecentas ha-bet uxores quæ mortuo rege cum eo comburũt

Vide mira de maritis mortuis

ēt' ſuo comburitur:& cum eo coniuges omnes: cæteri uero cum uitã exuerint in fouea comburuntur: & eox coniuges omni mundo mulie-bri exornatæ illo contendunt: concomitantibus parentib': & cognatis omnibus: ſubſequētibuſq; choraulis: & tibicinibus aplauſu īmodico ad foueã deueniunt: & ibi coniunx quæ comburi uult cum uiro circūuehitē foueam geſtiens: ac tripudiis inſiſtens: & demū ut cancer reptãdo ince dit: quoad ſeſe in ardentem foueam præcipitet: aſtant etiam memorati affines obſeruantes factū: quoniã cum ſeſe præcipitem dederit mulier: mox iniiciuut ollas olei: & butiri ſupra corpus mulieris: ut hoc fomēto altus ignis: citius comburat coniugem: fert etiam hæc regio elephantos multiplices: & imprimis domitos: ac belli artes edoctos: his bella confi ciunt acerrima: hi etiam adeo ſunt cicures: & manſuefacti: ut nihil eis de ſit ad humanitatē præter loquelã: nam imperata faciunt: & dominos co gnoſcunt ſuos. id. n. nos ipſi conſpeximus in urbe calechut: ueramq; de narramus hiſtoriam: nam aure certior arbiter eſt ocul': elephantes qui bus rex utitur: efferantur plurimum uiriumq; ſunt incredibilium: nam duo tãtū nauim magnã trahunt in terram. Ibi maria nō ſulcant nautæ: niſi ab menſe octobri uſq; per totū menſem martii: & id eſt illis æſtas: reliquū uero tempus eſt hiems: adeo ut nobiſcū contrarias uices tēpo-rum hēant: cum uero nō nauigant in ſico naues tenēt. In menſe nouēbri naues arabū mechæ ſoluunt illinc: & in arabiam contendunt aromatum omni genere onuſtæ: uida dicitur eorum portus: quo primo aromata cō uehunt: & inde ferūt ad cairū alexandriæ portum: & Emporiū orienta lium cãtatiſſimū: eo tamen hæc omnia ab portu uida terreſtri itinere conuectantur.

Måſuetudo igeniū & docilitas elephantorum

Quo tēpore nauigant

Contrarias nobis tpum uices habēt

Vida port'

Cap. LXXVII.

De ſtrage maurorum: & chriſtianorū facta in calichut.

CVm itaq; diutius īmorati illic fuiſſemus: tribus uidelicet mē-ſibus commerciis inſiſtētes: nec niſi naues duas mercib' one rauiſſemus: & iam moræ iſtius nos tederet plurimum: præfe-ctus noſtræ claſſis mittit ad regem nuncios: qui ei renuncient iam men ſes ternos elapſos qbus ipſe tolerantiſſime præſtolabaē: ut tãdē aliquã do expedireē: quoniã tēpus redeūdi ad pñam appetebat: & tamē uix celoces duas oneratas mercimōiis eē. mauros nihilominus emiſſe: & aſ-portauiſſe qcūq; libuiſſet: & uili qdē præcio ſe ppea rogare plurimū: ut tãdē ãnuat portugallēſiū uotis: patiaturq; eos expediri ꝑut iter regē: &

Præfectus claſſis mittit ad regē nuncios

araſchoream conuenit iampridem:hæc retulit nr̄ nuncius : iis in hunc
ſere modum Rex reſpondit:ſe non difficulter paſſurum:ut luſitanæ na-
ues expediant:nec ſibi poſſe pſuadere mauros furtim mercari :quando
qdem exierat edictum ab eo:ut prius nemo naues oneraret :q̄ Luſitani
expediti forent:ſi forte ſibi impoſuere mauri:ſe haud ægre laturū:q̄ lu-
ſitani maurorū onuſtas naues corripiāt:& ſibi uendicent eodē præcio:
quo emiſſent mauri cunctas merces quas nanciſcent in nauibus : Itaq;
xvi.decembris dum araſchorea uacat cōmerciis eſſentq; i portu duæ na-
ues noſtræ iā onuſtæ:ecce maurorū nauis qdam ſoluit illinc onuſta ad-
modū oi genere aromatū ferens elephantos ternos:cuius rei certior fa-
ctus præfectus nr̄:mox ratē corripuit:huius erat dominus maurorū Illu-
ſtrior:is egre ferens factum:it protinus ad regem queſtus grauiter de il-
latis ab luſitanis:fit p urbē clamor ingens:confluūt ad regem mauri :q
in nos conſpirauerāt:rex igitur fatigatus is querimoniis ānuit :ut uir ſe-
ditioſus:& fidei nullius:nam ut citius regem flecterent:aiebant nos plu-
ra iā exportauiſſe: q̄ attuliſſemus in regnū eius:noſq; ppea fures uoci-
tabāt:& prædones:de conſenſu igitur regis ſumūt mauri arma : telaq;
expediunt:& efferari incipiunt:per mediam urbem bachantes ibant:ce-
dibus:& internitioni chriſtianorū uacantes:Iam ruebant caternatim in
nos oi armorū genere cōmuniti cum ſolis enſib⁹:& palio protecti : uim
ingruentē propulſare cepimus:uerū ſufficere illis nr̄æ uires neqbant :
maior erat numerus q̄ a nobis redigi in ordinem poſſet : retulimus igr̄
pedē & iam e nr̄is ceciderant tres uel quattuor:e ſuis uero ſeptem uel
octo:dum:igitur pedem retrahimus conſauciantur e noſtris complu-
res:& uix portas occludere quiuimus:irruente barbarorū incondita tur-
ba:tunc e muris propulſare cepimus hoſtem:at illi domū expugnant:
ea enim ambiebatur muro alto quidem haud ſupra equitis menſuram :
nam nos ſeptem uel octo arcus habebamus:qbus innumeros barbaros
confecimus: tandē prouocati magis mauri in nos plus ſolito ſeuiunt:mu-
rū quo cingebatur domus demoliuntur:nos uero conſilii:& opis egen-
tes euaſimus ædes ut ad littus contendentes a noſtris exciperemur :
nam non longe a littore cimbæ noſtræ exitum rei mœſtiſſime præſto-
labantur:opem ferre non poterant :licet certiores facti eſſent a nobis
uexilo leuato dum adhuc domi obſideremur : uerum tormenta ledere
hoſtem nimis diſtantem nequibant.Itaq; inter uitam:& mortem ambi-
gui ad littus contendimus ſequentibus mauris:nec prius naues noſtras

Reſpondet rex

Onuſtā aromatib⁹ nauē corripiunt

Arma ſumūt mauri contra chriſtianos

Inuicē præliantur

Domū expugnant

Edes euadūt

Araſchorea occidiť & alii qnquaginta

igredi potuimus q̃ ceciderit araſchorea nr̃:& e noſtris qnquaginta: qui uero euaſere ſe iactabundo mari nantes credidere fere.xx.non .n. naues ad littus accedere audebant: ne corriperenť a mauris: inter eos qui ad claſſem puenere fere mortui: erat filius araſchoreæ natus annos undecim: præfectus uero cimbarum iam feſſus: regredi ad littus noluit cum præſertim dux claſſis egrotaret. Igitur hi ſolum uiginti morte euaſere: reliquis ab mauris male acceptis: hæc igiť ut ſunt relata præfecto claſſis ipſum peruaſere plurimũ mouereq̨ ad excādeſcentiam: ꝗ uideli cet ſui adeo male accepti fuiſſent: ut uix uiginti e tot uiris ſupereſſent: Itaq̨ iuſſit naues maurorum decem quæ in portu morabantur corripi: & occidi omnes qui in eis reperirentur: captis igitur nauibus: deſiderati ſunt homines pluſq̃ ſexcenti: delituerant nonnulli in ſentina: ubi etiam merces cõpertæ ſunt cõpluſculæ: uiros cõtrucidauimus: & oẽs merces nobis adiudicauimus: & naues omnes combuſimus: erant etiam in nauibus elephāti tres quos occidimus comedimuſq̨. ſequenti uero die propius urbem appulimus: & exoneratis tormentis mœnia demoliti ſumus non ſine hominum ingentiſſima clade. Illatis damnis innumeris: & inuicem ipſi e continente & tormenta in nos exonerabant: uerum nihil profecere in uanum emittentes: dum ſic congredimur: ecce naues duæ quæ portum quærebant: q diſtat a calechut leucis quinq̨: quæ ut nos conſpexere mox effuſe fugerunt ad portum contendentes: ubi ſeptem aliæ naues fere in ſicco mercimonia opperiebantur. In eas igitur uela fecimus: uerum operam luſimus: quoniam propius accedere nequibam⁹: tum quia erant prope in arido: tum uel maxime ob numeroſiorem hominum cetum: qui inibi naues tutabantur: propterea decreuimus proficiſci ad urbem chuchinam: ubi cõmercia exercere tutius quiremus.

Vigiti euaſere

Decẽ naues mauroꝝ corripiũť & ſexcēti ex eis deſiderãtur

Elephantos tres occidũt & comedunt

Vrbis mœnia tormẽtis demoliunť

Cap.LXXV III.

Quomodo naues onerauimus.

Cuchinum urbs

SOluimus igiť illinc cuchinum uerſus euntes quæ urbs abeſt a calechut leucis triginta: regnumq̨ eſt nulli parens: & inter nauigandum: a nobis conſpectæ ſunt naues duæ: quæ (cum uela feciſſemus in eas) mox: a ſuis deſertæ ſunt: nam qui eas ducebant uecti paruis cimbis profecti ſunt in terram: nos uero accendentes eo: nullis compertis mercimoniis: præter orizam eas comburi iuſſimus: applicuim⁹ ergo ad urbē cuchinā uigeſimo q̃rto decẽberis: & ĩ oſtio cuiuſdā fluminis āchoras iecim⁹: qb⁹ iactis præfectus nr̃ emiſit pauperculũ

quendam conſeruatum:qui ſponte ſua naues noſtras fuerat ingreſſus:ul
troq; in hiſpaniam proficiſcebatur. Is igiť ad regem cõtendit & quæ no
bis i urbe calechut euenerãt regi explicat:qui ubi hæc accepit:ut regẽ
decuit:nobis compaſſus:uicem noſtrã indoluit:expoſuit etiam regi pfe
ctum noſtrum multa adduxiſſe:quæ libenter cum mercibus regiõis (ſi
complacitum foret regi) cõmutatur' erat:& ubi merces nõ placuiſſẽt
pecuniã pollicebatur multiplicem:ad hæc reſpõdit rex ægre ferre illa-
tas nobis fuiſſe iniurias:quod uero ad ſe ſpectaret merces ſuas:aduentũ
q; eorũ grata habere:quandoquidem iampridem de fama:& probitate
portugallenſium certior factus fuerat:bonam ppea de eis opinionem in
duerat:accederemus itaq; intrepidi cõmutaturi noſtra cum ſuis pro no
ſtro arbitratu: Tunc nũtius nř infit regi:nos nunq̃ ex uetere iſtituto cõ
ſueuiſſe prius terram appellere:q̃ obſides dati fuiſſent:mitteret propte
rea e ſuis quempiam:ut mox accederent negociaturi. Tum rex his audi
tis:actutum duos patritios obſides dedit:ut confidentius accederẽt no
ſtri qui cõmercia exercebant:hi igitur obſides regio iuſſu adiuere præ-
fectum claſſis:ſeſe illi committentes:præfectus uero ut uiciſſitudinem
rependeret quattuor aut quinq; e ſuis in terram miſit:negociatoremq;:
& hos commonefecit:ut q̃ celerius poſſent expedirent merces ſuas. In
uicem emerent eorꝝ mercimonia præcio aliquando:nõnunq̃ uero per-
mutatiõe:prout conducibilius fore rati fuiſſent. Interea quoniam apud
eos is iualuit mos ꝓ lege:ut i mari ſi qs comederit is nũq̃ regẽ uideat:
obſidũ nemo adhuc comederat pmutabanť i diẽ ppea aliis ſuccedẽtib'
tãtiſp:donec alii comediſſẽt. Igiť illic cõmorati ſumus dies circiter.xv.
naues exonerãtes nõ lõge ab urbe cuchina:ubi portus ẽ q diciť Carna
gallo:& ibi cõperim' chriſtiãos:iudeos:mauros:& Zapharas. Inuẽim'
ẽt ibi Iudeã quãdã de ſeuilia:q̃ ex cayro uenerat uiſũ mechã:& ide cu
chinũ:& cũ ea erãt duo chriſtiãi:q aſſeuerabãt ſe ꝓfecturos hieroſoli-
mas:& ide romã:qđ ꝓfecto pq̃ gratũ præfecto nřo fuit:dũ itaq; naues
nřæ exonerantur: ecce ingens claſſis regis calechut in mari apparuit
naues ſupra.xxv.trahens:huius certior factus rex illico ad præfectum
mittit quendam: qui ei nomine ſuo uim hominum maximam ad claſ-
ſem profligandam offerat:huic præfectus reſpondit ſe regi agere gra-
tias: nec per id tempus opis ſuæ egere: ſe ſatiſſacturum aduentan-
ti claſſi oſtẽſurumq; illis eorum futiles conatus:& re uera credidit haud
quaq̃ ſibi opus fore alieno auxilio: quoniam iampridem expertus fuerat

Per internũ
tium regem
cuchini allo
quuntur

Obſides a re
ge dantur
Prefect' nõ
nullos e ſuis
in terrã mit
tit

Mos illorũ
alias inaudi-
tus

Portus car-
nagallus

Claſſis regis
calichut

eorũ uires:& ipſi non accedebant:ſed altum tenentes ab claſſe nr̃a una leucha aberant:nihilminus præfectus uela explicare iuſſit ab portu ſoluens:& obſides ſecum ferens:dimiſſis in terra:e noſtris ſeptem:& pleno gradu contendit in claſſem barbarorum:ratus nõ difficulter ſe ſubacturum barbaros:uerum ſequenti nocte claſſis noſtra uentos haud habuit fœlices ut in hoſtes contenderet:poſtera uero die quæ fuit decima Ianuarii.M.D.I.propius alter alteri acceſſit adeo:ut congredi commode potuiſſemus:dum igitur utrinq; naues ſe bello expediunt:præfectus recenſens ſuos uidit nauim ſancini Tonari abeſſe propterea ſatius cenſuit ſi per id tempus temperauiſſet a pugna:decreuit igitur in patriam redire ſuam fauentibus uentis:nos tamen uſq;quaq; per diem totam claſſis calechut conſectata eſt:cum uero aduesperauiſſet mox euanuit : nos uero citato gradu patriam petebamus:dimiſſis ſeptem e noſtris : & duos nobiſcum ferentes obſides:quos cepit præfectus enixe rogare ut ſe tempori accomodarent : nec deſperarent ; uerum cibum quempiam caperent:ut ſuæ uitæ conſultum iret:nam triduo iam famem ſuſtinuerant : tandem adducti ducis hortamentis comederunt non ſine mœſticia:nos uero uerſus Luſitaniam uela fecimus.

Præfectus claſſis i claſſem barbaroꝝ cõtẽdit

Vtrinq; naues ſe bello expediunt

Cap.LXXIX.

De rege chanone amico noſtro.

Regnum Chanonæ

ITaq; dia.xv.Ianuarii ad quoddam appulimus regnũ qđ chanonã appellant de Gafferes:quodq; ab calechut parum abeſt: & eiuſdem ſunt linguæ:dũ igiť e regione regni hmői nauigamus rex ad nos amice nunciũ mittit qui referat ſe ægre tuliſſe:ꝗ eo pri⁹ non conceſſerint q̃ alio iuiſſent:uerum eos hortari plurimum ut ſi merces non habent:quæ uoto ſuo faciant ſatis:ſe uberrime daturum protinus:ad hæc præfectus reſpondit oneratas iã eſſe naues:nec alterius egere niſi cinamomi bacharis centum:quæ ſunt. cccc.cantara : id eſt uaſis genus:hoc accepto rex illico ad ducem cinamomum mittit diligentiſſime fidenterq;:pro eo dedit præfectus pecuniam ſignatam cruce: cruciferos appellant:poſthæc eo conuehebatur cinamomi plurimum certati cimbis frequentantibus:uerum nullus ſupererat ulteriori merci locus: onuſtæ erãt admodum naues:rex uero ratus nos non habere pecunias, rurſus ad nos mittit:qui renuncient regem ſponte daturum mercimõia abſq; pecuniis:ſolueret modo cum rediiſſent:nec ob id deſineremus cõmercia noſtra abſoluere : quoniam audiuerat regem calechut bona nr̃a

Rex ad præfectũ claſſis mittit

deprædatum fuiſſe publicatis noſtris mercimoniis : ac illata hominum christiani nominis ſtrage non mediocri:addebat ēt cōpertū habuiſſe iā pridē inconcuſſam fore portugallenſium fidem:ſe ppea eſſe prope addi ctum nobis:huic itaq; regiæ uoluntati:& opinioni de nobis tā benigne correſpōdens noſter præfect⁹ (ut erat uir acerrimi ingenii) nō uulgares retulit gratias:& eas ſe relaturū quādoq; ingenue profeſſus eſt & in troducto nuncio uim pecuniarū maximam:quæ ſupfuerat:oſtendit: & rurſus querenti regi an alicuius egeret:reſpondit nullius:niſi uiri cuiuſ piam:quē ſecum in patriā ducat:qui rerū portugallenſium teſtimoniū locuplex aliquando regi faciat:rex igitur protinus patricium quendam miſit:qui nobiſcum iret in patriā:non prius tamen illinc ſoluimus q̄ de obſidibus regi chuchini ſcriberemus:certiorem facientes regem : nos ire in Luſitaniam:& obſides fore apud nos ſua cauſa in præcio:& fauentibus ſuperis redituros q̄primum :& noſtros inſuper ſuæ altitudini cōmendabamus:dedit etiam præfectus noſter negociatori lr̄as:quibus hortabatur uirum:& ſocios ut bono eſſent animo:& negotiarentur tātiſp : donec redirent:futurum ſibi decus ingens quod inibi chriſtianū nomē exornent:cum apud immortalem deū:cum ēt apud principem noſtrū: & reliquos conterraneos omnis. Itaq; apud hunc regē diem unam duntaxat conſumpſimus. Illinc ſoluentes:uela uentis dedimus:iter facientes uerſus melindæ regnū ultima Ianuarii luce ſinum traiecim⁹ melindæ: & ibi nauim comperimus combaie ex melinde regno : ueniebat onuſta mercibus cōpluſculis:hanc cepimus:arbitrati fore mechæ regni : aut maurorum:ferebat enim ſupra trecentum uiros ſexus utriuſq;:ubi uero apparuit eam eſſe regni Gābiæ:mox dimiſſa eſt:paſſa iacturam nullā: pilotū ſolū accepimus ab eis:& demum iter noſtrum perſequuti ſumus.

Nauē cābaiæ capiunt

Cap. LXXX.

De naufragio ſinus melindæ.

Die.xii. Februarii ſub noctē piloti omnes.i.itineris duces & reliqui:qui cartam nauigationis optime callent:terram applicuere:tum Sanctus Tanarus:qui præfectus erat īgētis nauis ultro ſe obtulit itineris præuium : & explicatis uelis : ipſe rates omnis preibat:& ecce nocte intempeſta:mare ſeuit undabundum admodum: claſſem actutum conturbat : modo huc modo illuc impellens : & tandem ſancti nauim impulit in ſicum : cepit protinus conflagrare : ubi ignis emicuit mox certiores huius inauſpicati euentus reliquas naues.

Sanctus tanarus

Nauis incēditur

reddidit:quo uiſo igne:iuſſit præfectus claſſis naues eo uela facere ubi

Nox erat tenebricoſa qa luna pernox non erat

ignis emicuerat:nox erat tenebricoſa cũ lũa pnox minime foret:uẽti et
magis inualeſcebant:adeo ut uix tempeſtatem ferre poſſemus:non au-
debat propterea claſſi propius accedere:ne & aliæ naues igne corripe-
rentur:miſit itaq; eo paruas cimbas ut iactis in pelagus mercibus: uel
ipſos homines uendicarent ab incendio: uerum nauis iam dehiſcebat &

Nauis cõflagrauit

conflagrabatq;:ut nullus ſpei locus ſupereſſet:ardebat enim tanto incẽ
dio:ut prope naues alias ignis corriperet.his uiſis uela deferentes remi-
gare cepimus :& omnium mercium nauis combuſtæ iacturam fecim⁹:
ſaluis tãtum uiris: nam aromata omnegenus ferebat nauis quæ arſit : &
ea erat ducentorum doliorum capax:& in hoc ſũmerſu: & conflagratio
ne nihil prorſus ſeruatum eſt.uiri enim ſolis tunicis interioribus induti

Verſus prouinciam monachiæ tendunt

incendium euaſere.illinc itaq; ſoluentes prætermiſſo regno melindæ :
quoniam eo concedere minime licuit uerſus monachiæ prouinciam iter
direxim⁹. & inde ligna:& aquã ſumpſimus reductis in terram nauibus:
ne ab fremente ſalo ſummergerẽtur.nam plenæ rimarum erãt undequa
q; perfluentes:tunc præfectus claſſis miſit ſanctum quæſitum celocem
quampiam:necnon pilotum quo præuio inſulam Zaffale explorarem⁹.
interea nos naues farciebamus : inde ſoluentes:petere iſtituimus locum
quendam piſcoſum ubi piſces erant innumeri.ibi igitur uberrime piſca
ti ſumus:& cum multum piſcium conſecuti eſſemus :illinc abeuntes in

Nauis a tempeſtate ſubmerſa

atrociſſimam tempeſtatem rurſũ incidimus:quæ perinde nos intertur
babat:ut coacti fuerimus gradum referre:& dum ſic iactamur maris flu
ctibus:nauis quædam e noſtris correpta eſt ab ſeuiente ſalo.

Cap.LXXXI.

Quot naues redierint in Luſitaniam.

ITaq; poſt tot naufragia : & animi interturbationes : & fere

Ad promontorium bone ſpei applicãt

omnium rerum iacturam : ac intertrimenta:die paſce Sancti
Pneumatis caput bonæ ſpei appulimus . id.n.eſt promonto-
rium:quod Pomponius frontem affricæ appellat:ubi affrica ſe cuneat :
& faſtigiatur admodum . Inde uero uentis proſperis ad id oppidum :
quod adiacet promontorio uiridi deuenimus : Regnum Teſenice dici-
tur:ibi itaq; nacti ſumus liburnicas tres : quas nuperrime Rex Luſita-

Vir ad magna quæq; altus

niæ eo miſerat gratia explorandi orbis : ut eſt uir ad magna quæ-
q; altus & educatus . Illic etiam comperimus nauim quandam : quæ
ſeuiente freto a noſtro conſpectu euanuerat : e regione hoſtii ſinus

mechæ:nam in urbe quadam cõmorati fuerant:ubi & cimbam : & maiorem hominum partem reliquerant:redibat enim nauis uiros ſeptem tantummodo ferens:eoſq́ ægrotantes:utpote qui uinum non bibebãt: nec itẽ aliam ã quam:q̃ pluuiam bibebãt in naui:ut aſſolet :collectam : tandem aliquando appulimus uliſbonam: ſolum patrium: fere ultima iulii:poſtridie uero ſuperuenit ea nauis:quæ euanuerat dum redire mus:necnõ & ſanctus Tonarus cum celoce quam fabricatus fuerat i iſula Zaphile:& is nobis referebat eam inſulam eſſe perq̃ anguſtam in oſtio cuiuſdam ſinus ab mauris cultam : & ibi montes fore:ubi aurifodinæ ſunt q̃plurimæ:addebat etiam eo compluſculi alii contendere emẽdi auri gratia permutatione rerum multarum:& id tempus quo ſanctus illuc cõceſſit:comperit ibi q̃plures maurorum naues:cepitq́ inibi maurum:qui apud eum tantiſper obſidis officio fungeretur:donec chriſtianus quidem rediiſſet:quem ipſe in arabiam cauſa explorandæ regionis deſtinauerat;cum autem nuſq̃ comparuiſſet: uela uentis dedit : ſecum ducens maurum:& tandem in patriam diu optatam peruenit:nec etiam id uos latere uolumus:uliſbonam e tanta claſſe ſex dũtaxat naues rediiſſe : reliquis peſſundatis cum hominum ſtrage : necnon mercium infinita iactura.

Vliſbonam rediere

Aurifodinæ

E magna claſſe:ſex naues tan tum rediere uliſbonam

Cap.LXXXII.

De pondere:& moneta eorum.

POſtq̃ in ſuperioribus meminimus mercium fere omnegenus : ſupereſt nunc:ut nonnihil de precio :& pondere earum in medium afferatur. Igitur in urbe calechut bacar nucum muſcatarum : id eſt menſuræ genus continens cantaros quattuor : non pluris uenditur : q̃.cccc.l.fauis : & faui.xx . Ducatum ideſt nummum aureum efficiunt.

Preciũ merciũ & põdus

Item cinamomi bacar.cccxc.fauis.

Item faracula aridi Zenziberis:ideſt.xx.bacari pars fauis ſex.

Item faracula Zinziberis ſacharo conditi fauis.xxviii.

Item bacar Tamarindi.fa.xxx.	Item.ba.Piperis peerioris.fa.cccc.
Item.ba.Zerombeci.fa.xl.	Item.ba.Mirabolani.fa.D.lx.
Item.ba.Zedouarie.fa.xxx.	Item.ba.Sandali rubri.fa.lxxx.
Iaem.ba.Lache.fa.cclx.	Item.ba.Sandalii.fa.c.lx.
Item.ba.Maſticis.fa.cccc.xxx.	Item.fa.canfore.fa.c.lx.
Item.ba.Piperis.fa.ccc.lx.	Item.fa.Thuris.fa.v.

Item.ſa. Belzuini.ſa.vi.	Item.ſa.Ligni aloe.ſa.cccc.
Item.ſa. Caſſiæ.ſa.ii.	Item.ſa.Reubarbari.ſa. cccc.
Item.ba.Garophili.ſa.Dc.	Item.ſa.Opii.ſa.eccc.
Item.ba.Sandali albi.ſa.Dcc.	

Itē mitricale ambre qđ unzie ſex cū q̄rta efficiūt mitricale unū ambre.
Item.ba.unū .xx.farazole efficiūt:farazolā uero.xiiii.aratollæ: & tertia pars unius efficiunt portugallenſium: quoniam Venetiis.xxiiii.aratollæ libr. efficiunt.xxxii.& ſecūdā partē:ad ſum nā igiť numiſis aureus non pluris ualet q̄.xx.fauis:poſthæc dicendum eſt de præciis rerum quas domo attulimus uidelicet quanti uendantur in urbe calechut.

Item.ſa.æris.ſa.xlv.	Item.ſa.coralli albi.ſa.mille.
Item.ſa.plumbi.ſa.xviii.	Item.ſa.coralli obliqui.ſa.Dcc.
Item.ſa.argenti.ſa.liiii.	Item.ſa.coralli nothi.ſa.ccc.
Item.ſa.aluminis.ſa.xx.	

Item almenum unum quod eſt pondus excedens menſuram portugallēſium aratis duobus & medio:quod efficiet libr.tres uel circa more ueneto:& hoc pondere uendunt crocum fauis uidelicet.lxxx.

Cap.LXXXIII.

De regionibus unde cōportantur aromata.

Vnde aromata aduehuntur

NOn abſonū igiť crediderim ſi eoꝝ locoꝝ nōnihil meminerim: unde afferunť aromata fere omniū generꝝ.Piper itaq; aduchitur:e turri quadam quæ eſt ultra calechut ſecus littus ad leuchas fere.L.Cinamomū mittit regio dicta Zalon:nec alibi īuenit̄: ea ē ſupra calechut itinere leuchaꝝ.cc.lx.Gariophilum fert meluza regio : q̄ abeſt a calechut ad leuchas duodecī more Luſitāo ī loco q dr̄ canāor. Nuces uero muſcatæ:& maſtix afferunť ex meluza: q̄ abeſt a calechut leucis . Dcc.xl.

Caſtoreum

caſtoreū hoc ē muſcatū uēit e ꝓuicia q̄dā q̄ dr̄ pego:diſtāte a calechut leucis.D.uniōes uero ꝓceriores affert plaga armuzi citra urbē calechut leucis.Dcc.ſpig⁹ nard⁹:& mirobalanus aduehunť ex

Vniones ꝓceriores

cōbaia ꝓuicia citra calechut leucis.Dc.caſſiā ī ſurculis mittit urbs ipſa calechut:mittūt uero ſua thura ſabei citra calechut leucis.Dccc. mirrā Fartica fert regio citra calechut.Dcc.lignum āt aloe : & Reubarbarum

Mittūt thura ſabei

Camphorā:& calingā mittit chiua regio ultra calechut ad mille leucas. Zerombā fert calechut:cardamomum maius canona mittit oppidū calechut:lōge ab eo leucis duodecim. Piper lōgū in ſame īuenit̄:bēzui:& zan ultra calechut leucis. Dcc.tamaridum:& zedouariā mittit urbs ca

lechut lacham mittit oppidum dictum ſamoterra ultra calechut leucis. ccccc. Braſille fert regio Tanazar ultra calechut leucis. D. opiũ fert plaga adde citra calechut. Dcc. Satis igit̃ ac ſup dictũ ſit de põderib⁹ & reꝝ præcio: necnõ de locis unde hæc aduehunt̃. Finis.

Incipit nauigatio regis hiſpaniæ: qua multas regiones hactenus orbi icognitas inuenit. Inuẽtaſq; coli iuſſit: & frequentari.

Cap. LXXXIIII.

Quomodo res hiſpaniaꝝ dedit liburnicas duas chriſtophoro colũbo.

ITaq; chriſtophor⁹ natiõe italicus: pͣria genuẽſis gẽte colũba: uir erat ꝓcera ſtatura: colore ad rubedinẽ iclinato: facie oblõgu. Is cũ diutius i regia regis hiſpaniaꝝ iuictiſſimi diuerſatus fuiſſet: aium iduxit ut hactenus inacceſſas orbis ptes pq̃ diligẽter pagraret: petiit ppea rurſus & iteꝝ iſtãtiſſime ab rege memorato: ut uoto ſuõ tã pio nõ deeſſet: futurũ ſibi: & toti hiſpãiæ decus ꝓclaꝝ adſeuerabat ſi ſua opa: & ipẽſa nouas inacceſſaſq; regiões nact⁹ foret: & ad id opus nauãdũ ultro ſe offerebat: nã pollicebat̃ plures poſſe nanciſci i occidẽte iſulas: q̃ ad uſum: imo ad delicias mortaliũ minime forẽt ineptæ: & ipri mis i eis iſulis: q̃ cõterminæ ſunt indiæ iuenire poſſe arbitrabat̃: bacas i. uniones lapideſq; præcioſos fere oẽgenus: necnõ aromata oĩ ſariã auri q; plurimũ. hæc meditãtẽ rex: & regina idẽtidẽ deriſere: utpote cogitãtẽ inania: & pẽſi nullius: uertebat̃q; hic ſermo ꝓpe i fabellã: tãdẽ pactis ãnis. viii. iſiſtẽte adhuc colũbo cepit rex his ſermõibus aures præſtare attẽtiores: decreuitq; poſt multa experiri uiri ingeniũ: ppea i effectũ huius celebris inſtituti: iuſſit liburnicã unam: & celoces duas oĩ genere annonæ armamẽtorũq; cõmuniri: quibus expeditis prima ſeptẽbris luce. M. cccc. xcii. ſoluit ab hiſpanis littoribus & diu optatũ iter agreſſus eſt.

Chriſtophorus colũbus

Bace

Rex uotis columbi annuit

Liburnica una & celoces duæ expediũtur

Cap. LXXXV.

De inſulis compertis ab columbo uiro acerrimo.

ITaq; ſoluit: a gadib⁹ iter faciẽs uerſus iſulas fortũatas: q̃s nũc hiſpãi appellãt canarias: ob id q̃ cãib⁹ maxie abũdẽt: ãtiq; uero fortũatas dicebãt. hæ. n. abſũt a gadib⁹. M. M. cc. ꝓut ipſi cõputãt ſuas leucas: dãtes unicuiq; leuce. M. iiii. fortũatas ppa eas dixer ob aeris miram temperiem cœliq; clementiã: ſunt i climate per ſyenem uerſus meridiem: eas incolunt ferinæ gentes: quibus nullã eſt religio: nullius dei timor: nulla uerecundia: utpote qui nudi incedunt uſq; quaq;: eo columbus conceſſit aquæ nonnihil ſumpturus ut ue inibi

Soluit a gadibus

Fortunatæ inſulæ nunc canarie dicũtur & ſunt i climate dia ſienes

Canariorũ mores

Qui ſulcāt incomperta maria labores maximos exanclant

Variæ inſulæ cōpertæ

ſocii prius parumper conquieſcerent:q̄ atrocioribus aſſueſcerent laboribus:nam qui ſulcant maria incomperta : his neceſſe eſt prope labores innumeros exanclare:ſoluēs igitur illinc arabat maria:& per dies.xxxiii. totidemq; noctes nauigans uerſus occidentem:nihil telluris unq̄ apparuit:tādem e ſpecula quiſpiā inſulas quaſdam conſpicatus eſt:propius accedentes uidere inſulas.vi. quarum duæ erant uaſtiſſimæ: eiſq; nomina indidit alteram iſpanam:ioannam alteram nuncupauit.

Cap.LXXXVI.

De magnis Inſulis.

Luſiniarum concentus

Amnes limpidiſſimi

Ventus chorus

Malus arbor nauis

IOannam non ſatis compertum habuere utrum foret inſula uel ne: dūtamen eius latera legunt:audiuere innumeros auiū concentus:& imprimis luſciniarum :quæ denſiſſimis nemoribus inerrabant:menſe nouembri:inibi ēt conſpexere limpidiſſima flumina eademq; ad potandum ſuauiſſima:portus magnos celebreſq; : & cum uento choro nauigarent:prouecti ſunt magis ſecus inſulæ littora : nuſq̄ tamen ad calcem peruenere:cum igitur progreſſi fuiſſent fere.M. Dccc.& nullum terminum adhuc comperiſſent credidere continētem fore:propterea decreuere gradum referre:impellente pelagi ſeuitia :nā malus.i.arbor nauis nutare incipiebat:conuertit itaq; nauim ad orietē : & mox deuenere ad eam inſulam quæ dicitur Iſpana: & cum ſumme appeterēt terram explorare quæ ad aquilonem uergebat :& iam ipſis terræ appropinquantibus :condicto ratis maxima in ſcopulum quendam colliſa eſt:adeo ut iam dehiſceret:uerum ſummergi nequiuit ob planiciem ſaxi:mox accurrūt cum cimbis uiri celocis alterius:& ſocios e faucibus neptuni eripuere fere moribundos:cum terram appuliſſent conſpecti ſunt ab incolis eius inſulæ:qui protinus effuſe fugerunt in nemora denſiſſima:nō aliter q̄ ſi ſugacē leporem conſectaretur canis : genus inauditum:noſtri tamen ueſtigia perſequuntur fugientium: & mulierē quandam corripuere:quam cum ad naues reduxiſſent uino : & obſoniis prope diſtentā:& eleganter ueſtitam miſſam faciunt:nam ipſi nudi incedunt:& humaniores ignorant delicias.

E faucibus neptuni erepti ſocii

Fugax hominum genus

Scita neſciunt obſonia

Cap.LXXXVII.

De ſitu:& moribus iſpanæ inſulæ.

Satura & nouo cultu amicta mulier alios ad commercia prouocat

QVāprimum igitur hæc mulier deuenit ad ſuos ſatura & prope farta:cultuq; inſolito ueſtita decentiſſime: alii hac liberalitate adducti mox certatim: cateruatiue ad littus concurrunt:rati ge

nus eſſe diuinũ:nã deſiliebant in pellagus ſecũ ferentes aurũ : q̃d cum ollis teſtaceis uaſiſq; uitreis pmutabant:pro minima quaq; re ẽt deſpicabili aurũ dabant: exempli grã:ſi qs dediſſet fruſtũ ſpeculi confracti protinus aurũ conſequebat:contracta igitur amicicia uigentibuſq; com merciis:noſtri cepere diligentius eorum uitã:& mores explorare:compe rereq; protinus eas regem habere:ppea petẽtes mediterranea:hoc eſt in interiora inſulæ:ab rege eorũ perq̃ honorifice ſunt excepti:cum uero ad ueſperauiſſet:edito ſigno de more ſalutandæ uirginis:noſtri genua pli cabant quos emulabantur barbari itidem agentes:ubi noſtri & crucem ſeruatoris tropheũ uenerabantur:eam & ipſi condicto colebant :hi etiã ubi uidere nauim peſſundatam certatim confluebant : cum cimbis ſuis aduehentes noſtros:& ab undabundi maris faucibus eripientes:cimbas huiuſmodi appellant canoas:quæ ex ſola caua arbore factas nõ quidem ferro ſed cote preacuta:excauant etiam longiores naues .i. Liburnicas octuaginta remorũ capaces:ferro carent omni:propterea noſtri admira bantur quonam modo quirent domos conſtruere : quas conſpiciebant miro modo extructas:necnon alia arte fabrefacta faberrime : uerũ cote ut diximus pro ferro utuntur:acceperunt etiam referentibu s amicis nõ longe ab ea inſula fore quoſdam populos qui carnibus ueſcebantur hu manis:Iccirco ubi nos uidere crediderũt antropophagos eſſe:ideo effu ſiſſime fugerũt:canibalos appellant ferinos populos:q in cibatu hoĩes habeãt gratiſſimos:hos nr̃i præteriuerant eos ad meridiẽ relinquẽtes .

Ab rege eorũ honorifice excepti ſunt

Mos ſalutã de uirginis ut fit apud nos ueſperi

Ex caua arbor̃ cymbe

Cote pro ferro utuntur

Antropophagi canibali

Cap.LXXXVIII.

De canibalorum moribus.

IGitur hi populi mœſtiſſime conqrebantur nobis de efferatis illorũ moribus:nam aiebant eos in ſe nõ aliter ſeuire q̃ tigrim uel leonẽ quẽpiã in manſuefacta animalia:horreſco referens : Impuberes(ſi qui corripiunt) exectis teſtib9 faginabãt uti nos gallos gallinaceos:ut lautius eis ueſcamur:puberes uero mox cõtrucidãt:qb9 exenteratis:illia comedũt recẽtia:mẽbrorũq; partes extremas: cetera ſa liũt:adſeruãtq;:ut nos iſitia:& farcimina oĩs generis:nã iſitia fiunt ex ſan guine aprugno uel bubulo:aut ex carnibus teſelatim conciſis:alii apexa bo appellant.haud dubie eſt genus farciminis:mulieribus haud ueſcũ tur:uerũ eas ad prolẽ:ueluti nos gallinas ad oua:ſeruant : ſi qua eſt an9 ea mancipii uicẽ gerit:ppea hæ iſulæ:quas iã ſubegim9 :ubi audiũt ad uẽtare hos efferatiores imaneſq; populos:actutũ dãt terga:licet ſagittis

Efferati mores

Impuberes exectis teſtibus ad ſagina ſeruant

Iſitia uel apexabo quæ

Mulieres ad plẽ ut nos gallinas ad oua ſeruam9

utanť:nõ ſunt tamẽ tantarũ uiriũ ut compeſcere eos queant:nã pauci complures fundũt:ut puta centũ decem profligant canibali :nulq̃ cominus congrediunť:fuga tantũ ſibi conſulũt :nos nequimus aliter itelligere quos deos colãt alios:q̃ ſolẽ:& lunã cœlumq̧ .Mores uero aliaꝝ inſulaꝝ iccirco nõ referimus:quoniam ob anguſtiam temporis: & iter præterea penuriam de eis nihil comperti habuimus.

Colunt ſolẽ & lunam cœlumq̧

Cap.LXXXIX.

De moribus illorum qui hiſpanam inſulam colunt.

Huius inſulæ cultores loco panis utunť radicibus quibuſdam: quæ ſunt(ſi magnitudinẽ formãq̧ ſpectes) inſtar napi:ſaporẽ hẽnt quẽ moles recenteſq̧ caſtaneæ:ages uocãt:aurũ apud eos ẽ i pcio:id.n.aurib⁹ apẽſum ferũt:ſuis nõ emigrãt finib⁹:nec ut alii ultro citroq̧ comeãtes cõmercia exercẽt: cepim⁹ eos percũctari ſignis ubi eruerẽt auꝝ.itellexim⁹ ab eis legi i arenis fluminis cuiuſdam: qđ ex editiſſimis deriuať mõtib⁹.Id.n.labore eximio colligũt funditq̧ i fruſta:& demũ i bracteas.i.laminas:uerũ ubi nos eram⁹ nõ naſciť :aliũde aduehiť auri circũuecti iſulã re ipſa cognouim⁹:quoniã poſtq̃ illic ſolum⁹:deuenim⁹ ad quoddã flumẽ:quo profecti ſumus: ſumẽdæ aquæ gr̃a & ibi auriferas cõſpexim⁹ arenas: ibi q̃trupedia nõ niſi cuniculos uidimus:ſerpẽtes uero imẽſæ uaſtitatis:nũeroſioreſq̧:quos fert iſula ſed inoxios cõſpexim⁹:necnõ ſilueſtres turtures anates nr̃is ꝑceriores:anſereſq̧ oloribus cãdidiores:uerũ capite tãtũ rubeo erãt:ibi & pſitaci cõplures:alii coloris praſini:fului alii:alii uero idis nõ abſimiles.i.torquæ miniato:tulere ex his igiť.lx.uerſicolores:cõiecturãq̧ ex his alitib⁹ fecimus nõ lõge idiã fore:ueꝝ huic ſentẽtiæ nõ adſtipulabať ſpheræ ratio: & ĩprimis philoſophus ĩ illo de cœlo:& mũdo:ſenecaq̧:& alii cõpluſculi coſmographiæ haud expertes:q adſeuerãt hiſpanias nõ multũ ab india abeſſe:maritimo præſerti itinere:hæc igr̃ iſula ſuapte natura gignit maſticẽ:aloe:& alia his nõ diſſimilia:& ĩprimis grana q̃dam rubea:quæ pipere ſunt acriora:cinamomumq̧:& zinziber noſtri tulere.

Ages radix ex qua panis cõficiť illorũ

Finibus non emigrãt ſuis

Auriferæ arenæ

Anſeres oloribus cãdidiores

Multiiugi pſitaci

Spheræ rõ

Philoſophus

Seneca

Cap.XC.

De uiris quos columbus gr̃a explorandæ Inſulæ dimiſit.

Igitur columbus de cõpertis terris ſatis:ac ſuper lætus :utpote q uidebať nouũ cõperiſſe mundũ:cũ uero primũ uer iã appeteret:decreuit p̃riã repetere ſuã:dimiſſis apud regem uiris xxxviii.q perq̃ diligẽter ſciſcitari:& explorare deberẽt locoꝝ ſitus:ac re

Primũ uer appetebat

giõis mores:frugũq; ac arbor9 naturã.Rex enim appellaẽ guãcranillo : cum quo iniit fœdus maximũ:commẽdauitq; illi ſuos arctiſſime :adeo ut intuitus eos pio obtutu:coram columbo illachrimare ceperit:miſera tus conditionem remanentium : tandem columbus iuſſit uela uẽtis da re hiſpaniã uerſus:ſecum ducens ex inſulanis uiros decem: non alia ma gis de cauſa q̃ ut eorum linguã aliquãdo diſcerent : quoniã id conſequi haud difficulter poterãt:nam caracteribus nr̃is ſuũ idioma ſcribi probe poteſt:cœlũ appellant turci:domũ boa:aurũ cauni:uirũ ꝓbũ : toyno: nihil :maxani dicunt:reliqua uero noĩa æque:ac nos noſtra: proferunt.

Cap.XCI.

Quomodo columbus fuit dictus admirans mare.

REx itaq;:& regina hiſpaniarũ nihil magis gerebant in uotis : imo ſupra uota:q̃ ut almã chriſti fidẽ i dies augerẽt:auctamq; colerẽt:& cultã ſummope uenerarẽẽ :ppea id eximie obſerua bãt:ut hæ gentes quæ hactenus nomẽ chriſtianum ignorauerant tandẽ aliquãdo ope:& induſtria ſua:ſcirent unã eſſe chriſti fidem:extra quam nulla eſt ſalus:nec redemptio.Inq; huius rei ſpecimen decreuere ſum mis honoribus columbũ proſequi:nihilq; prætermittere:qd̃ ad cultũ: & decus eius ſpectaret:Igiẽ uultu ſereno eum excipiũt condecorantq; ĩnumeris titulis:& ꝙ apud hiſpanos eximius ducitur honos conſeſſum ĩpſum recipiunt:uoluereq;:ut deinceps nõ columbus:ſed admirãs ocea nũ appellareẽ:& ut licuit colligere ex admirantis ſermonibus: ſperabat ꝓpe diem fidẽ nr̃am magna incremẽta habituram:ſi hæ inſulæ ad fidẽ reducerenẽ:In cõmerciis uero:& aliis mortaliũ emolumentis:qbus ple runq; omnes inhiant:nullã prope ſpẽ collocauerat : Itaq; sereniſſimi re ges iubent ut protinus liburnicæ.xvii.expediantur : quæ arcẽ in prora hẽant:ideſt ſpeculam unde eminus ſpeculantur:celoces uero duodecim abſq; ſpecula inq; eis hominũ mille ducentũ:qui omni genere armorũ cõmunirenẽ .Fabroſq; lignarios.i.carpentarios :artificeſq; fere omniũ gener9 ære ãnuo cõduxit:q claſſẽ ſeqrẽẽ: equites ẽt quoſdã cẽturiauit: ut nihil claſſi deeſſet:qd̃ ad ualidã expeditionẽ ſpectaret: colũbus uero ſues & boues ſexus utriuſq; i claſſem introduxit:triticũq; & ordeũ:ac le gumia ꝓpe oẽgen9 cõrrogauit ĩ nauibus:tũ ut uitã ĩ naui diuti9 ꝓtra heret:tũ uel maxĩe ut inibi terræ mãdaret ſemina :tulit ẽt arbor9 taleas q̃s ibi plãtaret: quoniã id gen9 illic haud quaq̃ arbores uiſunẽ : nã pre ter pinum:& palmas:nullas habent arbores nobis cognitas:& hæ mira

Guãcranillo rex

Columbus ſoluit illinc

Caracterib9 nr̃is nõ diffi culter eorũ idioma ſcri bitur

Cultores fi dei rex & re gina

Extra fidem chriſti ſalus nulla

Colũbus in magno eſti matu apud regẽ & regi nã hiſpania rum

Conſeſſum ab regib9 re cipi:maxim9 ducitẽ apud hiſpanos ho nos

Columb9 de inceps dict9 eſt admirans occeanum

Liburnice xvii.expedi untur

Celoces duo decim

Vbi arbores uberãt & luxuriant plurimum

Vrbes noue condite

Cliẽtes regis ad emulationẽ colũbi ꝓuocãtur

Canaria inſula

Hiemale eqnoctium

Veredarii

Frater altricis primogeniti regis

ubertate creſcũt:adoleſcũtq; i tãtã altitudinẽ:ut nõ facilẽ referri poſſit ob maximã ſoli ubertatem. ſunt.n. illorũ fructus prope innumerabiles:uerum nobis incõperti:aiuntq; ſub ſole feraciorẽ tellurẽ minime fore:inſtituit etiã noſter columbus ſecum ferre inſtrũa omnis generis ferrea:quæ conducerẽt urbi colende ut in noua regione nouas urbes conderent:quæ forẽt ſuoꝝ tutiſſima receptacula:multiq; inſuper regis cliẽtes:contubernaleſq; ultronei ſe obtulerunt huius nauigationis ſocios:deſiderio comparandæ gloriæ ꝓuocati geſtis columbi præclaris:Igit̃ prima ſeptembris ſoluere ex cades:uentis proſpere flantibus:& prima octobris applicuere inſulã canariam eam inq̃:quæ fericta dicit̃:quarta uero octobris uela fecere uerſus meridiem:nihilq; comperti de eorũ nauigatione uſq; ad hiemale equinoctiũ habuimus:at uigeſimo tertio martii rege ac regina diſcũbentibus:mox affuit ueredarius quidã:q renunciauit celoces duodecim applicuiſſe cades:ſucceſſũ autem nauigationis ulterioris quinta aprilis luce.M.D.IIII.german⁹ frater altricis primogeniti regis miſſus ab admirãte ad regẽ ꝑuenit cũctaq; retulit q̃ i ſequẽtib⁹ adnotabũt̃.

Cap.XCII.

Quomodo admirans adiuit canibalorum inſulas.

Peruenit ad inſulas canibalorum

Arbores fragrãtes mirũ odorem

Lacerte ꝓceriores

Vicatim habitant

ITaq; prima octobris admirans colũbus ſoluit ab canariis flãte affrico ad leuã iter faciens meridiẽ uerſus adnauigauit.xxi. diebus:priuſq̃ tellurem conſpexerit aliquã:tandem deuenit ad canibaloꝝ inſulas ſepe dictas:& prio cõſpectu uidere nr̃i inſulã uaſtiſſimã : adeo arboribus condenſatã:ut uix diſcerni poſſet:utrũ ſilua foret uel ne:& quoniã is dies erat dominicus:dominicam eã nuncuparũt : & ubi cognouere cultã fore:minime uiſum eſt illic gradũ ſiſtere :ſed ultra progreſſi ſunt. In his igit̃.xx.& uno diebus ſua ſententia ſulcarunt maria per leuchas fere.M.cccxx.nã per id tempus aquilonẽ uentũ proſperum ſemper habuerant.deinde ſoluentes ab dicta inſula : breui ꝑuenere ad aliã inſulã omni genere arborum refertiſſimã:quæ inenarrabilem ſuauitatis odorẽ fragrabat:nonnulli allecti amenitate loci in terram deſcendentes nihil animatum ibi conſpexere præter lacertas inauditæ magnitudinis:eam crucem appellarunt:primoq; loco de cultis poſt inſulas canarias conſpecta eſt:& hæc erat canibalorum inſula ut re ipſa demũ cognouere id adfirmantibus interprætibus hiſpanæ inſulæ : quos ſecũ ducebant:circunuecti itaq; inſulam:caſas humiles conpluſculas compererũt:nam uicatim degunt.xx.uel ad ſumum.xxx.domus ſimul:con

tinenterq; diſpoſitæ in orbem ambientes plateam quandã cuius diame
ter erat orbicularis:domus erant ligneæ amphitheatri inſtar :hunc mo
rẽ conſtruẽdi ædes ſeruunt:erigunt complures eminentiſſimas arbores
in orbem:inq; eis trabes figunt quibus arbores inherent :ſitq; ut his ful
cimentis minime ruant:Imbrices uero:cum domũ coopiunt ita conſti
tuunt:ut formã tentorii efficiãt:ſurgitq; in modũ piramidis.i.in acutũ:
demũ has ſic diſpoſitas arbores intexunt palmarum foliis:& quarũdam
aliaꝝ arborum:ut & uentos:& imbres tutius arceant:introrſus uero tra
bes texunt funibus bombicinis:& radice quadam ſparto minime abſimi
li:cubilia hẽnt eminentiſſima quæ feno : & bombice ſternunt:porticus
hẽnt maximas ubi ſachara colocant:& ibi ẽt conſpeximus duas ſtatuas
ex ligno fabrefactas:quas duo angues immenſæ uaſtitatis ſuſtentabant
eas credimus eſſe coꝝ idola.uerũ comptum hũimus ſtatuas huiuſmodi
ſolũ ornatus cauſa erectus fuiſſe:quoniã hi ſolẽ:& planetas tantũmodo
adorant:eo igiť ubi nři applicuere mox uiri:& mulieres effuſe fugerũt:
deſerentes eorũ domos ubi uincti erant impuberes compluſculi: quos
ad ſaginã adſeruabant:necnon anus complures quæ mancipioꝝ obibãt
officia.protinus ad nos contenderunt:at nři igreſſi coꝝ domos animad
uerterũt illic uaſa eſſe fictilia omnegenus:quæ nos ſamia appellamus:in
quibus elixabant carnes humanas:pſitacis:anſeribus :& anatibus ſimul
admixtis:alias autẽ uerubus impoſitas torrebant:ſelectis oſſibus:& bra
chiis humanis:quibus pro ferro utebanť:ut ſagittis adfigerent ſuis :fer
ro enim prorſus carent:uidimus etiam ibi impuberis caput nuperri
me abſciſum: ſanguine adhuc defluẽte:hoc erat trabi adfixum.hæc In
ſula quattuor ingentiſſimis irrigatur fluminibus:guadalupeam appel
lauimus:quoniam non eſt abſimilis monti illi ſanctæ Mariæ:quem gua
dalupum hiſpani uocitant.Incolæ uero garachanam.fert hæc inſula pſi
tacos faſianis multo maiores:nec aliis ſimiles:nam alas habent uerſico
lores :cætera rubei : tantaq; pſitacorum apud eos copia ut apud nos
cicadarum:& licet eorum nemora ſint pſitacis referta: eos tamen ſagi
nant:quos habent in cibatu gratiſſimos:mulieres uero quæ confugerãt
ad noſtros admirans noſtro ritu exornari iuſſit : & compluſculis donari
muneribus:mandans ut protinus eas ad canibalos mitterent :quoniam
hæ probe nouerant quo fugiſſent canibali :itaq; mulieres ad canibalos
profectæ ſunt:quo factum eſt ut mox canibali : ad noſtros accurrerint
pellecti muneribus quibus donatæ mulieres fuerant : autumantes iti

Modus con ſtruẽdi ædes eorum

Planetas colunt

Impuberes ad ſaginam

Elixant humanas carnes

Torrent carnes humanas

Guadalupa inſula

Proceriores pſitaci

Anˀ exornate

Canibali muneribˀ prouocati

dem conſequi poſſe:ubi uero coram fuere ſiue timore;ſiue ſcelerũ cõſci
entia:mutuo ſeſe reſpiciẽtes illico terga dedere:proxima petẽtes nemo
ra:at noſtri qui inerrabant inſulæ explorabundi:cimbas eorum omnis
confregere:& illinc ſoluentes adiuere ſocios ſuos quos dimiſerant in hiſ
pana inſula primo itinere:& dum eunt:utrinq; complures præteriere in
ſulas:ab ea parte uero:quæ reſpicit aquilonem apparuit inſula:cuius in
qlini nr̃os iterpretes:quos ab ĩſula hiſpana duxerat admirãs ĩtelligebãt:
necnõ eos quos uendicaueramus ab ſeuitia canibalorũ :dicebant uocari

Mulieres ſtatis anni temporibus coeunt cũ antropophagis canibalis

matininam:adfirmantes eam cultã eſſe ab ſolis feminis :quæ ſtatis anni
temporibus coibant cum canibalis :ut ſolebant olim amazones:prolem
partiebant:mares dabant parentibus:feminas uero fouebãt ipſæ :aiunt
etiam has fœminas ſpecus habere altiſſimos:quo ſe recipiunt ubi extra
ſtata tempora quiſpiam eo conceſſerit:& ibi ſe tutantur ſagittis propul
ſantes hoſtem:ſi forte fortuna explorauerint aliqui aditum : propterea

Inſula admodũ ferax

noſtri per id tempus propius accedere nequiuerunt:præter nauigantes
inſulã ad.M.fere.L.Inuenimus aliam inſulam :quam interpraetes aie-

Canibali longa metiũtur itinera ut carnib⁹ ueſcãt humanis

bant eſſe aprime cultam:habitatoribusq; frequentiſſimã:& inter alia ha
bere innumeras fruges:& prope omnia quibus uita humana carere ne-
quit:& quoniam montes hẽt ꝑaltos eam montẽ appellauim⁹ ferratũ:
at noſtri interpraetes:& hi quos aſſerueramus ab atrocitate canibalorũ
adfirmabãt canibalos aliquãdo longa metiri itinera ſupra mille miliaria

Sãcta maria rotonda

ut carnibus ueſcantur humanis:poſtridie illius diei nacti ſumus aliam in
ſulam:quæ quoniam erat obrotunda admirans eam nuncupauit ſanctã

Diui martini inſula

Mariam rotundam:ſupra iſtam comperimus aliam:cui diui martini no
men indidit:uerum in neutra iſtarum ſtationem fecimus:perendie uero

SãctaMaria antiqua

aliam inuenimus:quam aiebant longitudine eſſe.M.cl.ab parte uideli
cet occidentali in orientale latus : referebant mira de ea interpræ-

Inſula ab inqlinis dicta Ay Aya noſtris uero ſancta crux

tes : ꝙ uidelicet foret ſumme ferax . & pulcherrima : hanc poſtremo
appellarunt ſanctam Mariam antiquam:poſt eam comperit fere innu-
merabiles inſulas:uerum longe ab predicta.M.prope.cccc.Interq; eas
quedam cæteris præſtabat magnitudine:quæ dicebatur ab incolis Ay
Ay:nr̃i uero nuncuparũt ſanctam crucem:eo appulimus:ut aquam hau

Mulieres ab canibalis ereptę

riremus:at admirans emiſit triginta uiros : qui explorarent diligenter
inſulam :qui mox quattuor canibalos cum totidem fœminis inuene-
runt:quæ mulieres uiſis noſtris:complicatis manibus eleuatiſq; auxiliũ

petere uidebantur:quibus liberatis uiri in nemora dilapſi ſunt : biduo
itaq; illic:agens admirans triginta uiros in inſidiis collocauit : qui corri
perent canibalos:ſi qui apparuiſſent:qui uero ſtabant in littore uiderũt
cimbam:(caneam ipſi appellãt):homines octo:& totidem mulieres ue
hentem:ubi igitur admirans claſſicum cecinit:una omnes ruunt in bar
baros:qui ſtrenue ſagittis pulſare noſtros conabantur: nec prius quiue
re ſe clipeis tegere q̃ hiſpanus ab fœminis ſagitta ictus occubuerit : al
ter uero male acceptus eſt:hiſpani tamen ubi comperere ſagittas uene
no illitas eſſe:decreuerunt propius manus conſerere & ui remorũ ĩ eos
contendere:quod ut fecere protinus barbarorum nauim peſſundedere:
præminebat.n.ibi mulier quædam ueluti regina:cuius dicto parebãt
omnes:hæc natum habebat ſecum torui aſpectus atrociſq; : qui faciē
non regem ſed prædonem:aut furem quempiam ſeuiſſimũ preſentabat:
ſummerſa itaq; naui non deſinebant nando noſtros onerare ſagittis :ela
tis tantum ſupra aquam brachiis:quæ res uiſa eſt monſtrifica:dum itaq;
natant ſagittantq;:ad ſaxum quoddam deueniunt:ubi tandem a noſtris
ſunt expugnati:occiſis nonnullis:& regulo grauatim ſaucio uulnere du
plici:hos ad admirantem trahunt reluctantes: qui conſpectum tanti ui
ri minime pauentes:ferociam nuſq̃ exuerunt:ſpumas efferueſcentes: nõ
aliter:q̃ leo:ubi in caſſes deuenit:tunc rugitꝰ edit maiores atrocioreſq; :
ſeuitq; magis:adeoq; efferebantur: ut nullus eſſet inibi tam intrepidus
qui ferociantes uiros non formidaret:progreſſus admirans itaq; affrico
flante aliquando:nonnunq̃ ſpirante fauonio:peruenit ad quandam pel
lagi uaſtitatem ubi prope innumeræ erant inſulæ multiiugeq;: nam ali
quæ frequentioribus obumbrantur nemoribus:aliæ uero ſumma aprici
tate amœnitatẽ non mediocrem præſe ferebant: nonnullæ autem ſquã
lebãt ſaxis:humo ieiuna aridaq;:& præuſtis implicite mõtibus:aliæ ẽt ĩ
tra cautes colorẽ coccineũ cõtinebant:aliæ uiolaceũ : albicantem aliæ.
perinde ut multi rati fuerint eas eſſe minas: aut gẽmarũ loca metallorũ
corruſcantibus plurifariam coloribus : eo itaq; non conceſſere ſeuiente
pelago:nam uerebãtur ob ſcopuloꝝ frequẽtiã:ne naues colliſæ ſaxis de
hiſcerẽt protinus ſũmergerenturq;.In aliud tempus rẽ differentes :neq
uere ẽt inſulas ꝑcenſere ob eoꝝ implicitam frequentiã:tamẽ nõnullæ ce
loces:quæ altiore fundo haud egebant:mediocri contente alueo ꝓpius
acceſſere:& ſupra.xlvii.inſulas nũerarũt locũq; arcipellagus nũcupart:

Admirans claſſicũ cecinit

Ab feminis illis male acceptus eſt e noſtris qdã

Peſum iuit nauis barbarorum

Præerat naui mulier cũ nato torui aſpectus

Expugnantur barbari: capto regulo ac ſaucio

Capti ſpumas efferueſcunt

Efferãtur ut leones

Complures inſulæ colores

Multiiugos præſeferũt

Arcipelag[illegible]

ob inſularum frequentiam:dum itaq; relictis inſulis in altum ꝓueherunt:
in medio fere itinere aliam nacti ſunt inſulam quæ dicebatur buchema:

Buchema iſula

ubi complures erant illorum qui atrociſſimas canibalorū manus euaſe
rant:hi nobis retulere inſulam cultam fore eximie:cultoreſq; eſſe mitio
res:& uſq; quaq; canibalis infenſos.Inq; ea nemora complura quæ apros

Populi q̄ canibalis ſunt infenſi

fouent ingentiſſimos:hi naues non habent:quibus ſulcare poſſint Ma
ria:& canibalos adire:uerum ubi canibali eo contenderint:congrediun
tur atrociter propulſantq; eos:quos ſi ceperint male accipiunt :par pa
ri referentes:nam erutis luminibus eos in fruſta minutatim concidunt :
& ignibus torrent:& pro uindicta deuorant :alioquin humanis non ue
ſcuntur carnibus:hæc nobis referebant noſtri interpretes:quos ex hiſpa
na inſula adduxeramus:at noſtri parum illic immorati præteriere iſulā:
niſi ꝙ ab ea parte quæ occidentem reſpicit in terram deſcenderunt:ut

Aedes deſertas comperiunt

aquæ nihil non haurirent:ubi eminentem pulchrāq; domū inuenerūt :
& cum ea.xii.minores domos omni habitatore deſertas:ibiq; nulla erāt
habitantum recentia ueſtigia:cauſam propterea ignorabant: cur deſer
tæ forent:ni forte habeant illarum habitationum ſtata tempora:dū can
dens ſidus feruet nimium:abeunt in mitiora loca:reuerſuri cum condu
cibile arbitrabuntur:uel forte metu canibalorum littora deſerāt tantiſp:

Chiaſichius rex

donec abeant:utcunq; fuerit inſula unicum habet regem:cui perq; reue
renter aſtant:obediuntq; miruminmodum chiaſichiū appellant eorum
Regem:latus huius inſulæ quod meridiē contuetur longitudine ducen
tum.M. patet : ea nocte duæ fœminæ : & totidem adoleſcentes quos
aſerueramus de manibus canibalorum:ubi in conſpectu ſuæ patriæ fue
runt:in mare ſeſe proiecerunt:& nando ad ſolum patrium deuenerunt
nobis neſcientibus.

Cap.XCIII.

Quomodo Admirans ſuos reperit uitam exuiſſe.

Cōpit ſuos exuiſſe uitā

TAndē aliquādo admirans ꝑuenit cū tota claſſe ad hiſpanā in
ſulam:quæ abeſt ab Canibalis leucis fere.cccc.uerum omine
inauſpicato infœliciq;:nam hi quos loco præſidii inibi relique
rat uitā exuerāt oēs.In hac iſula eſt regio:q̄ dr̄ xaynana: unde admirās
prio itinere ꝓfecturus in hiſpaniā:quaſi loco obſidum decem uiros ab
duxerat ex his ob cœli mutationem:ſeptē occubuerant:unus uero eoꝝ

Nādo clam effugerunt

qui ſuperfuerat ubi ſuam patriam claſſis applicuit(Therema dicitur)
ſponte a nobis emiſſus eſt : reliqui uero nando clanculum aufugerunt:

quæ res parum admirantem mouit: qui modo ſuos compeririſſet uiuos: reliqua nihili pendebat: uerum ubi paululum eſt progreſſus: canea quædam apparuit: genus eſt liburnicæ longioris capax ingentium remorũ: hæc regis fratrem uehebat: eius profecto: cui apprime abiens ſuos cõmendauerat: cumq; eo fœdus: magnum inierat. Is igitur regis Guancenarilli frater alio tantum uiro comitatus: ad admirantem contendit: & nomine regis imagines aureas duas dono admiranti dedit: poſthæc cepit hiſpanorum miſerabiles caſus exponere: uerum uix id intelligere quiuimus: noſtris interpraetibus non ſatis eius linguam callentibus: his auditis progreditur admirans quoad deuenit ad ligneum oppidum: quod hiſpani ſibi pro potiori tutela condiderant: id totum comperit demolitũ combuſtumq;: nec alia ſupererant ueſtigia: præter palidum cinerẽ: quæ res nos omnes dolore incredibili affecit. non tamen nobis facile perſuaſum iri poterat: quin aliqui ſuperuiuerent: propterea ut huius rei eſſemus certiores: admirans iuſſit tormenta quædam exonerari: ut reboatu edito ſi qui deliteſcerent e noſtris mox excitarentur: ſcirentq; nos aduẽtauiſſe: uerum operam luſimus: quoniam nullus uſq̃ comparuit: cunctis fato functis: tunc admirans nuncios miſit ad regem Guancenarillum ſciſcitatum de ſuis: queſtus grauiter de occubitu ſuorum: hæc noſtri retulerunt: quantum colligere potuerunt ex regis reſponſo: complures uidelicet in ea inſula reges fore illo potentiores: qui ægre ferebãt hiſpanos ſubegiſſe inſulas: propterea contenderant ad ligneũ oppidũ: ubi hiſpani degebant: eoq; expugnato contrucidauerãt uiros: & oppidũ combuſerant. Ipſumq; ferentem noſtris ſuppetias ictum ſagitta fuiſſe: inq; eius rei fidem brachium faſciis circũuolutum oſtentauiſſe: nec propterea ad admirantem iuiſſe: quoniam conſauciatus uulnere non contemnendo fuerat. his acceptis nulla fide adhibita: poſtridie marchionẽ quendam cognomine fibilium rurſus ad regem mittit: qui perq̃ diligenter rẽ ſciſcitetur: perpendatq; an ſint uera quæ ex rege allata fuerãt. Is igitur eo conceſſit: & remotis faſciis comperit Regem falſa locutum: nullius cicatricis apparente ueſtigio: uerum procumbentem nactus eſt uirum ſimulantem egritudinem: huius cubili coniurigebantur concubinarum cubilia octo. Tunc deuenimus in eam opinionem: ut non difficulter crederemus noſtros aſtu: & inſidiis eius occubuiſſe: tamen Marchio finxit fidem præſtare Regi: hortatuſq; eſt uirum: ut in craſtinum admirantem uiſeret: poſtera itaq; die ad admirantem

Canea liburnicæ genus

Regis germanꝰ hiſpanorũ caſus refert miſerabiles

Ligneũ oppidũ demolitũ cõperit

Exonerãtur tormenta: ut edito reboatu excitarentur hiſpani

Sciſcitatum de ſuis mittit ad regem

Rex ſimulat ſe ſaucium

Rex mendacii cõpertus eſt

Aſtu nr̃i occubuere

Ad admiran te.n conten dit rex
Lõgiore ſub ſelio .m.lierẽ alloquitur
Vir multi pẽ ſi admirans. rem animo atentiore ex pendebat
Mulieres ſubornatæ
Caterina nando euaſit
Regem in ſenſi obſeruant
Regalis portus
Quaſi alter meandrus
Mons conſpicuus qui uiret impen dio
Ibi auitia fe re omnege nus
Viri cẽtum qui corpora ſimetrica hñẽt occurrunt nobis

rex contendit:a quo ẽ honorificẽtiſſime exceptus:& ueluti miſeraretur noſtrorum erumnas gemebundus indoluit :at ubi conſpicatus eſt mulierem quandam : quæ noſtro auxilio erepta fuerat ab canibalis eam ad ſitus eſt ſua lingua longiore ſubſellio:nobis haud quaq̃ intelligentibus: illi plurimum aplaudens:hæc dicebatur caterina:tandem poſt multa illinc abiuit:& amiciciam ſeduſq; rurſus pollicebatur:non defuere tamẽ e noſtris qui ſuggererent admiranti ut uirum corriperet ; & correptum cædis noſtrorum pœnas luere cogeret:admirans uero: ut erat uir multi penſi:rem accuratius penſitatiuſue expendebat loci:& temporis rationem habens.non.n.ſibi per id tempus conducere arbitrabatur : ut incolarum animos ad iracundiam prouocaret. poſtridie uero illius diei quo illic rex ſoluit:eius germanus claſſem uiſit:& mulieres ſubornauit: ut ſequens effectus comprobauit. Itaq; nocte ſubſequente caterina cum ſeptem aliis in mare deſiliit:ut ſuperato pelago ad regem contenderet: noſtri tamen ubi fraus apparuit conſecuti natantes mulieres tres tantũ ceperunt:at caterina cum tribus aliis ad regem peruenit : qui ſuſceptis mulieribus in interiora inſulæ dilapſus eſt:quo facto nobis rex aperuit ſe noſtros contrucidauiſſe.

Cap.XCIIII.
De uindicta occiſorum.

ADmirans igitur cognita proditione decreuit hominem perſequi uſq; ad regni interiora : miſit itaq; trecentum uiros qui marchionem inſenſi conſectarentur : hi ergo dum hominem explorabundi quærũt:deuenere ad hoſtium cuiuſdam ſignati fluminis: ubi pq̃ celebris erat portus:quem regalem appellarunt:nam ubi ingreſſus es:adeo flumen ſe ſinuat obliquatq; efficiens multiplices receſſus:& flexus innumeros:ut alter meandrꝰ uideat:nec licet ſis ingreſſus:cognoſcere quibus an ſis intra uel extra:q̃q̃ in oſtio adeo pateat : ut ſit trium liburnicarum capax :ex aduerſa fluminis parte mons uiſitur conſpicuus : qui impendio uiret : & præclaris exornatur nemoribus . Ibi pſitaci complures & auitia fere omnegenus exaudiuntur ſuauiſſime alterneq; concinentia : hunc portum interfluunt flumĩi duo : & dum altius progredimur nacti ſumus eminentiſſimas quaſdam ædes : quas credidimus Regis eſſe eius:quem pſequebamur. Iccirco eo cõtendimꝰ citato gradu:& ecce occurrunt nobis uiri prope cẽtum:qui habiliſſima

habent corpora:quiq; arcus:& ſagittas ferẽtes:toruo uultũ ibãt ad nos : ſubinde uociferantes ſe minime fore Canibalos:ſed taynos.i.nobiles:ac patricios : nos uero ſigno pacis edito:propius acceſſimus : & cum mutuo colloquio frueremur:protinus foedus :& amiciciam nobiſcum inire:nec de caetero pauentes:ad nos ueluti ad ſuos confidentiſſime ibant: hos munere multiplici donauimus: at noſtri dum illic agerent domum metiti ſunt:quae diametrum habebat.xxxiii.paſſuum: erat iſtar amphitheatri obrotunda:huic circunquaq; adiacebant triginta aliae minores aedes in contignationibus pro trabibus harundinibus uerſicoloribus utebantur:mira arte textis complicatiſq;:hoc patritios noſtri percuncti ſunt de rege marchione:quem adſeuerarunt petiiſſe montes:huius rei decreuere admirantem certiorem reddere:& imprimis conflatae neceſſitudinis cum uiris patriciis : uerum admirans flagrans perniciali odio in marchionem:ad diuerſas inſulae partes exploratores expediuerat:qui regem ſi quo modo poſſent corriperent:nam praeceteris quos miſerat: erant duo ſtrenui iuuenes:horeda uidelicet & Gormalanus animo inuicto:alius alia loca petens:prope omnem regionem inter ſe partiti ſunt explorandã:hi ergo dum uarias regiones peragrarent:deuenere ad quaedam ſpectatiſſima flumina : quorum alia ab una parte montis defluebant:nonnulla uero ab altera deriuabantur.Is mons eminentiſſime attollebatur:qui aurifero ſabulo conſpergebatur:& inde aurum effodiunt incolae hoc modo: nam actis ſiniſtris brachiis in praecordia mõtis egerunt aurum:egeſtumq; dextra excipiunt manu:dabantq; noſtris:adſeuerabant etiam uidiſſe grana compluſcula Zecare:quae allata fuere regi hiſpaniarum: nã granum unum pondo erat unciarum nouem:hoc uidere complures uiri.

Tayni.i.nobiles
Foedus incũt nobiſcum

Domus iſtar amphitheatri
Conflata neceſſitudo cũ patritiis
Admirans ꝑnitiali odio flagrat in regem
Conſpicua flumina
Auriferae arenae
Inde inquilini effodiunt aurum

Cap.XCV.

De flumine aurifero:& aliis rebus repertis.

HIs uiſis noſtri condicto ad admirantem rediere:ut non recederent a praeſcripto:nam admirans iuſſerat:ut nil aliud agerent: q̃ explorare regiones nouas : & mox referre earum ſitus : & qualitates:nec ipſi pergerent eo inconſulto exercere cõmercia :pro quãto uitam caripenderent ſuã:accepere etiam ab incolis non longe fore in montibus regẽ quendã:quẽ Gazichiũ canoban:ſua lingua appellant.i. dñm domus auri:nã boa domus iterpretaꝛ:canũ auꝝ:& Gazichios rex

Ne recederẽt a praeſcripto ad admirantem illico eunt
Canoba.i.domus auri:
Gazichios rex

Sphere rō non patitur

Septentrio non uiſitur ibi

in hoc etiam flumine inuenere abſolutiſſimos piſces aquamq; haud iſua ue.n: Marchion ſibilius refert apud canibalios populos in menſe decē bri fore æquinoctium: quod ratio ſpheræ nō patitur: addebat etiam inibi aues eodem menſe fœtificare: cum tamen ab eo ſciſcitaremur. quantum eis polus eleuaretur ab oriente: retulit ſeptentrionem non uideri ſed mergi ſub artico polo: & tranſcendiſſe cuſtodes. uerum ut ingenue fatear: nemo inde uenit: cui indubia fides adhiberi poſſit: quoniam fere omnes expertes erant litterarum: & imprimis ſideralis ſcientiæ.

Cap. XCVI.

De oppido ab admirante condito.

Vrbem condere parat

Offira inſula: cuius Vetus meminit hiſtoria

Quantum eis polus eleuatur

Vrbs in umbilico

Iſabella inſula

Conſpicuis fluminibus irrigatur regio

Iacta ſemina harenis germinant.

Naſturcii. braſicæ. pepones

EGitur is admirans claſſis præfectus in ſuam: & gentis hiſpanæ memoriam: decreuit urbem erigere cooptato itaq; loco: qui locifron dicitur: non longe ab portu: & ut bono omine ſuccederent cuncta auſpicatus eſt a diuinis: nam primo loco eccleſiam dedicauit: cæteraq; abſoluiſſet: ni tempus appetiiſſet patriæ repetendæ: uel ſaltem prout abiens pollicitus fuerat regi: ipſum de omnibus certiorem facere q̄primum: expeditis ergo .xii. celocibus regem protinus de compertis rebus commonefecit: cū igitur admirans in inſula hiſpana adhuc ageret: alii appellant inſulam huiuſmodi offiram: quam nonnulli eā eē adſeuerant: cuius cōmeminit ſacra uetus hiſtoria libro regum tertio: q̄ patet latitudine graduū quinq; auſtralium .i. M.ccc.lx. his polus eleuat xxvii. gradibus: in meridie autē (prout referebat) .xxii. longitudine uero .i. ab oriente in occidentem patet. M.Dccc.lxxx. & hæc inſula ſi forma conſideretur folium balāi .i. arboris nucis caſtaneæ ſimillime refert: ſtatuit propterea admirans in colle cuiuſdam montis huius inſulæ urbem condere: in umbilico inſulæ ab ea parte: quæ aquilonem reſpicit: quoniam inibi uiſebatur mons alius: qui frequens eſt nemoribus & lapidibus aſperatur: necnon calce ſcatet plurima: eam incolæ appellant iſſabellam: ad radices uero montis planities eſt perq̄ aprica longitudine patens. M.lx. & lata. xii. alicubi: peranguſta tamen alibi Mil. vi. hanc interluunt complura flumina: quorum celebriꝰ fere præterluit urbem ad iactum arcus: hæc igitur flumina adeo ubertim irrigant regionem: ut eam feraciſſimam fere omniam rerum: quæ terra parens mittit: effecerint: nam in arena eorum fluminum iacta ſemina protinus germināt: fecimus huius rei periculum: iecimus enim ſemina multiiugarum herbarum: uidelicet lactucarum: naſturciorum: braſicæ: & buguloſæ: quæ oīa

ſextodecimo die germinauere at pepones :cucumeres cucurbite trigeſimo ſeptimo die ad maturitatem peruenere:nec(ut ingenue fatear):meliora his comedi unq̄:hæc nouerat admirans etiam relatu eorum:qui ſecum diuerſabantur:qui & ipſum certiorem fecere rerum multarum: & imprimis prouinciæ cuiuſdam auriferæ:propterea miſit;illuc e ſuis triginta uiros.regio cipagora dicitur:auro ſcatet:ubi uero rediere uiri triginta:retulerunt multa miratu digna:præſertim adſeuerabant ab eo mõte quattuor deriuari flumina:unum ad orientem proficiſcebatur:aliud uerſus occidentem contendebat:alterum in ſeptemtrionem:in auſtrum alterum citatiſſime fluebant:inſula quadripartitur pars que uergit i oriẽtem dicitur ſuma:que occidentem reſpicit atribuinea: quæ aquilonem lachem:que poſtremo meridiem contuetur naiba dicta eſt ab omnib᷒.

Quattuor flu. ab uno mõte deriuãtur

Inſula quadripartitur

Cap.XCVII.

Quomodo admirans adiuit auri minas.

VT reuertar unde ſum digreſſus admirans urbẽ cõdidit muro præcinctam:&.xii.martii illinc ſoluit ducens ſecum pedites circiter quattuor cẽtum:ac equites nonnullos pleno gradu cõtendẽs eo ubi accepat minas auri fore uberrimas meridiem uerſus :Igiť ſuperatis eminentiſſimis montibus ualibuſq;: ac traiectis fluminibus limpidiſſimis:tandem in eam deuenit prouinciam ubi auſpicatur cimbaga regio:in cuius patentiſſima planicie decurſus quidam aquarum uiſuntur:quorum harenæ intermiſentur auro:Igitur admirans ingreſſus mediterranea inſulæ ad.M.fere.lxxii.tantumdem diſtãs ab urbe quam condiderat:peruenit ad ripas cuiuſdam ingentiſſimi fluminis:ubi collis impendio attollitur:eminetq; admodum : & ibi arcem erigere decreuit quo tutius arcana regionis ſcrutari quiret : huic diui thomæ nomen inditum eſt:dum itaq; arcem ædificat:ad eum undiq; cateruatim homines regionis eius confluebant accepturi mercimonia:quorum uoto admirans ſatiſſaciens ab eis auri aliquid petebat : qui breui ad eum rurſus redeuntes: plurimum auri comportarunt:nec id ſilentio inuoluam:granum allatum fuiſſe auri:quod pondere onziam excedebat:quæ res effecit:ut grani magnitudinem admiraremur ſupra omnem credulitatem: cum præſertim adiiecißent ſe adhuc proceriora grana allaturos : quæ aiebant ferre aliam regionem:quæ illinc itinere mediæ diei aberat:eaq; grana inculta in arenis iacere adſeuerabant:uim auri incolis neſcientibus:alii etiam tulere fruſtula auri dragmarũ.x.maioraq; iueniri rurſum

Vrbẽ muro circũdedit

Supat montes & traicit flumina

Auriferæ harenæ

Erigit arcẽ ꝓ ſpecula

Granũ pondo õzie uni᷒

Proceriora grana

Nemora ſcatent aromatibus cōpluribus

Permutant uilia cũ aromatib⁹

Equinoctio uerno uuæ matureſcũt

Omnis regio in praſinum colorẽ inclinat

Placidiſſimi amnes auriferi

adfirmantes:illo igiť miſit admirans:e ſuis complures:qui minas auri di
ligentiſſime explorarent:referrentq̧ protinus:qui euntes plura compe
runt:q̄ intellexerant:q̄q̧ unq̄ autumaſſent:inter alia admiratu non indi
gna nemora habent:quæ omni aromatum genere ubertim abundant:ue
rum ea haud legunt:niſi ubi permutant cũ conterminis quepiam:alii ue
ro cum quibus commercia exercent ſua uaſa ferunt ſamia:catinosq̧ li-
gneos:pelues:malluia:& id genus complura : quibus qui dant aromata
prorſus carent :inuenerunt in menſe martii uuas præmaturas uerum
agreſtes:hæc regio licet rupibus:& ſaxis aſperetur :ea tamen uiridantes
gignit arbores:tota in colorem praſinum inclinat:imbres excipit freq̄uẽ
tiores. Ideo multa inibi flumina decurſusq̧ auriferi : nam cum imbres
deriuantur e montibus:ſecum auri copiam maximam trahunt ad plana
arua:patenteſq̧ campos : quos interluunt : ut præfecimus : innumera
flumina eademq̧ amœniſſima:ac placidiſſima decurſu haud rapido ci-
tatoq̧ ſed ſegni:ac placido:hæc loca habitant gentes ignaue:& fere pẽ
ſi nullius:ea ociatur plurimum imo ignauia torpet : algoris admodum
impatiens:& cũ nemora habeant bombice referta:eo tamẽ uti neſciũt:

Cap.XCVIII.

De mirabilibus compertis ab admirante.

Xilon ferunt nemora

Iſabella iſula

Cuba regio

EXploratis his locis ut præfecimus admirans rediit ad arcẽ iſſa
bellam ubi nonnullos e ſuis dimiſerat:ipſe uero cum liburni
cis tribus profectus eſt peregre:nouas etiam quærens regio-
nes:& imprimis eas quas iam eminus conſpicati fuerant:nam continen
tem credidit fore licet compertum habuerit inſulam eſſe quæ.M.lxx.
abeſt ab ea inſula quã appellarunt hiſpanam:regio cuba dicitur:ea præ
terita iter direximus ad meridiem: & inde cepimus ad occidentem non
nihil flectere:uerum q̄to magis progrediebamur:tanto plus littora ex-
tendi uidebantur :terris ſemper fugiẽtibus:ſinuabãt enim ſe littora ad

Sinuabant ſe littora ambage multiplici

Iamia magnitudie ſupat ſiciliam

Mons i umbilico atollitur ſenſim

meridiem ſemper:receſſu:& ambage multiplici :adeo ut cum credere-
mus contendere in occidentẽ:ad meridiem tamẽ ĩdies ferebamur:terris
ducẽtibus:ac multiiugis ſinibus:tãdẽ admirans deuẽit ad inſulã :quam
inqlini appellant iamicã:hanc aiunt appellari ab coſmographis Iamiam
maiorẽ:quæ magnitudine trinacriã ſuperat:unicũ ĩ umbilico mõtem
hẽt:q ſenſim leniterq̧ ſurgit ab oĩ regionis latere paulati creſcens :ut
uix cõſcẽdere credas:ut ĩ acliuis ſolet:donec deueneris in mediũ:tũc ſe
ſe attollit uertice eminẽtiſſimo:& tarditatẽ:q̄ uſus fuerat ſurgẽdo emi-

nentia compenſat: hæc inſula æque ferax eſt in maritimis ac in medi-terraneis: frequens habitatore eodemq; accerrimo ad quæq; ſubeunda: nam in commerciis acri eſt ingenio: adeo ut non difficulter circũadia centes populos excedat dexteritate: eo ubi appulit admirãs ſuos ĩ terrã exponere contendebat: uerũ reluctabãtur illi: ac pugnatum eſt idẽtidẽ ſuccumbentibus inſulanis: nõ ſine hominũ ſtrage: tamen diſcordias pax eſt conſequuta: relicta iamica flante zephiro ſeptẽ diebus: nec interpo latis: per latus cubæ nauigauimus. Intantũq; ſumus progreſſi: ut credi derimus uel ipſam cherſoneſſum aureã (quæ ẽ in ipſo oriẽte) attigiſſe: adeo igiť prouecti eramus in altum petentes uarias orbis partes: ut fere totum uniuerſum metiti fuerimus: & ex uiginti quattuor ſolis horis: ſal tem uigeſſimã & alteram comperimus: licet perpeſſi ſimus innumera mala: nomina tamẽ. Dccc. inſulis indidimus: & ſupra tres mille præteri uimus: ubi multa erant memoratu digna: præter nauigans latera cubæ & paulo ſupra q̃ inceperit nauigare: nactus eſt admirans portum nauiũ capacem complurium: Ibi ſuos cepit emittere qui cum terrã appli-cuiſſent: tantũ mapalia íuenere: eaq; uidua omni habitatore: uerũ ibidẽ cõſpexere in uerubus piſces quos ad ignem aſſabant piſcatores: at nr̃i piſcibus ueſci toſtis haud dubitarũt reiectis ſerpẽtibus: q̃ uiſis chriſtia nis mox dilapſi ſunt in montes: & inde ſpeculabantur quid ſibi uellent noſtri: a q̃bus prouocati piſcatores paulatĩ ceperunt timorẽ exuere: an nuentibus noſtris ne pauerent: quidã igiť audaculus in inferiorẽ rupem deſiliuit propius accedens: quẽ cõpellare cepit quidã oriundus ex inſu-la hiſpana: qui a teneris in hiſpania apud admirantẽ altus: & educatus fuerat: cuius lingua parũ ab eoꝝ idiomate differt: hunc itaq; peũctatus eſt cur fugerent: & q̃ nã gens foret: quoue nomine regio appellaretur: cõtracta igitur neceſſitudĩe uiribuſq; animi reaſſumptis dixit eos piſca tores eſſe: q eo piſcatum conceſſerant rege iubente: qui alio regi cenam parabat põtificiã opiparamq;: addidit ẽt pergratũ hũiſſe plurimum: q; ſerepntes minime comediſſent: quandoquidem hi: ut affirmabant: re-gi ueluti delicatiores epulæ adſeruabantur: quibus auditis admirãs eos miſſos fecit: nã iam habebat ſatis cõpertum regionis mores. propterea iter ſuum uerſus occidentẽ perſequebatur: & dum regionem percurrit ad occidentẽ eam nactus eſt feraciſſimã: refertãq; habitatoribus dome ſticis: qui mox conſpectis nr̃is ad littus deſcendebant panes ferentes: q̃b⁹ ipſi utunť: tulere etiã cucurbitas plenas aqua: noſq; ueluti amicos

Ferax inſula uirorum

Pugnatũ ẽ crebro

In altum p̃greſſi pluri mum

Ex. xxiiii. horis uigeſ ſimã & alte rã cõperũt

Quot iſulis ĩdiderit no mina.

Ad ignem aſſãt piſces ac ſerpẽtes

Exuto timo re collocũť

Rex oppi-parã cænã parat ſerpẽ tib⁹ impri-mis

Veluti ami ci cordate excipiuntur

hoſpites inuitabant cordate:nos uero paulo ultra progreſſi :uidimus in
numeras inſulas:quæ primo conſpectu cultæ uidebantur eximie uiren
tibus plene arboribus:& imprimis ab ea parte quæ continentē reſpicit:

Hic adeo latices feruēt: ut immergere neq̄as manus

dū latera pcurrunt:deuenere ad oſtiū fluminis cuiuſdam:cuius latices
adeo feruent:ut in eis diutius manum immergere nequeas ferueſcenti
bus aquis:rurſus progredientes compere piſcatores quoſdā:q in cim
bis.i.in caua arbore:piſcabantur:q piſcem rudentibus adligauerāt naui:

Piſcis miræ naturæ quo piſcatores utunť ut corripiant alios piſces

eūq̧ poſt ſe trahebant:eius forma eſt nobis incognita:& niſi grandiuſcu
lū caput haberet:inſtar anguillæ formareť:capite geſtat pelliculā quan
dam:quæ ſimilitudinem habet crumenæ alicuius:cū uero piſces uel te
ſtitudines emerſerint ſupra aquam:mox is piſcis ſolutus dimittitur ad
eos qui telo acrior:ac omni uolucre ocior : condicto uibrat:pellē (quā
diximus marſupium referre aliquod) piſces corripit:ac retinet ſua pel
le implicitos:nec prius prædam dimittit :q̄ aerem ſenſerit:cuius eſt im
patiens admodū:tunc uincto rurſus piſce:prædā legūt:nam nobis aſtā
tibus cepere calandras.iiii.pgrandes:qbus nos donarunt amice:eaſq̧ in
cibatu ſuauiſſimo habuimus:his uiſis:percunctati ſumus piſcatores an
latus huiuſmodi diutius adhuc protenderetur:& q̄tum in occidentem
extendereť:reſpondere latus huiuſmodi finē habere nullum .Illinc igiť
ſoluentes pgrediebantur a latere ſemper littus pcurrentes:hi internaui

Canes qui haud q̄uaq̄ latrant

gādū innumeras gentes cōſpexere:nō longe uero ab terra huiuſmodi:
quæ nunq̄ terminatur:uiſitur inſula:ubi mortaliū uidere neminē : nam
ſi qui erant in ea:fuga pernici ſibi conſuluerant : at canum inibi copia

Anſeres & anates inſulæ inerrant

ingens conſpecta eſt minime latrantium:licet toruo forent aſpectu :an
ſeres ēt anateſq̧ inſulæ inerrabant multiplices:præternauigantes :itaq̧
latera cubæ deuenimus ad quaſdam anguſtias :ubi gurgites : ac breuia

Equor undabundum ſpumas efferueſcit

prope erant infinita & ibi mare undabundum ſpumas efferueſcebat in
dignabundum admodum:ſeuitq̧ mare hoc modo itinere .M.xl. aquis
albicantibus non aliter q̄ ſi polline conſperſum fuiſſet:ſuperatis his gur
gitibus prouecti ad.M.lxxx.eminentiorem comperim⁹ mōtem : & tūc

Lixe emittūtur aq̄tum & lignatum

lixas emiſimus:qui aquam ferrent lignaq̧:eo ēt conceſſit arquita quidā:
qui cum inerraret inſulæ:& in nem⁹ condenſum proueniſſet arboreſq̧
admiraretur:huic mox a tergo affuit uir grandiuſculus:toga indutus al

Viri habitu inſueto.

ba.ſagittarius:credidit primo conſpectu religioſum quendam fuiſſe:
quem in claſſe habebant:uerum ubi compertum habuit alium eē :actu
tum alii duo uiri eiuſdem habitus : & ſtaturæ apparuere : poſtq̧ eos

ſupra triginta alios uidit:quibus conſpectis :mox fugam cepit:at illi ſe quebantur manibus annuentes:ne paueret:neue fugeret: ſagittarius ue ro q̃ citius quiuit claſſem repetiit:cuncta quæ uiderat denarrans admi ranti præfecto:qui ubi hæc accepit protinus emiſit multos:qui tenētes uaria itinera:prope totam inſulem explorarunt:erāt ibi arbores multiiu gæ:aliæ ferebant aromata:uiolas aliæ: percurrentes itaq; cubæ latera: uarias nationes nacti ſunt:quorum linguam etiam incolæ hiſpanæ inſu læ(q admirantem ultro ſequebantur) minime callebant : & dum pro gredimur magis:ac magis ſe ſinuabant littora:modo notho:modo affri co flantibus:quibus impulſi aliquando ferebamur prope in ſicum:adeo mare inſulis eſt implicitum compluribus : naues fere peſſundabantur nimia onuſtæ aqua:quam & madidum cœlum:& refluxus pelagi conro gauerant:quare operepræcium fuit referre gradum : & domum redire eodem itinere quo uenerant:neq; quempiam pauebant:quin potius ſpe rabant ubiq;:& amice:& honorifice recipi:quandoquidem neminem læ ſerant dum irent:uerum fere omnibus morem geſſerant.

Multiiuge arbores aliæ alios ferētes fructus

Salū inſulis frequens

Seuitia indi gnabūdi pe lagi pedē re ferunt

Cap.XCIX.

Quomodo admirans inſulas reddidit uectigales.

CVm itaq; rediiſſet ad hiſpanā inſulā ubi abiens complures hiſ panos patritios loco præſidii dimiſerat : comperit Margari tum uirum ſtrenuum illinc abiuiſſe:qui prope iratus patricio rum magna concomitatus caterua patriam repetebat:quæ ubi comper ta habuit hominem illico inducunt:ut & ipſe patriam reuiſat :ratus ne delatus regi:principis indignationem incurreret:domum tamen contē debat ſub uelamento conſequendæ annonæ:& renouandi preſidii:licet ut præfecimus alia ſubeſſet cauſa:non prius tamen abiuit : q̃ ſibi reges aliquos reconciliauerit :qui ſuccenſuerant hiſpanis ob predas: & latro cinia illata ab eis:abſente admirāte:ueq; corā ipſis regibus : quoq; con ſpectū(ut par fuerat) minime erubuerāt:primo loco igit̃ ſibi reconci liauit regē guarionenſiū : & cum eo neceſſitudinē contraxit arctiſſimā deſponſata ſorore uni ex inſulanis:quem prius inter ſuos adnumeraue rat:& habito interprete : citato gradu contendit ad id oppidum:quod cōdiderat:nomenq; diui thomæ indiderat:hoc itaq; repit ab rege quodā obſideri:& parū abfuit quin deditionē fecerit: quoniā iā trigita diebus cōtinuis obſidebat̃ nemine auxiliāte:liberato itaq; ab obſidiōe oppido: regē cepit:q bellū nō ꝓuocat⁹ itulerat :applicueratq; aiumꝫut ꝑgeret

Margaritus uir clarus

Sub uelamē to cōſequen dorum com meatuum re petit domū

Reges ſibi rurſum recō ciliat

Deſpondet ſororem uni ex inſulanis haud obſcu ro

Oppidū ob ſidione ſol uit:rege ca pto q ultro bellū intule rat

reliquos ꝓfligare reges.uerum ubi intellexit incolas ob caritatem annonæ fame laborare: quæ iam innumeros conſumpſerat populos: cauſa

Fame laboratũ eſt: erutis radicibꝰ qbꝰ panem cõficiunt

famis huius reiciebatur in chriſtianos: qui eruerant fere omnes radices quibus ipſi panem conficiebant barbari: ſtatuit itaq; admirans regredi: hæc meditantẽ præfectum mox commeatus regis guarionexii largiter iuuere: nam regio eius nondum famem paſſa fuerat: reuocato igiť ab incepto itinere præfecto: ut tutius regio colereť ab hiſpanis: decreuit arcẽ erigere alterã: non longe ab ſancto thoma oppido in monte eminentiſſimo: arcem de nomine conceptionis nuncupauit: ubi uero incolæ com

Arcẽ erigit cõceptionis noíe indito

pertum habuere hæſiſſe cordi chriſtianis: ut regione diutius potirenť: legatos undequaq; mittunt: qui præfectũ orent exorentq;: ut ſuos frenet: nec ut ab eis ea patianť: quæ uix ab hoſtibus expectaſſent: nã ut aiebant ſub prætextu querendi auri: mala innumera inferebant: & fere totam deuaſtabãt regionem: adiicereq; ad hæc legati ſe male pendere ue

Vectigales redduntur

ctigal: q̃ his aſſiduo uexari incurſionibus: & quiete frui poſſe nulla: conuenit itaq; inter eos ut regi chriſtiano uectigal ſoluerent hac lege: ut incolæ montiũ cibanorum ſingulo trimeſtri (tres lunas appellant ipſi)

Mẽſes lunas appellant

auri quædam pondera ad urbem ipſam conueherent: qui uero aurum non habebant penderent aromata: & cotonum.

Cap.C.

De regibus qui ob malefacta hiſpanorũ deſciuere a chriſtianis.

IGitur dicti reges fame compulſi polliciti fuerant uectigal ſoluere hiſpanis: quoniam deficientibus radicibus: quæ illis loco ſiliginis: ac tritici ſuccedunt: panem conficere nequibant: niſi intollerabili labore fere nemora omnia peragrarent: tamen nonnulli fidem datam ſeruarunt inconcuſſam præſcripto tempore: & ubi ſolidũ

Qui ſolidũ pſtare nõ poterãt: excuſabant paupiẽ

præſtare non poterant: excuſabant pauperiem: promittentes ſe duplũ ſoluturos cum ad meliorem fortunam deueniſſent: nam uictu deducto: uix habebant quod ſoluerent: ſub idem fere tempus qui aurum e terra egerunt inuenerunt auri granum: pondere unciarum uiginti: In regno

Auri granũ ingens

non diſtante ab littore maris: Itaq; loco miraculi granum huiuſmodi allatum eſt hiſpaniarum regibus inuictiſſimis: idq; complures uidere:

Feracia nemora

ſunt ibi etiam nemora que ferunt complura miratu non indigna & imprimis lignum ibi uiſitur: quod appellant ſandalium: uerum ea argutulus aliquis forte illi intempeſtiue obiiciet: cur celoces onuſtas eo ligno in hiſpanias miſerit: & non auro: cum illius relatu compertum habeant

inſulas huiuſmodi auro ſcatere plurimo :que obiecta non difficulter di
luere poteſt hoc reſponſo :ꝙ licet ea regio uideatur abundare auro :ſi
noſtris conferatur:non tamen tanta eſt copia eius:ut onerari poſſint na
ues:cum præſertim illud nõ ſine magnis laboribus erui poſſint e cor-
de terræ:languentibus etiam uiris:quos ſecum ductitabat :qui ocio &
laſciuiæ uacabant :adeo ut quæque deformarent tanto parta ſudore:de
ſidiæ ac uoluptati ſupra q̃ poſſim ſcribere addicti:quippe qui uel ip-
ſum præfectum moribus ſuis cõtrarium pernitiali odio perſequebant :
effeceruntq; ſuis moribus:ut barbari qui ſuapte natura exleges ſunt:&
infreni:magis ac magis efferarentur: proſilirentq; degenerantes ab oĩ
probata uita:perinde ut uſq; in hanc diem expenſæ ſuperent lucra:ta-
men hoc anno qui milleſimus & qngenteſſimus primus ẽ:bimeſtri lege
rũt ſupra duodecim mille libras auri: libra uero penſatur unciis octo:
lucrati ſunt etiam alia complura quorum mentio fiet in ſequẽtibus : ſu
peris fauẽtibꝰ:& ne digrediamur a ꝓpoſitis: id noueritis eo anno tãtã
uim uentorũ ruiſſe:ut illic arbores prope erradicauerit oẽs :eaſq; in ſu
blime iaciebat ut uiderent cœlũ ipſum contingere.iuertit ẽt tres libur
nicas columbi:quæ erant in portu:adeoq; mare inundauit ut ſupra mẽ
ſurã brachii totã irrigauerit inſulã:huius igit diluuii cãm barbari reii
ciebãt in chriſtianos ob piacula : & ſcelera quæ patrauerãt quiq; inter
turbauerãt eoꝝ quietem:adiiciebantq; neminẽ fore tam longæuũ:qui
meminiſſet tantæ tempeſtatis: quæ nec ſimilẽ uiſa eſt nec hẽre ſequen
tem:Itaq; admirans ubi portũ applicuit : ꝓtinus iuſſit fabris lignariis
(quos optimos ſecum habebat)ut celoces duas fabricarentur.

Obiecta refellit nõ difficulter

Per luxũ & inertiam cũcta deformant.

Barbari ſuapte natura exleges

Libra pẽſat unciis octo

Vis uenti maxima

Equor ad loca inſueta inundauit

Cap.CI.

De arce extructa apud minam auri.

INterea Bartholameũ germanum ſuum:quem iam iſulis præ
fecerat cum nõnullis expeditis copiis ad effodiendũ aurũ mi
ſit:nam hi quos ſecum trahebat milites eruendi auri:metal-
loꝝq; ꝓbe nouerãt artes:diſtant hi montes unde egerit auꝝ ab iſſabel
la inſula leucis fere.lx. interq; alia eos monuit:ut diligentius loca explo
rarẽt. Igit dictus Bartholomeus profectus eſt imperator : ſiue ut aiunt
ipſi andelantadus:comperitq; uaſtiſſimas foueas ac ſpecꝰ altiſſimos eoſ
demq; uetuſtiſſimos:unde adſeuerant ſalomonem ſuos theſauros eruiſ
ſe:ut eſt in diuina ueteriq; hiſtoria:artifices qui aurifodinas erãt explo
raturi:ceperunt terram egerere:& iam ſuperficiem telluris eruerant :cũ

Eruẽdi auri ꝑiti admodum

Andelantadus.i.præfectus

Inde aiũt ſalomonẽ eruiſſe theſauros ſuos.

mox compertum habuerunt aurifodinam huiuſmodi protendi nimium ultra.M.xvi. in eaq; auri tantum effodi poſſe rati ſunt: ut quilibet artificum ſingulo die uncias tres eruere non difficulrer poſſet: cuius rei illico bartholomeus certiorem fecit admirantem: qui ubi hæc accepit: de

Prius non abiuit q̄ íſulæ germanū præfecit

creuit rurſus in hiſpaniã redire: uerum prius nõ abiuit: q̄ inſulæ fratrē ſuum præfecerit: & illinc ſoluit ingrediente martio .Mccccxcv. patriã repetens. Interea bartholomeus ut monitis fratris audiret: arcem con-

Arx condit̄ quã appellauit aureã

didit: quam appellauit auream: quoniã dum conderent eam inuenta eſt arena auro mixta: trimeſtri abſoluit opus: ceperat uaria inſtrā auri eruendi fabricari: uerum fame graſſante nequiuit perficere: ſoluit igit̄ inde: dimiſſo præſidio uirornm decem: qui arcem cuſtodirent: prouiſo ne fame laborarent: dimiſſo cane ſagaci qui cuniculos uenaretur. Itaq;

Sagax cãis

illinc abiens deuenit ad inſulam conceptionis eo menſe: quo guarionexius: & nanicantexius uectigal pendere tenebantur: & tributis exactis

Ventis uela dedit hiſpaniã uerſus

ab his duobus regibus: prouiſoq; de annona: quæ ſufficeret itineri proſe ſuiſq;: qui.cccc.erant: uentis uela dedit hiſpaniam uerſus.

Cap.CII.

De commeatibus miſſis ab rege hiſpaniaꝝ deq; eius præcepto. 1

Multiiugi cõmeatus

AGitur circiter initium menſis iulii celoces tres onnſtæ fere oĩ genere commeatuum applicuerunt inſulas: ubi noſtri fame laborabant. uehebant.n. uinum: oleum: carnes aprugnas: bubulaſq; ſalitas: necnõ iſitia: & farcimina: & id genus alia complura: quæ mox partiti ſunt ſingulis: ut unuſquiſq; ſuã hēret portionē: errogatis igitur cõmeatibus: regia promunt mãdata uidelicet regē iubere ut eas íſu-

Regis mandata

las colãt: quæ meridiem reſpiciunt: ubi auꝝ egerit̄: omneſq; inſulæ acolas: & reges quoꝝ inſidiis noſtri occubuerãt in hiſpaniam tranſmittãt: quare ut regio obſequerent̄ mãdato: mox corripuere.ccc. uiros regeſq; eoꝝ: & in hiſpaniã miſſere: deinde colere ceperunt eã inſulæ partē: quæ reſpicit meridiē: & ibi in colle eminētiſſimo arcē conſtruunt: nõ longe ab portu celeberrimo: arcem appellant diui dominici: quoniam die dominico eo peruenerunt: portum prædictum interluit eximiū flumen:

Arx diui dominici

quod innumeris piſcibus ſcatet: quodq; nauigantes uehit placido alueo prope ipſam arcem ad duodecimum lapidem: in arce uero iſſabellæ ua-

Cauſarii milites

litudinarii milites cauſariiq; dimiſſi ſunt: necnon fabrilignarii nonnulli: qui celoces duas frabricantur: cæteri uero contenderunt ad arcem

diui Dominici:qua erecta illi præfecit uiros .xx. & ſoluens illinc uerſus occidentem profectus eſt.

Cap.CIII.

Quomodo columbus ſuos comperit periiſſe.

IGit̃ internauigandum deuenit ad flumen naybe quod ab memorata abeſt inſula.M.fere centum.& uiginti :deriuaturqꝫ ab montibus cibanis:qui meridiem reſpiciũt flumine traiecto:nõ nullos præmiſit exploratũ regiones quaſdã uerſus auſtrũ: ubi ingẽtiſſima ſandalii nemora conſpiciebant̃:exciderũt itaqꝫ hmõi ſandalii ſtruem maximã eãqꝫ depoſuernnt apud quoſdã tãdiu:donec redirent:& ſuis liburnicis aſportarẽt:dum igit̃ præfectus latus dextrum percurreret nõ longe ab nayba flumine:inuenerũt regẽ quẽdã præpotentem:q illis populis bellũ iſerebat:ubi prædicta nemora uiſebant̃:decreueratqꝫ prius ab bello haud deſiſtere:q̃ ſuæ feciſſet ditionis:huius uero regis regnũ eſt in cornu cuiuſdam iſulæ ad occidentem : ſaragna dicit̃:& diſtat ab nayba flumine leucis triginta:regio aſperat̃ montibus.Regiqꝫ huic circumadiacentes reges tributa pendũt parẽtqꝫ:ut principi ſupremo : at præfectus nr̃ alloquutus eſt regem hmõi:perſuaſitqꝫ:ut ſponte uectigalis fieret:a quo nõ difficulter impetrauit:ut annis ſingulis tributa pẽdẽs cotonum:& canabim mitteret:& alia nõnulla: qbus ea regio abundat : aurum uero ibi non naſcitur.Itaqꝫ rebus pacatis cõpoſitiſue : concordes una regẽ adeũt:a quo honorificentiſſime excepti ſunt efuſa omni plebe:quæ illis occurrit hilaris admodũ:& iucunda .Inter cætera hoc genus ludrici i gratiam præfecti actum eſt:primo aduentu occurrerũt adoleſcẽtulæ triginta:quæ tãtummodo pudorem cooperuerant pãno cotoneo ſuo more:cætera nudæ:hunc morem ſeruant pediſequæ & coſmetæ:at heræ nudæ prorſus incedunt.Igitur prædictæ ramos oliuaꝝ manibus geſtabant:& ubi appropinquabant præfecto in ſignum fœderis:paciſue:illi ramos porrigebant:capillos uero ꝑmiſerant ꝑ humeros uitata fronte ambulãtes :colos iis erat cianeus.i.nigricans uiridis:uerũ pulcherrimæ ſũt:ſi omnẽ corporis habitudinẽ ſpectaueris: quod profecto his erat habiliſſimum:ſimetricũqꝫ:poſtq̃ uero his iocis exceptus ẽ diſpoſitis lectis diſcubatoriis:cœna parat̃ opipara : demũ itur cubitum apparatu ſane regio.poſtridie uero eunt in domũ quandam patentem : q̃ theatrũ referebat:& ibi ludrica exercuere cõpluſcula ut ſũt tripudia:

Nayba flu.

Nemora ſandalii

Rex ꝑpotẽs ſaragne.cui pendunt tributa reges finitimi

Is rex uectigalis effect' eſt.

Quo ludrici genere except' ẽ præfectus

Coſmeta q̃ heræ capita comit & exornat

Capillo ꝑmiſſo & uitata fronte.

Colos cianeus

Corpora ſimetrica

Lecti diſcubitorii

Cœna opipara

Ludus digla diatorius

& alia id genus:poſt hæc duæ hominum acies comparuere hinc & hinc atrox prælium committentes : nam adeo acerrime digladiabantur :ut hoſtes uidereñ:& utrinq̃ ceciderūt multi:pluresq̃ occubuiſſent niſi rex ānuiſſet:ut tēperarent a manibus:arma erant tæla:arcus:& ſagittæ.

Cap.CIIII.

Quomodo reges qui deſciuerant rurſus ſuccumbunt.

Complures occubuerāc e noſtris

Aegros alio mittit

Arcem ſpei erigit

Arx diui iacobi

Arx conce ptionis

Deſciuerñ reges uectigales ab hiſpanis

Barbaros fudit ueluti tumultuariam manum

Illinc itaq̃ tertio die ſoluit :& rurſus iſabellā iſulam uiſit:ubi comperit ſuos uita functos:nam fere ducentum occubuerant uariis affecti ægritudinib⁹:quæ res adeo columbū mœſticia ac dolore affecit:ut ꝓpe de expeditione deſperauerit & id imprimis hominē angebat:ꝙ uidelicet liburnicæ hiſpanæ uehentes annonam appebant nullæ:& iāpridē caritate cōmeatuū præmebanṫ:tādem decreuere ægros partiri per loca mare adiacentia.Inter Iſſabellā & Sanctū Dominicū ſecus iter:qđ iter auſtrū:& aqlonē uiſiṫ:& ibi ceperūt cōdeṙ noua oppida:& primo lōge ab Iſſabella.M.fere triginta ſex arcem ſpei conſtruunt:poſt eam ad.M.prope.xxiiii.arcem erigūt diuæ caterinæ ab ea uero ad.M.fere.xx.arcem condunt diui Iacobi.poſt hanc autem ædificār arcē cōceptiōis.Interq̃ eam:& diui Dominici erecta eſt alia :quam bonū annū nūcuparūt de noīe Fundini Regis :colocatis itaq̃ ægris in memoratis arcibus:ipſe ad oppidū diui Dominici cōtēdit:& illic ab Regis uectigalibus accipit tributa:dūq̃ diutius inibi īmoratur hiſpanis uitā ducētibus per mīle latrocinia:ac rapinas: complures reges deſciuere cōſpirarūtq̃ fere oēs in hiſpanos:& cū quadā die conueniſſent paratu ri expeditionē in noſtros Guarionexiū præficiūt exercitui: q̃ numerum xv.Mil.hoīum excedebat:ueꝝ præfectus nr̄:ubi de hac re certior fact⁹ eſt:mox eos diligentia & ſolicitudine præuenit:cepitq̃ ad unū oēs ꝓfligare:ueluti manum tumultuariam:non tamē ſine magno ſudore: ac labore:ac magnis periculis:utpote qui cum barbaris præliabamur : monet admirans ut his omiſſis ad eum redeamus.

Cap.CV.

De nouis inſulis:& gente multiplici compertis ab admirante columbo.

Admirans uerſus iſulas fortunatas contendit

Admirans itaq̃ columbus die .xxviii.Maii.M.cccc.xcviii .ſoluit ab Barameda oppido non longe ab cades cum liburnicis octo onuſtis : iter agens uerſus inſulas fortunatas : prout conſueuerat:uerum per id tempus uiſum eſt conducere plurimum: ſi illac iter faceret ob nonnullos pyrratas:qui tunc mare infeſtabant. Illinc

uero ad mederæ inſulas contendit:& ibi claſſem partitus eſt bifariam: nam quinqꝫ naues ad inſulam:quæ dicit᷑ hiſpana direxit: reliquas uero ſecum retinens:uerſus meridiem pergit: deſtinans animo uelle lineam æquinoctialem tandem aliquando ſuperare: & inde ad occidentem uergere:ut fere omnia ſcrutaretur:ea imprimis:quæ chriſtianis fuere hactenus inacceſſa incognitaqꝫ.Is.n.erat uir alto animo celſoqꝫ: nec niſi magnifica aggrediebatur:& tandem peruēit ad caput uiride: indeqꝫ ſoluens flante auſtro maria ſulcabat:& cum in altū prouectus foret ad.M. fere.cccc.lxxx.in quandam deuenit regionem:ubi adeo ſol torrebat oia ut prope ipſa claſſis conflagraret: uiriqꝫ omnes æſtu magno quaſi animā exhalabant:nam impellente calore dolia cōplura crepuere: effuſūqꝫ eſt uinum oleumqꝫ ſimul :cum id eis uſu eueniſſet in exortu caniculæ: quo conflagrant prope oia.In his itaqꝫ caloribus per octo dies uerſati ſunt:nō ſine uitæ diſcrimine: pœnituitqꝫ eos ſæpenumero has partes adiuiſſe:tranſactis autem octo diebus:flante uento fauonio:iter uertunt ad occidentem:rati clementiꝰ cœlum nanciſci poſſe:& accepto in pupi uento eo citatiſſime contendunt.Indies clemētius cœlum: ſalubrioremqꝫ aerē nacti:nā tertia die poſtq̄ illinc abiuerant compererunt tantam temperiem aeris:ut ſi priori conferatur.hæc ſit prorſus fœlix:& fauſta .ultima uero iulii:e ſpecula eminētiori noſtrum quiſpiā eminus tellurē conſpexit.i.montes editiſſimos:quæ res tanto nos aſperſit gaudio :ut ꝓpe geſtiremus exiliremuſqꝫ:quādoquidem uſqꝫ ad id tempus nos nr̄æ uitæ tedebat plurimum : nam deficiebant cōmeatus fere omnes : calore dolia crepuerāt:& uitam prope deſponderamus:ut uſu uenit aliquādo ab morte parum diſtantibus:tandem aliquando ſuperis fauentibus terræ appropinquamus:uerū non appulimus ob breuia q̄dam:q̄ mare procelloſum reddunt faciūtqꝫ:ne ad littus tuto accedas:tamē cognouere terrā cultā fore:& habitari frequentiſſime:nam e claſſe conſpectabant locoꝝ amœnitatem:prata præſertim uirentia inqꝫ eis innumeros flores:q ſuauitatē fragrabant inenarrabilem:ut uel ad ipſam claſſem mirus odor peruenerit:Illinc ſoluentes ad.xx.M.portum nanciſcunt᷑ abſqꝫ flumie:alioqui optimū:propterea inibi haud imorati:ultra ꝓgrediunt᷑:& mox aliū cōperiunt portum ſtationemqꝫ peropportunam:eo itaqꝫ proficiſcuntur ociſſime:ut aque nihil non haurirent:portum appellāt charane:cuſpidē accole:prope portum nulle erant domus:uerum animalium compluriū innumera ueſtigia:poſtridie uero eminus cōſpeximus cancā citatiſſime

Claſſem bitariam partitur

Cordi illi heſerat equinoctialē ſupar lineam

Vir celſo animo

Adeo torret inibi regio ut dolia eſtu crepuerint nimio

Clementius celum nacti ſunt

Conſpectu tellure gauiſi ſunt plurimum

Vitam ꝓpe deſpōderāt

Loca amœniſſima

Portꝰ peroportunus

Viri pudorē tantū cooptō cætera nudi

aduentantē: id eſt apud eos cimbæ genus. In eaq; .xxiiii. iuuenes ſagit-
tis prope onuſti: geſtantes clipeos: pudore tantū coopto: cætera nudi:
nam pudibunda inumbrauerāt bombicino panno: capillūq; admodū ꝓ
miſſū hēbant: hos ubi admirās cōſpexit nutu: & ſignis (quomodocūq;

Quāto magis accerſebant tanto minus fidebant

qbat) iuitat ꝓuocatq; ad mutua colloqa: illi uero quanto magis accer-
ſebant: tanto minus nobis fidebant: ueriti ſemper ne fraus ſubeſſet quæ
piā ꝑ ulati diſcedentes a nr̄o conſpectu: & ſubinde poſt terga reſpicien
tes demirabātur ritus nr̄os: formā corpoꝝ hactenus eis inuiſam incom
pertamq;: uidens itaq; admirans minime poſſe allicere hos uiros nuti

Agreſſus eſt ferociā cōcentu lenire

bus neq; inclamatiōibus: decreuit eoꝝ feritatem lenire melodia: aut cō
centu aliquo. mandat ꝓpea exiſtentibus in ſpecula eminentioꝝ: ut mu-
ſicā multiiugam excitent: choraules uidelicet & tibicines: ac id genus
alios moneāt: ut concentū efficiāt non mediocrē: quo allecti barbari ꝓ

Ad conſtrepētes tibias mox arma expediunt

pius accedant: hi uero ubi audiuere conſtrepentes tibias: rati ſunt bel
li ſignum fore: ueluti ſi ad arma conclamatū foret: expediunt arcus ſa-
gittaſq; bello ſe præparantes: & quoniā mirūinmodum fidunt ſuæ per
nicitati condicto deſerta maiore canea: cimbam minorem ingrediunt
ut fuga ſibi conſulerent ui remorū adiuti: tamē tātum eis appropinqua

Iecit prætextam & biretum i eorum cimbā

uimus: ut quidam e noſtris iecerit in eoꝝ cimbā prætextam & biretum:
quo facto conuenit inter eos: ut littus appellentes mutuo fruerent col
loquio: dū igit præfectus it ad admirantē īpetraturus cōmeatū egre
diendi claſſem: illi rati rurſus ne ſibi imponeretur: effuſiſſime fugerunt:
igitur nihil aliud de populis huiuſmodi comperti habuimꝰ: & poſthæc

Profluēs rapidiſſimus
Admirans a puero mari aſſueuit

illinc abiuimus: & non longe prouecti deuenimus ad profluentem quē
dam adeo rapidiſſimum: ut admirans (q a puero aſſueuit mari) confeſ
ſus ſit ingenue ſe non tantundem pauiſſe: formidauiſſeq;: nam deriua-
batur is profluens ab oriente: petens occidentem gradu citatiſſimo: eo
itaq; prope ſuperato paulum progreſſi: deuenimus ad quoddam oſtium
quod uidebatur ad portum quempiam nauigantes admittere: eoq; pro
ficiſcebatur profluens: interq; oſtium: & alium profluentem ſinus

Ad occidentē plus ubertatis aquaꝝ

eſt ad potandum ſuauiſſimus: unde aquæ plurimum hauſimus: poſt
quem aiunt ſemper aquas ſuas ad leucas uigintiſex inueniſſe: & quan-
to magis appropinquabant occidenti tanto plus ubertatis ſuauitatiſq;
aquaꝝ nacti ſunt: deinde deueniunt ad montes quoſdam eminētiſſimos:
& eo accedētes uidere prædia culta admodū: ueꝝ hoībus domibuſq; ua
cabat regio & ab alio latere mōtis occidētē uerſus uiſit planicies maxia:

exploratũq; habuere regionẽ nuncupari Pariã: foreq; ꝑgrandem nec ra ro habitatore. Inibi igiẗ pilotas accipiunt itineris duces quattuor: quo rũ ducatu una diæ fere præteruecti ſunt iſulã: cuius amœnitate allecti: terræ magis appropinquãt: & inſulam explorantes inuenerũt frequen tiorẽ ho minũ numerũ: q̃ unq̃ alibi nacti fuiſſent: & imprimis reges qui cachi dicuntur: quiq; continuo ad admirantem legatos mittunt: ſe ſuaq; ultro offerẽtes: enixe depcãtes eum: ut cõtinẽtẽ attigẽs frui ſuis bõis ꝓ arbitratu nõ dedignetur: ueꝝ admirans his minime aſſenſus eſt. Illi ue ro: ut hoiem ſibi demererẽtur: poſtridie inumeras cĩbas exornari iubẽt qb⁹ patricios primoreſq; uecti faſtu non mediocri ad admirantem con tenderẽt: torquibus aureis baciſq;: ac armillis decentiſſime honeſtati: in ſigniti ue. hos noſtri incipiũt pcunctari amice: unde tãtũ auri eruerit: & ubi margaritas legant: at illi illico reſpondent nutu: uniones repe riri in arenis maris ſibi contermini: ſignificantes rurſus nutibus uim ma ximã bacarũ inueniri inibi: uerũ uix eſſe apud eos in prӕcio: utpote q fere nihil eas pendunt. has igitur tantas opes ſubinde oſtentantes nr̃is offerebãt: mõ nihil non illic cõmorarenẗ: uerũ quoniã triticũ claſſis fa tiſcere incipiebat: uiſum eſt conducibilius: ſi hæc mercimonia in aliud tempus dilata forent: mittunt tamen e ſuis nonnullos: qui terram perq̃ diligenter explorent: mores ac ritus accolarum: necnon ſitum regionis: profecti ſunt itaq; eo e noſtris quidam: qui ab eis honorificẽtiſſime ſunt excepti: & quidem honorificentius q̃ unq̃ autumauiſſent: nã ad eos ſalu tatũ accurrebãt accolæ certatim: cateruatimq;: nõ ſecus: q̃ ſi uiſum irẽt numen quodpiã. eos itaq; primo duo patricii excipiunt pr̃ & filius: ſuoq; more conſalutant: & mox conſalutatos ad domũ inſtar theatri ſcãm du cũt: ante eã aũt platea conſpicitur grandis admodũ: & eo allatæ ſunt ſel le complures fabrefactæ ex ligno nigricante: & quidem faberrime: conſe derũt ergo omnes & illico erupit adoleſcẽtũ caterua: ferens fruct⁹ oẽge nus uberrimos nobis ꝓrſus incognitos: poſthæc œnophori ſubſequũẗ uina electiſſima propinantes: cum fulua: cũ ẽt rubicantia: neq; id uinũ expreſſũ uuis erat: ueꝝ ex fructibus: baciſq; multiiugis eiſdẽq; ſuauiſſi mis: uitem non hẽnt uiniferam. ubi itaq; cõmeſſati ſunt apud ſenẽ: in ma ti iuuenis mox diuertunt ædes: ubi complures uiſebantur mulieres ado leſcẽtulæ formoſeq; admodũ: quæ bõbicino panno uerſicolori cooptis tãtũ pudibũdis: cætera ſunt nudæ: & hæ hoium couẽtus refugiũt: ſolita riã uitã degẽtes: hos igr̃ uiros cepe nr̃i pcũctari: uñ tãtũ auri eruerẽt: at

Paria regio habitatore frequens

Reges cachi dicunẗ

Vltro admirãti ſua afferunt

Splẽdor apparatus eorum q admiranti occurrere

Triticum fatiſcere incipiebat

Honorificẽtius ſunt excepti: q̃ unq̃ autumauiſſent

Oenophori uina propinãt electiſſima

Vinum expreſſum bacis & id genus fructibus

Mos mulierum

Quib' pro ſermone nutus erat

Illinc abeūt haud idonati

Illinc ſoluit quoniam triticū ulteriores non patiebat' moras

Equor uix nauigioꝝ capax

Ingens flumē & oſtii patentiſſimi

Salū herbis implicitum

Hic iugiter cælū eſt clemēs .& fere anno toto dies ſunt pares noctib'

Ordīe præpoſtero maria ſulcant

Tellus credita eſt indiæ continens

hi quibus pro ſermone nutus erat innuebāt id e montibus quibuſdam egeſtum fore:nec tuto nos eo per id tempus ꝓficiſci poſſe:quando quidem prout colligere potuimus ex eoꝝ nutibus:aut ibi ſunt fera quedā animalia:uel antropophagi canibali:qui montes obſeruant infenſi.Id nobis permoleſtum fuit:nam alter alterum haud intelligebat.

Cap.CVI.

De reditu Admirantis ad inſulam hiſpanam.

ITaqꝫ noſtri illic immorati ſunt fere uſqꝫ ad meridiem:tempus non colloquiis ſed nutibus terentes: tandem uale dicto eis illinc abeunt non indonati:nam prope quiſqꝫ illorum doriatus fuit baccarum torque non contemnendo.hos igitur admirans ſaluos excipit in claſſem uelaqꝫ uentis dedit ociſſime:nā triticum ut præfecimus non patiebatur moras ulteriores:herebat tamen cordi eo rurſus redire: progredientes igitur indies minus profunditatis comperiūt:adeo ut uix mare capax foret liburnicarum aquis deficientibus: ꝓpterea uiſum eſt expedire plurimum:ſi præmitteret' celox quæpiam:quæ contis uada exploraret & ſubſequenti claſſi iter prepararet:dum ergo diebus compluſculis cunctantur:pauideqꝫ maria ſulcant huiuſmodi:rati fore inſulam ſecus quam adnauigabant:ut demū eā circūuecti aquilone flante: uergerēt ad hiſpanā inſulā.Igitur inter nauigandū deueniunt ad quoddam flumē:cuius altitudo mēſurā triginta cubitoꝝ excedebat: latitudo autē ꝓpe imenſa credebat':adeo ut ſupra leuchas.xx.pateret:inter meridiē & occidentem decurrit:licet adeo ſinuet:ut ad meridiē inclinare magis uideat':mare illic implicat' herbis perinde ut uix ſulcari queat nauibus: fluitantibus ſeminibus herbaꝝ inſtar lenticulaꝝ.Ibi refert admirans cœlum eē uſquequaqꝫ clemens ſaluberrimumqꝫ:& fere toto anno pares noctibus dies eſſe:ut fit ſub ipſo equatore : ubi itaqꝫ animaduertit ſinum eſſe implicitum & uix exitū habere:præſertim uerſus aquilonē:ut ad inſulā hiſpanā remearet:naues uertendo:facit ut prora pupim cōſequat': ordine præpoſtero:ea iter agens:qua ingreſſus fuerat:& herbas frequētiores tādē euaſit:dirigens greſſus ad aquilonem:nō deſunt q affirmēt eā tellurē cōtinētē indiæ eſſe:utcūqꝫ fuerit:id admirantē latuit:q terræ exitū nuſq̄ nactus eſt.propterea gradu relato:fauentibus ſuperis uerſus aquilonē nauigans:tādem aliquando ad inſulam hiſpanam deuenit uigeſimo octauo auguſti.M.cccc.xcviii.prout inſtituerat.

Cap.CVII.

De diſcordiis repertis in inſula hiſpana.

VBi igitur admirans appulit inſulam hiſpanam nactus eſt fere
cuncta confuſa:& imprimis comperit orlandum quendã alũ
num ſuum deſciuiſſe:qui aſilum improbis omnibus aperuerat
hunc igitur admirans totis conatibus nixus eſt ſibi reconciliare:uerum
is nedum reconciliari uoluit:ſed & regi ſereniſſimo grauiter de admirã
te conqueſtus. eſt litteris quibuſdam huius fere tenoris:nouerit.v.Re-
gia.M.nos iampridem paſſos fuiſſe ab admirante:Bartholomeoq; fra-
tribus:quæ ab impiiſſimis hoſtibus nuſq̃ expectauiſſet quiſpiam: nam
præter illud ꝙ ſunt omnibus ſceleribus addicti:uacantq; omni honeſta
te:id plus etiam habent:ꝙ uiri truculentiſſimi:pro re quaque minima:
ueluti uitæ neciſq; noſtræ poteſtatem habentes:in homines ſeuiũt atro
ciſſime:& nullus eſt innocentiæ tutus locus:eis eſt impune occidiſſe ho
minẽ:uiri ſunt:& iniuſti:& arrogãtes inuidiq; plurimum: & ambiũt ſu
pra modũ quæ ſibi haud quaq̃ conueniũt.ppea rex ſereniſſime cũ ĩ nos
graſſarentur ueluti in pecudes:ab eis deſciuimus.quoniã nimium ſunt
ſanguinis humani appetentes:& ueſtrũ imperium ſubuertere cõtẽdũt:
nihil relinquẽtes intemptatum:ut inſula potiri queant aliquãdo:& hoc
erit uobis non obſcurũ argumẽtũ:ꝙ ubi effodiendũ eſt aurũ : emendũ
ue:neminẽ ad auriſodinas admittunt præter ſuos complices : & alum
nos:quos hñt ſuoꝝ ſcelerũ conſiliarios:At admirans in hanc fere ſniãm
regi ſcribit.Rex ſereniſſime ne uos horũ uiroꝝ ſceleſtiũ impura natura
lateat:uobis teſtatiſſimum fiet:hos hic iura omnia diuina pariter:& hu-
mana cõtẽpſiſſe:uitã nãq; agunt ĩpuriſſimã:per cedes:ſtupra : ac rapi
nas ſe exercentes:qui ueriti ne horum interdũ poenas luerẽt:deſciuerẽt
ab ĩperio regio:uoluptati:deſidiæ:ac libidini:ſupra q̃ ſcribere poſſim :
dediti:qui ubi laxiore ocio proſiliunt : corpora exercent inter humanas
cædes:nã uoluptas apud eos ducitur maxima:hominem patibulo ſuſpẽ
dere:Interea dum maledictis:& probris mutuo contẽdunt:rex quidam
(quem appellant cigianorum)deſciuerat ab chriſtianis :quiq; exercitũ
ſex.M.hominum ſecum trahebat:præter ſagittas:& arcus inermẽ (nã
nudi incedunt etiam exeuntes ad bella :corpora uero notis compluribꝰ
inurunt:compunguntq; ſtigmatibus a uertice uſq; ad pedum plantas)
hunc igitur poſt uarias interturbationes ueluti tumultuariam manum
fudit :ac protinus ſubegit:ſubactumq; reddidit uectigalem.

Orlãdus im
probis aſilũ
aperit

Admirans
conuellitur
apud regem
his litteris

In admiran
tẽ & eiꝰ gẽt
manũ hæc
cõminiſcũt

Argumẽtis
res probant
Refellit de-
latorũ lr̃as
admirans p
epiſtolam
Viri ſceleris
impuri.
Rex cigia-
norum exur
git in chri-
ſtianos
Hunc do-
muit ac cõ-
peſcuit uelu
ti tumultua
rium manũ

Cap.CVIII.

Quomodo admirans falſo delatus regi miſſus eſt in hiſpaniam uinctus ueluti captiuus quiſpiam.

Virum ſtrenuum iſulis præficiunt Gubernator ab rege pſona accepta mittit admirātē in hiſpaniā cū germano uictum

INterea reges hiſpaniaꝶ ex utriuſq̧ litteris certiores facti ſunt controuerſiæ:& uelitationis ſuorum:qui inſulas præſidii cauſa incolebant. Igitur ægre ferentes quæ referebantur utrinq̧: cum præſertim in tanta auri copia nihil adhuc emolumenti ſuſceptum foret:graſſantibus inter ſe ſuis:decreuerūt his q̄primum occurrere: propterea uirum ſtrenuum dictis inſulis præficiunt:qui eo contendens nemine excepto:animaduerteret in reos quoſcunq̧: aut in hiſpaniam mitteret puniendos:profectus eſt igitur gubernator:ab rege accepta perſona:& ubi delatoribus aures præbuit:mox ab inuidis admirātis ſubornatus:admirantem:& germanum uinctos in compedibus ad reges miſit:q ubi cades applicuere ſoluti ſunt:& ultro ſeſe conſpectui:regio preſentarunt. Inq̧ regum regia ſplendidiſſima uſq̧ in diem preſentem non inhonori degunt.

Cap.CIX.

De inſulis inacceſſis:& uariis moribus.

Alumni admirantis:impetrato ab eo cōmeatu peregre proficiſcuntur Petrus alonſus dictus niger.

POſtq̄ admirans eo infœlicitatis deuenit:ut regum indignationem incurriſſe:uideretur complures e ſuis alumnis:qui ſulcādi maris probe nouerant artes: decreuerunt inter ſe irreuocabili propoſito:ut ſeſe fortunæ committentes orbis partes adirent hactenus inacceſſas: & mœſtiſſime uale dicto admiranti: impetratoq̧ ab eo commeatu:ſua impenſa liburnicas quaſdam expediunt:alii alias petentes orbis partes:ea lege:ut nemo eorum ad quinquaginta leuchas illis locis appropinquaret ubi admirans fuiſſet. Igitur Petrus alonſus dictus niger celocem communiuit ſuis impenſis :decernens ad meridiem contendere:dum itaq̧ adnauigat:peruenit ad id loci:qui dicitur Paria:cuius in ſuperioribus commeminimꝰ: ubi baccas margaritaſq̧ multiplices admirans inuenit:& ut ab præſcripto regio nō diſcederet : locum præteriuit:nuſq̄ appropinquans ad leucas quinquaginta. Illinc itaq̧ ſoluens :deuenit ad prouinciam:quæ curtana dicitur:ubi portus uiſitur non abſimilis illi qui cades appellatur. Ingreſſus igitur portum : uidit uicum non mediocrem domorum forte.lxxx. & propius accedens nactus eſt uiros quinquaginta nudos : qui eum locum minime accolebant: uerum illinc ad tertium lapidem oppidum habebant:cum quibus cepit commertia exercere:cōplura pmutans:nam pro mercibus quiduſdam: ut ſunt acus

Paria regio bacarum ferax

Commertia exercent

& ſonalia:licet nonnihil reluctati fuerint:unionum uncias.xv.conſecuti ſunt:hos enim appenſos collo habebant:poſtridie illinc ſoluit: & ad ui cum minorē rediit:quo cum deuenit omnis popul⁹ effuſus illi obuiam profectus eſt:rogans enixe:ut continentem attingens ſecum moram lō giuſculam traheret:uerum petrus alonſus:ubi conſpexit tantam hominum frequentiam:nam ſupra triginta tres uiros celox minime uehebat: timuit ne ſibi male ſuccederet cum gente barbara:propterea nutu:& ſignis innuebat accolis:ut ſi quæ emere uellent:eo contenderent:ſe haud quaq̄ deſcenſurum adfirmabat:quare his uiſis accolæ:lembis quibuſdā uecti ad celocem contendunt onuſti unionibus:& baccis:qui cepere cū noſtris mercimonia exercere:& pro nonnullis uiliſſimis mercibus:dederūt libras fere quinquaginta unionū. poſtq̄ aūt alonſus niger cōpertū hūit gentē huiuſmodi minime feram eſſe:nam per.xx.prope dies illic immoratus eam compit nihil feritatis hēre: ſtatuit in terrā deſcendere: & huic genti fidere humaniori. Igitur ubi terram tenuit adeo honorifice exceptus eſt:ut id uix referre queam :domos habent ligneas :& pro imbrice palmarum folia habent:his tegunt omnia:In cibatu oſtreas habent gratiſſimas & ex illarum complures:legūt uniones :apros:lepores: columbos:turtures affatim habent:mulieres uero anſeres ſagināt:& anates:ut nr̄e:in eorum nemoribus uiſunt pauones innumeri ab noſtris nō nihil abſimiles:ſi pennas ſpectes:mares paui uix differunt:a feminis:faſianis regio ſcatet:accolæ ſagittandi ſunt peritiſſimi:quācunq; rem pro ſcopo poſuerint:nuſq̄ aberrant:ibi igitur alonſus cum ſociis lautiſſime multis diebus uixit:fruſtum panis pro clauis ferreis quattuor conſequebantur:pro uno clauo faſianos:columbos:& turtures emebant : loco pecuniæ corollas uitreas dabamus:& acus:percunctabamur quādoq; eos cur tanti facerent corollas huiuſmodi.i.ſerta uitrea:& acus :reſpondebāt q̄ eis compurgant dentes:euelluntq; ſentes:e pedibus:quoniam nudi uſq̄quaq; incedunt:propterea magnifaciūt:acus:& imprimis magni pendunt ſonalia:ubi uero introrſus profecti ſunt : conſpexere condēſiſſima nemora:uariiq; quatrupedum mugitus reboarunt:adeo ut cœlum ipſum intonuiſſe uideretur : tamen rati ſunt ea animalia minime fera eſſe:argumento q̄ accolæ intrepide nudi nemora luſtrant : ſolis arcubus:& ſagittis communiti:pro arbitratu apros in promptu ſemper habent:mitiora armenta habent nulla:ut ſunt boues:capræ:& pecora:uiri non ſunt abſimiles illis:qui inſulam incolunt hiſpanam:capillum nigrū

Effuſus populus obuiā ꝓcedit alonſo

Lēbi genus cimbæ

Gens haud effera

Domos ſubeūt ligneas & ꝑ ībrīce foliis palmaꝝ utunt

Multiiuga auitiorū genera

Paui noſtris abſimiles

Callēt artē ſagitandi

Corollæ q̄:

Acubus ſentes euellunt & uitro cōpurgant dētes

In nēorib⁹ reboat⁹ maximi exaudiuntur

Mitiora armenta hēnt nulla

Capillū pro mittunt
Herbā eſitant qua dētes cōpurgātur
Nūdinas habēt:& emporia
Signatā nō habēt pecuniam
Cicurata animalia ludibrii cā circū ferunt
Monetā cudunt germanicam
In ancipiti ē an continēs uel iſula fuerit
Chenchiete regio auri ferax

promittunt:illudq; quaſi more theutonico calamiſtratum ferunt:ut autem dentes habeant albicantes:herbam quandam aſſiduo eſitant ruminantq;:tritam expuunt:moxq; abluunt latice:eoꝝ mulieres colunt curantq; rem domeſticam:at uiri uenatu exercent corpora:tripudiis ac fere ludicris omnibus uſquequaq; inſiſtentes.uaſa ſamia habent cōplura: quæ aliunde eo comportantur:ſiglinas tabernas ipſi neſciunt:nundinas habent:& emporia:eoq; confluunt fere contermini: finitimiq; omnes uarias multiiugaſue ferentes merces:prout cuiuſq; ſolum gignit:pecunia eis haud eſt in uſu:cuncta uenduntur:emunturq; permutatione rerum:non ſignata pecunia:aues manſuefactas:& cicurata animalia circū ferunt ludrici cauſa:eaq; exornant torquibus unionum baccarūue:nec non auri:ut apud nos mos eſt colla canum torque quapiam condecorare:ea regio non fert aurum:importatur aliunde:Idq; conſequuntur ſuarum mercium permutationibus & excuduntur germanorum numi aurei:quos renenſes uocant:uiri loco femoralium:utre utuntur:itidem mulieres agunt: uerum hæ perraro exeunt: domi ſe continentes: ceperūt noſtri uiros huiuſmodi percunctari:an longe ab ea regione eſſent Maria:an forte in immenſum regio protenderetur: reſponderunt ſe id neſcire:uerum credidere noſtri eam regionem non inſulam ſed continentē:quādoquidē adeo ſcatet omni genere animalium:ut non ſit abſonum credere continentem potius eſſe:q̄ inſulam: cum præſertim per id latus uerſus occidentem nauigauerint ad.M.prope mille nec tamen terminus repertus eſt quiſpiam:demum ſciſcitabamur ab eis unde tantum auri haberent:pro reſponſo habuimus.Id erui in regione:quæ dicitur chenchiete:quæ abeſt ab eis itinere ſex dierū occidentem uerſus.

Cap.CX.

De gentibus uariis lociſq; innumeris ab alonſo repertis.

Tulerunt obrizū defecatūq; aurū
Tēpata admodū regio
Hominū gen^9 haud ſub dolum

EO igitur alonſus niger proficiſci decreuit: & tandem prima nouembris.M.cccc.canchietem regionem applicuit: quem ut uidere accolæ:mox exuto timore commercii cauſa honorifice exceperunt ferentes quicquid auri per id tempus habebant:parum quidem tulerunt uerum obrizum:defecatumq;:regio abundat pſitacis temperieq; eſt incredibili:nam menſe nouembri multus ibi algor: & rurſus in æſtate nullus æſtus torret plagam huiuſmodi: temperata eſt regio admodum:Id hominum genus ſincerum eſt:& ſimultatis nullius:

ſidunt cum ñtis:lędunt neminem. Ibant ad nos uecti lembis: & cimbis ſuo more fabrefactis intrepide noctu præſerti: non aliter q̃ ſi proprias ædes frequentarent. Id habent tamen: ꝙ zelotypia plurimum laborant cum nos adeunt: mulieres domi dimittũt: bombice ſcatet regio. qppe q ſuapte natura gignitur: colente nemine: eo ſubligacula conficiunt: quibus oculunt inguina. tandem illinc ſoluere: & progredientes itinere dierum. x. nacti ſunt regionem amœniſſimam: ubi erãt complura oppida: flumina: uiridaria: adeo ut ſpectatiorem nuſq̃ locum uiderim: eo igitur ubi accedere uoluimus: mox apparuere fere duo mille hominum: qui ſuo more arcus & ſagittas geſtabant: loricaſq̨ littus perq̃ diligenter obſeruantes. hos cepimus nutibus: ſignis: & inclamationibus ad amicitiã & fœdera prouocare: uerum nuſq̃ adduci quiuerunt: ut nobiſcum inirẽt fœdus: uidebanť magnam ruſticitatem (imo feritatem quandam) præ ſe ferre: q̃obrem credidimus ſilueſtres eſſe: corpora tamen habent habiliſſima ſimetricaq̨: colore ad nigritudinem inclinato: in uniuerſum macilenta: Quare alonſus niger iam repertis content⁹: ſtatuit referre gradũ: & patriam uerſus: ea rurſus tranſire qua uenerat.

Zelotypia plurimũ laborant

Regio amœniſſima

In fœdera & amiciciã deſcendere noluerunt

Corpora habebãt ſimetrica

Cap. CXI.

Quomodo alonſus patriam repetiit onuſtus bacis: & margaritis: & quomodo congreſſus eſt cum Canibalis.

Igitur relato gradu alonſus adnauigans deuenit in eã regionẽ quæ ciniana dicitur: ubi innumeri ſunt uniones: & illic immorati ſunt. xx. dies ut feſſa fouerent corpora: & priuſq̃ eo deueniſſent: non longe ab regione obuiarunt caneas. i. cimbas. xviii. canibalorum: quos antropophagos iam diximus: qui ubi noſtros eminus conſpexere: continuo celocem ambiũt: arcus & ſagittas intrepide expediẽtes: at noſtri tormẽta exonerãt: & ueluti manum tumultuariã protinus fundunt: q cũ terga dediſſent: a noſtris haud deſerti cimbam amiſere: qui uero in cimba erant præcipites ſeſe in pellagus dederunt: & nando fere oẽs euaſerunt: unum tamẽ ex illis corripuere: qui adeo ſeuiebat ĩhumanos: ut in promptu uiros tres ligatos haberet: quos illico comederet. his itaq̨ ſolutis illis: cuſtodiẽdum cãibalũ dedim⁹: q nõ ĩmemores cędis ſuoꝝ: uirum atrociſſimum mox aggrediunť pugnis ſcipionibuſq̨: quibus confectus parum abfuit: quin animã efflauerit: nam is ſocios cõtrucidauerat ſuos: & poſtridie eos quos libertate donauimus trucidaturus erat: poſt hæc percunctamur eos de canibalorum morib⁹: hi nobis

Ciniana regio unionũ ferax

Cum antropophagis cõgrediunť

Vnum ex canibalis corripuere

Canibali humãi cruoris nimium appetentes

reſpondent ei⁹ conſuetudinis eſſe:ac feritatis:ut humanum ſanguinem plus nimio appetentes:peragrent circumadiacentes regiones:& ubi terræ appropinquauerint:mox aggerem palis:& id genus lignis compluribꝰ extruunt:quo ſe tutantur tantiſper:donec regionem deuaſtauerit:humanos corripientes:regio bacis abundat plurimum. In funere primorum hunc morem ſeruant:patricius ubi uitam exuit in carpento quoddam collocatur:& igne ſubdito ſenſim ueluti in ſuffitu corpus conſumitur guttatim diſtilante liquore humano:donec ſola ſuperſit cum oſſibꝰ cutis:& eam recundunt ueluti rem ſacram:& is eſt uita functi non mediocris honos. Itaq; his acceptis illinc.xiii.menſes ſoluerunt:patriam repetentes:fere onuſti unionibus plurifariã: nam uehebant complura:& imprimis baccarum omnegenus: libras.xcvi.libram uero unciæ octo efficiũt:emerant.n.huiuſmodi margaritas pq̃ uili precio:nauigando tandem in Galitiam diebus.xvi.deuenimus:& ibi mangonibus:quorum ingenium eſt:& uniões:& gemmas adamuſim cognoſcere: margaritas huiuſcemodi oſtendimꝰ uiſu quidem pulcherrimas:uerum eorum ſententia præcii perq̃ mediocris.

Mirus parẽtandi modꝰ
Cõſumpta carne: oſſa & cutis loco reliquiarum adſeruantur
Onuſti plurifariã unionibꝰ domũ tendunt
Mãgonum ingenium

Cap.CXII.

De nauigatione Pinzoni ſocii admirantis:& de rebꝰ p eum reptis:

Vincentianus dictus Pinzonus:necnon aries eius germanus ſocii oli colũbi ĩ primeua nauigatiõe ãni uidelicet.M.cccc.xcix. ſua ĩpenſa celoces quattuor expediunt: cõmuniũtq; oĩ genere cõmeatuum:& tandem ſuperis fauentibus ab palos oppido ſoluunt xviii.nouembris uerſus inſulas canarias:quas fortunatas appellamus:ut & ipſi hactenus inacceſſa adirent:& inde honorem:decus:& emolumentum aliquando conſequerentur:relictis igiť inſulis Fortunatis:ad caput uiride deueniunt apeliote flante:quo uento nauigarunt ad leucas prope ccc.& in ea nauigatione tãtũ progreſſi ſunt:ut aquilonem iam non cernerent:& ubi id ſidus:quo duce utebantur:euanuit ab eorũ oculis mox atrox ſecuta eſt tempeſtas:uentus uidelicet ualidus cum imbre grandine mixto:tamen apeliote uento adhuc uehebantur:non ſine magno diſcrimine ad leucas.cc.xl.proceſſeřt: & tandem aliquando.xx. Ianuarii eminus conſpexere tellurem:cui quanto magis appropinquabant:tanto minus profunditatis inueniebant:deficientibus ſubinde aquis:propterea cunctis uada explorantes:nacti ſunt profunditatem non excedere ſedecim cubitorũ:tandem in terram deſcendunt:& cum ibi biduo immorati fuiſſent:nemo uſq̃ apparuit:paulo igitur progreſſi noctu cum luna

Pinzonus
Fortunatæ inſulæ
Aquilonem amplius nõ cernebant
Atrox exoriť tempeſtas
Cum luna pnox foret

pernox foret: conſpicati ſunt a longe micantia arma exercitumq̃ nō mediocrem: eo igitur e noſtris triginta profecti ſunt: quibus præfectus iuſſit: ne hoſtem laceſſerent: & cum comperiſſent armatorum aciem eſſe: gradum referunt: rem in craſtinum differentes: ne ab præſcripto præfecti recederent. Poſtridie itaq̃ prima luce triginta uiri rurſus eo contēdunt qui ubi ab barbaris cōſpecti ſunt: mox excitarunt triginta duos uiros torui atrociſq̃ aſpect⁹: q eis occurrerūt ſagittis & arcubus ſuo more armati: hos nři cepunt nutibus & inclamatiōibus ſibi uelle cōciliare: at illi ſeuiebāt magis ferociam incredibilem præſe ferentes: nec unq̃ adduci quiuerunt: ut fœdera pacis nobiſcum inirent: quare noſtri his uiſis claſſem repetunt. poſtero die barbaris congreſſuri: uerum illi nocte intempeſta caſtra deſeruere. Luſitani uero rati ſunt uagos huiuſmodi populos: nec alias habere ſtationes q̃ Egiptii populi habeāt tartariq̃: qui errabundi per orbem: nec mapalia nec domos habent: niſi quas quæuis dies obtulerit: apud omnes aduene: eo pgunt quocūq̃ uoluptas trahit: modo huc: modo illuc: uxores & natos ſuppellectilemq̃ ſecum trahūt: eorum ueſtigia e noſtris complures perſecuti ſunt: & ut ex pedum ueſtigiis animaduerterūt proceriores ſunt noſtris: nam planta pedis duplo maius ueſtigium impræſſerat: q̃ procerus quiſq̃ apud nos figeret. progreſſi itaq̃ ultra deueniunt ad flumen quoddam magnum quidem: uerum nře claſſis minime capax. ppea cimbas expediūt: quæ terræ appropinquantes regionem exactius explorarent. his igitur iam terram tenentibus: mox occurrūt populi innūeri inermes: idemq̃ nudi: qui nutibus: & ſignis noſtram appetere amicitiam uidebantur: noſtri tamen utpote morum eorum expertes: nō itrepide accedebant. uiſum eſt itaq̃ hoc modo populorum rit⁹ experiri: ſi quo modo adduci poſſent ad exercenda commercia. Igit̃ unus e nřis iecit in cōfertam barbarorum turbam ſonaglium: at illi in noſtros fruſtū auri quo facto hiſpanus quidam audaculus accurrit: ut aurum proiectū acciperet: at illi condicto hominem corripiūt mira pernicitate. noſtri uero relicta claſſe ſocio ſuppetias ferunt: & mox ingens prælium conſertum eſt: eoq̃ diſcriminis noſtri peruenere: ut uix eis pedem referre licuerit: urgentibus barbaris: nec profuit eis habuiſſe longiores haſtas: enſeſq̃: quandoquidem id genus uulnerum: & deniq̃ mortem contemnentes ruebant in eos: ueluti atrociſſimæ feræ urinantes (ideſt aquis immerſi) adhuc claſſem infeſtabant. effeceruntq̃ ſua feritate: ut noſtri male accepti celocem amiſerint: occiſo illius nauis

Viri torui aſpectus ferocitantes plurimum

Vagi populi habent potius terras q̃ habitent

Proceriores nřis cognoſcūt ex pedū ueſtigiis

Populi huiuſmodi nutibus noſtrā amiciciam appetere uidebant

Hi populi falaces noſtri impoſuere

Ingens præliū cōſertū eſt

Vrinantes claſſem infeſtabant

præfecto:noſtri autem mœſtiſſime id ferentes:illinc amiſſa celoce ſoluerunt:& ad aquilonē contenderūt:eo modo ſe ſinuante littore.

Cap.CXIII.

Quomodo Pinzonus mare potu ſuaue īuenit:& de inſulis uariis.

PRogreſſi igiť ad leucas fere.xl.nacti ſunt pelagus potu haud inſuaue:& dum cauſam ſuauitatis inſolitam quærunt : deueniunt ad quoddam oſtium ingentis fluminis:quod in id mare uaſtiſſimo impetu exonerat:contra oſtium autem inſulæ uiſuntur complures cultæ admodum:ac conſpicabiles:uerum ibi nihil comperunt:quod ad eorum ſpectaret commercia:mancipia tantum trigita ſex emerunt:quoniam nil compertum eſt inibi:quod expectationi illorum faceret ſatis:eis præſertim qui auide:lucris inhiabant:regioni nomen eſt chiama marina tambala:eius accolæ referebant introrſus eſſe aurifodinas complures : poſtq̃ illinc abiuimꝰ non longe ab flumine itinere perpaucorum dierum:rurſus ſeptemtrio apparuit fere ſub ipſo orizonte:qui noſtrum uiſum terminat:peractis itaqꝫ leucis.l.ea computatione:ad eam regionem deueniunt:quæ payra dicitur:& īde ad oſtium:quod appellant draconis:quodqꝫ eiuſdem eſt regionis:quo aliquādo ꝓfectus eſt admirans:iter faciens per quaſdam inſulas:quæ ſunt e regiōe payre prouinciæ ꝓpe innumerabiles:ibi ſunt nemora ſandalii:quo onerant negociatores ſuas liburnicas comportantqꝫ alio. Inter has inſulas:quaꝝ meminimus:complures ſunt incultæ deſertæqꝫ canibaloꝝ metu:ꝓpea ingens domoꝝ ruina conſpiciebatur:uidere ētnū plurimos hoīes:qui uiſis noſtris mox dilapſi ſunt in editiſſimos montes .ea regio fert arbores:quæ gignūt caſiam electiſſimam. Nos uero rati his mercimoniis ineſſe lucrū ingens.multum caſiæ in hiſpaniā comportauimus : uerum phiſici aſſeuerabant eam quidem optimam eſſe:ſi opportūo tempore legiſſent:ibi uidebis arbores tantæ proceritatis:ac magnitudinis:ut ſi ſex hoīes reſtim ducerēt nec amplecti qrēt arborē unam: conſpexere ētnū ibi animal quadrupes prodigioſum qdē:nā pars anterior uulpem:poſterior uero ſimiā preſentabat.niſi ꝙ pedes effingit humanos:aures autē habet noctue:& infra conſuetam aluum .aliā hēt inſtar crumenæ. in q̃ deliteſcunt catuli eius tantiſper:donec tuto ꝓdire queant :& abſqꝫ parētis tutella cibatum querere:nec unq̃ exeunt crumenam:niſi cum ſugūt:portentoſum hoc animal cum catulis tribus ſibiliam delatum eſt: & ex

Equor potu haud inſuaue
Complures conſpicabiles inſulæ
Chiama marina tābala
Septemtrio fere ſub orizonte.
Payra regio
Nemora ſādalii
Inſulæ īcultæ canibalorum metu.
Arbóres q̃ ferūt electiſſimā caſiā
Arbores immenſe proceritatis
Prodigioſū animal quadrupes.
In crumena catuli deliteſcunt
Illiberis.i. granata

ſibillia illiberim .i.granatam:in gratiā regum:qui nouis ſemper rebus
oblectanť:catuli licet in itinere perierint conſpecti ſunt tamē ab com
pluribus:qui huic rei adſtipulanť:Is itaq̧ uincentines affirmat adnaui
gauiſſe ſecus littus payræ fere leuchas.Dc.nec ambigit quin continēs
exiſtat:illinc ergo ſoluentes ad inſulam hiſpanam deuenerunt.xxiii.Iu
nii.M.ccccc:& inde aiunt rurſus maria ſulcaſſe occidentem uerſus ſu
pra.ccc.leucas:& cum deueniſſent ad quandam prouinciam:atrox tē-
peſtas adorta eſt eos:effecitq̧:ut protinus duæ celoces peſſum ierint:
altera uero crepuit:at altera ſalutem ſociis præbuit:non tamen ſine in-
genti diſcrimine:ſeuiebat profecto ſupra modum tempeſtas: uerum ad
id accedebat q̄ ſocii laboribus innumeris feſſi:uix ſui potentes erant:
poſiti igitur inter ſalutem ambiguam:& metum:eminus nauim conſpi
ciunt quæ uentis proſperis uecta perq̄ celeriter maria ſulcabat:& quo
niam perpauci ſupererant:ſibi nimiū metuentes:ac uitā prorſus deſpō
dentes:in eam deuenerant opinionem:ut ſe mutuo occiderent.propte
rea in terram deſcendunt:rati omnino ſe atrocia ſubituros:hæc medi-
tantibus non defuit ſupernum auxilium:nam pacatis uentis:mari red
dita eſt tranquilitas:propterea conſpecta naui:in qua homines ſolum
xviii.ſuperſtites erant:reſumunt animos:& in hiſpaniam redire parant:
utraq̧ igitur nauis uela uentis dedit patriam repetens:quo deuentum ē
ultima ſeptembris:poſt hos uero complures alii nauigarunt meridiem
uerſus.Iter agentes per payram Regionē itinere .M.quinq̧ mille:nec
unq̄ terminum nacti ſunt:ideo arbitrantur cōtinentem:non iſulā:unde
nuperrime allata ſunt complura:ut ſunt caſia aurum:bacce:piper ci
namomum:herbæ:arbores:animalia multiiuga:& alia cōpluſcula:quæ
apud nos minime uiſuntur.

Altera peſſū iuit:altera crepuit

Vitam ꝓpe deſpōderāt

Mari reddita eſt trāqlitas

In patriam deueniunt

Quā uaſta regio ad meridiem.

Quæ ab meridie allata ſunt.

Cap.CXIIII.

De nouo orbe:e lingua hiſpana in italicam traducta.

SVperioribus diebus abunde reddidi te mei reditus certiorem
uir præſtantiſſime:nam ſi probe memini cōmoneſeci tuā præ
ſtātiā de his oībus orbis ꝑtibus:q̄s adiuerā cū claſſe:& ipēſa
Regis huius inuictiſſimi:quæ ſi ſingulæ pēſitatius expēdunť:uidebunť
ꝓfecto alterū orbē efficere:ꝓpea nō abre nouū orbē nūcupauimꝰ:nā
priſci omnes harū rerū ꝓrſus exptes fuere:ſupantq̧ eorū opinionē q̄
nuperrime abs nobis ſunt compta:quādoquidē hi rati ſunt ultra lineam
æqnoctialē meridiē uerſus nihil eē niſi uaſtū æquor:puſtas iculraſue in

Nouus orbis

Hic reffeliť eorū ſententia:q aiūt ultra equatorē nihil eſſe niſi uaſtum æquor

ſulas quaſdam:id pelagus athlanticum dixere:& ſi quãdoq; aſſenſi ſunt nonnihil telluris fore :eã cõtendũt incultam eſſe:nec habitabilem:quorum opinionẽ preſens ad eas partes nauigatio refellit:aperitq; omnib⁹ haud dubie falſam fore:& ab omni uero extorrẽ : quoniã ultra æquato

Vltra eqnoctialẽ lineã cultiores regiones q̃ alibi gentiũ inueniuntur

rem nactus ſum ego cultiores regiones:eaſdemq; hitatoribus frequẽtiores:q̃ alibi gẽtiũ uſq̃ cõperi:ſi aſiã :ſi europã:ſi affricãue ſpectaueris:ut latius in ſequentibus liquebit:nã prætermiſſis obſcuris rebus. Illuſtres ſolum denarrabimus quæ ſint ſcitu non indignæ.quaſue nos ipſi corã adiuerimus:uel ex fidedignorum relatu acceperimus:de mundo igitur huiuſmodi nuperrime inuento ſedulo : & citra mendacium complura mox explicabimus.

Cap.CXV.

De ordine nauigationis & de ſeua tempeſtate.

Series nauigationis eorũ : q nouũ orbẽ quæſitũ profecti ſunt.

ROdicibus igiẽ (ut aiunt) auibus ab uliſbona.xiii.Maii.M.D.I. ſoluimus iuſſu regis.tribus liburnicis expeditis:profecti ſumus quæſitum nouum orbem:& uerſus auſtrum iter agentes uigiti menſibus adnauigauim⁹:cuius qdem nauigationis ſeriẽ primo explicabimus:hunc igitur ordinem nauigando ſeruauimus.

Magnæ canariæ ĩ quo climatæ

Nam per iſulas fortunatas iter egimus:quæ nunc magnæ canariæ appellantur.hæ.n.ſunt in climate tertio:in parte extrema habitati occidentis. Inde ſulcantes oceanũ littora affrice nigritarũq;:gradu citato pcurrimus:uſq; ad id promontoriũ:qđ ptholomeus appellat ethiopum :nr̃i uero caput uiride

Promontoriũ ethiopũ ĩtra zonam torridam G.xiiii

Ethiopès autem biſecherẽ:& acolæ mandangã:& ea regio eſt intra zonã exuſtã gradibus.xiiii.uerſus aquilonẽ : quã nigritæ incolunt. ibi reſumptis uiribus:& cõmunita oĩ genere annonæ claſſe:ſublatis ãchoris: uentis uela dedimus.

Verſus polum antarticũ cõtẽdũt

Iter nr̃um dirigentes uerſus polum antarticũ:non nihil tamẽ ad occidentem declinãtes Euro flante:nec prius tellus conſpecta:eſt q̃ iugi nauigatione æquora tribus menſibus :ac diebus totidem uaſtiſſima æquora ſulcauerimus:in qua nauigatione quæ diſcrimina ſubierimus:quæ uitæ pericula:quas animi anxietates : interturbationes:naufragia:quotiẽſue uitã pceſi ſimus nr̃am:id multarũ rerũ ſciis iudicandũ reliquo:& eis ĩprimis q optime norũt q̃ ſit arduũ incomperta quærere:& adire inacceſſa:q uero hæc neſciũt:rerum expertes:hui⁹ rei iudices eſſe minime uolo:& ut paucis multa compræhendam:id ſciant nos adnauigaſſe.lxyii. diebus quibus fortuna pertinax atrox ſæuiebat:nã quadragitaq̃ttuor dieb⁹ reboãte celo nihil niſi tonitrua:fulgura:

Quotiens pceſi ſint uitam

Reboãte celo fulgetris coruſcabãt fore omnia.

ac coruſcationes. Imbres grauiſſimos paſſi ſumus: adeoq; tenebricoſa nebula cœlum inumbrauerat: ut interdiu noctuq; non aliter uideremus: q̄ proſerpina exiſtente cum Plutone. i. cum minime luna pernox eſt: nox atris tenebris obfuſcatur: propterea adeo nos timor mortis inceſſerat: ut uitam prope deſpondiſſe uideremur. poſt hæc uero tam ſæua tamq; atrocia complacitum aliquando deo fuit uitæ compati noſtræ: (quæ ſua fuit clementia) mox tellus apparuit: qua uiſa animi qui ceciderant elanguerantq; condicto rediere ad ſe: ut uſu euenit ſuperantibus calamitates maximas: & præcipue ereptis de fortunæ reflantis faucibꝰ. Igitur ſeptimo auguſti. M.D.I. in littore eius regionis iecimus ancho ras: dantes deo maximo gratias. quas poteramus maximas: ritu ſolemni & chriſtiano more ſolemnia miſſarum celebrari iuſſimus: tellus reperta uiſa eſt non inſula: ſed continens: quandoquidem in uaſtum protendebatur: nec finis apparebat quiſpiam: cultaq; erat admodum: ac habitatore multiplici perq̄ freques. Inibiq; animalia fere omnegenꝰ ſilueſtria: quæ huic orbi noſtro ſunt prorſus incognita: nacti ſumus etiam ibi alia pleraq;: quorum de induſtria non meminimus: ne ſurgat opus in iliada magnam: id ſolum haud prætereundū puto: q; dei clementia adiuti opportune tellus uiſa eſt a nobis: nam diutius ferre nequibamus deficientibus commeatibus omnibus. lignis uidelicet: aqua: nautico pane: ſalitis carnibus: caſeo: uino: oleo: & quod plus eſt uigore animi. Igitur deo: quod uiuimus: referimus acceptum: cui honos eſt: & gloria: ac gratiarum actio.

Cap. CXVI.

Quantum diſtet reperta tellus ab capite uiridi.

Conuenit igitur inter nos: ut ſecus littus huiuſmodi nauigaremus conſpectum eius haud quaq̄ deſerentes: nauigauimus itaq; tantiſper: donec deuenimus ad frontem quandam huiuſcæ continentis: quæ uergit ad meridiem: hæc frons ab eo loco ubi primo tellus conſpecta eſt: abeſt leucis fere. ccc. in hoc itinere ſæpenumero terram applicuimus: & cum indigenis commercia habuimus: prout latius in ſequentibus tibi compertum fiet: prætermiſi. n. caput uiride ab hoc reperto cōtinēte: abeſſe leucis prope. Dcc. licet ego crediderim nauigauiſſe pluſq̄. M. ccc. & id effecit atrox tempeſtas: & naufragia frequētia: & naucleri inſcitia: q̄ omnia iter prolongant: eoq; loci deueneramus: ut ni Coſmographia nobis nota fuiſſet: incuria naucleri de nobis actū erat:

Vbi ꝓſerpina ē cū plutone: luna minime eſt pernox

Aī q̄ lāguerāt: cōdicto ad ſe redierē

Tellꝰ repta frequēti habitatore

Cōplura animalia huic orbi icōpta

Oportune nacti ſūt terram

Quod uiuunt: deo acceptum referunt

Frons quæ uergit ad meridiem

Quæ iter prolongant

Ni coſmographiā nouiſſent actū erat de eis

Pagina nauigationis
Rurſũ accẽdũtur ut nouum uiſant orbem
Hoium genus pientiſſimum.

nam nullus erat itineris Dux : qui ad leucas quingentas noſcet ubi nam gentium eſſemus:errabundi enim eramus:& uagi:neſcientes quo tenderemus:niſi aſtrolabio:& quadrante aſtrologicis inſtrumentis:adamuſim mihi:& ſociis conſuluiſſem:comparauiq; mihi ob id nõ mediocrem gloriam:adeo ut deinceps eius loci fuerim ſemper apud eos : cuius ſunt apud probos uiri eruditiores:docui enim eos cartam nauigationis:effeciq; ut faterentur conſuetos naucleros nihil hactenus ſciuiſſe : ſi mihi confererentur coſmographiæ expertes. Itaq; dicta frons reperti continentis : quæ uergit ad meridiem in ulteriorem ſpem nos induxit ſcrutandi uidelicet eius orbis peragrandiq; ad regulam:communi igitur ſententia decretum eſt : ut regionem exploraremus etiam introrſus mores & ritus gentis illius percunctaremur:adnauigauimus ergo ſecus littus leucis fere.Dc.ſubinde in terram deſcendentes: habito cum accolis colloquio frequentiore:a quibus profecto honorifice: ac cordate excipiebamur:& eorum probitate:& natura innocentiſſima prouocati non nunq̃.xv.uel.xx.diebus apud eos non inhonori uerſati ſumus :ſunt.n. hoſpitales admodum: ſicuti latius infra patebit . Is igitur continens auſpicatur ultra æquinoctialem Lineam gradibus octo uerſus polum antarticum:& tãdiu ſecus hoc littus nauigauimus:donec ſuperato Tropico hiemali prope polum antarticum gradibus.xvii.& medio: applicuimus:ubi eleuatum orizontem habent gradibus.L.quæ uero ibi conſpicatus fuerim : mortalibus noſtri æui incomperta ſunt : gentem uidelicet : mores : humanitatem : ſoli feracitatem : aeris temperiem : ſalubritatem cœli : corpora cœleſtia : & imprimis octauæ ſpheræ ſidera fixa:quorum ſphera noſtra non meminit: nec hactenus cognita fuere ab priſcis etiam eruditioribus : ea mox ſedulo ſum denarraturus.

Eleuatũ habent orizontẽ gradibus l.
Q uãta cæli temperies

Io.euãgeliſta i ſua apocalipſi
Cicuratum hominũ genus
Corpora habent habiliſſima.

Cap.CXVII.
De moribus:& natura gentis illius.

FRequentior eſt igitur hæc regio cunctis quas unq̃ uiderim regionibus:nam uidetur innumera:ut cõmeminit Diuus Ioannes in ſua apocalipſi:id genus hominum cicuratum eſt admodũ :& mãſuefactũ: nẽini noxiũ:nudi ꝑrſus ĩcedũt:uti eos parẽs natura pepe. rit:nudi naſcũt̃:nudi rurſus moriũt̃:corpora hẽnt habiliſſima : utpote ſcã ad ſimetriã:ſimetrica dici iure poſſunt:colore ad rubedinẽ ĩclinãte

Id efficit candens ſidus quod non difficulter torret nudos homines : capillos habent nigros:ſed promiſſos: inceſſu : & ludis agiles ſunt : q̄ qui maxime:facie ſunt pq̄ liberali:ac uenuſta:niſi ipſi eam deformarent de honeſtamento fere incredibili:nam terebratam perforatamq̧ faciem circūferunt:uidelicet genas:maxillas:nares:labra:aures:neq̧ foramine mediocri aut uno:ſed magnis compluribuſq̧. Nam uidi quādoq̧ quempiā ſeptem foramina in facie habentem : quæ ſingula capacia erant pruni unius damaſceni:dēpta itaq̧ carne:hæc oplēt lapillis q̄buſdā ceruleis: marmoreis aut criſtalinis : uel ex alabaſtro pulcherrimis:aut ebore uel oſſib⁹ candidiſſimis:more ſuo:arte non inepta fabrefactis elaboratiſq̧ : quæ res adeo eſt inſolens & turpis:ut mōſtrum prima facie præſeferat: homo uidelicet q gemmatam faciem circumfert terebratus foramine multiplici:& ſi credere dignum eſt:lapides ſeptem in facie habens : qui ſinguli medii palmi magnitudinem ſuperant:nemo eſt profecto:qui nō admiretur : cum præſertim animo attentiore apud ſe hæc tam prodigioſa expenderit:uera tamen ſunt:nam ego aliquando obſeruaui dictos ſeptem lapides pondo fere unziarum ſexdecim: inaures & ipſi ferunt præcioſiores : uidelicet annullos appenſos : aut baccas penſiles : more Aegiptiorum : Indorumq̧ : hunc morem uiri tantum ſeruant : at mulieres ſolum ferunt inaures :habent etiam fœmine & alium morem atrocem:& totius humanioris uitæ expertem:quoniam igitur mulieres huiuſmodi in uenerem pronæ ſunt admodum: & ſalaces:id facinus patrant:ut turpiori earum uoluptati faciant ſatis:nam uiris in potu dant herbæ cuiuſdam ſucū quo epoto : inguina mox tument :& creſcunt non mediocriter : & ubi id non profecerit : uenenata quædam admouent:quæ mordicus inguen lācinent tantiſper:donec tumeſcat: fitq̧ propterea ut apud eos compluſculi teſtes amittant: & eunuchi reddantur:lanam non habent nec linum:ideo omnifariam panno carent : nec Goſipinis ueſtibus ideſt bombicinis utuntur : nullius enim egent amictus:qui nudi uſquequaq̧ incedunt.apud eos nulla ſunt peculia :communia ſunt omnia. Regem non habent:nec imperium. unuſquiſq̧ ſibi ipſi Rex eſt:tot ducunt uxores:quot libuerit : in promiſcuum coeunt: nulla ſanguinis ratiōe habita:cum mr̄e filius:& frater cum ſorore coeūt: libidinem paſſim exercent : inſtar brutorum animalium : nam ubiq̧:& cum quauis muliere : etiam ſibi forte obuia : rem peragunt ueneream : dirimunt etiam pro arbitratu coniugia : quoniam exleges

Candens ſidus
Facie ſunt pq̄ liberali niſi d̄formarent eam dehoneſtamē to ícredibili
Terebrant corporis partes multifariam
Res portentuoſa
Lapides pō do unciarū. xvi.
Inaures ferūt fœminæ
In uenerem ſalaces
Quib⁹ irritamētis prouocāt ad frequētiorē uenerē uiros fœminæ
Cōia ſunt illis omnia
Impia non norunt
In p̄miſcuum coeūt
Exleges ſūt & ab iure ex torres

Perniciosa uiuendi libertas

Quos uicerint hoſtes i cibatu habent gratiſſimos

Pater epulatur filios. & uice uerſa nati ueſcuntur parentibus

Humanæ carnes ſalitæ cōtignationibꝰ penſiles

Hoſtiū carnes appetentiā cibi faciunt

Diloricati præliantur

Obeſe quidem ſūt. ſed nō dformes

Fœtæ non ſunt in aſpectu corpis uirginibꝰ abſimiles

ſunt:& ab iure ſunt extorres:templa nō habent nec legem:minuſqꝫ ido la colūt:qd plura ? pnitioſam habent quādā uiuendi libertatem: quæ Epicuris potiuſq̄ ſtoicis quadrat.commercia non exercent :pecuniam neſciūt.Inuicem tamen diſidēt: prælianturqꝫ atrociter:ſed ordie nullo: iuuenes ſenes cōciōe flectūt:trahuntqꝫ i eoꝝ ſniam:& quocūqꝫ libuerit: accēdūtqꝫ ad bella:qbꝰ hoſtes cōficiūt:quos ſubegerint ꝓfligauerintue hoſtes i cibatu hēnt gratiſſimos:carne ueſcunt̄ humana :adeo ut pr̄ filios epulet̄:& uiciſſim nati parētē:ꝓut ſors tulerit & euētus. uidi ego quēdā ꝑditiſſimū hoiem:q ꝓ gloria nō mediocri iactabat ſe eſitauiſſe ſupra.ccc.uiros:uiſi ēt urbē quādā:ubi imoratꝰ ſum diebꝰ fere.xxvii.& ibi cōtignatiōibꝰ humanas carnes eaſdēqꝫ ſalitas pēſiles uidi.uti nos carnes aprugnas:ſole uel fumo ſicatas appēdimꝰ in culina trabibꝰ:& imprimis iſcitia:& id genꝰ alia:imo mirabant̄ plurimū:ꝙ nos nō ueſceremur hoſtibus:quoꝝ carnes aiūt appetētiā cibi facere:& miri ſaporis eē:eaſqꝫ extollūt tanq̄ dapes ganeatas opiparaſqꝫ:arma hēnt nulla p̄ter ſagittas & arcū:his atrociſſime diloricati præliant̄:qppe q nudi cōgrediuntur: cōſauciāturqꝫ nō aliter q̄ fera aīalia:hos nixi ſumus pluries uelle trahere i nr̄am ſniam:pſuadebamuſqꝫ idētidē ut tādem aliqn̄ ab his improbatis moribꝰ(ueluti ab re abhomināda)tēparēt:q nobis ſæpenūero polliciti ſunt ſe tēperaturos ab hac ſæuitia . mulieres uero(ut præfeci) licet nudæ icedāt uagæ:& ſalaces i uenerē:nō ſunt tamē deformes: q̄ habiliſſima corpora hēnt:nec qdē exuſta ut forte ſibi cōplures pſuadere qrēt: & licet obeſe:& præpingues:nō tamē ob id deformant̄.& ꝙ miratu nō ē idignū nullas(uel puerpas)uidi q̄ demiſſas hērent māmas:nā licet pepererint:fœte nō ſunt i aſpectu corporis uirginibus abſimiles:nō caperatā cōtractāqꝫ i uētre uidebis cutē:& ea q̄ honeſtæ noiari nō poſſunt: ꝓrſus ab uirgie nō abſūt:ubi chriſtiāoꝝ copiā hēbāt.miꝝ ē dictu:q̄ turpiter ſua corpora ꝓſtituerēt:libidinoſiores ſupra oēm credulitatē.annis uiuūt cētū:& qnquagita:raro ægrotant:q ſi forte i morbos inciderint: ſibi herbaꝝ ſuco medent̄ ꝓtinus:hæc ſunt quæ apud eos cōperi nō obſcura:uidelicet aeris tēperiē:cœli clementiā:ſolū ferax:longā ætatē.Id forte efficit Eurꝰ:q iſtic iugiter pflat:qqꝫ eius loci apud eos ē : cuiꝰ aqlo apud nos.piſcatu gaudēt:eoqꝫ uictitāt plurimū :adiuuāte hoc uotū natura:nā æquora inibi ſcatēt piſciū oī gener̄.ueneatu parū oblectāt̄: qd efficit feraꝝ igēs multitudo:pauēt enī ob nō cicurata aīalia ſiluas frequentare.uiſunt̄ ēt ibi leones oīfariam:urſi:& id genus alia.arbores ibi

creſcunt ĩ tantã altitudinẽ:ut uix credas:tẽperãt igiť ab ſiluis:utpote q nudi:& diloricati inermeſq;:tuto feris haud congrederentur.

Cap.CXVIII.

De ſoli feracitatæ:& cœli temperie.

REgio ẽ aprica ferax:& eximie amœna:& licet ſit cliuoſa: irrigua tamẽ ẽ fontib⁹:ac fluuiis inũeris:ſiluaſq; hẽt adeo cõdenſas:ut uix trãſitũ præbeãt:obſtãte arboꝝ frequẽtia: his inerrãt aĩalia multiiuga:eadẽq; ſæuiſſima:arbores :& fructus abſq; cultore ſuapte natura creſcũt:fructus hẽnt uberrimos : eoſdem ſuauiſſimos:nec mortalibus noxios:noſtris prorſus abſimiles:gignit etiamnum terra innumeras herbas:& radices:qb⁹ panẽ cõficiũt:& alia pulmenta:ſemina ſunt cõplura:ueꝝ nr̃is minime ſimilia.Regio nullũ fert metallum:præter aurum:auri igiť ibi ĩgẽs ẽ copia:licet nihil nobiſcum attulerim⁹ ide.hoc prio itineř:nã de hac re certiores nos fecerũt ĩdigenæ oẽs:q plagã hãc auro ſcatere adfirmabãt:idq; apud eos minime ĩ precio eſſe:& fere nullius momẽti.Identidẽ prædicabãt:baccas:margaritaſq; cõplures hẽnt. ut ĩ ſuperioribus cõmeminim⁹:quoꝝ oium ſi uellem ſingillatim meminiſſe ob innumerã multitudinẽ multiiugamq; naturam:ſurgeret ĩ opus magnũ hæc hiſtoria.Nã plinus uir abſolutiſſimus:q tantaꝝ reꝝ texuit hiſtoriã:nõ tamen hoꝝ milleſimã ptem cõſecut⁹ eſt:quæ ſi ſingula pcẽ ſuiſſet lõge aliud opus effeciſſet:ſi ad magnitudinem ſpectes:alioqn abſolutiſſimum:& id ĩprimis admirationem p̄bet nõ mediocrem pſitacoꝝ multiiuga natura:coloſq; multiplex:& uarius:adeo ut Policletus uir ĩ pictura tãť has auitioꝝ uarietates uix cõſeq potuiſſet:arbores omnes inenarrabilem ſuauitatem fragrãt:gummas:liquores:& ſucos emittunt paſſim:quaꝝ uirtus ſi nobis cõperta foret:puto nihil nobis nõ ſolum ad uolupta tẽ:ſed ẽt ad ſoſpitatẽ:bonãq; ualitudinẽ defuturꝝ:& ſi q̃ ẽ ĩ orbe paradiſus terreſtris nõ lõge ab his regiõib⁹ haud dubie eẽ dẽt.Itaq; ut ſum p̄fatus regio uergit ad meridiem tãta cœli tempie:ut nec hieme algeãt: nec eſtate exæſtuent.

Cap.CXVIIII.

De ſideribus poli antartici

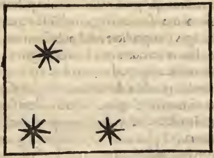
COelũ inibi:& aera praro nubes inũbrãt: fere ſemp ſerẽa ſunt: rorat quãdoq; ſed lẽiter:uapores ſunt ꝓpe nulli:nec diuti⁹ rorat:q̃ tres uel q̃ttuor horis:& iſtar nebulæ mox fatiſcit :cœlũ decẽtiſſime exornať ſiderib⁹ qbuſdã:q ſũt nobis ĩcõpta:quoꝝ ego cõſignãtiſſime mẽini:& pcẽſui fere.xx.tãtæ claritudinis:ut apud nos uen⁹: & iupiter:ppendi ẽtiã coꝝ circuitus:& uarios mot⁹:metituſq; circum-

Procere arbores
Aprica loca ac feracia irriguaq; licet cliuoſa
Nullũ fere metallũ preter aurum
Aurum hic non ẽ ĩ præcio
Plinius uir abſolutiſſimus oium haud meminit
Pſitacorum multiplex natura:
Policlet⁹ in pictura tãť
Si terreſtris paradiſus ẽ in rerum natura . hic ꝓfecto foret:
Ingens cæli temperies
Cælum rarẽter nubes inumbrant
Rorat quandoq;:ſed leniter
Clariſſima ibi aſtra

Polus antarticus urſam maiorẽ nec minorẽ hẽt

ferẽtiã: ac diametrũ nõ difficulter: cũ geometriã nõ ignorarẽ: ppea pro cõperto hũi maioris eẽ magnitudinis: q̃ autumẽt mortales: & ĩprimis canopos tres cõſpicatus ſum: duos claros admodũ: tertiũ obſcurũ & diſſimilẽ aliis: polus antarticus urſam maiorẽ nec minorẽ hẽt: ſicuti eſt uidere ĩ nr̃o artico polo: nec eũ cõtigũt ſidera q̃piã clara: q̃ uero ipſum ambiũt: tria ſunt quæ figurã præſeferũt triãguli orthõgoni: quorũ id medio loco uiſit̃ nouẽ gradus & medium circũferentiæ habet: & ubi hæc exoriuntur a leua cõſpicitur canopus albicans eximie magnitudinis q̃ ubi in medium celi deuenerit: infraſcripeam preſentat figuram.

Canopus ſidus.

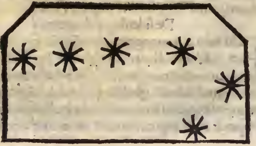
Tria alia ſidera

His ſuccedũt tria alia præclara ſidera: quoꝝ mediũ hẽt diametrũ circũferẽtiæ duodeci graduũ cũ dimidio: & ĩ medio eoꝝ alter canopus cernit̃ albus: hunc ſequunt̃ ſex alia cõſpicua ſidera: quæ claritate cunctis octauæ ſpheræ ſideribus præſtãt: quoꝝ mediũ in ſupficie firmamẽti diametrũ circũferentiæ habet graduũ .xxxii. hæc aſtra concomitat̃ canopus igẽs ſed niger: quæ oĩa cernũtur in uia lactea: & ubi ad lineã

Via lactea

peruenerint meridionalem infraſcriptã referunt figurã.

Canopus ſidus.

Cap.CXX.

De nonnullis illius hemiſpherii:quæ philoſophis repugnant.

ILlic itaq conſpicatus ſum complura alia ſidera : quoꝝ motus multiplices ad unguem obſeruans:librum edidi quendam con ſignãtiſſime in quo commemini fere omniũ:quæ in hac mea nauigatione nõ obſcura dignoſcere quiui:& is apud hunc inuictiſſimũ regẽ adhuc hoſpitatur:quẽ ſpero ꝓpediẽ ad ſuum dominum redituꝝ: in eo itaq hemiſpherio:nõ indiligẽter quædã perpẽdi:quæ philoſophorum ſniæ refragantur: utpote cõtraria:ac oĩno pugnantia :iter cætera : irim.i.arcum cœleſtem:album circiter noctem mediã:quoniam ſecũdũ opinionem quorundã:colores trahit.a quattuor elementis ab igne. uidelicet rubeum:ab terra praſinum:ab aere lacteum:ab aqua ceruleum: ſed lõge aliter ſenſit ariſtotiles in meteoris:dicitq irim eſſe repcuſſionẽ radii redundantis ad uaporem.ſibi appoſitæ nubis:ſicut ſplẽdor ĩ aqua refulgẽs.In pariete refulget:rediens ad ipſum:ſua interpoſitione feruorẽ ſolis tẽperat:reſolutione in pluuias:inferiora fecũdat: ſpecie ſua ſuperiora pulchra reddit:dominiũ humiditatis in aere eſſe oſtendit:unde infra quadragita annos à mũdi fine nõ apparebit:qđ elementorũ deſiccatiõem ĩdicabit:pacẽ inter deũ & homines denũciat:ſemp ex oppoſito ſolis eſt.Nunꝗ apparet in meridie : qa ſol nũꝗ eſt in ſeptentrione.Plinius tamẽ ait ꝙ poſt autumni æqnoctiũ apparet quacũq hora:hæc excerpta ſunt ab landino ex æneidos quarto ab interpræte:ut nemo ſuis fraudet laborib⁹:ſed ſu⁹cuiq reddat honos:eũ uidi rurſus & iteꝝ :neq ego un⁹ arcũ hmõi aĩaduerti:uerum compluſculi ẽ nautis huic ſententiæ ſuffragantur meæ:rurſus uidimus neomeniam .i. nouam lunam eadem die : qua cum ſole coniungitur.Ibi etiam ſingulis noctibus uidebis uapores: & faces ardentiſſimas cœlo inerrare:præfeci paulo ſupra ſi tibi ſuccurrit:id hemiſpherium:quod niſi loquamur ĩproprie: hemiſpherium dici non poſſe:ſi noſtro collatum fuerit:tamen nõnihil formam eius effingere uidetur:uiſum eſt improprie loquendo hemiſpherium id appellare.

Liber de ſiderũ cogni tu

De iri albo: & de eo cõplura

Neomenia eadẽ die qua phebo con iungitur.

Hemiſpherium improprium

Cap.CXXI.

De forma quartæ partis terræ nuperrime inuentæ.

AGit ut ſum ꝑfatus ex uliſbona unde nos ſoluimus:quæ diſtat ab æqnoctiali uerſus ſeptẽtrionẽ gradib⁹ fere.xl. nauigauim⁹ uſq ad eã regionẽ:q eſt ultra æqnoctialẽ gradib⁹ qnquagita

Diſtat uliſbona ab æqnoctiali uerſus ſeptẽtrionẽ.g.xl.

Suparũt æqtorẽ ad gradus .l.

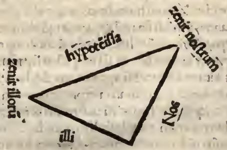
quos ſi ſimul collegeris nonagenarium efficiēt numerũ:qui quidem nu
merus quartam partem obtinet maximi circuli:iuxta uerã priſcorũ ſup
putationē traditã nobis:liquet igitur oĩbus nos quartam orbis partem
meritos fuiſſe.propterea nos qui uliſ bonã incolimus: citra æquatorem
gradibus prope.xl.in regione ſeptentrionali diſtamus ab eis qui ultra
æquinoctialē lineã degunt in meridionali longitudine angulariter gra
dibus nonaginta.i.ab linea tranſuerſali:& ut etiã compertius rem intelli
gas linea ꝑpendicularis:quæ dum nos recto gradu conſiſtimus : ſurgit
ab puncto cœli: & tendit ad noſtrum Zenith : eademq̧ linea eorum:
qui ultra æquatorem ſunt ad gradus quinquaginta:latera percutit:ſitq̧
propterea:ut nos in linea recta ſimus:ipſi uero ſint(ſi nobis cõferant)
in tranſuerſali:& is ſitus efficit figuram trianguli orthogoni quarum li
neaꝝ rectam nos tenemus:prout latius declarat ſubſequens figura.& de
coſmographia:ſatis ſuperq̧ dictum arbitror.

Metiti ſunt
q̃rtã orbis
partem

Linea tranſ
uerſalis

Linea ꝑpen
dicularis

Figura triã
guli ortogo
ni

Cap.CXXII.

Cur liber dictus ſit dies tertius:

HAec ſunt itaq̧:quæ in hac ultima nauigatione ſcitu digna cē
ſui:quæ etiã oculis ſubieci:nec abre opus nuncupaui diem ter
tium:quandoquidem prius edidi libros alios duos eius nauiga
tionis:quam ex præcepto regis perfeci occidentem uerſus inq̧ eis com
plura ſcitu non indigna conſignantiſſime ſunt exarata:& ea imprimis :
quæ ſpectant ad gloriam noſtri ſeruatoris:qui hanc orbis machinam mi
ro extruxit artificio:quis.n.ſatis ꝓ meritis digne deum laudare poſſit:
cuius mirabilia commemoraui in opere prædicto: legens curſim quæ:

Dies tertius

Libri alii
tres

Ingens glo
ria nr̃i ſerua
toris

ſpectant ad ſitum:& cultum orbis:ut dum laxius ociū dabitur:exactius de geographia opus quodpiā edā:ut mei(uel poſteri) meminerint:& ex hoc ope diſcerent uberius deū maximū colere indies magis:eaq; aliquando ſcirent:quæ noſtri ueteres priſciq; patres prorſus neſciuerūt:ppea ſeruatorem noſtrū(cui ꝓpriū eſt miſereri mortalitatis)omnibus uotis præcor ſupplicibus:ut ſinat me tantiſper uiuere:donec id peregerim:quod mente concepi:at alios duos dies in aliud tempus differēdos reor:cum præſertim rediero ſoſpes in patriā:eruditiorum opera:& cōſilio:necnon amicorum hortatu luculentius opus edam.

Pollicet̃ ſe exactius tractaturū de coſmographia

Seruatoris proprium

Cap.CXXIII.

De excuſatione Alberici:& uoto eius.

Nabis ueniā uir candidiſſime ſi ultimæ nauigationis diaria ad te nondū miſi:ſicuti pollicitus fueram:in cauſa fuit rex ſereniſſimus:qui adhuc domi meos libellos detinet:ueꝝ poſtq̄ diſtuli in hunc diem edere id opus:forte fortuna addā:& quartū diem:hæſit cordi mihi rurſum peragrare eam orbis partē:quæ ſpectat meridiem:& huic operi iam Nauādo in expedito ſunt liburnicæ duæ armamentis ac cōmeatibus ubertim cōmunitæ:dum igit̃ proficiſcar in oriētem iter agens per meridiem:notho uehar uento:quo cū deuenero plura abſme fient in decus & gloriā dei:necnō patriæ emolumētū:& mei noīs æternitatē:& imprimis ĩ ſenectutis meæ(quæ iā ꝓpe appetit)honorē:& leuamen:quare nihil deſideramus in hac re præter cōmeatū regis:quo ĩpetrato:pleno gradu contendam:quod deus bene uertat.

Quartum diē ſpondet

Vbi ſoſpes redierit plura pollicet̃.

Cap.CXXIIII.

De his qui plura querūt:q̄ liceat.

Aldus interpres preſens opus e Luſitāo italicū fecit ut ſcirent q latium accolunt q̄ magna indies occurrunt:& item qui ſibi nimium arrogant:intelligerent omnia ſe ſcire non poſſe:quando quidem hæc mira tot uiris accerrimis ingenio hucuſq; ab condito orbe incōperta fuere:hinc arguit̃ temeritatis & ſupbiæ noſtra arrogans natura:quæ ſcire poſſe putat omnia.

Auctoris intentio

Inſimulat naturam humanā ſuperbie

Cap.CXXV.

Liber ſextus rerum memorabilium calechut:quæ non ſunt abſimiles illis:q̄s Petr⁹ aliares ſecūdo & altero tractatu ſcripſit:quæ rurſum colliqueſcunt ex litteris quorundam nobilium uirorum:ut latius in ſequentibus patebit.

Liber ſext⁹

Exemplum litterarum cuiuſdam cretici dominorũ uene
torum legati apud regem Luſitanorum die. xxvii. Iunii.
M.D.I.

SErenifſime princeps &c. reor. V.D. certiorem iam factã fuiſ
ſe ab præſtãtiſſimo legato reх omniũ memorabiliũ : quæ hic
uſu euenerũt:& imprimis de claſſe:quã nuprime rex luſitaniæ
inuictiſſimus in indiam expediuit:que ſuperis miſerantibus rediit : ſed
mulctata ratibus ſeptem:nam eo conceſſerant liburnicæ.xiiii.& ſepté
tantum incolumes rediere;reliquis peſundatis : igiť egregie princeps
per latus mauritaniæ : ac getuliæ notho ducti deuentum ẽ ad caput ui
ride:dictum olim experias:ubi uiſuntur heſperidũ inſulæ:& ibi auſpi-
cať Ethiopia inferior uerſus orientẽ:ultra quam priſci minime iuere :
hinc egrediť latus Ethiopiæ uerſus orientem donec reſpondeat linee ci
ciliæ ab dicto latere intra lineam æquatoris ad quinq; uel ſex gradus:&
circiter medium dicti lateris uiſitur aurifodina huius regis : poſtq; eã
ſurgit caput adauſtrũ excedens hiemalem tropicũ per gradus.ix. Iſtud
caput dicitur bone ſpei:& illinc itur ĩ noſtras barbarias ĩtrorſus ad.M.
fere quinq; milia uerſus plagam noſtram:cum uero præterieris dictum
caput mox regio ſe ſinuat donec ad praſum deuenias promontoriũ: qđ
antiqui : & imprimis ptholomeus: pro termino meridionalis regionis
poſuit:ulteriorem uero plagam appellauit incognitam. inde itur ad tro
gloditas:ubi aurifodina uiſitur:quam appellant Zaphallam :ubi maio
res noſtri adfirmant uim auri ingentiſſimam eſſe:q̃ alibi gentium: hic
intrant ſinum barbaricum:& inde in oceanum deuenitur indicum : &
demum ad urbem calechut. id eſt eorum iter:quod ſi recte ſupputaue-
ris. M. prope quindecim milia uaſtitate ſua occupat : ubi ſecus littora
itur:ſi uero deſertis littoribus recto itinere ibis :receſſus terrarum : &
anfractus montiũ prætermittens: ſed in altũ tendens: uſquequaq;: lõge
minus iter erit:q̃ prædiximus:ſupra caput bone ſpei lebegio uecti uen
to:nacti ſunt nouam tellurem:quam appellarunt pſitacorum:quoniam
inibi inueniuntur alites huiuſmodi incredibilis proceritatis:utpote qui
brachium & dimidium longitudine excedunt :multiiugi coloris : duos
nos uidimus:qui fidem rei prebent. Nautæ itaq; ubi conſpexere latam
plagam:credidere continentẽ. propterea adnauigarunt tantiſper:donec
terræ ſpacium duum milium miliarium ſuperarunt:nec tamen finis eſt

E.xiiii. liburnicis .vii. tãtum rediere

Vbi expidũ ĩſule

Vbi auſpicatur inferior ethiopia

Caput bõe ſpei quantũ diſtet ab barbaria turneti

Praſũ ꝓmõtoriũ non ꝑ tergreſſus ẽ ptolomeus

Zaphala aurifodina omniũ feraciſſima

Iter qndecĩ mile miliarium

Noua tellus pſitacorum

Ingẽs plaga

repertus tante uaſtitatis : plagam incolunt uiri nudi:& proceri formo-
ſiq; admodum:in eo itinere amiſere naues quattuor :duas ipſi miſſerant
ad aurifodinam:quas autumant non reuerſuras:ſeptem uero conceſſere
calichut:ubi honorifice nr̃i pro congreſſu ſunt excepti:ædeſq; ab prin
cipe conſequuti ſunt : & ibi noſtræ naues ſtatiuam fecerunt:obiter ſu-
peruenerũt maurourm:& circũadiacẽtium populorum rates :& cõpri-
mis magni ſoldani liburnicæ:& hi omnes conſpirarunt in chriſtianos:
quippe qui egreferebant chriſtianum genus uſq; in illas partes propa-
gari:lactabantq; eo noſtros contendiſſe : ut illis lucra adimerent ſua :
propterea primo loco naues onerare cõtendebãt nr̃o negociatore relu
ctante:qui mox regi de maurorum inſolentia queſtus eſt : quem illico
depræhẽdit mauris fauere:tamẽ ut erat uir ambigue fidei noſtris reſpõ
dit in hunc modum:ſe animo haud æquo laturum ut mauri prius mer
cimonia liceantur:q̃ chriſtiani ſua commercia abſoluerint : & in huius
rei ſpecimen iubebat:ut mauris qui huius decreti præuaricatores com
perti forent mercimonia omnia impune adimerentur:eaq; occupanti-
bus adiudicabat:congreſſi igitur chriſtiani cum mauris illico tota urbs
in partes maurorum declinauit:quare chriſtiani generis ſtrages magna
effecta eſt. In qua ſupra.xl.homines deſiderati ſunt chriſtiani nominis:
inter quos oppetiit negotiorum noſtrorum geſtor:qui licet undabũdo
mari ſeſe crediſdiſſet:correptus eſt tamen ab barbaris :& uitam eflauit:
mœrore omnium:hæc igitur ut noſtris nota fuere condicto tormenta
omne genus exonerant:& claſſem præfecti ſiriæ .i.ſoldani rogo con-
ſumpſerunt:nam in ea erant naues decem:catapultis uero:& bombar-
dis urbem prope deuaſtarunt:complures domos incendentes : quæ ꝓ
imbrice(inſtar mapaliũ) paleas habebant:quãobrem illinc abiuere: &
duce iudeo:qui fidem chriſti induerat:aliud regnum petiere ultra cale
chut ad.M.fere quadraginta cuchinũ appellãt:eius rex odit regem ca-
lechut:q̃ qui maxime . Is igitur in odium regis calechut noſtros perbe
nigne excepit:& hic maiorẽ habet aromatum copiam:q̃ rex calechut :
quare nr̃i tot diuitias ĩde aſportarunt:ut uix id audeam referre . Nam
ipſi aiunt emiſſe illic cantarũ(id eſt genus menſuræ non mediocris)
cinamomi aureo uno.Rex igitur huius regiõis legatos miſit ad regem
luſitanum duoſq; obſides : ut ſecurius eo noſtri redirent:at rex cale-
chut interea ingentiſſimam claſſem expediuit in noſtros :qui quoniam

De progreſſu portugallenſium

Ibi ſtatiuam naues fecerunt

Barbari in chriſtianos conſpirant unanimiter

Rex calechut ambigue fidei

Aſtus regis:

Cõgrediũt mauris chriſtiani

Chriſtiani ſtragẽ paſſi ſunt

Claſſis ſoldani cõburitur

Catapultis urbẽ demoliuntur

Regnũ cuchini

Id regnum ſcatet aromatibus

Rex calechut obiter nectit ĩſidias noſtris

Pertimeſcē
da claſſis

onuſtas habebant naues:illis cõgredi haud quaq̄ uoluere :ſed altum pe
tentes borea ducti(quem uentum ipſi ignorant) euaſerũt:erat.n.perti
meſcenda claſſis quippe quæ ſupra centum :& quinquaginta naues ha

Inſula ubi
diui thomæ
contuberna
lis xp̄i cor-
pus qeſcit:

bebat:ferebatq; hominum quindecim mille.Igitur cum euaſiſſent di-
ſcrimen:deuenerunt ad quandam inſulam:ubi diui thomæ corpus quie
ſcit.huius inſulæ dominus chriſtianos honorificentiſſime excepit : &
ſancti corporis reliquias in ſpecimē amiciciæ noſtris dedit:quid plura?

Hic rex quã
to amore no
ſtros ꝓſeqt̄

aromata omne genus noſtris(quos nuſq̄ uiderat)abſq; pecũia obtulit:
ſoluerent demum cum ſibi peropportunum fuiſſet:& rediiſſent fœlici
bus(ut aiunt) auibus.uerum noſtri illius commercii non egebant:ut
pote qui onuſti erant admodum:abſuerunt in hoc itinere menſes.xiiii.
uerum trimeſtri rediere:& addebant deinceps celerius iter perficere poſ
ſe:ut pote qui iam receſſus:& ambages maris nouerant:ut puta in de

Naues oẽs.
præter unã
rediere

cem menſibus iter ſe facturos renturl:Naues rediere omnes:preter unã
quæ illiſa ſcopulis quibuſdam peſſum iuit:ſaluis tamen uiris :quos ue-
hebat:& ea capax erat ſexcentorum doliorum:nondum tamē applicuit
claſſis:una tantum liburnica portum appulit:reliquæ uero non longe
ab urbe eſſe cenſentur.hæc.n.quæ nuperrime aduenit portum attigit

Rex legatũ
alloquitur

ea die:quæ eſt diuo ioanni percelebris admodum:agebam enim per id
tempus apud ſereniſſimum regem:qui me compellãs his uerbis inqt:
heus uir probe congratulare mihi:quoniam mea claſſis iam eſt in uado
omni aromatum genere onuſta:quod ego audiens:ut par erat : hæc no

Dies agunt
lætos & hi-
lares

ua læto animo excepi:& in gratiam regis iuſſi meis :ut feſtiuiſſimum:
q̄ poſſent diem agerent: æris:tinnitu: & cimbalorum: tibicinumq;(ut
aſſolet)modulationibus:& tormentorum reboatu frequentiore: poſtri
die actæ ſunt gratiæ deo:& nuncupata uota ab cuncto populo: rurſus

Venetis plu
ra pollicitus
eſt rex luſita
niæ:mõ ñ tē
parẽt a mer
cibus

regem adiui:qui ut me uidit: monuit protinus ut ueſtram ſerenitatem
commonefacerem de ſua lætitia:quæ per id tempus obtigerat:adiecitq;
ad hæc ut deinceps tuto & intrepide eo mitteretis ueſtras liburnicas
mercaturi ſua aromata:nam pollicebatur ſe ueſtros perq̄ benigne exce
pturum :adeo ut domi eſſe cenſerentur :addebat etiam ſe nauaturum
operam:ut præfect' ſyriæ.i.ſoldanus haud quaq̄ aromata ex india com
portare queat:in cuius rei euidens argumentum expedire cepit liburni
cas:& celoces ſupra quadraginta quæ eo contendant : & earum quæ-
dam inibi iugiter commorentur:aliæ uero ultro citroq; cõmercii gratia

cōmeent aſſidue:nec dubitat quin india pro arbitratu ſuo potiri poſſit: nauis quæ iam aduenit:ē Bartholomei cuiuſdam tuſci:quem tulit urbs florentia:ea igitur infraſcripta conuexit mercimonia:uidelicet piperis cantaros.ccc.cinamomi can.c.xx.lache can.lx.caſtorei & id genus odorum can.xy.Gariophilum:& zinziber non attulere:quoniam præuenti ſunt a mauris:qui:& gariophilum:& zinziber aſportauerant:neq; hæc fert regio calechut:aliunde importantur:minutiora aromata non tulere:at Margaritas & uniones omne genus licitati quidem fuerant:uerū in congreſſu incolarum calechut omnia perdidere : fecereq; hominum pariter ac mercium non modicam iacturam :nec id inuoluam ſilentio: nuperrime huc aduenisſe legatos quoſdam:qui ab rege ubene ethiope. accepta perſona:conſalutatum noſtrum regem uenere: onuſti muneribus compluſculis:munera fuere mancipia:& Elephantorum dentes:& complura alia : quæ & noſtra regio fert : hæc itaq; celox quæ primo loco aduēit:dum patriam peteret:obuiam habuit naues duas:quæ proficiſcebantur ex mina auri noua:& uerſus indiam pergebant: hæ igitur ubi noſtram conſpicate ſunt:rati ſe fore noſtrorum prædam: condicto (ut ſe ſe redimerēt)nr̄is auri.xv.M.q̄ngentoꝝ ducatoꝝ obtulerūt:uerū nr̄i tēperarunt ab eorū auro.Immo eos cōpluſculis donarunt muneribꝰ:ut hac ꝓuocati liberalitate:libeꝝ pelagus nr̄is deīceps ꝑmitterēt.

Temerē credit india potiri poſſe · Nauis bartholomei

Et hominū & mercium iacturam fecerunt non mediocrem

Legati regis ubene

Incidunt in naues duas auro onuſtas

Cap.CXXVI.

Exemplum quarundam litterarum negociatorum :& collibiſtarum:ac trapezitarum hiſpaniæ:ad correſponſales ſuos in urbe Florentiæ:& uenetiarum:de pace:& fœdere inter reges Portugalliæ:& calechut.

EX relatu eoꝝ q claſſē cōcomitati ſūt (eā inq̄ quæ. M.D.II. menſe maii ab uliſ bona ſoluit:& anno.M.D.III.die.xv. Decembris rediit)certiores facti ſumus regem calechut cum noſtro rege in hæc fœdera pacis deſcendiſſe:ut uidelicet pro illata ſtrage noſtris penderet bacharas quattuor mille piperis.i.cantara.xii.milia:& ꝙ mauri undequaq; aduenientes inibi commercia tractare nequeant : (oriundis ex urbe calechut exceptis)quodq; iidem mechā maumethis adire non poſſint:& ꝙ rex noſter pro ſuo arbitratu erigere poſſit arcē in urbe calechut:acceptis ab rege lapidibus:calce :& lignis:quæ ſufficiant condendæ arci:ære pro eis prius ſoluto.Ita tamen ut rex eis faueat in cunctis : patiaturq; regem noſtrum inibi uirum luſitanum noſtris

Pacis conditiões īter reges

præficere:qui ius dicat:quiqꝫ:& uitæ:& necis noſtrorum habeat poteſtatem:adeo ut nec ad ipſum regem prouocare liceat: & ubi aliqui deſcirent ab negociatore noſtro :ii protinus dedantur plectendi pro arbitrio præfecti chriſtianorum:& ſi qui mauri capti detineãtur:hi omnes negociatori noſtro reddantur:necnon mediolanenſes duo mangones gemmarum:qui ex urbe roma profecti ſunt in indiam:& ibi artem baliſtariam exercent in chriſtiani nominis dedecus:& detrimentum ingẽs:

Mediolanẽſes duo gemmarum mãgones.

Naueſqꝫ noſtro more fabricantur:hos igitur ĩ pedicis ferreis captos poſtulabat dandos præfecto claſſis.præterea ꝙ rex regni cuchini:& canore inter confœderatos percenſerentur:ea lege ut unum:& comune periculum una ſalus eſſet omnibus:perinde ut ſi quiſpiam ſumeret contra eorum aliquem arma:is omnium confœderatorum hoſtis declararetur: & ſi uſu eueniſſet:ut aliquis deſciret ab hac pace & concordia :in eum ueluti perfidum aliorum uires exercerentur : eſſetqꝫ ab omnibus tanq̃ proditor:& fidei hoſtis exploſus:& hæc omnia eo tendebant ut diutiꝰ pax inter eos uigeret:

Vt oibꝰ cõfœderatis eadẽ ſalꝰ foret

Lex de mercimoniis

cauebatur etiam ut dum claſſis luſitanorum inibi agebat:illo naues cuiuſuis generis non accederẽt:niſi prius noſtris onuſtis:ubi uero tantum mercium foret:quod ſufficeret omnibus:tunc liberum erat unicuiqꝫ naues onerare:ita tamen:ut ad conſueta præcia nõ adderent.i.ut pluris ſolito non uendant:ꝙ pro centum octo :quod genus fenoris illic exercent:hæ ſunt pacis conditiones:& fœdera: quæ in noſtri regis decus maximum ſuſceptæ ſunt:ut colliqueſcit omnibus :

Hucuſqꝫ de pacis conditionibus

nam reuera iam is noſter rex non abre dici poteſt dominus indiæ : qui iam & turcæ:& ſyriæ perfecto leges impoſuit:adeo ut ad urbem calechut eis non pateat aditus:nec ambigimus quin intra quattuor annos rex noſter nauet operam:ut noſtri nautæ tuto :& impune Bizãtiũ Trachum metropolim:& Alexandriam Egipti:emporia orientalium clariſſima contendant:& tandem aliquando ulciſcantur de mauris:ab quibus crebro peſſime ſunt accepti :

Turcæ & ſiriæ domino Lex ĩpoſita

Rex uir conſtantis fidei

claſſis igitur præfectus nauium duodecim hoc anno eo profectus eſt:& cõperit regem cuchini extorrem ab ſuo regno(nam ſeceſſerat ĩ quãdã inſulã:ubi in locum editũ receptus delitiſcebat ab inſidiis Regis Calechut:cauſam non afferebant aliam: niſi ꝙ memor date fidei ſeruienti regi calechut nr̃os haud quaq̃ tradere uoluerat : nam maluit exulem agere : ꝗ fidem labefactare præſtitam) opportune igitur noſtra claſſis ſuppetias tulit ſocio Regi : & expeditis auxiliaribus copiis iuere intrepidi in Regem perfidum: magnam cladẽ

Suppetias oportune fecerunt regi ſocio

inferentes hoſti:regem cuchini in regnum continuo reſtituunt. Id regnum eſt non longe ab anguſtiis maris Erithrei:ubi arcem erigunt municiſſimam aliam ædificant in oſtio ſinus cuchini :ubi tormentorum ſere genera omnia iam uiſuntur:eiſq; decernunt hoſtem propulſare eminus:& tutam claſſi ſtationem præbere ſuæ :neq; eo illis reluctantibus deinceps concedet quiſpiam . Itidem fiet in ſinu calechut perinde : ut ſtationem:& littora proximiora non difficulter tueri q̄ant : Naues uero quæ ſuperiore anno remanſerant iſtic:prædam fecerant non mediocrē: nam quadam die mane ceperunt maurorum naues quinq; regni cambaie:quæ ad mecham(maumethis aram)proficiſcebantur. In eis igitur nacti ſumus gariophili:cantaros mille defecati.i.mundi:ſine quiſquiliis: Inq; eis erat plurimū gariophili haud decorticati ut apud nos uiſitur: ferebant etiam hæ naues caſtoreum:& id genus odores :ſandalium:ambram:lacham puriſſimam:& tenuiſſimas telas lini:aurum uero & argentum ſignatum abunde habebāt : adeo ut opes quæ compertæ ſunt ibi ualorem.cc.mille ducatorum excederent:quare iam uobis teſtatum eē remur:quanti ſit habenda ea regio:quæ fere omnibus rebus ſcatet effuſe. Itaq; ex his ratibus quas præfecimus duæ peſſum iere:duæ uero dū ſtatiuam agerent:iactis anchoris in quodam portu huius inſulæ:ui tēpeſtatis actæ ſupra ſexcentum homines amiſere non longe ab oſtio maris Erithrei:occubuit etiam ibi præfectus uincentius : cimba uero alia quæ licet atrocem tempeſtatem euaſiſſet paulum profecta ī ſcopulum eliſa peſſundata eſt:adeo ut totum æquor tum corporibus humanis : tum uel maxime mercimoniis omnifariam ſtratum & opletum foret : hunc finem quandoq; male parta habent:ut eſt in adagio ueteri : male partum male fruitur : ex tot Nauibus igitur ſola Celox parua ſuperſtes fuit:ut cladis ſuorum nūcia foret. Noueritis ergo hunc noſtrum regem commeatum omnibus dediſſe eundi in indiam : & exercendi inibi commercia:ſi tamen ex centenario lucro quadragenarium ipſe habeat: hoc addito:ut ab eo naues emant non minoris:q̄ti ſibi conſtitiſſe uidebuntur:nec nauium huiuſmodi ſolutionem tātiſper differri patitur:donec redierint:ſed priuſq̄ abeant :aurum in numerato habere operepræcium eſt: uiſus eſt is princeps cognouiſſe iacturam quam fecit in tot naufragiis: propterea cupit alios ſuo periculo eo proficiſci : uix credimus reperturum regem quempiam:qui oblatas ſuſcipiat conditio-

Defecatum gariophilū i. ſine q̄ſq̄liis

Quantum opū īde allatum eſt.

Aliæ peſſū iere.alie hominū iacturam paſſe

Salū ſtratū humāis corporibus:

Male ꝑtum male fruitur

Fenꝰ regiū

Aurum inumerato petit ꝑ nauibus

Alienis uult ditari piculis

nes:indies tamen huius rei certiores uos reddam. Illud etiam non præ
teribo huius cōmercii res haud quaq̄ ſtabiles eſſe:quicquid erit:euētus
declarabit futurus:cum his nauibus portum appulit luſitanꝰ quidam :

De aurifodina zaphale.

qui uiſit minam auri in regno Zaphalæ:de qua re mira refert:adſeue
rat nobis ibi nauem chriſtianorum adhuc eſſe:& prope incredibilia de
auri q̄titate quæ inibi reperitur refert:propterea rex noſter alio non tē

Quid cordi regi hæ ſit

dit:niſi ut frenet hos barbaros:arcemq; ibi erigat munitiſſimam: ac ꝓ
pulſet indos:& eos qui incolunt regnum cambaie:ne ipſi deinceps mi
na potiri poſſint;omnem igitur auriſodinam ſibi protinus arrogabit. ꝓ
comperto etiam habemus hanc auriſodinam fuiſſe minam ſalomonis :

Mina ſalomonis unde tot theſauros cōparauit

unde tot hauſit theſauros & ibi regina ſabba:quæ iuit ad ſalomonem ut
teſtatur ſacra uetus hiſtoria:hæc profecto ſunt magna:ut uos nō latet:
nec ab re hic rex dicendus eſt fœlix:& bene auſpicatus:cui contigit tam
locuples theſaurus :rentur igitur homines ſe mox conſecuturos ab eo
commeatum eundi in indiam : ſoluto fœnore:uidelicet pro centenario
quadragenarium:acceptis ſuis nauibus:ut præfati ſumus:hunc modū

Rex bene auſpicatus

Vt īterſint ſed nō præſint mercimoniis

uidetur uelle ſeruare ut mercatores eo mittant ſuos geſtorum negocia
tores:qui interſint mercimonioniis:non tamen præſint :uult eſſe domi
nus rerum:adeo ut omnia ſui exerceant ēt impenſa mercatorum:nā aro
mata ſuſcipienda erunt de manibus uice regis:nec liberū erit cuiq; mer
cari:quare creditur commercium huiuſmodi non ſuſcepturum incre
menta maiora:indies tamen de his omnibus uos commonefaciam : nec
uos fugit nos alias uobis ſcripſiſſe: cayrum ob hanc cauſam decoxiſſe :

Babilō ægypti decoxit

Mauri pari paribus relatū ſentient

nam ex magno orientalium emporio : ſi hæc ſuccedunt regi:fiet ciui
tas confuſa:ut non ab rē dicatur babilon:neq; iniuria : nam illic mauri
conſueuerant chriſtianos peſſime accipere:forte erratorum dabunt pœ
nas:eo igitur deinceps non comportabunt aromata omne genus:neq;
omnifariam gēmæ:& margaritæ & alia præclara complura : quoniam
urbem calechut neq; Zaphalam ultra non frequentabunt:reluctantibꝰ
luſitanis ob arces nuperrime erectas:& de omnibus certiores facti gra
tias agetis deo maximo : de auriſodina uero Zaphale ut præfeci
mus mira hic feruntur : huius Rex poſſeſſor efficietur intra bien
nium : res eſt profecto digna miratu : nam tota India : & Perſis in
de ſuum aurum hauriebat : quæ nunc ab gentilibus poſſidetur : li
cet ditionis ſit caldeorum regis: oſtium ſinus ubi commercia & per

mutationes fiunt cum gentilibus :ſingulis enim annis maurorum na-
ues ueniunt onuſtæ uilioribus mercibus ex cambaia ut aurum aſpor
tent : merces ſunt cotoni panni uiliores : ſericum plurifariam : ac
multiiugi coloris & imprimis Turcarum more contextum : hæc igi-
tur ſunt mercimonia quæ inibi fiunt:neq; illic rex chiloe diutius com
morabitur metu gentilium:qui non longe degunt ad leucas.lx. in inſu
la quæ dicitur chiloa:& eo contendunt naues omnes:ut ſoluant uecti
gal priuſq̃ eant ad minam Zaphalle : quo cum peruenerint ante ſex
uel octo menſes non expediuntur. Inde comportant aurum:ebur : & ce
ram merces optimas. Illinc ſoluentes chiloam contendunt:& ibi rurſus
pendunt præſtinati auri uectigal:inde concedũt Cãbaiam ſiue mechã:
& in noſtris nauibus ſunt.xii.aut.xv.negociatores regis chiloe qui tri
butum pendit noſtro regi quotannis.i.mitigallas.M.D.& id eſt genus
ponderis:nam mitigal quodlibet ualoris eſt ducatorum.c.l. tamẽ is rex
pendet ab rege noſtro:adeo ut in manu ſua ſit ipſum pro libito profli-
gare:& id quidem parua manu:nam quotiens libuerit eo mille hominũ
mittere: ꝓtinus is rex terga dabit:crediturq; ut id breui eueniat:nec res
foret ardua:ſi profligato rege redditus. Dc.M. ducatorum ſingulo an-
no conſequeretur:neq; arbitremini uos rogo hanc eſſe fabulam : uera
eſt hiſtoria . Iam noſſe debetis me iampridem de nouis rebus crebro
uos commonefeciſſe : & ſemper uera loquutum : non ſum is qui dele-
cter mendaciis : relatu etiam aliorum: qui inde ueniunt teſtatiſſimum
uobis fiet: me haud ficta neq; commenticia ſcripſiſſe : ſi uero apud
uos bene ſupputaueritis quod ferre poſſint naues:quas expectamus in-
dies : comperietis certe eas ferre poſſe cantaros circiter.cc.xxii. aroma
tum omnifariam : nam deinceps iſtuc mittam aromata omnegenus :
nauaboq; operam ut nuſq̃ uobis deſint : poſtq̃ fœdus initum eſt cum
rege calechut : licet non paruum diſcrimen illo nauigantibus immi-
neat ob quoddam arcipelagus : in quo innatant inſulæ prope.xiiii. mil-
le : & etiam ob anguſtias cuiuſdam freti ubi mare uix eſt nauigio-
rum patiens: tamen tantum conabimur : ꝙ pericula conſuetudine: &
frequentia efficiemus innoxia:ut quãdocũq; gloriari poſſimus fere totũ
orbem peragrauiſſe & ea preſertim: quæ priſci minime adiuere : ſolum
ſupereſt ut Taprobanã adeamus inſulã:teſte Plinio : omnium rerum lo

Ex cambaia

Chiloa

Merces optimæ

Præſtinati auri ſoluũt. uectigal

Rex uectigalis

Mictigal quid

Vera hiſtoria

Allate merces.

Archipelagus in quo innatant iſulæ.xiiii.mille

Taprobana inſula

cupletiſſimã ſi aurũ:ſi gẽmas ſi ebora ſpectaueris tãtũq; noſtra opera:
& ſollicitudine fiet:ut omnis india noſtris mercimoniis pateat: illic ut
ſcribunt noſtri non magnipenduntur noſtræ merces:monent propte-
rea ipſi:ut eo mittamus cruciferos aureos:ſi breuem cupimus expeditio
nem noſtrarum rerum:quoniam aliæ merces diutius manent in portu
procraſtinantibus ex compoſito indis:ut tandem fatigatis impenſa &

Maurorum ingenium

diuturniore expectatione noſtris:minore præcio noſtra conſequantur:
eius ſunt ingenii:ut quandoq; ſunt itali:qui ſimulant mercium non ege
re:ut demum uiliore precio præſtinẽt:ibi etiam caripendunt æra: alu-

Mos italorũ uafer

mina alba non rubea:& imprimis grandia:minutiora uero ſpernunt:
choraliũ autem non flocipendunt:ſi ſit magnum:& fabrefactum:alioqn

Ii populi habent cũ alexandrinis uices contrarias

nullius eſt apud eos præcii.hẽnt ii populi uices contrarias cum alexan
drinis adeo:ut ſi illi minuta quærant:hi proceriora:& uerſa uice: plum
bum non uilipenditur ibi:ſi inſtar lateris ſit conflatum.argẽtum uiuũ:
& ambra nihilipenditur:ibi æra fabrefacta minore præcio licitant̃: quo
niam rurſus ſuo more ea conflant:uoluntq; nos in conflando operam

Plũbũ cõflatum

luſiſſe:non eo utuntur ut nos:hæc igitur ſumma erit alias merces (exce

Aera fabrefacta

ptis memoratis) ibi nullius eſſe penſi:lucriq; perq̃ mediocris.

Cap.CXXVI.

Exemplum quarundã litterarũ Petri paſqualigi orato-
ris.d.uenetorũ apud regẽ Portugalliæ ad ſuos germa
nos in uliſbona cõmorãtes die.xix. octobris.M.D.I.

PReſtantiſſimi fratres tanq̃ patres honorandi ſalutem. Petro
cuidã uerzo tabellario:& nõnullis ualẽtinis ad uos litteras de
dimus ſuperioribus diebus: quibus uos certiores reddidimꝰ
omnium:quæ hic uſu eueniunt:nunc autem rurſum uiſum eſt uos per
Bartholomeum Marchionem auunculum Dominici Benedicti Floren
tinũ cõmonefacere de rebus noſtri:ut intelligatis nobis cordi hæſiſſe ad
uos q̃ creberrime litteras dare:modo Tabellarii copia habeatur:ut igi

Triremis

tur noua anni preſentis intelligatis: ſcitote hic eſſe eam triremem:
quam ſuperiore anno Rex portugalliæ Sereniſſimus expediuerat uer

Inter chorũ & fauonium cõtinens

ſus aquilonem præfecto Gaſpare Corterato: qui nobis refert conti-
nentem inueniſſe diſtantem ad .M. duo milia inter chorum & Fa-
uonium.hactenus toti pene orbi incompertam terram:cuius latus aiũt
ad.M.ꝑpe.Dccc.ꝑcurriſſe:nec tamẽ finis cõptus ẽ q̃ſpiã:ideo credũt

continentem non inſulam eſſe:regio quæ uidetur eſſe coniuncta cuidã plagæ alias a noſtris peragratæ:quaſi ſub ipſo ſeptẽtrione:eo uſq; celox tamẽ non peruenit ob cõgellatum æquor:& ingruentes cœlo niues :argumento ſunt tot flumina quæ ab illis montibus deriuantur: q; uidelicet ibi magna uis niuium exiſtat:arguunt propterea inſulam non poſſe tot flumina emittere:aiunt præterea terrã eſſe eximie cultam: domos ſubeunt ligneas:quas cooperiunt pellibus ac coriis piſcium : huc adduxerunt uiros ſeptem ſexus utriuſq;.In celoce uero altera:quam preſtolamur in horas:aduehuntur quinquaginta eius regionis incolæ :hi ſi proceritatem corporis:ſi colorem:ſi habitudinem: ſi habitũ ſpectes cinganis nõ ſunt abſimiles:pellib' piſciũ ueſtiũt & lutrarũ:& eorũ ĩprimis q inſtar uulpiũ pilloſas habẽt pelles :eiſq; utuntur hieme pillo ad carnes uerſo ut nos:at æſtate ritu contrario:neq; eas conſuũt:aut cõcinãt quouiſmodo:uerum uti fert ipſa bellua eo modo utuntur:eis armos & brachia præcipue tegunt:inguina uero fune ligant multiplici cõfecto ex piſcium neruis:uidentur propterea ſilueſtres homines :non ſunt tamẽ inuerecundi:& corpora habẽt habiliſſima ſi brachia:ſi armos:ſi crura reſpexeris:ad ſimetriam ſunt omnia:faciem ſtigmate compungunt : inuruntq; notis multiiugis inſtar indorum:ſex uel octo ſtigmatibus prout libuerit:hunc morem ſola uoluptas moderatur: loquuntur quidem ſed haud intelliguntur:licet adhibiti fuerint fere omnium linguarum interpretes:eorum plaga caret prorſus ferro:gladios tamen habent : ſed ex acuminato lapide:pari modo cuſpidant ſagittas : quæ noſtris ſunt acuminatiores:noſtri inde attulerunt enſis confracti partem inauratã:quæ italiæ ritu fabrefacta uidebatur:quidam puer illic duos orbes argenteos auribus appenſos circumferebat:qui haud dubie celati more noſtro uiſebantur:celaturam uenetam imprimis præſeferentes:quibus rebus non difficulter adducimur continentem eſſe potius q̃ inſulam : quia ſi eo naues aliquando applicuiſſent:de ea comperti aliquid habuiſſemus : piſcibus ſcatet Regio ſalmonibus uidelicet:& alecibus: & id genus compluribus . ſiluas habent omnifariam perinde ut omni lignorum genere abundet regio:propterea naues fabricantur:antenas:& malos: Trãſtra: & reliqua quæ pertinent ad nauigia : ob id hic noſter Rex inſtituit inde multum emolumenti ſummere: tum ob ligna frequentia pluribus rebus haud inepta:tum uel maxime ob hominum genus laboribus aſſuetum: quibus ad uaria eis uti quibit : quandoquidem ſuapte

Equor cõgelatum:& ingruẽtes cœlo niues

Domos habitant ligneas:& ꝑ iori ce pellib' piſciũ utũtur

Lutre.

Inſuetũ habitus genus

Corpora habiliſſima

Corpa ſtigmate cõpungunt

Ferro carẽt

Orbes argẽteos ꝑ inauribus circũferebat puer

Ferax plaga

Viri ad labo res nati

Regis decre tum

natura hi uiri nati ſunt ad labores:ſuntq meliora mancipia q̄ unq̄ uiderim:uiſum eſt propterea nō fore ab amicicia noſtra deuium: ſi hæc uos non celarem:ubi uero alia celox quæ expectatur indies aduenerit:mox aliarum rerum certiores uos reddam. Naues uero quæ contendunt ad urbem calechut expediuntur:neq id præteribo regi hæſiſſe cordi : ut tota claſſis quæ proficiſci in orientem conſueuit:ea primo mechæ claſſem corripiat:ut tandem ſoldano ſiriæ præfecto aditus illuc nō pateat: nec inde deinceps aromata exportet : & huic rei rex unice ſtudet & perſuadetq ſibi nihil poſſe obſtare: quin potiatur uotis huiuſmodi: aſſentitur tota curia:urbs & regnum omne cum eo conſpirant:quoniam ſi ſibi ſuccedet mirum dictu eſt:q̄ breui omnium locupletiſſim' ſit euaſurus in tanta rerum copia:& ubertate:& imprimis aduentantibus uenetis biremibus ac triremibus ut hinc aſportēt mercimonia. Igitur ꝓ comperto habet:nō poſſe niſi maxime lucrari: uenetis huc accedentibus:& id in manu habere ſibi perſuadet:tedet propterea ipſum moræ:quoniā deſiderio uel ipſa celeritas eſt in mora:peroptat igitur & perq̄ ardentiſſime inſiſtit:ut uoto frui queat ſuo:ob quam rem uereor plurimum:ut ab hac ſententia uix poſſit dimoueri:nec facile adducetur:ut in rebus oriētalibus nobis adſit:cum ſit huic expeditioni prorſus addictus. Nos uero qui anno elapſo prouinciam ſuſtinuimus a nemine adiuti : neq ære eccleſiaſtico:ſed ſolum noſtris opibus:uix ni faueat ipſe nobis bene cōſultum ibit. Valete.

Deſidrio ip ſa celeritas ē in mora

Cap.CXXVII.

Exemplum quarundam litterarum Frāciſci de ſagitta cremonēſis datarū uliſbonæ.xvi.ſeptēbris. M.D.II. directarum ad oratorem uenetum Petrum paſqualigū apud reges caſtigliæ agentem.

Præſtātiſſime orator:& domine obſeruātiſſime. Iā binis meis litteris pollicitus ſum iāpridē ūræ præſtātiæ me haud quaq̄ prætermiſſurū:qn certiores redderemini eaꝝ merciū : q̄s ferrēt quattuor celoces:q̄ īdies expectanť: nūc uero quoniā portū applicuerūt:uiſum eſt uos latius de rebus hmōi cōmonefacere : & res ueras ſolum denarrabo. Igitur hæc ſunt mercimonia quæ attulerūt. primo piperis cantaros mille:cinamomi cantaros.cccc.l. zinziberis cantaros circiter.L.Lache cantaros.L.cotonorū tantū quātū emeremus duc.cccc. alia nō attulerunt:cur uero non attulerint plura aromata :cauſam addu

Quas merces attulerūt celoces

cunt ꝙ uidelicet cum hinc ſoluiſſent: conuenit inter eos ut duæ celoces
ad minam auri proficiſcerentur: duæ uero aliæ ad urbem calechut: pro
pterea unuſquiſq; eorum eas merces cōportauit: quas arbitrabatur inibi
(quo contendebat) fore in præcio: cū uero dictæ naues contendiſſent

Mercimoniorum ſucceſſus

ad urbem calechut: nec quiuiſſent accedere ad minam auri: merces ex
pedire non potuerunt: licet uaria loca adiuerint: nam fuere canore & ibi
certiores facti ſūt de reb⁹ Petri aliares: q agebat in urbe cuchina: ubi ēt
erat regis negociator. Igitur ab rege canore excepti ſunt honorifice: q

Rex canore

nr̄o præfecto aromata omnegenus ultroneus obtulit: huic noſter præ
fectus benigne reſpondit: uidelicet ſe prius uelle adire regem cuchini:
ubi regis negociator erat: demum ſe reuerſurum ad eum: & præſtinatu
rum aromata perq̄ libenter. Itaq; illinc ſoluens contendit cuchinū: ubi

Rex cuchini

comperit regis negociatorem: cum quo egit plura: cum uero naues ſi
gnatam pecuniam non tuliſſent: ſed ſolum merces: quæ inibi paruipen
debantur (nam ea regio appetens eſt ſignatæ pecuniæ admodum: mer
cium uero fere nihil) decreuit propterea præfectus claſſis redire ad ur
bem canore: eo ergo conceſſit q̄primum: eius enim rex luſitanos colit

Regio ſignatæ pecuniæ appetens

q̄ qui maxime: propterea cum eo permutarunt merces: quas aduehe
bant meliore præcio: datis pro ſuis mercibus aromatibus: dimiſſis illic
tribus e noſtris uiris: qui commercia noſtra exercerent: negociatorē na
uis: & amanuenſē dimiſerūt: qui omnibus præeſſent mercimoniis: quiq;
in dies regi perſoluerent pecuniam pro creditis aromatibus. Itaq; na

Negociatorem & amanuenſem ibi dimittunt

ues illinc ſoluerunt onuſtæ omni aromatum genere: relictis illic uiris: ut
dictum eſt tribus: ne uiderentur regi impoſuiſſe: qui ſua eis dederat aro
mata abſq; uade & pignore: rediere tandem naues ſemionuſtæ: ob id
quod nō tulerant ſecum ſignatam pecuniam & merces comportauerant
tales: quæ illic minime ſunt in præcio: propterea uiſi ſunt operam lu
ſiſſe ſuo periculo: hæc ergo ſumma eſt indos non cupere noſtras mer

Luſerunt operam ſuo periculo

ces ſed ſignatum aurum uel argentum: quibus ipſi utuntur eximie: nam
ibi pecunia ubertim expenditur: cuius hoc regnum maxime eget:
nequibit propterea Rex abſq; pecunia: quæ fere eſt omnium neruus
uoto potiri ſuo: niſi forte ui credat exercere cum Indis commer
cia: & ſua gratis conſequi: quoniam aiunt his elapſis diebus eos re
ges metu nominis chriſtiani: abſq; præcio dediſſe tot mercimonia ad
miranti noſtro: qui iam iſtuc conceſſerat: ut quattuor naues gratis

Metu plura gratis dedere

oneraueritːet imprimis rex calechutːcui ab ariolis ſuis prædictum fue ratːut caueret ſequenti annoːquoniam aſtra illi magnam hominum ſtra gem minitabanturːet eam accipiendam ab chriſtianis ariolabantur : ad debantq́ꝫ diuini eum eodem anno regnum metuːet pauore deſerturum hæc noua habemus ab illis tribus uiris : qui in eo congreſſu barbarorum(quo oppetiit araſcorea mortem)euaſeruntːeadem retulit pergomenſis quidamːqui apud urbem calechut annis uigintiquinq́ꝫ egit : his adſtipulatur ualentinus aliꝰ : qui inibi ſex annis commoratus eſtːhi ſunt ergo : qui de his rebus certiorem ſecerunt regem : quod uero falſa ſint uel ne : ſicuti dederunt : ita accepimus. Rex itaq́ꝫ calechut magnam claſſem expediuit in noſtros : qui apud canoram agebant.uerum illi fu ga ſibi conſuluereːuela uentis protinus dantes : propterea Rex noſter proximo menſe ianuarii decreuit nouam expedire claſſem : uidelicet octo uel decem naues onerariasːin cuius rei argumentum iam ſunt fabrefactæ naues ſeptemːduas enim hac æſtate expediuit :quarꝫ una ē ca pax ſeptingentorum doliorum : altera uero quingentorum : eſt et alia in portu uliſ bonæ quæ eſt capax.cccc.et quinquaginta āphorarꝫ duæ aliæ ſiunt in inſula Mederæ : quarum altera capit dolia .ccc. et quinquaginta altera uero ducentum et triginta : alia expeditur in ſetunal : quæ ſupra centum et ſexaginta dolia capit : hæ igitur naues ſenarium implent numerum. Inſuper his addit aliam trirememː quæ ex chio ianuenſi inſula et profugio : nuperrime aduenit : et has omnes præter duas Rex ſua impenſa expediet : duas uero:quarum altera eſt capax. cccc.et quinquaginta doliorum altera.ccc. et quinquaginta: negociato res quidam conuenere cum rege : ut ſua impenſa communiātːhis pactis et legibus: ꝙ uidelicet rex negociatores huiuſmodi ueluti ſtipendia tos et ſub eo merentes alat in his omnibus quibus egent nautæ. Negociatores uero tantum ſignatæ pecuniæ in nauibus ſecum aduehantːquæ emundis illic mercimoniis faciat ſatis : et ubi redierint naues dimidium mercium dent regiːreliquum uero ſibi uendicent : et ut dilucidius intelligatis : negociatores pro cantaris duobus aromatumːnon plus ex ponunt q̄ aureos ſeptemːuel ad ſummū octoːet hos cantaros biſariā di uidūtːalterū regiːſibi alterūːexpenſis ut dictū eſt regis: et iā cōpertū habemus conducibilius nobis fore hoc modo cōmercia exercereːq̄ nr̄o piculo illuc contēdereːut hactenus egimꝰːſit ppea ut nō difficulter rex

Arioli prædixere regi ſtragem hominum

Allata noua

Rex cāoræ i noſtros cōtendit

Rurſū rex luſitāiæ nouā claſſem parat

Chios iāuēſiū ꝓfugiū.

Paciſcitur rex cum negociatoribꝰ

Cantaros bifariam diuidunt

nanciſcatur:q̃ conditionẽ huiuſmodi non renuunt.nos duarum prædi ctarum nauium hoc modo portionem habuimus:de futuris uero:q̃ ſorte eo concedent bene perſpiciat deus ipſe maximus:qui eſt omnium auctor:uideo me prouectum nimis:& quaſi epiſtolarẽ ſtilum egreſſum. uerum rapuit me caritatis:& amiciciæ Fauonius.nolui.n.aliquid uos latere.ſcio quidem aliis meis uos cõmonefeciſſe: ſed non ad regulam de his:quæ uſu euenerant:non enim comperta tunc mihi erant cũcta:me igitur cõmendo:oroq; ut ſi forte fortuna uobis noſtra fuerit opus opera:ea uelitis uti æque ac ueſtra:nõ.n.ſum unq̃ defuturus quin uobis morem geram :dum ſpũs hos reget artus. ualete.dat. Vliſbone die.xxvi. Septembris.M.D.II.

Amiciciæ fauonius

Cap.CXXVIIII.

Quomodo Ioſeph indus uenit uliſbonã & exceptus a rege honorifice:contendit romam:& uenetias:a noſtris ſociatus.

CVm igit̃ alias ſuis celocibus:& liburnicis rex noſter regiones auſtraliſſimas pagrauiſſet:dum ea irent in indiã inhærẽdo ſuorũ ſentẽtiæ:qui eaſdem partes retroactis temporibus luſtrauerant:decreuit eo anno:qui eſt in ordine.M.D. Rex Emanuel memoratus rurſum eo mittere claſſem duodecim nauium:cui præfecit Petrum aliares:qui ſuſcepto de manu præfecti ſui tropheo:octauo mẽſis martii eius anni:ſoluit uliſbona:qui internauigandum innumeras paſſus ẽ anxietates:& diſcrimina:tandem annuẽtibus ſuperis.xiii.ſeptẽbris eiuſdẽ anni deueniunt ad urbem calechut:cum ſeptem tãtũ celocibus: nã ex claſſe perierant quattuor obrutæ tempeſtatibus ſæuiſſimis:alia uero zaphallam conceſſerat:ſteterunt igitur in portu urbis calechut menſibus fere tribus & demum orta inter noſtros:& urbis incolas controuerſia: occiſiſq; hincinde hominib᷒ nonnullis :noſtræ celoces cuchinum profectæ ſunt.xxiiii.nouembris anni ſupradicti : nam cuchinum diſtat ab urbe calechut.M.fere centum &.x.id regnum mari adiacet : cui dominatur Rex gentilis eius ſecte cuius eſt Rex calechut. Is igitur Rex cuchini nr̃as celoces ꝑbenigne excepit:& dum illic cõmoramur cõmercia exercẽtes:uti in ſupioribus retulimus libro tertio capite.lxxviii.duo germãi frẽs idi chriſtiãiq; uenerũt ex urbe q̃dã dicta caranghanora: q̃ abeſt ab urbe cuchina.M.fere.xx.q aiebãt ſe in uotis gerere plurimum

Rex emanuel

Petrus aliares

Calechut peruenit

Occiſis utriq; nõnullis: nõſtræ celocẽs cuchinũ contẽdunt: cuchinũ ubi

Duo germani indi

ut occidentalem uiſerent plagam:ſupra uota autem gerere ut Romam: & demum Sanctam ciuitatem hieruſalem inuiſerent : qui noſtras celoces ingreſſi:nobiſcum ultronei ibant:& ecce per id tempus ingens claſ-

Claſſis regis calechut

ſis ſoluit ab urbe calechut:ut noſtram claſſem peſſime acciperet: quod ut nobis compertum fuit:mox uela uentis dedimus altum petentes:cũtibus nobiſcum dictis fratribus:& nonnullis obſidibus : qui loco & compenſatione noſtrorum dati fuerant:eorum inq̃:qui in urbe cuchina negociaturi remanſerant:his igitur cõſpectis uerſus uliſbonã iter cepim⁹ : ex his uero fratribus indis:quorum iam memini alter uiuit:alter autẽ uita functus eſt:dum in Luſitaniam proficiſceremur : tandem aliquando

Ex duobus germani indis alter uitam exuit

menſe iunii.M.D.I.uliſbonam deuenimus: quo ubi applicuimus : dictus Ioſeph commeatu ab Rege habito ſocioq;:Romam:& demum uenetias contendit:& rurſum rediit uliſbonam:& per id tempus cõplura ſcitu non indigna accepimus:referente eodem Ioſeph indo: quorum latius meminiſſe animus eſt in ſequentibus.

Cap.CXXX.

De patria Ioſeph:& habitudine corporis.

De forma uiri

IGitur Ioſeph prædictus natione indus patria caragonorenſis annum agens quadrageſſimum: coloris ſubcineritii : ſtaturæ fuit mediæ:hoc eſt inter proceriores:& breues medius:id aſſe

Vir uerax : & abſtemi⁹ ioſeph idus

uerant qui ſepenumero hominem contemplati ſunt : uir erat ingenio non mediocri:uerax admodum:utpote qui nihil magis oderat:q̃ mendacia:uirq; abſtemius:& integritatis non uulgaris :& reuera quantum colligere ex eius conſuetudine quiuimus:uir erat non pœnitendus: & iprimis fidei inconcuſſe illibateq;:urbs igitur unde oriundus eſt uir memoratus:abeſt ab urbe calechut fere .M. nonaginta : quæ eſt in ſinu quodam dicto Milibar:ĩtrorſus terras ad quintumdecimum lapidem:muro

Milibar introrſus terras ad qntũ decimũ lapidem

haud ambitur : longitudine uero .M.xxx. quoniam domus ut apud nos haud quaq̃ ſunt contiguæ : ſed inuicem diſtant:adeo ut uideantur uicatim habitare:eamq; interfluunt complura flumina:& plerunq; eoꝝ edes adiacent fluminibus:hanc urbem incolit hominum duplex genus: alterum chriſtianorum:gentilium alterum : & ut uobis cunctiſq; colliqueſcat:qui ſint gentiles:ſcitote itaq; eos eſſe populos:qui olim ꝑ Diis colebant idola:necnon animalia multiiuga:uti in ſequentibus denarrabitur.Rex eorum ſeruit idolis:inibi etiam ſunt complures iudei:uerum uilipenduntur plurimum:eo etiãnum contendunt negociatores fere in

Quaſi uicatim habitãt

Cõplura interfluũt flumina

Duplex hominũ genus

Gẽtiles qui

numeri commercii cauſa:ut ſunt ſyri:Egiptii:Perſæ:arabes:medi:& id genus compluſculi:quoniam illic comportantur fere omnia aromatum genera:fertq; plaga huiuſmodi multa humano generi non ingrata.

Syri.ægiptii.pſæ arabes.medi.

Cap.CXXXI.

De incolis urbis carangore deq; eorum delubris:& moribus.

Urbs trifariam diuiditur:primores .i.patritii:ac primæ claſſis uiri:ſua lingua naires dicuntur:ſecundo loco:homines cenſus fere nullius:ut proletarii:ſuccedunt:ut ſunt apud nos gregarii:canes ſuo idiomate appellantur:poſtremo tertiam partem abſoluũt capite cenſi:uiri nullius cẽſus:& claſſis poſtremæ:hi piſcatu uictũ quæritant:ſuntq; deteriores cæteris: Nuiran eorum lingua appellãtur:hos adeo odit nobilitas:ut ſi forte eos obuios habuerit(ni fuga ſibi cõdicto conſulant)peſſime accipiat:priue tribus priua habent delubra:mulieres uero alia templa habent:quæ non adeunt uiri : dant deo bonorum ſuoꝝ(loco primitiarum)fruges multiiugas:adorant Deum celi:eumq; trinum credunt:propterea trifrontem pingunt i ſtatuis:complicatis manibus. Tambram nuncupant:ante eorum ſtatuas trahuntur plagæ(nos cortinas appellamus)ex lino candidiſſimo:hæ reſerantur dum ſacrificant:ſicuti latius in ſequentibus referemus:habent etiãnũ ſtatuas animalium uarias:uerum eas minime colunt:quando delubra adeunt : alii frontem terra cooperiũnt:aqua alii aſpergunt:ter in die uiſunt templa: mane:meridie:& ueſperi:ſacrificant hos modo:conuocant plæbem bucinatores :cornicine:& choraule nõnulli ut nos campano eræ:& tantiſp concentum efficiunt:donec magnus eorum ſacerdos aduentauerit :qui ĩdutus ueſte(neſcio qua)ſacerdotali:aſtat altari:& canere quædam incipit ad cultum diuinum pertinentia:orationes nos appellamus mox ſub ſequitur alius ſacerdos cantans :& ipſe nonnulla:his populus reſpõdet omnis:uſq; tertio hæc fiunt:demum peractis his:egredit̃ ſacerdos quadam porta nudus totus:habens pro corona ſertum roſarum in capite: duoq; magna lumina:totidemq; cornua fictitia. In manibus gerit enſes duos denudatos & gradu citato ueluti limphatus quiſpiam uerſus eorum deum currit:cortinamq; mox referat:& enſem alterum magno ſacerdoti porrigit: altero uero ſeipſum compluſculis conſauciat uulneribus :& ubi ſe prope confecit plagis innumeris:illic proſilit in rogum ardentiſſimum: ibi ex compoſito paratum : inq; eo ſaltat more tripudiantium:& chorizantium:euadit tandem rogum : toruiſſimiſq; oculis

Trifariam urbs diuiditur
Canes.
Nuiran
Priua priuis ſũt delubra
Offerunt deo frugum primitias
Deũ trifrontem pĩgũt: tambrã appellant
Varii mores hominũ

Pro ære cã pão chorau lis & bucinatoribus utuntur
Mos ſacrificãdi
Sacerdotis habitus
Cõſauciat uulneribus cõpluſculis in rogũ pſilit

dicit ſe eſſe locutum cum deo ſuo : taliaqꝫ mandauiſſe : & tunc quaſi a deo accepta perſona:incipit docere populum :ſunt & alia complura ſacrificia:quorum non meminit ioſeph:tum quia uix eum intelligere quimus:tum uel maxime quia is Ioſeph cum gentilibus uix diuerſatus fuerat :utpote qui eius ſectæ minime erat :ſatis itaqꝫ ac ſuper de delubris: ac ſacrificiis horum dictum arbitror.

Cap.CXXXII.

De regum moribus:& indigenarum:& ꝙ ibi ſunt quidã chriſtiãi.

Nundinato pudore in ꝑmiſcuũ coeunt.

Functi uita concremãt̃.

Filii regũ regno haud ſuccedunt.

Habitus gẽtilium

In pedibus cõdalia ferunt

Bis & iterũ lauãt̃ in die

In uniuerſũ ſũt formoſi

Stilo ferreo ĩ libris arborũ exarant

Ab ĩdo flumine auſpicatur india

In orno ĩſula tãtũ chriſtus colitur: & ĩ carãganora urbe indiæ

REx gentilium colit idola:& complures habet coniuges : quis nullus eſt pudor nullaue pudicicia:paſſim proſtituunt corpora:ubi functi ſunt uita concremantur :at eorum mulieres per octiduum tãtum ſuperuiuunt:demum ut ĩ memoriam uirorum: & ipſe concrementur uiue:ſunt ſue ſpontis:hæc referebat Ioſeph coram uidiſſe.filii regum regni haud quaꝗ̃ ſunt hæredes:uerum qui ſecundo gradu ſuccedunt in ſtemmate:argumentum ſumunt ex incontinentia coniugum:ꝙ uidelicet filii ſunt nothi:propterea regno priuantur :cum humant corpora uariis utuntur cerimoniis:gentiles hoc modo induuntur. Rex apicem aureum atalici panni gerit in capite:at urbis primores biretum ex ſerico contextum:cæteri aperto capite prodeunt :nudi incedunt:pudorem contegunt ſindone mundiſſima : brachia condecorant armilis præcioſiſſimis:omne genus gemmarum faberrime excultis : in pedibus condalia ferunt magni precii :uidelicet annulos omnifariã inſignitos lapidibus præcioſis:qui inibi magnipendũtur :bis & iterum lauantur in die:locaqꝫ ad id deputata habent cõplura.uiri:& fœminæ in uniuerſum ſunt formoſi:pulchritudine eximia honeſtantur :comunt capita miruminmodum:uti decet muliebrem mundum: caput exornant gemmis:& margaritis :gentiles non aliter ſcribunt : ꝗ̃ ſtilo ferreo in libris arborum:linguam habent indam:& de his hactenus : uerum quia in ſuperioribus commeminimus chriſtiani nominis:diximuſqꝫ complures fore in urbe caranganoræ chriſtianos :non ab re erit ſi eorũ mentionem in hoc capite fecerimus:nouerint igitur omnes:ab indo flumine:ubi auſpicatur india occidentem uerſus:inſulã ornus quæ eſt non longe ab ſinu perſico chriſto tantum parere:alibi non ſunt chriſtiani : præterꝗ̃ in caranganora urbe:in india uero ſunt multiplices reges: qui chriſtum norunt : qui uero incolunt caranganoram urbem chriſtiani compluſculi ſunt:penduntqꝫ uectigal Regi gentilium:nã conducunt

ære annuo eorum ædes:præterq̄ ꝙ tributa ſoluūt ut latius dictum eſt.

Cap.CXXXIII.

De domibus eorum:& ꝙ eoꝝ pontifices moderantur eccleſiis.

Corum ædes parietibus fulciunt: habentq; uarias contignationes:at gentiles ſuas domos tegunt aſſamentis:& lignis id genus:chriſtiani uero ibi delubra habent noſtris non abſimilia: uerum ſolas cruces inibi uidebis:nullas habēt ſanctorum imagines: cōcamerata ſunt:ut noſtra:inq; eorum crepidine crux uiſitur pergrandis: ut eſt uidere apud nos:tintinabula habent nulla:quando uocant populum ad diuina ſeruant morem grecorum: hi populi habent magnum antiſtitem:cui adſtant cardinales duodecim:patriarche duo: archiepiſcopi uero:& epicoſpi complures:referebat propterea dictus ioſeph cū quodam epiſcopo ſoluiſſe ab urbe caranganora:& conſenſis ratib⁹ iuiſſe ad inſulam ornum:quæ abeſt ab caranganora.M.fere mille: & quingentis:& inde petiit mediterranea itinere trium menſium:una cum epiſcopo memorato peruenit in armeniam maiorem: ut conſalutarent reuerentiſſime ſuum magnum pontificem:a quo epiſcopus dictus initiatus ſacris: ioſephq; memoratus ad ſacerdotii gradū promotus.itidem agunt chriſtiani omnes indi:& regni cataii: eorum pontifex catholica dicitur:fertq; tonſuram iſtar crucis:præficit patriarchas ſuos ut dictū eſt alterum in india:in cataio alterum:alios uero epiſcopos alio mittit: prout expedire uiſum fuerit:aut ad ſuas prouincias moderandas tranſmittuntur:huius catholicæ commeminit marcus paulus in tractatu armeniæ:& ibi dicit duo eſſe genera chriſtianorum iacopitarum uidelicet:& neſtorianorum:quorum papa dicitur iacolita:qui eſt hic catholica:de quo eſt ſermo: cuiuſue meminit ioſeph ſepe dictus:& cum dictus papa uarios homines promoueat ad gradus huiuſmodi: efficiatq; multiplices antiſtites:poſſet non ab re quiſpiam ambigere: unde ei hæc ſit auctoritas auctorandi homines cum Sancta Romana eccleſia:que ē unica: & unicam habet fidem:unumq; Romanum pontificem recipit: ſciāt igitur tempore quo Alexander.vi. ſceptra moderabatur eccleſiæ uniuerſalis:dictum ioſeph romam contendiſſe :hunc Alexander maximus pontifex percunctatus eſt: a quo catholica præfatus habuiſſet facultatem antiſtandi in oriente:huic reſpondit ioſeph his fere uerbis: olim Diuum Petrum apoſtolum anthiochiæ præfectum fuiſſe: & cum Sancta Romana eccleſia ſciſmate laboraret atroci:duce Symone ma-

Variæ contignationes.

De eoꝝ delubris

Cū populū ad diuina uocāt:morē ſeruant grecorum

Papā habēt cū duodecī purpuratis patribus

In armenia maiore eoꝝ magn⁹ pōtifex reſidet

Catholica dicit᷑ eorum papa

Marc⁹ paul⁹ i tractatu armeniæ

Occurrit tacite obiectioni

Ioſeph alexandrū .vi. pontificē romanū alloquitur

Petr⁹ ſāct⁹ anthiochie olim pſect⁹

Petrus Ro. contendens uicariũ præficit anthiochie

go:qui ſui nominis monumenta reliquit:Petrus ſanctus accerſitus eſt romam:ut ſymonem cõfũderet:& laborantibus chriſtianis nõ deeſſet: hic itaqꝫ Petrus non prius ſoluit anthiochia conceſſurus romam: q̄ uicarium anthiochiæ præfecerit:& is eſt qui orientalem plagam moderatur:& dicitur catholica:geritqꝫ Petri uices:hunc uero catholicã præficiũt cardinales.xii.in armẽia:& id iactant auctoritate romani põtificis facere:quod eſſe falſum nemo eſt qui neſciat: quandoquidem una eſt

Vna ẽ chriſti ſponſa

ſponſa chriſti:quæ unam figurat eccleſiam romanam:extra quam ſalus eſt nulla:quæ uero dicuntur de aliis comenta ſunt omnia:& fidei nulliꝰ:

Vnus deus unã fides una ro.eccleſia

hæc dixerim ne quis putet a ſoliditate petræ chriſti eſſe recedendum: unus deus igitur:una fides:una eſt ſancta romana eccleſia.

Cap.CXXXIIII.

Ordines eccleſie

De modo conſecrandi eorum eccleſias:& de moribus quos ſeruant dum humant corpora.

Infantes ante.xl.dies nõ baptizantur

ITaqꝫ hi habent ſacerdotes leuitas: & ipodiaconos:ſacerdotes uero non deferunt tonſuram:ſed nonnihil capillorum in ſumma parte capitis habent: infantes non baptizantur ante quadrageſſimum diem ſui hortus:niſi morte ingruente:confitentur ut nos:

Cõfitenẽ ut nos:& ſacrã ſumũt eucharíſtiam

euchariſtiam ſacram ſummunt:extremam autem unctionem non hñt: ſed loco eius corpora benedicunt:cum ingrediuntur eorum delubra latice benedicto corpora aſpergunt:ut nos:conſecrant corpus chriſti:& ſanguinem:ſi tamen id conſequi poſſunt.

In azimis conſecrant

In azimis:hoc eſt:in pane nõ fermentato:more noſtro:& ubi non habent uinum(quoniam ea regio uitium eſt impatiens)uuas paſſas immergunt aqua: & demum ſucum exprimũt:eoqꝫ uice uini utunẽ:nã eo ex cataio comportantuṙ uuæ paſſæ complures.

Humãt corpora ut nos ſed alio modo parẽtant

humant humana corpora more noſtro: cumqꝫ quiſpiam uitam exhalauerit:mox conueniunt multi: & diebus octo continuis ſimul commeſantur:peractis uero epulis:fundunt pro defuncto præces: teſtantur:ſupræmaqꝫ colitur uoluntas: & ubi inteſtati deceſſerint qui arctiore gradu defuncto eſt proximior: is eſt hæres:

Viris uita functis: abeunt mulieres in ædes parentum

eorum coniuges uiris uita functis:cum dotalitio abeunt in paternas ædes. Ita tamen ut intra annum luctus non nubant:

Q uatuor euãgeliſtas recipiunt

quattuor euangeliſtas habent:totidẽqꝫ euangelia colunt:obſeruant quadrageſſimam:et aduentum ieiuniis:& orationibus perq̄ diligentiſſime:inter cætera:a die paraſceue uſqꝫ in diẽ Paſce omni cibo abſtinent:nocte ſancti ueneris orationibus & concionibus ſacris iugiter inſiſtunt:intra annum hoc ſanctorum celebritates

mire obſeruant primo diem ſanctæ reſurrectionis cum duobus ſequentibus diebus:octauum diem paſcæ ſupra omnem feſtiuitatem colunt : quippe qui affirmant ea die diuū thomā (cuius ſunt ipſi perq̄ ſtudioſi) i latus noſtri ſeruatoris manū poſuiſſe:cognouiſſeq̧ non fore fantaſma: deinde diem qua chriſtus cœlos conſcendit eximie colunt:poſthæc trinitatis aſſumptionis Beate Virginis:natiuitatis eiuſdem: & purificationis:natiuitatis noſtri ſeruatoris:epiphaniæ & omniū apoſtolorū dieſq̧ dominicos obſeruant:at primam diem Iulii mirūinmodum cuſtodiūt in memoriam diui thomæ chriſtiāi pariter ac gentiles:cenobia habent ubi continentiſſime uiuunt monachi nigri:habent & ſāctimoniales cō plures:ſacerdotes uiuunt caſtiſſime.& ſi qui comperti fuerint incōtinētiæ:hi mox priuantur miſſarū celebratione :qui chriſto parēt diuortiis minime utuntur:bonū uel malum ſit matrimoniū:pennat ad ultimum uſq̧ fati diem:ter in anno populus ſuſcipit euchariſtiam ſanctiſſimam: doctores habent egregios eoſq̧ eruditiſſimos:litterarum ſtudia ibi uigent plurimum:prophetas ut nos legunt :addebat etiā dictus ioſeph inibi eſſe complures ſanctos doctores:qui uetus & nouum teſtamētum explicarunt cordatiſſime:habitu utuntur maurico ideſt lineis tunicis:diuiſerunt annum ut nos i menſes duodecim:& habent intercalarem diē: uerum diem partiti ſunt in horas ſexaginta eaſq̧ ad aſpectum ſolis interdiu cognoſcunt:noctu uero intuitu ſtellarum.

Cap.CXXXV.

Quando hiems eſt in urbe caranganore & de nauibus eoꝝ.

QVi caranganoram incolunt:hi ſunt inter tropicum eſtiuum & æquatorem:& ut referebat dictus ioſeph diem maiorē habēt horaꝝ tredeci cum dimidia:minorē uero.x.ita ut itelligas de nr̄is horis nō autē de ſuis:q̄ ſunt multo minores:ut dictū ē:cū uero ſol ē i tauro umbrā hn̄t ꝑpēdicularē:quādo ē i cācro ꝓiicit umbrā ad auſtrū:& ubi ē i uirgīe rurſū hn̄t ꝑpēdicularē:quādo autē ē i capricorno ad ſeptētrionē umbra ꝓiicit :tēporis mutationē apud eos uidebis a medio mēſe maii uſq̧ ad mediū auguſti:tūc tēperāt a nauigatōib⁹ & nullo pacto:ob ſeuiētē ꝑ id tēpus fortunā Maria ſulcāt:ſunt ētnū i illis in diæ ꝑtibus īnumera nauigia quæ i occidētē cōtēdūt:alia uero i arabiā in ꝑſidem alia:nōnulla mare erithreum arant :alia uaſtiſſimam luſtrant

Has ſanctorū celebritates ritu chriſtiano uenerantur

Diui thomæ ſunt admodum ſtudioſi

Sacerdotes cōpti incōtinētiæ exauctorantur:

Litteræ ibi uigent

Diē partiti ſūt i horas lx. & ad ſolis aſpectū ſtellarumq̧ eas cognoſcunt

Inter equatorē & tropicū eſtiuū

Solē concomitaƭ umbra.ita tamē ut ab aduerſa parte ſit niſi cū hn̄t ꝑpendicularem

Q uādo nō

Vela.xii.
Pro uelis tegetes.
Clauis ferreis naues fabricantur
Thuræ ferrumināt naues
Quo modo ipellunt eorū naues i pellagus

& complures alias:Naues itaq̃ huiuſmodi quibus ſulcant ſunt pergrādes adeo ut circa duodecim uela hēat:remiges innumeros:nōnullę uero minus:aliæ autem ꝑ uelis tegetes.i.ſtorias habent:& huiuſmodi ab inſulis ꝑficiſcuntur:aliæ uero ex coconina omnegenus uela conficiunt: Naues fabricantur clauis ferreis:& propterea id dixerim: quoniā falſo arbitrati ſunt quidam clauis ligneis eorum naues conſolidari:hæc.n.nō indiligenter ſciſcitatus ſum a Ioſeph prædicto:oſtendi illi aliquādo formam cōficiēdi noſtra nauigia ratus longe aliū eſſe eorū morem:at ille ſubridens ait itidem indos quoad fabricandas naues ſeruare:eas ēt ferruminār thure admixtis nonnullis aliis.cum autē in mare fabreſcās naues proiiciunt:elephantos hinc & hinc ponunt:qui nō ſine hominum ſtrage molem trahunt in mare:ceperunt ob tot hoium cladem ab hoc morę temperare:& dimiſſis beluis(quibus utebantur ad nauandam hanc operā)numeroſiorem hoium cetū addunt donec moles i pellagus trahat̃.

Cap.CXXXVI.

De moneta illorum:& de rebus quæ ibi naſcuntur.

Triplex monete genus
Plaga carāganore longe aprica ac ferax
Nō niſi annoſi pereunt
Eqs tātum ad gerulam opam utunt̃
Loricant ſe piſcium pellibus
Vice numinis colunt animalia

TRiplex eſt genus monetæ illinc:ſaraphum appellant ſuū aureum numum ualoris:& ponderis noſtri ducati:aliam uero appellant parantem argenteā:& ea eſt ualoris ſolidoꝝ ſex:e nr̃is habēt:& aliam ualoris ſolidi unius:& hæ omnes habent imaginem ſubſcriptiōemq̃ ſui regis:ibi auꝝ neq̃ alia metalla inueniuntur:illuc cōportantur aliunde:uidelicet ab mōtibus quibuſdā:qui abſunt .M.fere.ccc. plaga caranganore eſt ſoli patentis eiuſdemq̃ aprici:& feracis:longe abſunt montes:cœli eſt perq̃ clementis:uiri ſunt ſubcineritii:qui uero mōtes incolunt hi ſunt albicantis coloris:& non niſi annoſi pereunt: referebat ioſeph inibi uiros centenarios eſſe: qui adhuc dentium ordinem illeſum hēbant.Regio eſt admodum ferax:licet triticum nō gignat neq̃ equos:eo triticum comportat̃ ab quibuſdā inſulis eiuſdem naturæ cui⁹ eſt regio calechut:& combaite:& id efficit arenoſa plaga:equos mittunt ormus:& montes quidam: eis minime utuntur niſi ad gerulam operam:cum ultro citroq̃ comportantur merces:ad bella non utuntur:pedites præliantur arcubus & ſagittis necnon macheris: & clipeis obrotundis:haſtis nonnullis utunt̃ in prælio.digladiatores ſunt eximii:alii ſe loricāt piſcium pellibus:quæ ſunt ad quoſcūq̃ ict⁹ ꝑpe īpenetrabiles alii loricas:& thoraces ferro fabricāt̃:animalia omniſariam hēnt:ut ſunt boues arietes Bubali pecora:& id genus cōpluſcula:& ea uice numinis

gentiles colunt. Regio ēt fert elephantos uberrime: minutiora ēt hēnt animalia: ut ſunt gallinæ: anſeres: ſues non habent: percunctati ſumus etiam præcium reg: & oſtenſis gallinis ipſi ioſeph indo: dixit apud ſuos ſe centum gallinas aureo uno conſequi quire.

Cap. CXXXVII

De Oriza: Palmis: & nucibus indiæ.

HAec plaga fert orizam eximie; & ſachaꝝ tritū utrunq͂ emittit ac oleo conditum; oriza panem conficiunt non inſuauem: habent herbaꝝ genera uiginti: quæ hominem alunt plurimum radicibus imprimis oblectantur: roſmarinū non hēnt neq͂ buſſum: poma: uites: nec perſica: hæc oīa oſtendimus illi: quæ dixit haud fore in regione ſua: Ficus hēnt complures adeo ut uix ſit credibile quātū ſcateat regio fructibus huiuſmodi: habēt & aliā arborem quæ fert indas nuces: & hæ arbores ut referebat ioſeph quadrigeminos gignunt fructus uidelicet oleū: uinū: acetū: & ſacharū: q uero his fidem non adhibent legant ſtrabonē in. xvi. ſue geographiæ: & adſtipulabunť ioſeph indo uera narranti. ſic. n. ſtrabonis caput incipit: cætera uero ex palma prebet: ex ea enim panis: mel: & acetum: & oleum fit: & teſtilia uaria: Nucleis pro carbonibus fabri ferrarii utuntur: qui in aqua macerati bobus: & ouibus in pabulum dantur.

Habent herbarum genera uiginti q̄ mire hominē alunt.

Arbores q̄ ferunť quadrigeminos fructus

Strabo his adſtipulatť capite. xvi.

Cap. CXXXVIII.

Quomodo ex palma fit uinum: oleum: acetum: & ſacharum.

EX palma igiť hoc mō quattuor fiunt fructus in mēſe Auguſti (id eſt eis primū uer) palmā putāt ut nos uites: & quoniā tūc arbores potiſſimū luxuriāt: gemunt inciſe: lachrimaſq͂ iſtar cō ſauciatæ uitis emittūt: has uaſis excipiūt tribus ſolū diebus ab arbore ſauciata: ea ꝓ uino utunť albicāte aqua: elapſo triduo ex latice fit acetū ſuapte natura: q uero ſachaꝝ efficere uoluerit. Is aquā hmōi ſumat emanātē itra triduū: & ahenis īpoſitā tantiſp coquat donec uix tertia ps ſup ſit: tunc ſic decocta mel efficiť ſuauiſſimum: ubi uero mel eſt effectū id rurſum aqs īmergunt. & cōpurgāt ſubide uſq͂ ad uigeſſimum diem. & cum diligenter defecauerit eo utunť ꝓ uino & qdem ut aiunt ſuauiſſime: e nucleis uero fructus palmæ exprimunt oleum: hēs igiť ex una arbor: fructus cōplures ex lignis ēt ſemicōbuſtis: carbones fiunt: ex libro

De uino palmis expſſo

Ex melle uinum

Ex una arbore cōplures fructus

Nulla conducibilior humano ge

calorem ſolis ne forte ſatum alibi germinet ī damnum eorum. Arbores ibi non ſunt magnæ proceritatis: nuſq̄ tamen ſunt frequentiores præſertim ī india: ibi etiānū copia eſt ingens zinziberis: mirobalani: caſſiæ: & aromatum fere omnegenus: hæc omnia præſtināt mauri negociatores & ea Babiloniam (cayrum nunc appellant) urbem niloticam: comportant inde Alexandriam: Damaſcum: & demum ad Perſas: conuehūt hæc etiam uerſus montes: & ad cataium: quæ regiones plurimum a nobis abſunt: prout latius referemus in ſequentibus: uerum poſtq̄ ſatis: ac ſuper de urbe caraganora dictum eſt: equum cenſeo ut rurſum ad urbem calechut redeamus.

Pip torrent ad ſolem ne ſatum alibi germinet

Cap. CXXXIX.

De urbe calechut deq; eius rege & moribus necnon mercibus.

De ſitu urbis calechut

Urbs itaq; calechut occidentem reſpicit: abeſtq; ab urbe carāganora. M. prope. xc. mari adiacet: & portū hēt nō incelebrē: maior eſt caranganora: eius dominus eſt idolorum cultor: & eius ſect e cuius eſt dominus carāganore: in nullo prope differunt: ſi cultū deorū: ſi mores: ſi ſuperſtitiones ſpectaueris: uti latius cōmeminimus in ſuperioribus: ppea ut parcamus iuſto uolumini: parcius impreſentia de hac re loquemur. Illud tñ nō pteribo illic fore prope innumeros negociatores: Perſas: uidelicet: mauros: Indos: Medos: aſyrios: Syros: arabas: Egiptios: & fere ex omni orbe conuenas: alii alias ducunt merces adeo ut ibi fere nihil: quod ad humanū cultū ſpectet deſideres: ſunt inter cæteros illic nōnulli qui Guzerati appellantur q multiiuga tractāt mercimonia: eo itaq; quaſi tota india merces comportat uberrimas: frequentior ēt inibi negociatorū nūerus erat: cū īcolæ cataii illo proficiſcebantur: hi igīt cataii populi colunt chriſtū & coloris ſunt albicantis: ut nos: uiri ſunt pq̄ ſtrenui: qui olim in urbe calechut eximie negociabant: ueꝵ cū rex calechut male eos accepiſſet: ſoluere illinc: & paulopoſt reuertētes ſtragē nō mediocrē īcolis urbis calechut ītulerūt: & deinceps nō ſunt regreſſi: poſthæc adiuere urbē mailapetā: q̄ urbs paret regi narſindo. Regio reſpicit orietē: & diſtat ab indo flumine. M. xc. ibi nūc: ſua exercēt mercimōia: populi dicunt malaſines: multiiuga ferūt mercimonia: uidelicet ſerica oēgen: æra: plūba: ſtagna: ac caſtoreū: & id genus īnumeros odores: hæc ſunt q̄ ipſi eo cōportāt: q̄ uero exportāt illinc: hæc ſunt uidelicet Coralli omniū geneꝵ & aromata: aiūt eorum regionem abeſſe ab urbe calechut. M. ſex mille: in capite ferunt ornamenta

Vt parcat iuſto uolumini de his parcius loq tur

Ibi ſer ex oī orbe conuene:

Guzerati mercatores

Cataii populi cur urbē calechut nō adeunt

Vrbs mila peta quātū abeſt ab indo flu.

Malaſines po.

quædam ingentiſſimi precii:locupletes ſunt in uniuerſum: redeam⁹ er
go ad urbem calechut:cuius Rex dicitur Bauſer : qui magnam regiam
habet inſtar Theatri:cuiuſue latera ſtipant ſeptem milia hominum: qui
pro ſalute principis uigilant:hi noctu urbem Luſtrant:quoniam uaſta
eſt:& patens abſq; meniis:per uices propterea uigiliæ diſponuntur: ne
quid inopinatum accidat.dum dant membra quieti:hanc curã uiri.ccc.
habent.In theatro uiſuntur aulæ ſiue cenacula magna quattuor:quæ ſin
gula ſingulis patent nationibus.alia indis:mauris alia:alia iudeis : chri-
ſtianis alia patent unaqq; natio nouit ſuum auditoriũ:in alieno non ad
mittitur:priui priua loca audientiæ habent:& ibi expediuntur : uerum
eo prius non accedunt q̃ loti fuerint:alioquin ad regem minime admit
terentur:illoti uidelicet utpote immundi:ac fœdi : gentiles hunc morẽ
ſeruant:in mari nunq̃ comedunt:quoniam ſi id agerent nuſq̃ regem ui-
derent deinceps:neq; omittemus quin:& rurſum de hac re mentionem
faciamus:licet in ſuperioribus commeminerimus:nam retulimus paulo
ſupra mulieres indas hunc morem habere:q; uidelicet nihil ducunt hono
rificentius:q̃ cum uiris ſimul occumbere:comburi propterea cum con-
iugibus iam fato functis ſumme appetunt : nec id mirum:putant enim
non poſſe aliter ſibi parere immortalitatem:huius rei comme minit ſtra
bo.xv.ſuæ geographiæ eius caput ſic auſpicatur.Refert enim Nicho-
laus Damaſcenus ſe anthiochiæ &c.quæ ſequuntur : ſicuti igitur præ-
feci in urbe calechut magna fiunt commercia:& ſtatis anni temporibus
fiunt nundinæ non incelebres:eoq; undequaq; cateruatim populi con-
fluunt:ex cataio imprimis:demum indi omnegenus: Perſe:Medi:Syri:
Turce:Aſirii:Arabes:Aegiptii:& hi præſertim qui Babillonem.i. cay-
rum incolunt.urbem ægiptiam:quæ nilo adiacet amni famigerato:mul
tarumq; gentium:ac regionum termino :percunctati ſumus etiam Io-
ſeph prædictum indum an illi noſtræ huius regionis cognitionem ha-
beant quampiam:referebat romanam urbem & Venetias:necnon Gal-
liam:quæ Francia dicitur:eſſe apud eos nonnihil in præcio : & impri-
mis aurum uenetorum ſignatum :argentumq; illic eſſe eximio in præ-
cio.Is ergo Ioſeph adiuit Illuſtriſſimos Dominos uenetos : & eis oſten
dit nonnullos antiquiſſimos aureos in quibus erat expreſſa ueneti du-

Locupletes in uniuerſũ

Rex calechut dicitur bauſer. pro cuius ſalute vii.milia hominum uigilant

Priue nationes priua habent auditoria

Prius regẽ non adeũt q̃ loti fuerint

In mari nũq̃ comedunt

Nihil honorificẽti⁹ ducũt ide mulieres q̃ cũ coniugibus cõburi uiue

Hui⁹ rei cõmeinit ſtrabo

Statis ãni tẽporib⁹ fiũt nũdine non incelebres

Romã galliam & uene

Regnū cābaie abeſt a calechut M. fere mille

POſtq̄ ſatis:ac ſuper de urbe calechut dictum remur:de rebus occiduis fiet ſermo:& imprimis de regno cambaie quod abeſt ab urbe calechut.M.prope.M.& inde ad iſulā ormꝰ.M.ccc. & ea eſt in principio ſinus perſici introrſus terras.M.xx. & id loci dicit̃ caput mogoliſtane ubi auſpicatur ſinus:hæc inſula circuitu patet.M. fere.c.& quinquaginta:eius dominus ſeruit maumethi:urbs eſt uaſta admodum & habitatore frequentiſſima : ac prope omnium rerum ferax:& mercimonia emittit quaſi innumera. Ibi & uitrea fiunt uaſa elegantiſſime:legunt illic unionum copiam maximam:equos fert eximios quos ĩ indiam uenales mittunt:eis etiam merces comportant ſuas:hinc igit̃.i. ab hoc capite mogoliſtanū:quod eſt in umbilico inſulæ ormus uſq; ad urbem cambaiam intercedunt innumeræ maurorum urbes:inter quas hæ minime ſūt obſcuræ uidelicet Sobobec:Semath:& cheſimii. Introrſus uero eſt urbs Guzerat:ſecus autem littus urbs Cambaiæ uiſit̃ q̄ : ut pſecimꝰ poteſt abeſſe ab capite mogoliſteno .M.q̄ſi.ccc.hæc urbs cābaie plurimū ſinuat̃:& ubi eſt ſita urbs dr̃ ſinus Guzerat: uerū oli dicebat̃. Bedroſia:& quoniam meminimus huius loci Guzerat nōnulla de eo referemus:eius itaq; plaga habet urbes complures:uicos:& oppida:frequētiſſimis eſt habitatoribus:eiſdemq; negotiatoribus. Idola colunt necnō: ſolem:& lunam:boueſq; feminas adeo:ut apud eos capitale ſit bouem feminam occidiſſe:morticina non comedunt:uinum non bibunt albū:uiri ſunt albicantis coloris:ſuperantq; albedine incolas calechut :faſcinatores ſunt eximii:comunt capillum:& barbam :& cincinos ut mulieres circunferunt torqueq; ex capillo facto caput mire exornant : mulieres uni uiro ſolum nubunt : & rurſus uiri unam ducunt coniugem poſt quam uitam celibem agunt:in uniuerſum ſunt continentiſſimi : nec in uenerem facile ruunt ut reliqui ſalaces :legumine uiuunt : & oleribus quæ parens mittit terra:ut auctor eſt Pitagoras : abunde dictum arbitror de urbe Guzerat : ſupereſt ut nonnihil de urbe cambaiæ diſſeramus.

Equi eximii

Caput mogoliſtanum

Sobobec ſemath:cheſimii urbes

Vrbs cābaie

De guzerat plura

Capitale eſt boué occidiſſe feminā

Morticina nō comedūt

In uniuerſū ſūt cōtinētiſſimi

Cap.CXLI.

De ſitu urbis Cambaiæ:deq; eius rege & nonnullis aliis locis ac de aromatibus.

Cayrū idię

VRbs Cābaie ſita ē ĩ ſinu Guzerat:ea ē maxīe culta eximiaq; uaſtitate & uiroꝝ frequētia ac fere oīum ē ĩdiæ urbiū excelētior: cayꝝ ppea ĩdiæ appellat̃:muro ambit̃:& pulcherrimas habet

ædes:olim eius dominus erat gentilis:& idolis ſeruiebat:nunc ſectæ eſt maumethane:id effecit numeroſior cetus maumethanorum:qui urbem incolunt eamq̧ moderandam ſuſcepere:quæ ſcatet gentilibus:ibi lacha naſcitur uberius:q̃ alibi gentium:negociatores ſunt non incelebres:Naues habent innumeras quibus ſulcant maria:& imprimis Ethiopicum Erithreum perſicum necnon indicum : abeſt hæc urbs ab capite quod dicitur Diongul.M.ccc.in eius ſinu ſunt compluſculæ urbes: quas per cenſere longum foret.Inq̧ eo inſula quæ maya dicitur & poſt id caput Diongul orientem uerſus aliud caput occurrit quod appellant ely : ad M.fere.c.l.& inde ad urbem calechut.M.Dc.

Lacha
Caput diongul
Inſula maya
Caput ely

Cap.CXLII.

De rege narſindo:& quadã eccleſia ſancti Thomæ.

HVcuſq̧ littoralia omnia percurrimus uidelicet ab urbe carangnone uſq̧ ad iſulã ormus: ſupeſt ut de regno cuchin præſertim de mediterraneis nihil non exaremus:eſt igitur introrſus ad.M.fere.ccc.non longe a montibus rex quidam impotens narſindi:is cum ſit ualde potens urbem habet triplici circundatam muro : ea dicitur Beſenegal:is rex ut retulit ioſeph indus:cum ad bella ꝓficiſcit̃ ſecũ ducit Elephantos.Dccc.equites.IIII.mille.pedites uero innumeros:adeoq̧ magnum innumerumq̧ cum exit ad bella ſecũ trahit exercitum:ut ſpacio triginta.M.ad quãcũq̧ orbis partem minime contineri poſſit:ideſt quadrata acie tantũdẽ terrarũ uerſus orientem & occidentem:& rurſum itidem uerſus aquilonem:& meridiẽ exercitus occupat. Res prope incredibilis licet uera:addebatq̧ dictus ioſeph regnum huiuſce regis patere circuitu trium miliũ miliarium.Is rex colit idola:uerũ reuertamur ad littoralia:& primo loco auſpicabimur ab urbe cuchina quæ reſpicit orientem:& prætenta eſt indiæ:dum igit̃ ſoluis ab urbe cuchina tendiſq̧ ad ortum ſolis : ad .M.fere centum caput comperies quod appellant cumar:& inde uſq̧ ad indum fluuium ubi auſpicatur india intercedũt.M.D. Inq̧ eo itinere ſinus uiſit̃ non incelebris :cui nomen eſt orize:& ibi famigerata urbs de nomine ſinus oriza dicta eam præterfluit indus:& in eodem ſinu eſt urbs alia quæ inſtar promontorii in mare prominet : ea dicitur milapar in qua diui Thomæ apoſtoli de-

Regnũ cuchini ubi:
Vrbs beſenegal triplici circundata muro
Rex ipotẽs inumerum poſt ſe trahit exercitũ
Regnũ patet circuitu triũ milium miliarium
Vrbs prætenta indiæ:
Ab ido flu. india auſpicatur

Vrbs milapar ubi corpus diui thome.
Celebres insulæ
Samotra insula ideſt Taprobana:abeſt ab urbe calechut itinere triũ menſiũ
Vltra eã cataium iſula

Diui Thome quieſcit:quod claret innumeris miraculis:colitur propterea eximie ab omnibus licet infidelibus : præterea in hoc mari indico complures inſulæ uiſuntur:& inter alias duæ ſunt:quæ cæteras omni rerum celebritate præſtant:altera ſayla dicitur:quæ abeſt ab dicto capite comar.M.prope.cc.ea eſt quæ mittit equas:poſt hanc ad orientem altera uiſitur quæ dicitur ſamotra nos Taprobanam appellamus:q̃ abeſt ab urbe calechut itinere trium menſium:ultra eam eſt cataium feracissima:ut dictum eſt inſula cum aliis compluribus:quarum haud quaq̃ meminiſſe eſt animus:quandoquidem ab dicto Ioſeph indo plura non accepimus:neq; nos eas remotiores orbis partes adiuimus : potuiſſemus quidem longiore ſubſelio gemmarum:ac lapidum margaritarumq; naturam indagare:necnon de aromatum generibus diſerere complura:cũ hæc imprimis ferat india:uerum cum minime pertineant ad id quod retulit Ioſeph prædictus:ex compoſito temperabimus:tum ut præter uerum nihil relatum putetis:tum uel maxime ut tandem aliquando ceptũ opus ad umbilicum deueniat.

FINIS.

Operi ſuprema manus impoſita eſt kalendis quintilibus. Ludouico galliæ rege huius urbis iclite ſceptra regẽte. Iulio ſecũdo põtifice maxima orthodoxã fidẽ feliciter moderãte:anno nr̃æ ſalutis .M.D.VIII.